

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
SINIF EĞİTİMİ BİLİM DALI

SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ 21. YÜZYIL BECERİLERİ
KAPSAMINDA GİRİŞİMCİLİK BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ASLIHAN KAYA

ÇANAKKALE
AĞUSTOS, 2020

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Temel Eğitim Anabilim Dalı
Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Sınıf Öğretmeni Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Kapsamında
Girişimcilik Becerilerinin İncelenmesi

Aslıhan KAYA
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Derya GİRGIN

Bu çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimince desteklenmiştir.

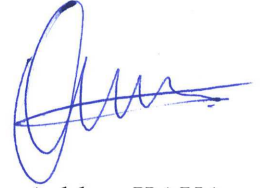
Proje No: SYL2019/3052

Çanakkale
Ağustos, 2020

Taahhütname

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Sınıf Öğretmeni Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Kapsamında Girişimcilik Becerilerinin İncelenmesi** ” adlı çalışmamın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

12/08/2020

Aslıhan KAYA

Önsöz

Geçmişten günümüze her yeni yüzyıl o çağın toplumlarını şekillendirecek ve bekalalarına doğrudan etki edecek çeşitli yenilik ve gereklilikleri beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda sürekliliklerini korumak ve güçlendirmek isteyen toplumlar için 21. yüzyılda da belirli beceriler ön plana çıkmıştır. Öyle ki bu yüzyılda diğer toplumların gerisinde kalmak istemeyen her toplum, bilgi, beceri ve teknolojik imkânlarla donatılmış bireyler yetiştirmek durumundadır. Bu kapsamda 21. yüzyıl toplumlarında her birey yeniliğe açık, yaratıcı, fırsatları gören, risk almaktan korkmayan ve girişimci olma gibi özelliklere sahip olmalıdır. Bu noktada tabii ki en önemli görev hiç kuşkusuz toplumların eğitim sistemlerine ve dolayısıyla eğitim sistemlerinin en önemli paydaşlarından biri olan öğretmenlere düşmektedir.

Gelecek nesillerin en önemli mimarı olacak olan öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğini icra etmeden önce sözü edilen bu becerilere sahip olmaları ya da edinmeleri gerekmektedir. Buradan hareketle bu araştırma sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri kapsamında girişimcilik becerilerinin incelenmesi hususunda alana katkı sunması beklenmektedir.

Çalışmamın başarılı bir şekilde tamamlanmasında en büyük desteği sağlayan, hem insani hem de akademik açıdan bilgi ve deneyimleriyle her zaman yanımda olan, bilhassa tez döneminde büyük bir sabır ve özveri ile her defasında samimi görüş ve fikirleriyle bana vaktini ayıran değerli hocam ve tez danışmanım sayın Dr. Öğr. Üyesi Derya GİRGIN' e teşekkürü bir borç bilirim.

Engin bilgi ve tecrübeleri ile hem lisans hem de yüksek lisans dönemi boyunca her zaman yolumu aydınlatan, değerli fikir ve kıymetli görüşleri ile akademik kariyerime ışık tutan, bölümümüzün pek saygıdeğer hocalarından sayın Prof. Dr. Çavuş ŞAHİN' e sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans yaptığım süre zarfında değerli görüş ve fikirleriyle akademik gelişimimde önemli bir rol oynayan, her kapısını çaldığımda tüm içtenliğiyle bana yardımcı olan, yanı sıra veri toplama sürecimde de bana her türlü olanağı ve kolaylığı sağlayan kıymetli hocam Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR' e teşekkürlerimi sunarım.

Eğitimin ailede başladığını bilerek benim bu günlere gelmemde çok büyük emeği olan, benden hiçbir zaman maddi ve manevi desteklerini esirgemeyerek her zaman bana inanan, güvenen ve her daim yanımda olan anneme, babama ve ağabeyime sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak çalışmaya olan maddi katkılarından dolayı Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Koordinasyon Birimi'ne teşekkürlerimi sunarım. Yaptığım bu çalışmanın alan yazına önemli katkılar sağlamasını diliyorum ve umut ediyorum.

Çanakkale, 2020

Aslıhan KAYA

Sınıf Öğretmeni Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Kapsamında Girişimcilik Becerilerinin İncelenmesi

Ashhan KAYA

Özet

Bu araştırma sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri ile girişimcilik beceri düzeylerini çeşitli değişkenler bağlamında inceleyerek aralarındaki ilişkiyi belirlemeyi ve öğretmen adaylarının bu becerilere ilişkin görüşlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda araştırma, karma yöntem desenlerinden eş zamanlı karma desen kullanılarak yürütülmüştür. Araştırma ile ilgili tamamlayıcı verileri toplayabilmek ya da bu veriler arasındaki farklılıkları belirleyerek daha anlamlı sonuçlar ortaya çıkarabilmek amacıyla bu desen kullanılmıştır. Araştırmanın nicel bölümü var olan durumu olduğu şekliyle betimleyen tarama modeli ile nitel bölüm ise verileri bütüncül bir yaklaşımla ayrıntılı bir şekilde sunmak için fenomenoloji yaklaşımı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini 2019-2020 eğitim öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Bölümü'nde öğrenim gören 224'ü kadın, 51'i erkek olmak üzere toplam 275 sınıf öğretmeni adayı oluştururken, çalışma grubunu ise bu bölümün son sınıflarında öğrenim gören 13'ü kadın, 7'si erkek toplam 20 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel kısmında veriler "Kişisel Bilgiler Formu", "Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği" ve "Girişimcilik Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Nitel kısmında ise, araştırmacı tarafından oluşturulan ve açık uçlu sorular içeren "Görüşme Formu" verileri, Covid-19 pandemi süreci sebebiyle çevirim içi ortamda Google form aracılığıyla toplanmıştır. Nicel veriler SPSS 26 istatistiksel analiz paket programı ile çözümlenirken, nitel veriler için MAXQDA 2020 programı kullanılarak içerik analizi yapılmıştır. Araştırmanın nicel sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının kendilerine yönelik 21. yüzyıl becerileri ile girişimcilik beceri düzeylerinin hem

ölçek bütününde hem alt boyutlarda orta değerlerin üzerinde olduğunu sonucuna ulaşılmıştır. Girişimciliğin değişkenlere yönelik bulgularında, sadece iş deneyimi olan adaylar ile sınıf düzeyi birinci sınıf olan adaylara göre anlamlı bir şekilde farklılaşma görülmüştür. Ayrıca girişimciliğin alt boyutlarına ilişkin bulgulara göre, risk alma boyutunda erkekler, duygusal zekâ boyutunda kadınlar lehine bir sonuca ulaşılrken, iş deneyimi olan öğretmen adaylarının risk alma ve yenilikçi olma eğilimlerinin yüksek olduğu sonucuna da ulaşılmıştır. 21. yüzyıl becerilerinin değişkenlere yönelik bulgularında, sadece akademik başarısı yüksek adaylar ile sınıf düzeyi birinci sınıf olan adaylarda bir farklılık görülmüştür. Ayrıca 21. yüzyıl becerilerinin alt boyutlarına ilişkin bulgularda, kadın adayların kariyer bilincine erkeklere oranla daha fazla sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bir diğer sonucunda, 21. yüzyıl becerileri ile girişimcilik becerileri arasında pozitif yönlü çok güçlü bir ilişki olduğu, girişimciliğin 21. yüzyıl becerilerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nitel sonuçlara dayalı olarak 21. yüzyıl ve girişimcilik becerilerine ilişkin oluşturulan tema ve kodlar dikkate alındığında her iki türdeki verinin birbirini desteklediği görülürken, nitel bölümdeki girişimcilik öz yeterliği teması, düşük düzey öz yeterlik sonucu ile nicel bölümdeki sonuçtan farklılaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: 21. yüzyıl becerileri, girişimcilik becerileri, sınıf öğretmeni adayı, karma yöntem.

Examining Entrepreneurship Skills of Primary School Teachers in the Scope of 21st Century Skills

Aslihan KAYA

Abstract

This research aimed to determine the relationship between pre-service primary teachers' 21st century skills and entrepreneurship skill levels in the context of various variables and to reveal the pre-service teachers' opinions about these skills. In this context, the research was carried out by using concurrent mixed method design from mixed method designs. This pattern was used to collect complementary data related to the research or to determine the differences between these data and to produce more meaningful results. The quantitative part of the research was carried out with the survey model, which describes the current situation as it is, and the qualitative part was carried out with the phenomenology approach in order to present the data in detail with a holistic approach. The sample of the study was composed of 224 female and 51 male candidates studying at Çanakkale Onsekiz Mart University Faculty of Education in 2019-2020 academic year, while the study group consisted of 20 pre-service teachers, 13 of whom are women and 7 of whom are male students. In the quantitative part of the research, the data were collected using the "Personal Information Form", "Multidimensional 21st Century Skills Scale" and "Entrepreneurship Scale". In the qualitative part, the "Interview Form" was developed by the researcher containing open-ended questions and the related data was collected online through the Google form due to the Covid-19 pandemic process. While the quantitative data were analyzed with SPSS 26 statistical analysis package program, content analysis was performed using the MAXQDA 2020 program for qualitative data.

According to the quantitative results of the research, it was concluded that the 21st century skills and entrepreneurship skills levels of pre-service teachers were above the

average for both whole scale and sub-dimensions. Significant differentiation was observed in the findings of entrepreneurship for variables only for candidates with work experience and for candidates in first year of the university. Moreover, according to the findings regarding the sub-dimensions of entrepreneurship, it was concluded that while the risk taking dimension findings were in favor of men and findings about emotional intelligence dimension were in favor of women, pre-service teachers who have work experience had a high tendency to take risks and be innovative. In the findings of 21st century skills for variables, a difference was observed only among the pre-service teachers with high academic achievement and pre-service teachers studying in first year of the university. Furthermore, in the findings related to the sub-dimensions of 21st century skills, it was concluded that female pre-service teachers had more career awareness than men. In addition, it was also concluded that there was a very strong positive relationship between 21st century skills and entrepreneurship skills, and entrepreneurship was a significant predictor of 21st century skills. Considering the themes and codes regarding the 21st century and entrepreneurship skills based on qualitative results, it was determined that both types of data supported each other, while the entrepreneurship self-efficacy theme in the qualitative part differed from the result in the quantitative part.

Keywords: 21st century skills, entrepreneurship skills, pre-service primary teacher, mixed method.

İçindekiler

Onay	i
Önsöz.....	ii
Özet	iv
Abstract	vi
İçindekiler.....	viii
Tablolar Listesi.....	xii
Şekiller Listesi.....	xvii
Kısaltmalar	xx
Bölüm I: Giriş.....	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	3
Araştırmanın Önemi	4
Varsayımlar	5
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
Tanımlar.....	6
İlgili Araştırmalar	7
Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	7
Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	22
Bölüm II: Kuramsal Çerçeve.....	29
21. Yüzyıl Becerileri.....	29
21. Yüzyıl Becerileri Çerçeveleri	30
Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü (Organization for Economic Co-operation and Development).....	31
Amerikan Okul Kütüphanecileri Derneği (American Association of School Librarians)	32
Ulusal Araştırma Konseyi (National Research Council)	33
Asya Topluluğu.....	34
Uluslararası Eğitimde Teknolojiler Topluluğu (International Society for Technology Education) Standartları	35
21. Yüzyıl Becerilerinin Öğretilmesi ve Değerlendirilmesi Projesi (Assessment And Teaching of 21st Century Skills)	37

Kuzey Merkez Bölgesel Eğitim Laboratuvarı (The North Central Regional Educational Laboratory)	38
Wagner’ın Beceri Çerçevesi	40
Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi.....	41
21. Yüzyıl Becerileri İçin Ortaklık (The Partnership for 21st Century Skills).....	42
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri (Learning & Innovation Skills).....	44
Eleştirel Düşünebilme ve Problem Çözebilme Becerileri (Critical Thinking and Problem Solving Skills).....	46
Yaratıcı Düşünme ve Yeniliği Uygulama Becerileri (Creativity and Innovation Skills) .	47
İletişim Becerileri (Communication Skills)	48
İş birliği Becerileri (Collaboration Skills)	48
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri (Information, Media & Technology Skills).....	49
Bilgi Okuryazarlığı (Information Literacy)	50
Medya Okuryazarlığı (Media Literacy)	51
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı (Information, Communications and Technology Literacy).....	51
Yaşam ve Kariyer Becerileri (Life & Career Skills)	52
Esneklik ve Uyum (Flexibility & Adaptability)	53
Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler (Social & Cross-Cultural Skills).....	54
Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik (Productivity & Accountability)	54
Liderlik ve Sorumluluk (Leadership & Responsibility)	55
Girişimcilik ve Öz Yönelim (Initiative & Self Direction)	56
21. Yüzyıl’da Eğitim ve Eğitimciler.....	56
Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri	57
Eğitmenler için ISTE Standartları.....	63
Girişimcilik.....	68
Girişimcilik Kavramının Tanımı	68
Girişimciliğin Dünya’daki Tarihsel Gelişimi	70
Girişimciliğin Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi	71
Girişimciliğin Önemi.....	73
Girişimcilik Çeşitleri	75
Orijinal Girişimcilik.....	75
Yaratıcı Girişimcilik	76
İç Girişimcilik	76

Kurumsal Girişimcilik	76
Küresel Girişimcilik.....	77
Sanal Girişimcilik	77
Fırsat Girişimciliği	77
Sosyal Girişimcilik.....	78
Girişimci Kavramının Tanımı	78
Girişimci Bireylerin Özellikleri.....	79
Risk Alma	84
Yenilikçilik	84
Kendine Güven	86
Duygusal Zekâ	87
Fırsatları Görme	87
Girişimciliği Etkileyen Faktörler.....	88
Girişimciliği Engellenen Faktörler	90
Girişimcilik ve Eğitim	91
Girişimcilik ve Eğitim İlişkisi.....	91
Girişimcilik Eğitimi	93
Girişimcilik Eğitiminin Önemi	94
Yükseköğretimde Girişimcilik Eğitimi.....	95
Bölüm III: Yöntem	98
Araştırma Modeli.....	98
Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu	101
Veri Toplama Araçları.....	105
Ölçekler.....	105
Görüşme Formu	107
Verilerin Toplanması	109
Verilerin Analizi	110
Nicel Verinin Analizi	110
Nitel Verinin Analizi.....	112
Bölüm IV: Bulgular.....	114
Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	114
İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular.....	115
Girişimcilik Ölçeği Parametrik Karşılaştırmalar	116

Girişimcilik Ölçeği Non-parametrik Karşılaştırmalar	120
Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	132
Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	133
21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği Parametrik Karşılaştırmalar	133
21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği Non-parametrik Karşılaştırmalar	143
Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	154
Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular	155
Katılımcı Görüşlerine İlişkin Betimsel Bulgular	156
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri Konusundaki Bulgular	163
Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri Konusundaki Bulgular	181
Yaşam ve Kariyer Becerileri Konusundaki Bulgular	193
Girişimcilik Öz yeterliği Konusundaki Bulgular	216
Girişimciliğin Önemi Konusundaki Bulgular	220
Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler	227
Tartışma ve Sonuç	227
Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç	227
İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç	228
Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç	238
Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç	239
Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç	250
Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç	251
Öneriler	259
Uygulayıcılara Yönelik Öneriler	259
Araştırmacılara Yönelik Öneriler	260
Kaynakça	262
Ekler	283
Ek-A: Ölçek İzinleri	284
Ek-B: Kişisel Bilgiler Formu	285
Ek-C: Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Ölçeği	287
Ek-D: Girişimcilik Ölçeği	288
Ek-E: Görüşme Formu	289
Özgeçmiş	292

Tablolar Listesi

Tablo Numarası	Başlık	Sayfa
1	Katılımcı Sınıf Öğretmeni Adaylarına Ait Demografik Özellikler	102
2	Görüşme Sorularını Yanıtlayan Katılımcılara Ait Demografik Özellikler	103
3	Girişimcilik Ölçeği ve Alt Boyutlarının Normallik Tablosu.....	111
4	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Ölçeği ve Alt Boyutlarının Normallik Tablosu	111
5	Girişimcilik Ölçek Bütünü ve Alt Boyut Boyutlarının Genel Ortalama Değerleri	114
6	Sınıf Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine, İş Deneyimlerine, Anne ve Babalarının İş yeri Sahibi Olmalarına ve Ailesinin Yanında Öğrenim Görme Durumlarına Göre Girişimcilik Ölçeği Ortalamaları Arasındaki Farklar.....	116
7	Girişimcilik Ölçeğinin Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları	117
8	Girişimcilik Ölçeğinin Yerleşim Yerine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	118
9	Girişimcilik Ölçeğinin Akademik Başarı Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları.....	118
10	Girişimcilik Ölçeğinin Anne Eğitim Durumu Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları	119
11	Girişimcilik Ölçeğinin Baba Eğitim Durumu Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları	120
12	Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları	121

13	Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının İş Deneyimi Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	122
14	Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Anne İş Yeri Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	123
15	Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Baba İş Yeri Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	124
16	Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Aile Yanı Okuma Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	125
17	Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	126
18	Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	127
19	Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Akademik Başarı Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	128
20	Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Anne Eğitim Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	130
21	Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Baba Eğitim Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	131
22	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçek Bütünü ve Ölçeğinin Alt Boyutlarının Genel Ortalama Değerleri	132
23	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız T Testi Sonuçları	134

24	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun İş Deneyimi Değişkenine Göre Bağımsız T Testi Sonuçları	135
25	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun Anne İş Yeri Değişkenine Göre Bağımsız T Testi Sonuçları	136
26	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun Baba İş Yeri Değişkenine Göre Bağımsız T Testi Sonuçları	137
27	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun Aile Yanı Okuma Değişkenine Göre Bağımsız T Testi Sonuçları	137
28	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları	138
29	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun Yerleşim Yeri Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları	139
30	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun Akademik Başarı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları	140
31	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları	141

32	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları	142
33	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	144
34	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının İş Deneyimi Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları	145
35	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Anne İş Yeri Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	145
36	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Baba İş Yeri Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları.....	147
37	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Aile Yanı Okuma Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları	148
38	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	149
39	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları..	150
40	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Akademik Başarı Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	151
41	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Anne Eğitim Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	152
42	Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Baba Eğitim Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	153

43	Girişimcilik ile Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Arasındaki Korelasyon Sonuçları	154
44	Sınıf Öğretmeni Adaylarının Girişimcilik Becerilerinin Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Dönük Basit Doğrusal Regresyon Analizi Bulguları	155
45	Çalışmada Öne Çıkan Kavramlar	161
46	Öğrenme ve Yenilenme Becerileri Tema ve Kod Sıklık Bilgileri.....	165
47	Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri Tema ve Kod Sıklık Bilgileri ..	183
48	Yaşam ve Kariyer Becerileri Tema ve Kod Sıklık Bilgileri.....	195
49	Girişimcilik Öz Yeterliği Tema ve Kod Sıklık Bilgileri	217
50	Girişimciliğin Önemi Temasına Ait Kodların Sıklık Bilgileri	222

Şekiller Listesi

Şekil Numarası	Başlık	Sayfa
1	OECD 21. Yüzyıl Beceri Kategorileri.....	32
2	21. Yüzyıl Öğrencisi İçin AASL Standartları	33
3	Asya Topluluğu 21. Yüzyıl Becerileri.....	34
4	Öğrenciler İçin İSTE Standartları (ISTE, 2016) 36ATC21s'nin 21. Yüzyıl Beceri Boyutları.....	38
5	NCREL'in 21. Yüzyıl Becerileri	39
6	P21 21. Yüzyıl Becerileri	43
7	Öğrenme ve Yenilenme Becerileri	45
8	Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri	50
9	Yaşam ve Kariyer Becerileri	53
10	Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri (MEB, 2017: 8).....	60
11	Eğitmenler için İSTE-E Standartları	64
12	Kuratgo'dan akt. Kuvan, 2008: 56	82
13	Girişimci Bireylerde Bulunması Gereken Özellikler	83
14	Eş Zamanlı Karma Desen Grafikselleştirilmesi (Teddlie ve Tashakkori, 2006).....	99
15	Araştırmanın Deseninin Prototip Modeli (şematik gösterim)	100
16	Cinsiyet Dağılımı.....	104
17	Akademik Başarı Dağılımı	104
18	İş Deneyimi Dağılımı	105
19	Araştırmanın Tema ve Kategorileri.....	158
20	Öğrenme ve Yenilenme Becerileri Kategorisinde Üretilen Temalar ve Kodlar	164

21	Yaratıcı Düşünme Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları	167
22	Problem Çözme Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları	170
23	Yeniliği Uygulama Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları	173
24	Eleştirel Düşünme Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları	176
25	İletişim ve İşbirliği Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları	179
26	Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri Kategorisinde Üretilen Temalar ve Kodlar	182
27	Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları.....	185
28	Medya Okuryazarlığı Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları	188
29	Bilgi Okuryazarlığı Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları	191
30	Yaşam ve Kariyer Becerileri Kategorisinde Üretilen Temalar ve Kodlar	194
31	Liderlik ve Sorumluluk Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları	198
32	Esneklik ve Uyum Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları	202

33	Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları	206
34	Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları	209
35	Girişimcilik Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları	213
36	Girişimcilik Öz Yeterliği Alt Temasında Üretilen Kodlar	217
37	Girişimcilik Öz Yeterliği Alt temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları	218
38	Girişimciliğin Önemi Alt Temasında Üretilen Kodlar	221
39	Girişimciliğin Önemi Alt Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları	223

Kısaltmalar

AASL	Amerikan Okul Kütüphanecileri Derneği
ATCS21s	21. Yüzyıl Becerilerinin Öğretilmesi ve Değerlendirilmesi Projesi
BIT	Bilgi ve İletişim Teknolojileri
BTOB	Bilgi Teknoloji Okuryazarlığı Becerisi
EDPÇB	Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri
GİB	Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri
ISTE	Uluslararası Eğitimde Teknolojiler Topluluğu
KARB	Kariyer Bilinci
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
NCREL	Kuzey Merkez Bölgesel Eğitim Laboratuvarı
NRC	Ulusal Araştırma Konseyi
OECD	Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü
P21	21. Yüzyıl Becerileri İçin Ortaklık
SSLB	Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri
TÜGİAD	Türkiye Genç İş Adamları Derneği
TÜSİAD	Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu

Bölüm I: Giriş

Çalışmanın bu bölümünde, ilk olarak problem durumu açıklanarak çalışmaya duyulan gereksinim ortaya konmuş ve bu bağlamda araştırmanın amacı ile bu amaç doğrultusunda cevabı aranan sorular belirtilmiştir. Sonrasında ise sırasıyla çalışmanın önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve ilgili tanımlamalara yer verilmiştir.

Problem Durumu

Dünyanın giderek değişmesiyle başta toplumsal düzen ve mesleki yaşam olmak üzere neredeyse hayatın her alanında köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Bu hızlı değişim ve gelişim süreci nihayetinde içinde bulunulan yüzyılın bireylerinin de bu değişim ve gelişime uyum sağlaması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Bahsi geçen bu uyumun sağlanmasının en önemli yollarından birisi de eğitim sistemlerinin güncellenmesinden geçmektedir. Çünkü bu hızlı değişim ve gelişimin sağlanabileceği yerler hiç kuşkusuz eğitimin verildiği kurumlardır. Fakat geleneksel eğitim sisteminden daha farklı ve dönemin dinamiklerine uygun bir eğitimin verilmesi için sürekli değişmekte ve gelişmekte olan çağımızın gereksinimlerinin iyi anlaşılması gerekmektedir.

21. yüzyılda ihtiyacımız olan bu gereksinimler eğitim alanında teknolojik yenilikler ve öğretmen yeterlikleri gibi birçok konu ve alanda değişime sebebiyet vermiştir (Orhan Göksun ve Kurt, 2017). Bunun temel bir sonucu olarak da eğitim alanında yeni düşünme yolları ile yeni kavram sistemleri oluşturulmuştur. Bahsi geçen bu reformlar da bireylerden beklenen bilgi ve beceri düzeylerinin değişime uğramasına neden olmuştur. Öyle ki günümüzde artık edindiği bilgiyi analiz edebilen, sorgulayabilen ve problemlere karşı çözüm üretebilen bireylerin yetiştirilmesine önem vermeye başlanmıştır. Bireylerin sahip olması gerektiği düşünülen beceriler, günümüz çağında “21. Yüzyıl Öğrenme Becerileri” şeklinde isimlendirilmektedir (Önür, 2018). İlgili beceriler yalnızca ne bilgiyi ne de beceriyi kapsar, temelinde anlamak ile uygulamak yer alır. Bir başka ifadeyle, beceri ile bilginin iç içe geçtiği

bir kavramdır (Dede, 2010). Günümüzde 21. yüzyıl becerileri ABD, Kanada, Avustralya, Finlandiya, Norveç gibi birçok ülkenin eğitim ve öğretim programlarında aktif bir biçimde kullanılmaktadır. Ülkemizde ise ilk defa 2004 yılında yürürlüğe giren ilköğretim programlarında karar verme, problem çözebilme, araştırma, teknoloji kullanımı, eleştirel ve yaratıcı düşünme, iletişim ve girişimcilik becerileri kullanılmıştır (Anagün, Atalay, Kılıç ve Yaşar, 2016).

21. yüzyıl becerilerinin eğitim sistemi aracılığıyla bireylere kazandırılmasındaki en önemli faktörlerden birinin de öğrenciler ile en çok zaman geçiren ve onlarla birebir iletişim kurabilen öğretmenler olduğu düşünülmektedir. Öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerinin gelişimini desteklemek için, öğretmenlerin kendilerinin de yetkin olmaları gerekmektedir (Voogt, Fisser, Pareja Roblin, Tondeur ve Van Braak, 2013). Bu bağlamda incelendiğinde öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri üzerindeki yetkinlik durumları öğrencilerin bu becerileri edinmelerinde çok önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Bu nedenle gelecekte öğretmen olacak öğretmen adaylarının 21. yüzyıl beceri düzeylerinin incelenmesi büyük önem taşımaktadır

Öte yandan bilginin hızla arttığı ve bilgiye ulaşımın sınırsız yollarının olduğu günümüz çağında sanayi toplumundan bilgi toplumuna bir dönüşüm görülmektedir. Bu dönüşüm teknolojik, ekonomik ve sosyokültürel yenilikleri de ardında getirmiş ve üretim ile verimliliğin artmasına yol açmıştır. Bilgi toplumlarında yaşanan bu hızlı gelişmeler bütün ülkeleri etkisi altına alarak, global alanda ekonomi yarışına girilmiş ve bu yarış ile girişimcilik kavramı hızla öne çıkmıştır.

21. yüzyıl becerilerinden yaşam boyu öğrenme becerisinin alt becerileri içerisindeki anahtar becerilerden birisi olan girişimcilik günümüzde eğitim alanında da oldukça önem arz etmektedir. Kuşkusuz bu girişimcilik becerileri ülkelerin öğretim programları içerisinde birer kazanım biçiminde yer almış ve özellikle bilgiyle desteklenmiş çeşitli etkinlikler ile

öğrencilere kazandırılmak istenmiştir. Türkiye’de de son zamanlarda tüm dünyada olduğu gibi tam donanımlı öğretmenler yetiştirmek önemle üzerinde durulan konular arasında yer almaktadır.

Bu nedenle, girişimciliğe yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi, girişimci bireylerin kendilerini açıkça ifade edebileceği alanların oluşturulması ve eğitimin her kademesinde girişimciliğe yer verilmesi bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitimin her kademesinde yer alacak olan öğretmen adaylarının bahsi geçen bu girişimcilik becerileri hakkında bilgi sahibi olması ve bu beceri düzeyini etkileyen unsurların belirlenmesi oldukça önem arz etmektedir. Girişimciliğin ne olduğunun farkında olan geleceğin öğretmenlerinden, çocukların doğal merakını koruyup, karşılaştıkları problemlerle yüzleşmelerini ve problem çözme yeteneklerini geliştirmeleri beklenilmektedir.

Bu çalışma kapsamında sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerilerinin 21. yüzyıl becerileri kapsamında değerlendirilmesinin ve incelenmesinin alana katkı sağlaması beklenmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerileri ile 21. yüzyıl becerileri arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenler bağlamında incelemektir.

Bu amaçtan hareketle aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik beceri düzeyleri nedir?
2. Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik beceri düzeyleri *cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine, iş deneyimlerinin olup olmasına, annelerinin iş yeri sahip olmalarına, babalarının iş yeri sahibi olmalarına, yaşamlarını geçirdikleri yerleşim birimine, öğrenim gördükleri yere, akademik başarı düzeylerine,*

annelerinin eğitim durumuna ve babalarının eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

3. Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri düzeyleri nedir?
4. Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri düzeyleri *cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine, iş deneyimlerinin olup olmasına, annelerinin işyeri sahip olmalarına, babalarının işyeri sahibi olmalarına, yaşamlarını geçirdikleri yerleşim birimine, öğrenim gördükleri yere, akademik başarı düzeylerine, annelerinin eğitim durumuna ve babalarının eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?*
5. Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerileri ile 21. yüzyıl becerileri arasındaki ilişkinin düzeyi nedir?
6. Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerileri ve 21. yüzyıl becerileri konusundaki görüşleri nedir?

Araştırmanın Önemi

Teknolojinin hızlı ve sürekli bir şekilde gelişmesi toplumların birçok yönden değişime uğramasına neden olmuştur. Bireylerin bu değişime ayak uydurabilmeleri yani 21. yüzyılın değişikliklerine uyum sağlamak için birçok bilgi ile beceriye sahip olmaları gerekmektedir. Bu bilgi ve becerilere sahip olan bireylerin yetiştirilmesi de hiç şüphesiz ki eğitim ile mümkün görülmektedir.

Çağın gerektirdiği bu becerilerin eğitim ile bireylere kazandırılmasındaki en etkili faktörün öğrenciler ile en çok zaman geçiren ve onlarla birebir iletişim kuran öğretmenler olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Değişen ve gelişen toplum bilgiye ulaşımı kolaylaştırdığından artık bilgiyi olduğu gibi sunan geleneksel öğretmenlere değil daha çok

eleştirel düşünen, yaratıcı, problem çözücü, iletişimi sağlam, yeni teknolojiyi kullanabilen, girişimci ve yeniliklere açık olan öğretmenlere ihtiyaç duyulmaktadır (Yüksel, 2015). 21. yüzyıl becerileri de incelendiğinde ancak bu yeterliliklere sahip öğretmenler ile 21. yüzyılın bireylerinin yetiştirilmesi ön görülebilir.

Ayrıca bilginin ve bilgi üretiminin de hızla önem kazanmaya başladığı 21. yüzyılda uluslararası alanda ekonomi yarışına girilmiş ve bu yarış ile girişimcilik kavramı büyük önem kazanmıştır. Girişimci bireyler, toplumlar için önemli değerleri, ekonomik anlamda topluma fayda sağlayan fırsatları yaratır ve yarattığı fırsatlarla toplumda olumlu bir değişiklik sağlarlar (Bird, 1989). Bu sebeple 21. yüzyıl becerilerinden biri olan girişimcilik becerisi de toplumdaki bireylere kazandırılması gereken önemli bir beceri alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Girişimcilik becerisinin 21. yüzyılın bireyine eğitim ile kazandırılabilmesi hususunda ise geleceğin bireylerini yetiştirecek olan öğretmenlerin ve hatta öğretmen olma yolunda ilerleyen öğretmen adaylarının da bu beceriye sahip olması gerektiği düşünülmektedir.

Bu bağlamlar dikkate alındığında eğitim sisteminde yer alacak olan öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerine sahip olma düzeyleri, bu becerilerden girişimcilik becerilerini ne kadar taşıdıkları ve 21. yüzyıl beceri düzeyleri ile girişimcilik becerileri arasındaki ilişkinin ne düzeyde olduğunun belirlenmesi oldukça önemlidir.

Varsayımlar

Bu araştırma iki varsayım içermektedir:

- 1) Araştırmada kullanılan veri toplama araçları, araştırma için gerekli olan verileri toplamaya yeterli ve uygun niteliktedir.

- 2) Araştırmaya katılan sınıf öğretmeni adayları, araştırmada kullanılan ölçeklerde ve görüşme formunda yer alan sorulara vermiş oldukları yanıtlarda gerçek düşüncelerini yansıtmaktadırlar.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırmada elde edilen bulgular;

- 1) 2019-2020 öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Eğitimi Bölümü'nde öğrenim görmekte olan 1., 2., 3. ve 4. sınıf öğretmen adayları,
- 2) Sınıf öğretmeni adaylarına uygulanan “Çok Boyutlu 21. yüzyıl Ölçeği”, “Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği” ve sadece son sınıf öğretmen adaylarına uygulanan “Görüşme Formu” ile sınırlıdır.

Tanımlar

Sınıf öğretmeni adayı: Üniversitelerin eğitim fakültelerinde öğrenim gören ve dört yıllık eğitim öğretim süresini başarıyla bitirdikten sonra öğretmenlik mesleğini icra etmeye hak kazanacak kişidir.

21. yüzyıl becerileri: 21. yüzyılda yaşayan bireylerin çalışma ve sosyal yaşantılarında çağın gerekliliklerine uygun olarak başarıyı elde etmek amacıyla sahip olması gerektiği öngörülen birtakım becerilerdir. Bu beceriler öğrenme ve yenilenme becerileri, yaşam ve kariyer becerileri, bilgi medya ve teknoloji becerileri olarak sınıflandırılabilir (Battelle for Kids, 2020). Bu beceriler sayesinde bireyler karşılaştıkları problemler karşısında daha akılcı çözümler üreterek çalışma ve sosyal yaşantılarında başarıyı daha kolay yakalayabilmektedirler.

Girişimcilik: Bireylerin yalnız başına ya da bir oluşumun içinde, fırsatları tanımlama, yeni bir ürün ortaya koyma veya ekonomik başarılar kazanmak maksadıyla yakaladığı fırsatın

peşinden gitme isteğini ve kapasitesini ifade eder (Döm, 2012). Girişimcilik, genel anlam itibariyle ekonomik bir kavram olarak algılansa da aslında sosyal, kültürel ve teknolojik gelişimin ortaya çıkardığı bir kavramdır. Bu sebeple toplumla ve toplumsal olaylarla iç içe olan girişimcilik, yaşam ve kariyer bağlamında bireyin toplumda yer edinip fırsatlar yaratabilmesi adına sahip olması gereken becerilerdendir.

İlgili Araştırmalar

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın konusu ile alakalı hem yurt içinde hem de yurt dışında yapılmış olan çalışmalara yer verilmiştir.

Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Orhan Göksün (2016) tarafından öğretmen adaylarının 21. yüzyıl öğrenen ve öğretici becerileri kullanım düzeyleri arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla nicel araştırma yaklaşımlarından olan tekil tarama, ilişkisel tarama ve nedensel karşılaştırma modelleri kullanılmıştır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından 21. yüzyıl öğrenen ile öğretici becerilerinin ölçülmesi amacıyla geliştirilen iki ölçek ile 11 farklı üniversitenin eğitim fakültelerinde öğrenim gören 4. sınıf öğretmen adaylarının katılımıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmen adaylarının her iki beceri düzeyini orta düzeyin üzerinde kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Yanı sıra öğretmen adaylarının 21. yüzyıl öğrenen becerileri kullanım düzeyleri ile üniversite ve bölüm değişkenleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu, 21. yüzyıl öğretici becerileri kullanım düzeylerininse üniversite, cinsiyet ve bölüm değişkenleri açısından farklılaştığı görülmüştür.

Atalay, Anagün ve Genç Kumtepe (2016) çalışmalarında öğretmen adaylarının yavaş geçişli animasyonun oluşturulması süreçlerinde 21. yüzyıl becerilerinin kullanım düzeylerini araştırmışlardır. Araştırma nitel yaklaşımlardan durum çalışma modeli kullanılarak modellenmiştir. Araştırmanın örneklemini üçüncü sınıf düzeyindeki 100 öğretmen adayının oluşturduğu görülmüştür. Araştırma verileri öğrencilerin ürünleri ile anket formlarından elde

edilmiştir. Öğretmen adaylarının 21. Yüzyıl becerilerini farklı boyutlarıyla farklı aşamalarda kullandıklarına ve araştırmanın tüm aşamalarında eleştirel düşünme, iş birliği, iletişim becerileri ve problem çözme becerilerini kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Dağhan, Nuhoglu Kibar, Menzi Çetin, Telli ve Akkoyunlu (2017) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının görüşlerine göre 21. yüzyıl öğrenen ve öğretenlerinin özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma durum çalışması ile desenlenmiştir. Araştırmanın örneklemini 63 öğretmen adayı oluştururken, araştırmanın veri toplama aracını öğretmen adaylarının ağ günlüklerine konu ile ilgili yazdıkları yazılar oluşturmaktadır. Doküman analizi yöntemi ile çözümlenen verilerin bulgularında; 21. yüzyıl öğrenen özelliklerini bilgi okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, sosyal özellikler, kişisel özellikler, ahlaki özellikler, bilişsel beceriler, öğrenme tercihi ve dijital vatandaş olma temaları oluşturmuştur. Öğretenlerin özelliklerini ise daha çok öğretim yaklaşımı, öğretim tasarımı, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, bilgi okuryazarlığı ve kişisel, mesleki ve sosyal özellikler gibi temaların oluşturduğu görülmüştür. Yanı sıra aday öğretmenlerin 21. yüzyıl öğrenen ve öğreten becerileri yeterliklerine ilişkin farkındalıklarının olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Murat (2018) tarafından aday öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri yeterlik algıları ile STEM'e ilişkin tutumlarını incelemek amacıyla yapılan doktora tezinde araştırma ilişkisel tarama modeliyle desenlenmiştir. Araştırmanın verileri aday öğretmenlerin 21. yüzyıl yeterlik algıları ile STEM'e yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla kullanılan iki ölçek ile ve yedi devlet üniversitesinin dördüncü sınıflarında öğrenim görmekte olan fen bilimleri öğretmen adaylarının katılımıyla toplanmıştır. Araştırmanın verileri adayların 21. yüzyıl becerilerine ilişkin algıları ile STEM'e ilişkin tutumlarını ölçen iki ölçek ile toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre öğretmen adaylarının STEM'e ilişkin olumlu bir tutum sergiledikleri görülmüştür. 21. yüzyıl becerileri yeterlik algılarının ise yaşam ve kariyer becerileri, öğrenme

ve yenilenme becerileri, bilgi, medya ve teknoloji becerileri boyutlarında yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

Başar (2018) tarafından fen bilimleri öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri özyeterliklerine ilişkin algılarıyla fen eğitiminde matematik kullanmaya ilişkin özyeterlik algılarını ve bunların arasındaki ilişkiyi incelemek için yapılmış olan çalışmada nicel araştırma yöntemi içerisinde yer alan ilişkiyel tarama modeliyle desenlenmiştir. Araştırmanın verileri öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerine ilişkin özyeterliklerini ve fen öğretiminde matematiği kullanımlarını ölçen iki ölçek ile bir devlet üniversitesinin fen bilimleri öğretmenliğinde öğrenim gören ve dört farklı sınıf düzeyinden oluşan 316 öğretmen adayının katılımıyla toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre aday öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri ve fen öğretiminde matematik kullanmaya ilişkin öz yeterliklerinin yüksek çıktığı görülmüştür. Ayrıca aday öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin algılarının artmasıyla fen öğretiminde matematik kullanmaya ilişkin algılarının da arttığı araştırmanın sonuçları arasında yer almaktadır.

Çolak (2019) çalışmasında fen bilimleri öğretmen adaylarının 21. yüzyıl beceri algılarını çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Öğretmen adaylarının görüşleri neticesinde üniversite, fakülte, lisans programı ve öğretim elemanlarının 21. yüzyıl becerilerine katkıları araştırılmıştır. Karma yöntemin kullanıldığı araştırmada nicel verilerin örneklemini 183 fen bilgisi öğretmen adayı oluştururken nitel veriler ise gönüllüğe dayalı olarak belirlenen 25 fen bilgisi öğretmen adayının katılımıyla toplanmıştır. Araştırmanın nicel sonuçlarına göre aday öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri öz yeterliklerinin yüksek olduğu görülürken üniversite, fakülte, lisans programı ve öğretim elemanlarının 21. yüzyıl becerilerine katkılarının orta düzeyde olduğu görülmüştür. Araştırmanın nitel sonuçlarında aday öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri özyeterlik algılarının öğrenme ve yenilenme becerileri ile bilgi ve teknoloji

becerileri boyutlarında desteklendiği, yaşam ve kariyer becerileri boyutunda desteklenmediği sonucuna ulaşılmıştır.

Aydın (2019) çalışmasında öğretmen eğitiminde 21. yüzyıl becerilerinin kullanımını araştırmak amacıyla İngilizce öğretmen adaylarının bu becerilere yönelik yeterlik algılarını, bu becerilerin kazanılmasındaki önemini ve adayların lisans eğitimi süresince aldıkları derslere ilgili becerilerin ne derece yansıdığına yönelik görüşleri incelenmiştir. Tarama deseni ile modellenen çalışmanın verileri üç farklı veri toplama aracı ile son sınıflarda öğrenim gören 233 adayın katılımı ile toplanmıştır. Araştırma bulgularına göre adayların 21. yüzyıl becerilerinden kültürlerarası beceriler, öğrenme ve yenilenme becerileri, kariyer becerileri ve yaşam becerileri boyutlarında yeterli olduklarını belirttikleri görülmüştür. Aday öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini kazanmanın önemine yönelik bulgularda ise, öğrenme ve yenilenme becerilerini, yaşam becerilerini, kültürlerarası becerileri ve kariyer becerilerini kazanmaya önem verdikleri görülmektedir. Ayrıca, öğretmen adayları lisans eğitimleri boyunca gördükleri derslerin, 21. yüzyıl becerilerini kazandırması bakımından yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

Sural (2017) tarafından yapılan araştırmada öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri özyeterlikleri ile bu becerilere verdikleri önemin belirlenmesi amaçlanmıştır. Veriler nicel araştırma yöntemlerinden olan ve öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerini sorgulayan 50 soruluk bir anket ile Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 293 öğretmen adayının katılımıyla toplanmıştır. Araştırmanın bulgularında aday öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri öneminin farkında oldukları ancak sınıf düzeyi yükseldikçe becerilere verilen önemin azaldığı görülmüştür. Ayrıca, yaşam ve kariyer becerilerine daha çok önem verdikleri ve bu beceriye daha çok sahip oldukları; bilgi, medya ve teknoloji becerilerine daha az önem verdikleri ve daha az sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Kozikoğlu ve Altunova (2018), öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerine yönelik özyeterliklerinin yaşam boyu öğrenme eğilimini ne derece yordadığını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada nicel araştırma desenlerinden ilişkisel tarama desenini kullanmışlardır. Araştırmanın verileri tabakalı örnekleme yöntemi ile belirlenen 400 öğretmen adayının katılımıyla toplanmıştır. Araştırma bulgularında aday öğretmenlerin yaşam boyu öğrenme eğiliminin oldukça yüksek olduğu görülürken 21. yüzyıl becerilerine yönelik özyeterliklerinin yüksek olduğu görülmüştür. Yanı sıra adayların 21. yüzyıl becerileri özyeterlikleriyle yaşam boyu öğrenme eğilimi arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Ayrıca, öğretmen adaylarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerinin, öğrenme ve yenilenme ile yaşam ve kariyer beceri boyutlarını anlamlı bir şekilde yordadığı araştırmanın sonuçları arasında yer almaktadır.

Özdemir Özden, Karakuş Tayşi, Kılıç Şahin, Demir Kaya ve Bayram (2018) çalışmalarında aday öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik yeterlik algılarını cinsiyetleri, bağlı oldukları program, sınıf düzeyleri, akademik başarıları ve aile gelir düzeyi gibi değişkenler açısından incelemek için betimsel tarama modeli kullanmışlardır. Araştırma verileri bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinde öğrenim gören Sosyal Bilgiler, Türkçe, Fen Bilgisi, Okul Öncesi ve Sınıf Eğitimi öğretmeni adayı olmak üzere toplamda 1086 öğretmen adayının katılımı ile toplanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre aday öğretmenlerin 21.yüzyıl becerilerine yönelik algılarının oldukça yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Değişkenlere yönelik sonuçlar incelendiğinde; cinsiyet değişkenine göre sadece yaşam ve kariyer becerileri boyutunda kadın adayların lehine, sınıf düzeyleri değişkenine göre 3. sınıfların lehine, akademik başarı değişkenine göre başarısı yüksek olanların lehine, aile gelir düzeyi ve bağlı oldukları program değişkenlerine göre okul öncesi öğretmen adaylarının lehine olduğu görülmüştür.

Orhan Göksun ve Kurt (2017) çalışmalarında geleceğin öğretmeni olacak olan aday öğretmenlerin 21. yüzyıl öğrenen becerilerini kullanma düzeyleriyle 21. yüzyıl öğreten

becerilerini kullanma düzeylerinin arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmada nicel araştırma yaklaşımlarından olan tekil tarama, ilişkisel tarama ve nedensel karşılaştırma modelleri kullanılmıştır ve veriler 2506 öğretmen adayının katılımıyla söz konusu beceri düzeylerini ölçen iki adet ölçek ile toplanmıştır. Aday öğretmenlerin 21. yüzyıl öğrenen becerilerini kullanım düzeyleriyle ilgili bulgulara göre bu becerileri kullanımların orta düzeyin üzerinde olduğu ve söz konusu beceriler içerisinde, sık kullanılan becerinin bilişsel beceriler, en nadir kullanılan becerinin otonom becerileri olduğu belirlenmiştir. Öğreten becerileri kullanım düzeyleri ile ilgili bulgulara göre ise bu becerileri kullanma durumlarının orta seviyenin üzerinde olduğu buna ek olarak bu becerilerden en çok onama becerilerini kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Gürültü, Aslan ve Alcı (2018) çalışmalarında ilköğretim öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerini kullanma düzeylerini ve bunları cinsiyetlerine, hizmet yılına, mezun oldukları fakülteye ve çalışılan okul türüne göre belirlemeyi amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda tarama modeli ile yürütülen çalışmanın verileri ilköğretimde görev yapan toplamda 364 öğretmen adayının katılımıyla toplanmıştır. Araştırma sonucundan yola çıkarak, öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri kullanım düzeylerinin yüksek olduğu, bu becerilerin alt boyutlarından en fazla puanı onamacı becerilerden en az puanı ise esnek öğrenme becerilerinden aldıkları tespit edilmiştir.

Şahin (2010) tarafından yapılan çalışmada aday öğretmenlerin yeni binyılın öğrencileri olma düzeylerinin ortaya çıkarılması, bu düzeylerin oluşmasında adayların cinsiyetlerine, sınıf seviyelerine, alan ve üniversiteler gibi özellikler bağlamında değişiklik gösterip göstermediği incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın verileri, araştırmacının OECD kaynakları göz önünde bulundurularak geliştirilen veri toplama aracıyla Türkiye'deki 6 üniversitenin eğitim fakültelerinde öğrenim gören 1. ve 4. Sınıf düzeyindeki 5122 öğretmen adayının katılımıyla toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, adayların yaklaşık

olarak %60 kadarının yeni binyılın öğrencisi özelliklerine sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuca göre yeni binyılın öğrencileri olmanın Türkiye’de heterojen dağıldığı ve yüksek seviyede olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın değişkenlerine yönelik sonuçlarına göre; öğretmen adaylarının yeni binyılın öğrencileri olmanın cinsiyetlerine, sınıf seviyelerine, alanlarına, okullarına göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Ayrıca adayların aile gelir düzeyleri ve bilgisayara sahip olma değişkenleri bakımından yeni binyıl öğrencisi olma hususunda anlamlı farklılıklar gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Gününç, Odabaşı ve Kuzu (2013) çalışmalarında aday öğretmenlerin, 21. yüzyıl öğrenen özelliklerini ne şekilde tanımladıklarını araştırılmışlardır. Bir sosyal medya uygulaması ile gerçekleştirilen çalışmada Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi’ne bağlı BÖTE bölümünde öğrenim görmekte olan her sınıftaki aday öğretmenler araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Bu araştırmanın sonucunda, aday öğretmenlerin 21. yüzyıl öğrencilerini bilişsel ve sosyal becerilere sahip, araştırmayı ve bilgi edinmeyi bilen, teknolojiyi amacına uygun olarak kullanabilen, yaratıcı, yenilikçi ve kariyer becerileri yüksek olan bireyler olarak tanımladıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Çelik (2014) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve beceri düzeyleri araştırılmıştır. Araştırmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır ve araştırma tarama modeli ile desenlenmiştir. Araştırmanın örneklemini Adnan Menderes, Gazi ve Marmara Üniversite’lerinin Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmenliği bölümünde öğrenim gören öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmada verileri, çoktan seçmeli test ve likert tarzı ölçek olmak üzere iki anket ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik bilgi ve beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Aydın ve Öner (2016) yaptıkları çalışmada sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelemiştir. Araştırma

betimsel tarama modeli kullanılarak desenlenmiştir ve araştırmanın örneklemini Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim gören 435 Sınıf ve Sosyal Bilgiler öğretmen adayları oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri üniversite öğrencilerinin girişimcilik düzeylerini ölçen bir ölçek ile toplanmıştır. Çalışmanın sonucunda aday öğretmenlerin girişimcilik düzeyleri sınıf seviyesi, bölüm, mezun olunan lise türü, aile aylık geliri ve anne baba eğitim durumu değişkenlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Cinsiyet değişkeninde erkek aday öğretmenlerin lehine, yaşanan yerleşim birimi değişkeninde büyükşehir lehine anlamlı bir farklılık olduğu sonucuna ulaşılmıştır

Köstekçi (2016) çalışmasında aday öğretmenlerin girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmanın örneklemini sosyal bilgiler, matematik, fen bilgisi ve sınıf öğretmenliği programlarında öğrenim gören 2250 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmada veriler, aday öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile girişimcilik özelliklerini ölçen iki ölçek ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda aday öğretmenlerin girişimcilik özelliklerinin yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bölüm değişkenine göre ise sınıf öğretmenliği ve matematik öğretmenliği aday öğretmenlerin girişimcilik özelliklerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karademir, Balbağ ve Çemrek (2018) çalışmalarında aday öğretmenlerin girişimcilik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelemeyi amaçlamışlardır. Tarama modeli ile desenlenen araştırmanın çalışma grubunu dört farklı devlet üniversitesinden öğretmen adayları oluştururken araştırmanın verileri aday öğretmenlerin girişimcilik özelliklerini ölçen ölçek ile toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre aday öğretmenlerin girişimcilik düzeyleri ile cinsiyet, bölüm ve iş deneyimleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Aday öğretmenlerin girişimcilik düzeyleri ile anne baba eğitim durumu, aile yanında okuyup okumama ve aile gelir durumu arasında ise anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Akyürek (2013) çalışmasında ilkokul öğretmenlerinin girişimcilik becerisine yönelik görüşlerini çeşitli değişkenlere göre belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma betimsel nitelikte olup araştırmanın verileri 263 sınıf öğretmenin katılımıyla anket ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin girişimcilik becerisine ilişkin görüşlerinin cinsiyet, kıdem, mezuniyet durumları, sınıf mevcutları ve hizmet içi eğitim alma değişkenlerine göre farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, girişimcilik becerisinin öğrencilere kazandırılmasında öğretmenlerin yetersiz bulunduğu belirtilmiştir.

Pan ve Akay (2015) tarafından eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler ile incelenmesinin amaçlandığı çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Veriler aday öğretmenlerin girişimcilik düzeylerini ölçen bir ölçek ve kişisel bilgi formu kullanılarak toplam 404 öğretmen adayının katılımıyla toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre aday öğretmenlerin yüksek girişimcilik becerisi gösterdikleri ve değişkenler içerisinde sadece aile geliri değişkeninin adayların girişimcilik düzeylerini anlamlı bir şekilde etkilediği tespit edilmiştir.

Anagün ve Atalay (2017) tarafından yapılan çalışmada sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerilerine yönelik yeterlik algılarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aday öğretmenlerin girişimcilik kavramına yönelik ifadeleri ve girişimcilik becerilerini kullanmada kendilerine ilişkin algıları sorgulanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerin olgubilim yaklaşımı ile yürütülen çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile gönüllülüğe dayalı olarak seçilen 14 adet son sınıf öğretmen adayının katılımı ile toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre girişimcilik kavramına yönelik algıları “dikkat çeken”, “kendine güvenen”, “donanımlı”, “lider”, “üretken”, “yeniliklere açık”, “aktif”, “risk alan” şeklinde belirlenmiştir. Araştırmanın bir diğer sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının girişimciliğin boyutlarından olan “kendine güven”, “fırsatları görme ve değerlendirme” ve “duygusal zeka” gibi kavramları yaşamlarında çok daha fazla kullandıkları tespit edilmiştir.

Ayrıca, adayların “risk alma”, “yeniliklere açık olma”, “lider olma” gibi girişimcilik özelliklerini yaşamlarına sıklıkla yansıttıkları sonucu çıkarılmıştır.

Deveci (2017) çalışmasıyla fen bilimleri aday öğretmenlerin girişimci özellikleriyle ilgili öz değerlendirmelerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda nitel bir çalışma olarak tasarlanan araştırma fenomenografik yöntemiyle yürütülmüştür. Araştırmanın verileri araştırmacı ve uzman görüşleriyle geliştirilen öz değerlendirme formu kullanılarak bir devlet üniversitesinin fen bilimleri programında öğrenim gören toplam 43 öğretmen adayının katılımı ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre; aday öğretmenlerin birçoğu “sorumluluk alma, yenilikçi olma, bağımsız hareket edebilme, etkili iletişim kurma, kendine güven, takım çalışması, yaratıcı olma, başarı ihtiyacı” gibi özelliklere sahip olduklarını belirtirken “risk alma, belirsizliğe karşı toleranslı olma ve liderlik” gibi özelliklere sahip olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Armut ve Kılınç (2018) çalışmasıyla sosyal bilgiler aday öğretmenlerinin girişimcilik beceri düzeylerini ve bu düzeylerini cinsiyet, ailenin aylık geliri, anne baba mesleği ve yaşanan coğrafi bölge gibi değişkenlere göre belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda nicel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırma üniversite öğrencilerine yönelik girişimcilik ölçeği ile 33 öğretmen adayının katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın sonucunda aday öğretmenlerin yüksek düzey girişimcilik becerisi gösterdikleri, bu düzeyin cinsiyet, anne mesleği, aile aylık geliri ve memleketin bulunduğu coğrafi bölge değişkenlerine göre farklılaşmadığı sadece baba mesleği değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Memduhoğlu ve Şahin (2017) aday öğretmenlerin girişimcilik düzeylerini çeşitli değişkenlere göre incelediği çalışması betimsel tarama yöntemlerinden genel tarama modeli ile yürütülmüştür. Araştırmanın verileri bir devlet üniversitesinin Sınıf, Türkçe, İlköğretim Matematik, İngilizce, Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler öğretmenliği programlarında öğrenim

gören 1. ve 4. sınıf olmak üzere toplam 415 öğretmen adayına ölçek uygulanarak toplanmıştır. Araştırma sonucuna göre aday öğretmenlerin girişimcilik düzeylerinin yüksek olduğu sonucu çıkarılmıştır. Bu düzeylerin cinsiyet, bölüm ve sınıf değişkenlerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Deveci (2017) çalışmasında fen bilimleri öğretmenlerinin bilgi ve uygulama boyutu açısından girişimcilik kavramına ilişkin algılarını incelemeyi amaçlamıştır. Fenemenografik yöntemine göre yürütülen araştırmaya 1-5 yıllık bir tecrübeye sahip olan 24 fen bilimleri öğretmeni katılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerinin çoğunun girişimcilik becerisini edindirmede kendilerini orta düzey gördükleri tespit edilmiştir. Ayrıca “girişimcilik kavramı” ile ilgili algıların genel bilgilerden öteye gidemediği, “girişimci özellikler” ile ilgili algıların çok sınırlı olduğu bu sebeple öğretmenlere girişimcilik kavramına ilişkin ve bu kavramın derslerde uygulamaya nasıl aktarılacağı hususunda hizmet içi eğitimin verilmesi gerekliliği belirtilmiştir.

Ocak ve Su (2016) eğitim fakültelerinde öğrenim gören aday öğretmenlerin girişimcilik düzeylerini çeşitli değişkenlere göre belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli ile tasarlanan çalışmanın çalışma grubunu bir devlet üniversitesinin eğitim fakültesinden tabakalı örnekleme yöntemi ile seçilmiş farklı bölümlerden 1220 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Aday öğretmenlerin girişimcilik düzeyleri ile cinsiyet, başarılı olmuş girişimci yakını olma durumu, sınıf, anne ya da babanın iş yeri sahibi olma durumu, yaşanılan yerleşim birimi, aile gelir durumu ve gelecekte yapılması planlanan iş değişkenleri arasındaki ilişki betimsel olarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda aday öğretmenlerin çoğunun yüksek düzey girişimcilik davranışı sergiledikleri ve sadece gelecekte yapılması planlanan iş değişkenine göre anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.

Uslu (2015) çalışmasında Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi bölümünde öğrenim gören 1. ve 4. sınıf aday öğretmenlerin girişimci özellikleri ve girişimcilik niyetlerinin duygusal zeka faktörüne göre incelemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda nicel araştırma yaklaşımlarından tarama modeli kullanılan araştırmanın örneklemini 16 üniversiteden seçilen toplam 980 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucuna göre aday öğretmenlerin girişimci kişilik özellikleriyle duygusal zeka arasında anlamlı bir ilişki olduğu; duygusal zeka ve girişimcilik niyeti arasındaysa duygusal zeka faktörlerinden sadece ruh halini ayarlamayla ters yönlü bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca aday öğretmenlerin girişimcilik niyetleri ile girişimcilik kişilik özellikleri kendine güven, yenilik, başarıya ihtiyacı, kontrol odağı, risk alma, belirsizliğe karşı tolerans ve proaktif kişilik arasında doğru yönlü bir ilişkinin olduğu sonucu çıkarılmıştır. Araştırmanın genel sonucuna göre duygusal zeka faktörlerinin girişimci kişilik özellikleri ve girişimcilik niyeti üzerinde etkisi olduğu saptanmıştır.

Yazıcı, Uslu ve Arık (2016) tarafından sosyal bilgiler aday öğretmenlerinin sosyal girişimcilik özelliklerinin incelendiği çalışmada veriler, Çukurova Üniversitesi ve Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültelerinde sosyal bilgiler öğretmenliği okuyan 253 öğretmen adayından gönüllü olarak elde edilmiştir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmış ve veriler kişisel bilgi formu ve ölçek ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda sosyal bilgiler aday öğretmenlerin sosyal girişimcilik özelliklerinin aday öğretmenlerin özgüvenleri açısından olumlu ve yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir.

Deveci ve Çepni (2015) çalışmalarında fen bilgisi aday öğretmenlerin girişimci özelliklerini sınıf düzeyi, iş deneyimi, ödül alma durumu ve cinsiyet değişkenlerine göre incelemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla araştırmacılar tarafından geliştirilen ölçek kullanılarak 5 farklı üniversitede öğrenim gören 963 fen bilgisi öğretmen adayının katılımı ile veriler toplanmıştır. Araştırma sonuçlarında cinsiyet değişkenine göre ölçek alt boyutlarından risk

alma ve yenilikçi olmada erkeklerin iyi olduğu; risk alma, duygusal zeka, fırsatları görme ve yenilikçi olmada iş deneyimi olanların daha iyi olduğu; risk alma, kendine güven, fırsatları görme ve yenilikçi olmada önceden ödül alan aday öğretmenlerin daha iyi olduğu saptanmıştır. Ayrıca 4. sınıf aday öğretmenlerin diğer sınıflara oranla daha yenilikçi olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Kırbaşlar, Özsoy Güneş, Karadaş ve Yaşar (2012) Fen Bilgisi öğretmen ve aday öğretmenlerin girişimcilik beceri düzeylerini belirlemek, çeşitli değişkenler yönünden değerlendirmek amacıyla bir çalışma yürütmüşlerdir. Bu amaç doğrultusunda tarama yöntemi ile tasarlanan araştırmada veriler İstanbul ilindeki çeşitli ilköğretim okulundaki fen bilgisi öğretmenlerinden ve eğitim fakültelerinde öğrenim görmekte olan fen bilgisi öğretmen adaylarından toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre hem öğretmenlerin hem de aday öğretmenlerin girişimcilik beceri düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin girişimcilikleri cinsiyet, mesleki kıdem ve mezuniyet alanı değişkenlerine göre farklılaşmadığı görülürken; aday öğretmenlerin sınıf değişkeni ile girişimcilik düzeyleri arasında anlamlı bir fark bulunduğu saptanmıştır. Ayrıca öğretmen ve aday öğretmenlerin girişimcilik düzeyleri arasında da anlamlı bir farklılık bulunduğu sonucu çıkarılmıştır.

Bacanak, Ülküdür ve Öner (2012) çalışmalarında Fen Bilgisi öğretmenlerinin girişimcilik becerilerini kişisel ve mesleki anlamda ortaya çıkarmayı ve bu becerilerin öğrenciler üzerindeki etkisini öğretmen görüşlerine göre belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla olgubilim yöntemiyle tasarlanan araştırmanın verileri Amasya ilindeki fen bilgisi öğretmenlerinden yarı yapılandırılmış mülakat tekniği ile toplanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin gerek kişisel gerekse mesleki girişimcilik özelliklerinin öğrencilerin girişimcilik becerisini kazanmada pozitif yönde etkisinin olduğu belirlenmiştir.

Tağraf ve Halis (2008) tarafından yapılan çalışmada üniversitelerde girişimcilik eğitimi verilmesinin öğrencilerin girişimsel anlamda yetkinliklerine yönelik algılarına yönelik

etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonuçlarında girişimcilik eğitimi alan öğrenciler ile almayan öğrenciler arasında girişimsel yetkinlik algılarında bir farklılığın olmadığı tespit edilmiştir. Öğrencilerin girişimcilik eğitimi almalarının girişimciliğe yönelik bakış açılarını olumlu yönde etkilediği görülmüştür. Ayrıca öğrencilerin girişimciliğe yönelik olumlu algıları olmasına rağmen girişimcilik özellikleri göstermediği sonucu çıkarılmıştır.

Yavuz Konokman ve Yanpar Yelken (2014) tarafından Okul Öncesi aday öğretmenlerin öğrenmeye ilişkin tutumları ve girişimcilik düzeylerinin belirlenmesi amacıyla yürütülen çalışmada betimsel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama deseni kullanılmıştır. Veriler, bir devlet üniversitenin eğitim fakültesindeki okul öncesi öğretmenliği programında öğrenim gören 170 öğretmen adayının katılımı ile ölçek kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre aday öğretmenlerin öğrenmeye yönelik tutumlarının olumlu, girişimcilik düzeylerin ise yüksek olduğu tespit edilmiştir. Araştırmanın bir diğer sonucu da aday öğretmenlerin öğrenmeye ilişkin tutumlarının adayların girişimcilik düzeylerini etkilemediği yönündedir.

Uygun ve Er (2016) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik becerilerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda tarama yöntemi ile yürütülen çalışmanın verileri İzmir ilinde görevli olan 214 sosyal bilgiler öğretmenin katılımıyla toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre cinsiyet ve görev yaptığı kurum değişkenlerine göre öğretmenlerin girişimcilik özellikleri farklılaşmamaktadır. Ancak, öğretmenlerinin kıdem yılları, anne ve babalarının çalıştıkları sektör, öğrenim durumundaki farklılık değişkenlerinin girişimciliğin alt boyutlarını etkilediği görülmektedir.

Yurtseven ve Ergün (2018) tarafından sınıf öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda ilkokul öğrencilerinin girişimcilik becerileri kazanmaları hususundaki gerekliliklerin belirlenmesi amacıyla yapılan çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden olgubilim deseni kullanılmıştır. Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından geliştirilen anket ile 84 sınıf

öğretmenin katılımı ile toplanmıştır. Veriler analiz edildiğinde en çok ilkokul programlarındaki girişimcilik becerisi ile ilgili kazanımların yetersiz olduğu belirlenirken toplumun ve ailenin girişimciliği desteklemediği sonucu çıkarılmıştır.

Aladağ ve Akkaya Yılmaz (2019) tarafından yapılan çalışmada girişimcilik becerisinin sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla çalışma nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji desenini kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın verileri 5. ve 6. sınıf sosyal bilgiler aday öğretmenlerin gönüllüğü ile yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre öğretmenler girişimcilik becerilerini risk alma, merak, cesur olma, ihtiyaçları keşfetme, fikir üretme, farklı düşünme, kendine güvenme, aktif olma ve sosyal refahı ön planda tutma konularında tanımlamıştır. Öğretmenlerin girişimcilik becerilerine sahip öğrenci davranışlarına ilişkin görüşlerinde zihinsel, duygusal ve sosyal özellikleri vurguladıkları tespit edilmiştir. Ayrıca, girişimcilik becerilerini çevrenin, ailenin, kişisel özelliklerin ve eğitim öğretim ile ilgili faktörlerin etkilediğini belirtmişlerdir.

Aslan (2007) çalışmasında ilköğretim öğrencilerinin temel bilgi beceri ve değerleri kazanma düzeylerini belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda tarama deseni kullanarak yürüttüğü çalışmasında verilerini örneklem alma yoluyla belirlenen 310 sınıf öğretmenin katılımıyla kendi geliştirdiği ölçek ile toplamıştır. Araştırma sonucuna göre öğrencilerin en çok Türkçeyi etkili kullanma becerisini edindikleri görülürken, en az edindikleri becerinin girişimcilik becerisi olduğu tespit edilmiştir.

Bacanak (2013) çalışmasında fen ve teknoloji dersinin öğrencilerin girişimcilik becerisi edinmedeki etkisini öğretmen görüşlerine göre belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda olgubilim yöntemiyle yürütülen çalışmanın verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre fen bilgisi öğretmenlerinin

girişimcilik ile ilgili yeterli bilgilerinin olmadığı bu sebeple öğrencilere girişimcilik becerisini kazandırmada farklı anlayış ve uygulamaları kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Fox (2011) tarafından yapılan araştırmada bir lisede görev yapan öğretmen ve öğrencilerin 21. yüzyıl becerileri düzeyleri ve bu becerilere verdikleri önemin belirlenmesi amaçlanmıştır. 21. yüzyıl Becerileri hakkında birçok farklı görüş olmasına rağmen, bu çalışmadaki beceriler eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve iş birliği becerileri boyutlarında incelenmiştir. Araştırmanın bulgularına göre öğretmen ve öğrencilerin 21. yüzyıl becerileri ile ilgili sınırlı düzeyde bilgiye sahip oldukları, öğretmenlerin beceriler hakkında bilgi ve anlayışa sahip olsalar da mevcut okul kültürünün 21. yüzyıl becerilerinin uygulanmasına elverişli olmadığına inandıkları sonucu çıkartılmıştır.

King (2012) çalışmasında Amerika'nın New Jersey eyaletindeki ilköğretim öğretmenlerinin 21. yüzyılın becerilerini 21. yüzyılın öğrencisinin öğretilmesine dahil etme konusundaki anlayış ve yeteneklerini incelemeyi amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda karma yöntemi kullandığı araştırmasında öğretmenlerin bu becerileri öğrencilerin öğretilmesine dahil etme konusundaki anlayış ve yeteneklerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Velez (2012) tarafından lise öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerine ilişkin farkındalık düzeyleri ve bu becerilerin kullanılmasında öğretmen yetiştirme programlarının etkisinin araştırıldığı çalışmanın bulgularına göre, 21. yüzyıl becerilerini öğrenme öğretim sürecine entegre etmede meslekte tecrübesi olan öğretmenlerin, mesleğinin ilk yıllarında olan öğretmenlere göre daha başarılı oldukları belirlenmiştir. Bu duruma tecrübeli öğretmenlerin hizmet yılları boyunca edindikleri tecrübelerin fazla olmasının etkisi olduğu belirtilirken mesleğinin ilk yıllarında olan öğretmenlerin başarısızlığının ise, öğrenim gördükleri üniversitelerdeki öğretmen yetiştirme programlarının 21. yüzyıl becerilerini kazandırmadaki yetersizliğiyle ilgili olduğu belirtilmiştir. Araştırmanın bir başka sonucuna göre, mesleğinde

ilk yılları olan öğretmenlerin 21. Yüzyıl becerilerinden eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri üzerine yoğunlaştığı, tecrübeli öğretmenlerin ise iletişim ve iş birliği becerilerine yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Ayrıca, programlarda en az yer alan becerinin yaşam ve kariyer becerileri olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Boe (2013) çalışmasında 3 farklı üniversitenin akademik programlarının 21. yüzyıl becerilerini ne düzeyde uyguladıklarını akademisyen ve yüksek lisans öğrencilerinin görüşlerin doğrultusunda belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırma bulgularında, programda en fazla kullanılan becerinin teknoloji becerileri olduğu, küresel farkındalık becerilerinin ise programda en az kullanılan beceri boyutu olduğu tespit edilmiştir.

Ruettgers (2013) çalışmasında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki 90 adet üniversitenin sınıf öğretmenliği programlarında 21. yüzyıl becerilerinin ne derece yer aldığını üniversitenin hedef, misyon, ders programı, derslerin amaç ve tanımları, programdaki kurslar, web siteleri gibi bağlamlarda ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırma bulgularına göre eğitim fakültesi programlarının 21. yüzyıl becerilerini kazandırma konusunda yetersiz bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, programlarda dijital okuryazarlık ve eleştirel düşünme becerilerini kazandırmaya yönelik bilgiler yer alırken, küresel farkındalık, kültürel iletişim, iş birliği ve problem çözme gibi becerilerinin kazandırılmasına ilişkin bilgilere yer verilmediği sonucu çıkarılmıştır.

Valli, Perkkilä ve Valli, (2014) bir grup Fin öğretmen adayının staj gördükleri okulda 21. yüzyıl becerilerini ders planlarına ve ders içindeki uygulamalara ne derece yansıttıklarını belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma materyali olarak aday öğretmenlerin uygulama okulundaki ders planları kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre aday öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini sınıf içinde uygulama bakımından kendilerini başlangıç düzeyinde gördükleri sonucu çıkarılmıştır. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre, öğretmen adayları 21.yüzyıl becerilerine sahip olmada ve sınıf içerisinde uygulamaya dökabilmeleri için hizmet

öncesi eğitimlerinde bu becerinin edinilmesi gerektiği belirtilmiştir. Ayrıca, araştırmaya katılan öğretmen adayları iş birliği beceri boyutunun öğretmenliğin temeli olduğunu ve geliştirmeyi düşündükleri beceri boyutlarının eleştirel düşünme ve problem çözme olduğunu belirtmişlerdir.

Ravitz, Hixson, English ve Mergendoller (2012) tarafından yapılmış olan “21. Yüzyıl Becerilerinin Öğretiminde Proje Tabanlı Öğrenmenin Kullanılması: Ülke Genelindeki Bulgular” başlıklı araştırma proje tabanlı öğrenme yönteminin, bilhassa öğretmenler açısından 21. yüzyıl becerilerinin öğretme ve değerlendirme sürecindeki özyeterlilik algıları üzerindeki etkilerini farklı değişkenler ile incelenmeyi amaçlamıştır. Deneysel yolla yürütülen araştırmada; demografik yapı, sınıf seviyesi ve işlenen konular açısından birbirine denk bulunan öğretmenler, proje tabanlı öğrenme hususunda eğitim almış ve en az bir yıl süreyle derslerinde bu yöntemi kullanmış olanlar ile proje tabanlı öğrenme hususunda hiç eğitim almamış ve derslerinde bu yönteme hiç yer vermemiş olanlar olarak farklı deney ve kontrol gruplarına ayrılmışlardır. Araştırma kapsamında değerlendirilen 21. yüzyıl becerileri; eleştirel düşünme, iş birliği, iletişim, yaratıcılık, öz yönetim, küresel bağlantılar, yerel bağlantılar ve öğrenme aracı olarak teknoloji kullanımı ana başlıkları altında toplanmıştır. Verilerin analiz edilmesi sonucunda; araştırma kapsamında yer alan 21. yüzyıl becerilerinin neredeyse hepsinin öğretilmesi ile değerlendirilmesine yönelik proje temelli öğrenme eğitimini tamamlamış ve derslerinde kullanan grubun lehinde istatistiksel yönden anlamlı sonuçlar çıkarılmıştır.

Louis (2012), 21. yüzyıl becerileri ile teknoloji entegrasyonunun ilkökul düzeyindeki sınıflarda birleşimine yönelik yaptığı çalışmasında; sınıf öğretmenlerinin bu konuda kullanabileceği yöntemler üzerinde durarak öğretmenlerin, öğretim sürecine teknolojik imkanları ne şekilde entegre ettikleri ve bu aşamada 21. yüzyıl becerilerini ne şekilde kullandıkları sorularına yanıt aramıştır. Durum çalışması özelliği gösteren bu araştırma 6 sınıf

öğretmeniyle yürütülmüştür. Veriler ise öğretmenler ile yapılmış olan görüşmeler ve ders esnasında sınıflarda yapılan gözlemler sonucunda toplanmıştır. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bulgulara göre; sınıflarda teknolojik imkanların kullanılmasına yönelik öğrencilerin istek ve motivasyonları son derece yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Ayrıca, öğretmenler teknolojik imkanlardan faydalanmanın gerek öğrencilere gerekse öğretmenlere yarar sağladığı görüşündedir ancak öğretmenlerin 21. yüzyıl becerileri üzerindeki bilgi düzeylerinin düşük olması sebebiyle 21. yüzyıl becerilerini öğretim sürecine entegre etme hususunda başarısız durumda oldukları sonucu çıkartılmıştır.

Aguila (2015), 35 İngiliz Dili ve Edebiyatı öğrencilerin katılımıyla araştırdığı çalışmasında onların 21. yüzyıl becerilerine sahiplik düzeyleri ile 21. yüzyıl beceri boyutları arasında pozitif bir korelasyon olup olmadığını belirlemeyi amaçlamıştır. Bu çalışmada ortaya çıkan bulgulara göre, öğrencilerin 21. yüzyıl becerilerine sahiplik düzeyleri üç alt boyutta da çok iyi olarak tespit edilmiş, yaşam ve kariyer becerilerinin alt boyutu niteliğini taşıyan sosyal ve kültürlerarası becerilere ise mükemmel derecede sahip oldukları belirtilmiştir. Ayrıca bahsi geçen bu üç boyut arasındaki korelasyonun da son derece yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Boholano (2017) yaptığı çalışmada aday öğretmenlerin öğretim ve öğrenme becerilerinin 21. yüzyıl becerilerine uygunluğunu araştırmıştır. Çalışmada aday öğretmenlerin sosyal ağlarda kendilerini ifade etme durumları ile öğrenme ve öğretim becerileri arasındaki ilişki ele alınmıştır. Araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 207 öğretmen adayı oluşturmuş ve bu öğretmen adaylarına önce ölçek uygulanmış, ardından odak grup görüşmeleri gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonucunda, sosyal ağ kullanımı ve bu ortamlarda aday öğretmenlerin kendilerini ifade etme şekilleri ile öğrenme-öğretim becerileri arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir. Sosyal medyayı akıllıca kullanabilen, kendini

doğru ifade eden ve belirli bir çevre edinebilen bireylerin öğrenme ve öğretme becerilerinin daha üst düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Fischer (2000) çalışmasında öğretmen ve öğrenciler için hazırlanan girişimcilik eğitiminin etkililiğini incelemiştir. Araştırma deneysel bir çalışma olup araştırmanın örneklemini 1380 öğrenci ve 12 öğretmen oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak ölçek ve anket kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre verilen girişimcilik eğitimi sonrasında öğretmenler ile öğrencilerin tutum ve özgüven becerilerinde artış olduğu görülmüştür. Araştırmanın bir diğer sonucuna göre öğretmen adayları ve öğrencilerin girişimcilik bilgi düzeylerinin arttığı görülmüştür.

Akhtar, Keith ve Riaz (2009) çalışmalarında Pakistan'daki aday öğretmenlerin girişimcilik eğilimlerini incelemişlerdir. Araştırma tarama modeli ile desenlenmiş betimsel bir çalışmadır. Araştırmanın verileri girişimcilik eğilimlerini ölçen anket formu ile toplanmıştır. Araştırmanın sonuçlarına göre kadın aday öğretmenlerin erkek öğretmen adaylarına göre daha yüksek girişimcilik özellikleri gösterdikleri görülmüştür. Araştırmanın bir başka sonuca göre ise kadın aday öğretmenlerin girişimcilik motivasyonlarının erkek öğretmenlere oranla daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Koh (1996) Hong Kong'da 100 lisansüstü öğrenci ile gerçekteştirdiği çalışmasında öğrencilerin girişimcilik eğilimlerini başarma ihtiyaçları, kontrol odağı, risk alma eğilimleri, belirsizliğe toleransları, kendine güvenleri ve yenilikçilik gibi değişkenler açısından belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmanın sonucuna göre, belirsizliğe tolerans ve yenilikçilik özelliklerinin girişimci eğilime sahip olan öğrencilerde daha çok görüldüğu, girişimcilik eğilimi olmayan öğrencilerde ise daha az görüldüğu tespit edilmiştir.

Wang ve Wong (2004) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin girişimciliğe yönelik ilgi ve alaka düzeylerini ve bunları nelerin etkilediğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucuna göre araştırmaya katılan öğrenciler arasında yüksek bir

girişimcilik algısının olduğu tespit edilmiştir. Ancak, öğrencilerin risk alma ve yetersiz işletme bilgilerinin olması girişimcilik algılarını olumsuz yönde etkilediği görölmüştür. Ayrıca öğrencilerin girişimcilik algıları ile cinsiyet, ailede girişimcilik deneyimi ve eğitim seviyesi değişkenleri arasında anlamlı bir farklılık bulunurken; ailenin ekonomik durumu, etnik kökenleri ve vatandaşlık değişkenleri ile öğrencilerin girişimcilik ilgi ve alakaları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Wong, Ho ve Low (2013) çalışmalarında üniversitelerdeki girişimcilik eğitim programları ile öğrencilerin girişimcilik davranışları arasındaki ilişkinin belirlenmesini amaçlamışlardır. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın verileri Singapur'daki bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 836 öğrencinin katılımı ile toplanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre girişimciliğe ilişkin eğitim programlarının öğrencilerin girişimcilik niyetlerini pozitif anlamda etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Zhang, Duysters ve Cloodt (2013) tarafından yapılan çalışmada girişimcilik eğitiminin girişimcilik niyeti üzerindeki etkisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla on farklı üniversiteden 494 öğrencinin katılımı ile araştırmayı gerçekleştirmişlerdir. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, cinsiyet değişkeni açısından erkek öğrencilerin kadın öğrencilere oranla daha girişimci niyetler besledikleri ve erkek öğrencilerden teknoloji bölümünde eğitim görenlerin diğer alanlarda eğitim görenlere oranla daha girişimci niyetleri olduğu sonucu çıkarılmıştır. Ayrıca öğrencilere verilen girişimcilik eğitimlerinin çalışma alanı, bölüm ve cinsiyet değişkenlerine göre girişimcilik niyetlerini etkilediği tespit edilmiştir.

Olukemi ve Gbenga (2016) çalışmalarında aday öğretmenlerin girişimcilik gelişimine yönelik temel matematik becerileri konusundaki algılarını ve girişimcilik gelişimine ilişkin algılarını cinsiyet ve okul türü değişkenlerine göre belirlemeyi amaçlamıştır. Bu amaçla veriler 24 maddeden oluşan anket formu ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre aday öğretmenlerin çoğunun girişimcilik faaliyetlerindeki başarısının matematik bilgisine bağlı

olduğuna inandığı tespit edilmiştir. Ayrıca, aday öğretmenlerin matematiğin toplumsal cinsiyete dayalı girişimcilik gelişimi ile alaka düzeyine yönelik görüşlerinde erkek adaylar lehine anlamlı bir fark bulunurken okul türünün aday öğretmenlerin görüşleri üzerinde anlamlı bir etkisi olmamıştır.

Borasi ve Finnigan (2010) tarafından eğitimdeki başarıyı sağlayan girişimsel tutum ve davranışların belirlenmesinin amaçlandığı çalışma çoklu vaka çalışması tasarımına dayanmaktadır. Bir öğretmen, bir okul müdürü, eski bir okul müdürü, bir üniversite dekanı, bir CEO ve bir şirket sahibi olmak üzere alanında uzman 6 eğitimcinin katılımıyla gerçekteşmiştir. Çalışma, yeni eğitimcilerin ortaya çıkmasının önemi ile halihazırda görev yapmakta olan eğitimcilerin girişimciliğe yer verdiği uygulamaları ve yenilikleri kullanabilmesinin önemi üzerinde durmuştur. Araştırma sonuçlarına göre bazı eğitimcilerin bağlı bulunduğu kurumları değiştirmek ve öğrencilerine daha güzel eğitim verebilmek adına girişimcilik tutum ve davranışlarını etkili bir şekilde kullandıkları tespit edilmiştir.

Oosterbeek, Prag ve Ijsselstein (2010) tarafından üniversite öğrencilerine girişimcilik eğitimi verilmesinin öğrencilerin girişimcilik becerileri ve motivasyonlarına etkisinin araştırıldığı çalışma Hollanda'daki 343 üniversite öğrencinin katılımı ile gerçekteşmiştir. Deney ve kontrol gruplarına ayrılan öğrencilerden deney grubuna girişimcilik eğitimi uygulanırken kontrol grubuna girişimcilik eğitimi uygulanmamıştır. Araştırma sonuçlarına göre deney grubuna uygulanan girişimcilik eğitimi sonrası öğrencilerin girişimcilik becerilerinin olumlu yönde etkilendiği tespit edilmiştir.

Bölüm II: Kuramsal Çerçeve

21. Yüzyıl Becerileri

Günümüzde meydana gelen teknolojik gelişmelerin büyük bir çoğunluğu bilgi teknolojisi temelli olup bu durum sanayi toplumlarının bilgi çağı toplumlarına evrilme sürecini hızlandırmıştır. Bilgi çağı ile, toplumsal ve ekonomik düzende ihtiyaç duyulan bireylerin nitelikleri de değişerek yeniden tanımlanmıştır. Öyle ki, bilgi teknolojisi temelli olan bu çağa 21. yüzyıl bilgi çağı adı verilirken bu çağın ihtiyaç duyduğu topluma ise bilgi toplumu adı verilmektedir (Ersan ve Yılmaz, 2009).

Bilgi toplumu, modern teknolojinin gelişmesiyle beraber bilgi sektörünün, üretiminin, sermayesinin ve nitelikli birey etkeninin giderek önem arz ettiği, eğitimde sürekliliğin ön plana çıktığı, iletişim teknolojileri gibi yeni gelişmelerle toplumu sosyoekonomik ve kültürel yönden sanayi toplumunun da ötesine taşıdığı bir gelişme aşaması şeklinde tanımlanabilir. Ayrıca bilgi toplumuna, “bilgi ekonomisi”, “sanayi sonrası toplum”, “bilgi toplumu” gibi isimler verildiği de görülmektedir (Aktan ve Tunç, 1998). Sanayi sonrası toplumdan bilgi toplumuna geçiş, bilim ve teknolojik gelişmeler ile ivme kazanmıştır. İşte bu bilimsel ve teknolojik gelişmeler sayesinde bilgi çağı ortaya çıkmış ve sanayi toplumları bilgi toplumlarına dönüşmüştür (Ünal, 2012).

20. yüzyıldan 21. yüzyıla geçişle birlikte, aynı zamanda toplumsal alanların neredeyse hepsinde pek çok yenilik meydana gelmiştir. Bu yenilikler ile bireylerin iş yaşamı, vatandaşlık, iletişim, kendini gerçekleştirme gibi birçok alanda çağa ayak uydurması amacıyla edinilmesinin gerekli olduğu düşünülen beceriler, 20. yüzyıl becerilerine göre oldukça farklılaşmıştır (Dede, 2010). Çünkü 21. yüzyılda ortaya çıkan dünya ekonomisi, modernleşme ve teknolojik ilerlemeler her toplumda büyük değişikliklere neden olmuştur (Prensky, 2010).

Giderek artan küreselleşme ve teknoloji bazı değişikliklere sebep olmakla birlikte bazı zorlukları da peşi sıra getirmiştir. Toplumdaki her bireyin bu zorluklara karşı mücadele edebilmesi birtakım becerilere sahip olması şartına bağlanmaktadır (Greiff vd., 2014). Çünkü, çoğunluğu nitelikli bireylerden oluşan toplumlar, hem bilim-sanat-teknoloji alanında hem de uluslararası alanda gelişmişliğin en önemli göstergesi olan ekonomide diğer toplumların bir adım önünde olacaktır (Akbaba ve Aktaş, 2005).

Öte yandan 21. yüzyıl dünyası endüstri temelli bir ekonomiden bilgi temelli bir ekonomiye dönüşmüştür. Bu dönüşümle birlikte ekonomik faaliyetler artık bilgi temelli olarak gerçekleştiği için kas gücünün yerini beyin gücü almıştır. Bu durum bilginin üretilip kullanılmasını sağlayan yeniliklere açık bir iş gücüne olan ihtiyacı da ortaya çıkarmıştır (Griffin, McGaw ve Care, 2012). Tüm bu ihtiyaçlar ve giderek artmakta olan dünya nüfusu göz önünde bulundurulduğunda, bireylerin sahip olması gereken yetkinliklerin belirlenme ihtiyacı alan yazında “21. yüzyıl becerileri” kavramını ortaya çıkarmıştır.

21. yüzyıl becerileri ile ilgili alan yazında kabul görmüş genel bir görüş bulunmamakla beraber, uluslararası birçok platformda bu becerileri tanımlamak ve sınıflandırmak adına birçok çalışma yapılmıştır. Aşağıda 21. yüzyıl becerilerinin ele alındığı bu çalışmalara yer verilmiştir.

21. Yüzyıl Becerileri Çerçevesi

21. yüzyılın gerekliliklerine ayak uydurmak durumunda olan her bireyin gerek eğitim gerekse iş hayatında başarıya ulaşması gayesiyle bireylere edindirilmesi gereken 21. yüzyıl becerilerinin belirlenmesi gerekmektedir. Bu amaç doğrultusunda büyük çoğunluğunu Amerika ve Kanada gibi ülkelerin oluşturduğu uluslararası birçok kurum ve kuruluş tarafından 21. yüzyıl becerilerine yönelik araştırmalar yapılmış ve konu edinilen beceriler ile ilgili pek çok sınıflandırma yapılmıştır. Yapılan 21. yüzyıl becerileriyle ilgili sınıflandırmalardan alan yazında kabul görmüş olanları aşağıda açıklanmaya çalışılmıştır.

Ekonomik İş birliği ve Kalkınma Örgütü (Organization for Economic Co-operation and Development)

Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD), içerisinde Türkiye'nin de kurucu üye olarak bulunduğu, üç sene aralıkla yapılmakta olan PISA sınavını düzenleyen kuruluştur. Uluslararası karşılaştırmalar yaparak belirli değerlendirmeler ortaya koyan bu kuruluş, birçok ülkenin eğitim sistemini etkileyen bir kuruluş olarak karşımıza çıkmaktadır (Anagün, 2011).

OECD'nin belirli dönemlerde öğrenen becerileri ve öğrenme üzerine gerçekleştirmiş olduğu araştırmalar sonucunda önemli bulgulara ulaşılmıştır. Örneğin, OECD'nin 2005 yılında yaptığı The Definition and Selection of Key Competencies (DeSeCo) projesinde, gençler ile yetişkinlerin yaşamın zor şartlarına karşı hazırlıklı olmaları için eğitim sistemlerinde sürdürülebilir nitelikte hedefler belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda araçların etkileşim içerisinde kullanılabilmesi, heterojen gruplar ile etkileşim, özerk olarak hareket edebilme yetisi olmak üzere üç temel başlık altında anahtar yeterlilik belirlenmiş bulunmaktadır (OECD, 2005).

OECD tarafından 2018 yılında, 2030'lu yıllara gelindiğinde öğrencilerde bulunması gereken beceriler ile ilgili DeSeCo projesi çerçevesinde "Eğitimin ve Becerilerin Geleceği- Eğitim 2030" raporu yayımlanmıştır (Cansoy, 2018). İlgili raporda bahsi geçen beceriler üç kategoride tanımlanmıştır. Şekil 1'de OECD'nin belirlediği 21. yüzyıl beceri kategorileri görülmektedir.

Şekil 1. OECD 21. Yüzyıl Beceri Kategorileri

Şekil 1’de belirtilen bu kategoriler sırasıyla bilgi, beceri, tutum ve değerlerdir. Buna göre bilgi; bir alana ait, disiplinler arası, epistemik ve süreçsel bilgidir. Beceri; bilişsel, sosyal, duygusal ve uygulamaya ilişkin beceriler bütünüdür. Tutum ve değerler ise kişisel, yerel, toplumsal ve küreseldir (OECD, 2018).

OECD tarafından gerçekleştirilen bir başka çalışmada üye ülkelerin eğitim programlarına kazandırılan temel öğrenen becerileri ele alınmıştır. İlgili çalışmaya göre ülkemizde ilk ve ortaokul düzeyi eğitim programları ile öğrencilere; eleştirel ve yaratıcı düşünebilme, bilgi ve iletişim teknolojileri, problem çözebilme ve karar verebilme becerilerinin kazandırılmaya çalışıldığı görülmektedir (Ananiadou ve Claro, 2009).

Amerikan Okul Kütüphanecileri Derneği (American Association of School Librarians)

American association of school librarians (AASL), Amerika’da okul kütüphanecileri ve okul kütüphanesi topluluğuna odaklanmış bulunan bir organizasyondur. AASL’nin 2020 yılı itibariyle bilinen 7,000’den fazla üyesi olup başta ABD ve Kanada olmak üzere dünyanın dört bir tarafındaki okul kütüphanecilerine hizmet verdiği bilinmektedir (AASL, 2020).

21. yüzyıl öğrenenleri hususunda OECD’ye ek olarak 1996 yılından itibaren çalışmalar yapmakta olan AASL bu konuya ilişkin bütüncül bir bakış açısı sergilemiş ve bu çalışmalarının ayrıntılarını 2007 yılında yayımlamış olduğu “21. yüzyıl öğrencisi için

standartlar” isimli raporunda paylaşmıştır. İlgili rapora göre, öğrencilerin, becerileri, kaynak ve araçları kullanma sebepleri dört ana standart altında incelenmiştir. Şekil 2’de AASL’nin 21. yüzyıl öğrencisi için belirlediği standartlar görülmektedir.

Şekil 2. 21. Yüzyıl Öğrencisi İçin AASL Standartları

Şekil 2’de belirtilen bu ana standartlar her birinin kendi içerisinde beceri (6), eğilimlerin eyleme etkisi (4), sorumluluk (3) ve öz-değerlendirme stratejisi (4) alt temaları bağlamında oluşturduğu on yedi maddelik bir çerçeve program ile toplam altmış sekiz standarttan oluşmaktadır (AASL, 2020).

Ulusal Araştırma Konseyi (National Research Council)

National Research Council (NRC), 2005 ile 2009 yılları arasında yapmış bulunduğu birden fazla çalıştayda iş ve sosyal hayatta ihtiyaç duyulan gereklilikleri belirleyerek bireylerin bu alanlarda ne gibi becerilere sahip olması gerektiğini ortaya çıkarmaya çalışmıştır (Cansoy, 2018). Bahsi geçen çalıştaylarda 21. yüzyılda bireylerin ve toplumların refah düzeyini arttıran özelliklerin neler olduğu sorusunun yanıtları aranmıştır. İlgili çalışmaların sonucunda ise öğrenciler için ihtiyaç duyulan bir takım bilgi türleri sınıflandırmaya tabi tutulmuştur (NRC, 2011). Ayrıca bu çalışmalar nihayetinde bilişsel beceriler, kişilerarası beceriler ve içsel beceriler olmak üzere üç farklı beceri türü ortaya çıkarılmıştır:

- Bilişsel beceriler; sistem analizi ve sistem değerlendirmesi yapma ve bunun yanı sıra sistem düşüncesi olaylar hakkında yargılamada bulunarak karar verebilme yetisidir.
- Kişilerarası beceriler; karşıdaki kişiyi iyi dinleyebilme, sözel iletileri etkin iletme, anlaşılır şekilde yazarak şahsi fikirlerini etkin bir şekilde karşında bulunan kişiye zarar vermeyecek şekilde açıklayabilme, iş birliği ve organizasyon yapabilme ve insanlar arası farklılıklara duyarlı olabilme, farklı düşüncelere saygılı olabilme gibi özellikleri içermektedir.
- İçsel beceriler; planlı olabilme, kendini geliştirebilme, zamanı yönetebilme ve uyumlu olmadır. İlgili becerilerin temelindeyse öz düzenleme becerileri yer almaktadır (NRC, 2011).

Asya Topluluğu

Uluslararası bir kuruluş olarak Asya Topluluğu, 2013 yılında NRC raporunu esas alarak “21. Yüzyıl Becerilerinin Ölçülmesi: Eğitimciler İçin Bir Rehber” isimli çalışmasını yayınlamıştır. İlgili çalışmada 21. yüzyıl becerileri belirlenmeye çalışılmıştır. Şekil 3’te Asya Topluluğu tarafından belirlenen 21. Yüzyıl becerileri görülmektedir.

Şekil 3. Asya Topluluğu 21. Yüzyıl Becerileri

Şekil 3'e göre Asya Topluluğu tarafından gerçekleştirilen çalışma sonucunda üç ana tema belirlenmiştir. Bu temalara göre:

- Bilişsel beceriler; eleştirel düşünebilme, problem çözebilme yetisi, bilgiyi doğru şekilde kullanabilme ve yaratıcılıktır.
- Kişilerarası beceriler; iletişim ve iş birliği, küresel ve kültürlerarası farkındalık ile liderliktir.
- Öze dönük-içsel beceriler; kendini yönlendirebilme, motivasyon ve öğrenmeyi öğrenmedir (Soland, Hamilton ve Stecher, 2013).

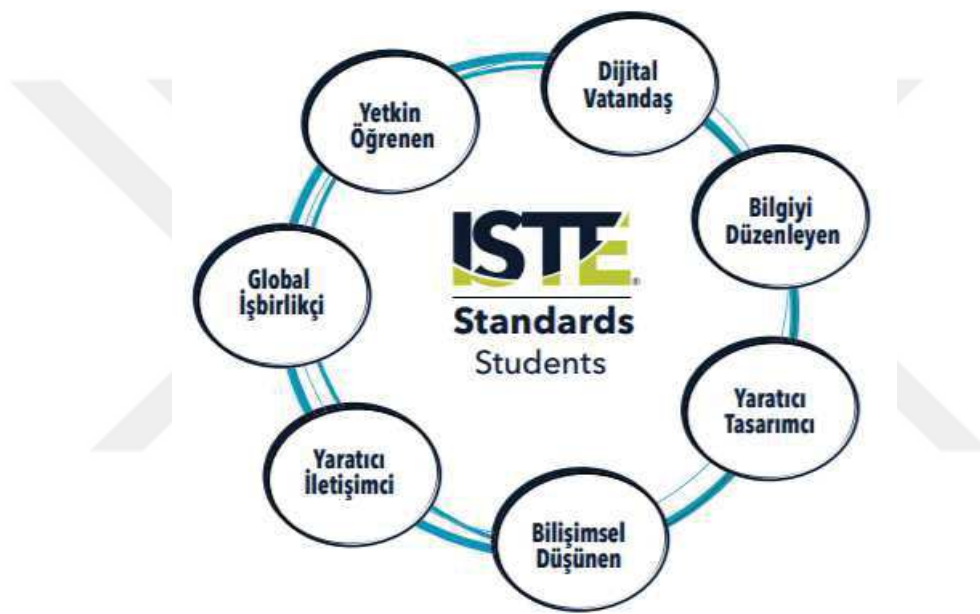
Uluslararası Eğitimde Teknolojiler Topluluğu (International Society for Technology Education) Standartları

Günümüzde artık birçok ülke eğitim ve öğretime sağladığı katkılardan dolayı eğitim teknolojilerine olan ilgiyi ve kullanımı arttırmayı hedeflemektedir. Öyle ki, bu ülkelerde eğitim teknolojilerinin kullanımını arttırmak amacı ile farklı programlar geliştirilirken bu çalışmalar sayesinde öğretmenlerin de bu teknolojileri kullanma seviyeleri arttırılmak istenmektedir (Stuve ve Cassady, 2005). Fakat tüm bu çabalara rağmen her öğretmenin bu imkanlardan yeteri kadar yararlanamamasından dolayı eğitim ve öğretim hususunda eğitim teknolojilerinin kullanılması yönünde bir birliktelik sağlama ihtiyacı hissedilmiştir. İşte bu ihtiyaçların karşılanması için de eğitim teknolojileri alanında belirli standartlar belirlenmiştir (Çoklar, 2008). Bu konuda International Society for Technology Education (ISTE), önemli çalışmalara imza atan kuruluşlardan biridir.

ISTE, ilk defa NETS adıyla ve on üç gösterge ile 1993 yılında ortaya çıkmıştır. Sonrasında teknolojik gelişmeler ile 1997 yılında gözden geçirilmiş ve bu sefer üç kategori ile on sekiz gösterge biçiminde geliştirilerek revizyon edilmiştir. 2000 yılları içerisinde tekrardan

güncellenen bu standartlar bu sefer altı temel başlık ile yirmi üç performans göstergesinden oluşmuştur (Çoklar, 2008).

Dünya genelinde artık bilinen yüz bini aşkın eğitim paydaşına hizmet sunmakta olan ISTE, 21. yüzyılda yer alacak olan öğrencilerin iş hayatına katılmalarını kolaylaştırmak için hazırladığı ISTE Standartları Raporu'nu 2016 yılında bir kez daha güncelleyerek öğrenciler için ISTE standartlarını oluşturmuştur. Şekil 4'te öğrenciler için ISTE standartları görülmektedir.

Şekil 4. Öğrenciler İçin ISTE Standartları (ISTE, 2016)

Şekil 4'teki öğrenciler için ISTE standartları şekline göre;

- Yetkin öğrenen; öğrenme hedeflerini tespit ederek onlara ulaşabilen, kendine has öğrenme ortamları oluşturabilen ve teknolojiyi öğrenme ortamlarında kullanabilen bir bireydir.
- Dijital vatandaş; dijital hayatta, yaşama, öğrenme ve çalışma haklarını, sorumluluklarını ve fırsatlarını tanıyarak güvenli, yasal ve etik olarak hareket edebilenidir.

- Bilgiyi düzenleyen; özgün eserler ortaya çıkarma ve gerek kendileri gerekse diğer bireylerin öğrenme tecrübeleri açısından dijital araçları kullanabilme ve bunun yanı sıra eleştirel düşünebilme becerilerine sahip olabilmektir.
- Yaratıcı tasarımcı; tasarım yaparken, yeni, kullanışlı ve yaratıcı çözümleri ortaya çıkararak problemleri tanımlayıp onları çözmeye adına farklı teknolojiler kullanabilmektedir.
- Bilişimsel düşünen; karşılaşılan problemleri aşabilmek amacıyla teknolojik araçlardan faydalanarak strateji geliştirebilmektedir.
- Yaratıcı iletişimci; dijital ortamlar gibi çeşitli kaynakları kullanıp kendisini daha yaratıcı bir biçimde ifade edebilmektedir.
- Global işbirlikçi; yerel ve yerel olmayan gruplarla iş birliği yapma ve öğrenmelerini zenginleştirmek adına teknolojik araçları kullanabilmesidir (ISTE, 2016).

21. Yüzyıl Becerilerinin Öğretilmesi ve Değerlendirilmesi Projesi (Assessment And Teaching of 21st Century Skills)

2009 yılında başta Amerika ve Birleşik Krallık olmak üzere birçok ülkenin katılımı ve ortak çalışması ile gerçekleşen, 21. yüzyılda gerek toplumsal gerekse profesyonel yaşamda etkin bir birey olabilmek için gereken becerileri belirleyip değerlendirerek öğrenme sürecine katılımını hedefleyen Assessment and Teaching of 21st Century Skills (ATC21s), 21. yüzyıl becerilerini dört temel boyut altında belirlemiştir (Cansoy, 2018). Şekil 5'te ATC21s'in belirlediği 21. yüzyıl beceri boyutları görülmektedir.

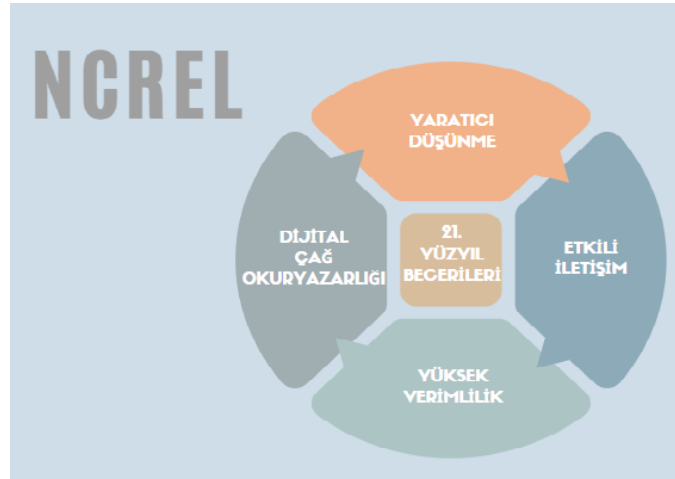
Şekil 5. ATC21s'nin 21. Yüzyıl Beceri Boyutları

Şekil 5'te yer alan ATC21s'nin belirlediği 21. yüzyıl beceri boyutlarına göre:

- Düşünme yolları; eleştirel düşünebilme, problem çözebilme, karar verebilme, öğrenmeyi öğrenebilme ve üst bilişsel becerilerini kapsamaktadır.
- Çalışma yolları; etkin iletişim kurabilme, iş birliği ve grup çalışması yapabilmedir.
- Çalışma için araçlar; bilgi okuryazarlığı ile bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) okuryazarlığını kapsamaktadır.
- Dünyada yaşam; yerel ve küresel vatandaşlık, yaşam ve kariyer, kişisel ve sosyal sorumluluk, kültürel farkındalık ve yeterlik becerilerini kapsamaktadır (Griffin vd., 2012).

Kuzey Merkez Bölgesel Eğitim Laboratuvarı (The North Central Regional Educational Laboratory)

The North Central Regional Educational Laboratory (NCREL), 2003 yılında teknolojiye bağlı hızlı gelişimi göz önünde bulundurarak 21. yüzyıl becerilerini dijital değişim ve küreselleşme kapsamında 4 grup halinde ele alınmıştır. Şekil 6'da NCREL 21. yüzyıl becerileri için belirlediği gruplar görülmektedir.

Şekil 6. NCREL'in 21. Yüzyıl Becerileri

Şekil 6'dan da açıkça anlaşılacağı üzere bu beceriler, dijital çağ okuryazarlığı, yenilikçi düşünebilme, etkin iletişim ve yüksek verimlilik boyutlarıdır. Bu boyutları inceleyecek olursak:

- Dijital çağ okuryazarlığı; öğrencilerin, ana dillerini, bilim ve matematik ile ekonomiyi kavrayabilmesi, medya araçlarını haberleşme ile öğrenim amacıyla kullanabilmesi ve küresel düzeydeki problemleri anlayabilmesi ve yorumlayabilmesidir,
- Yenilikçi düşünebilme; öğrencilerin karmaşık problemleri çözerek yönetebilmesi ve belirlediği hedeflere yoğunlaşabilmesi ve yeni bir şeyler üretebilmesini ifade eder,
- Etkin iletişim; öğrencilerin takım olarak bir arada çalışabilmesi, başkalarıyla olumlu ilişkiler kurabilmelerini ifade eder,
- Yüksek verimlilik; öğrencilerin bir proje planlandırarak sonuçlandırabilmelerine, teknolojik imkânları sorun çözerken etkili bir biçimde kullanabilmelerini ifade etmektedir (EnGauge, 2003).

Wagner'in Beceri Çerçevesi

Wagner (2008), 21.yüzyıl becerilerine ilişkin yapmış olduğu araştırmada 21. yüzyılın bireyi olarak başarılı olabilmek amacıyla 7 temel beceriyi edinmenin gerekliliğini ifade etmiştir. Wagner'in ilgili araştırmayı hazırlama aşamasında "hiçbir çocuk geri kalmasın" yaklaşımı ile bahsi geçen becerileri tespit etmeye çalıştığı bilinmektedir. Ayrıca yine Wagner'in günümüzde eğitim müfredatlarının iyi programlanmadığını çünkü bahsi geçen müfredatlarının hiçbirinin modern çağda eğitim alma ile kariyer yapmanın elzem bir akıl yürütme, analiz etme vb. becerilerine katkı sağlamadığını ifade etmektedir.

Wagner, 21. yüzyılda öğrencilerin modern çağa ayak uydurmak amacıyla edinmeleri gerektiğini düşündüğü becerilerin niteliklerini şu şekilde ele almıştır: Bunlar, eleştirel düşünme ve problem çözebilme becerileri, iş birliği kurma becerileri, zihinsel çeviklik ve esneklik becerileri, inisiyatif alma ve girişimcilik, sözlü ve yazılı iletişim, bilgiye ulaşma ve işleme becerileri, meraklanma ve hayal kurma becerileridir.

- Eleştirel düşünme ve problem çözebilme; doğruluğundan emin olmak amacıyla bilgilerin kaynağının araştırılması, teyit edilen bilgilerin problemlerin çözümlenmesinde kullanılmasıdır,
- İş birliği kurma; bireylerin sürekli değişmekte olan iş çevrelerinde beraber çalışabilmeyi ve giderek artmakta olan liderlik gereksinimini ifade eder,
- Zihinsel çeviklik ve esneklik; yeni problemlerin çözümlenebilmesi amacıyla modern araç vb. şeyleri kullanabilmeyi ve sürekli olarak işe yarar yeni bilgiler edinmeyi ifade eder,
- İnisiyatif alma ve girişimcilik; bireylerin gerek yaşam gerekse iş olmak üzere her alanda inisiyatif alabilmelerini ve bazı deneyimlerde gerekirse risk alabilmelerini ifade eder,

- Sözlü ve yazılı iletişim; kişilerin en akıcı ve en doğru bir şekilde gerekli sözlü ile yazılı kurallara uygun olarak anlatabilme becerilerini açıklar,
- Bilgiye ulaşma ve işleme; daha önce ulaşılan ya da sonradan edinilen bilgilerin hayal gücü ile harmanlanarak yaratıcı bir şekilde tekrar kullanılabilir olmayı ifade eder,
- Meraklanma ve hayal kurma; her fırsatta hayal kurabilmeyi ve daima üretken olabilmeyi ifade eder (Wagner, 2008'den akt. Cansoy, 2018).

Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi

MEB, 21. yüzyıl becerileri kapsamında öğrencilerde olması gerektiği düşünülen yeterlilik ile becerilerle ilgili temel yapı belirlemiş bulunmaktadır. Amaç ise bu yeterlilik ve becerilerin müfredata eklenerek öğrencilere kazandırılmasıdır. Bahsi geçen bu beceriler dokuz adet olup anadilde iletişim, yabancı dillerde iletişim, matematik yeterliği, bilim ve teknoloji, yeterliği, dijital yeterlik, öğrenmeyi öğrenme, inisiyatif alma ve girişimcilik algısı, sosyal ve kamusal yeterlikler, kültürel farkındalık ve ifadedir.

- Anadilde iletişim, öğrencilerin etkili iletişim kurabilmelerini ve iletişim kurarken sağduyulu olabilmelerini ifade eder,
- Yabancı dillerde iletişim, Dünya üzerinde var olan dil çeşitliliğinin farkında olma ve kültürel çeşitlilikleri algılayabilmeyi ifade eder,
- Matematik yeterliliği, Matematiğe ilişkin ilkeleri kavrayabilme ve matematiğe ilişkin olumlu bir tutum içerisinde olabilmeyi ifade eder,
- Bilim ve teknoloji yeterliliği, bilimsel açıdan sorgulayabilme ve doğal yaşamı algılayabilmeyi ifade eder,
- Dijital yeterlilik, Teknolojik araçları anlayabilmeyi ve onları profesyonel olarak kullanabilmeyi ifade eder,

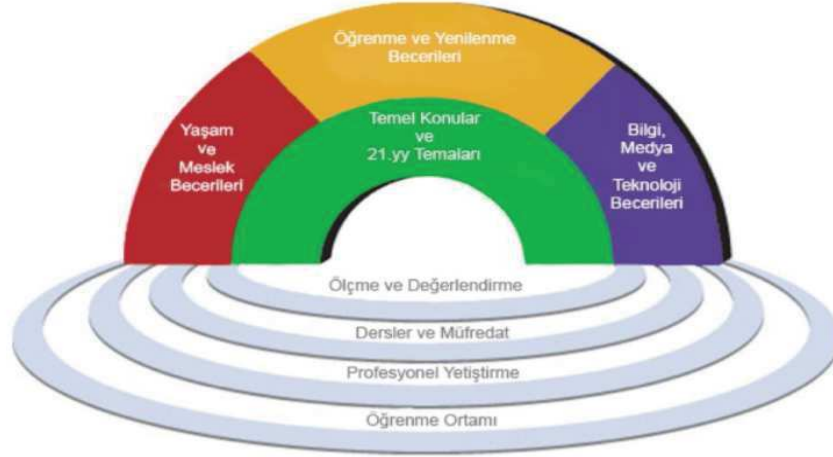
- Öğrenmeyi öğrenme, öz öğrenimi yönetebilmeyi ifade eder,
- İnisiyatif alma ve girişimcilik algısı, risk alabilmeyi ve hedeflere ulaşmak için kararlı olabilmeyi ifade eder,
- Sosyal ve kamusal yeterlilik, kültürü anlamayı ve yaşatmayı bunun yanı sıra kültürel çeşitlilikleri anlayabilmeyi ifade eder,
- Kültürel farkındalık ve ifade, kültürel zenginliği anlayabilmeyi ve popüler kültürü anlayabilmeyi ifade eder (Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2017).

21. Yüzyıl Becerileri İçin Ortaklık (The Partnership for 21st Century Skills)

The Partnership for 21st Century Skills (P21), dünyanın önde gelen kuruluşları, politikacıları ve eğitimcileriyle birlikte 21. yüzyılda yaşayan ya da yaşayacak olan bireylerin, bu yüzyılın şart koştuğu gerekli donanımlara sahip olabilmesi ve bununla birlikte küresel ekonominin zorlu rekabet ortamında yer edinebilmesi amacıyla 2001 yılında bir araya gelerek kurulmuş bir organizasyondur. Öyle ki toplumu her alanında ihtiyaç duyulacağı düşünülen 21. yüzyıl becerilerini tespit etmek ve geliştirmek amacıyla yola çıkan bu organizasyon, 2018 yılında kapsamını ve çalışma alanlarını daha da genişletmek maksadıyla 21. yüzyıl eğitimi hususunda birçok alanda çalışma yapan “Battelle for Kids” organizasyonuna katılmıştır (Battelle for Kids, 2020).

P21 projesi kapsamında özellikle eğitim, yaşam, iş ve vatandaşlık alanları dâhilinde çağın gereksinimleri karşılayabilir nitelikte bireyler olunabilmesi için gerekli bilgileri, becerileri ve destek sistemlerini tanımlayabilmek maksadıyla kendi alanlarında başarılı olmuş ve uzmanlaşmış eğitimciler ile iş dünyasında lider konumda bulunan kişilerden dönütler alınmış ve bu sayede P21 organizasyonu geliştirilmiştir (Battelle for Kids, 2020). Şekil 7’de P21 organizasyonu tarafından belirlenen beceriler görülmektedir.

Şekil 7. P21 21. Yüzyıl Becerileri

Şekil 7’de görülen P21’in meşhur öğrenme çerçevesi iki kısımlıdır. Buna göre üst bölüm öğrenme çıktılarını alt bölüm ise destek sistemlerini belirtmektedir. Ayrıca, P21 öğrenme çerçevesi ile yalnızca 21. yüzyıl becerileri belirlenmemiş bununla birlikte ilgili becerilerin bütün eğitim sistemini kapsayarak, eğitimin temel yapı taşlarının her birine dahil edilmesi ve sürekli bir biçimde geliştirilmesi de özellikle vurgulanmıştır (Battelle for Kids, 2020).

P21 öğrenme çerçevesinin merkezinde 21. yüzyıl temaları ile anahtar içerikler yer almaktadır. İlgili modele göre 2020 yılı itibariyle belirlenmiş anahtar içerikler; İngilizce, matematik, ekonomi, coğrafya, tarih ve vatandaşlıktır. Anahtar içeriklere entegre edilmesi düşünülen temalar ise küresel farkındalık, finans, sivil-sağlık-çevre okuryazarlığı ve girişimciliktir. Anahtar içerikler ve 21. yüzyıl temalarını da kapsayarak üç bölümden oluşmakta olan 21. yüzyıl becerileri, modelin üst bölümünde yer almaktadır. P21 öğrenme çerçevesine göre bireylerde bulunması gereken beceriler ve yetenekler ise öğrenme ve yenilenme becerileri, bilgi-medya ve teknoloji becerileri ile yaşam ve kariyer becerileridir (Battelle for Kids, 2020).

İnsanoğlu yeryüzünde var olduğu ilk andan itibaren sürekli olarak öğrenme isteği ile donatılmıştır. Bu nedenle insanla birlikte ortaya çıkan eğitim; başta insanı sonra toplumu ve

nihayetinde insanların bir arada yaşamak mecburiyetinde olduğu dünyayı bazen doğrudan bazen de dolaylı olarak etkilemektedir. Geçmişten günümüze yaşanan birçok gelişim ile bugün artık adeta küresel bir köy halini alan dünyada özellikle bilgi teknolojilerinin de gelişim göstermesiyle birlikte özellikle eğitim yapılarında da küresel düşünerek yerel çözümler üretebilme kabiliyeti önemli bir unsur halini almıştır. Öyle ki aslında yalnızca insanlar değil; markalar, kurumlar ve hatta ülkeler dahi gelecek planlaması yapmak mecburiyeti içerisine girmişlerdir. İşte bu gelişmeler ışığında son zamanlarda eğitim bilimlerinde ortaya çıkarılmış olan yeni yeni yaklaşımların 21. yüzyıl becerileri ile de doğrudan bağlantısı olduğu kabul edilmesi gereken bir gerçekliktir.

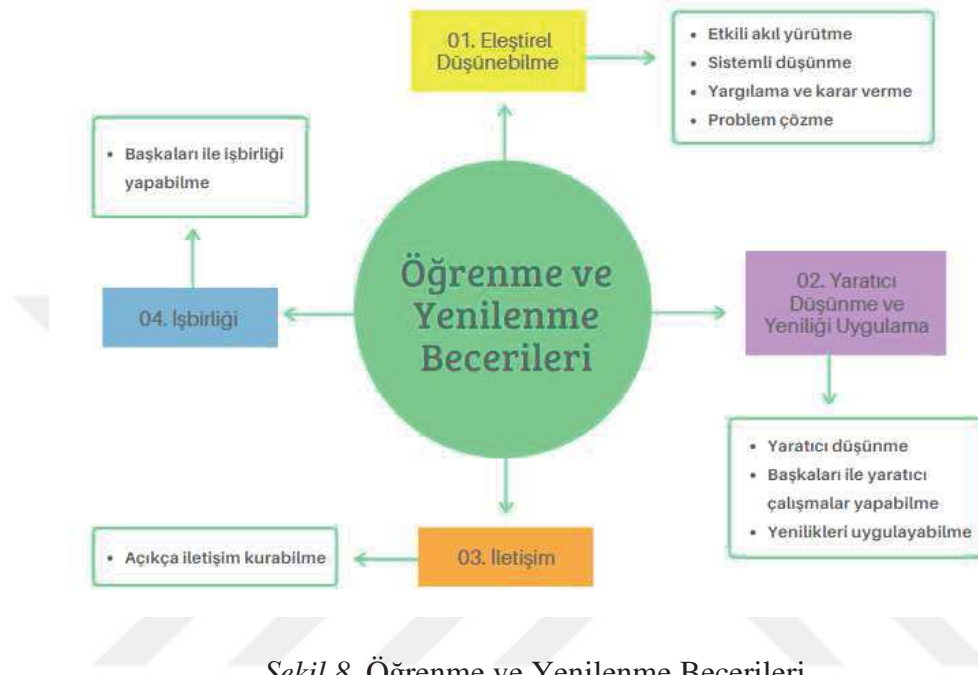
21. yüzyıl insanların çağa ayak uydurabilmeleri maksadıyla dünyada ve Türkiye’de 21. yüzyıl becerilerine ilişkin öne çıkmış bu çalışmalar 21. yüzyıl eğitim sistemlerinden beklentiler ve küresel açıdan yönelimler hakkından bizlere önemli ipuçları vermektedir. Bununla birlikte hem bu çalışmanın ana konusunu teşkil etmesi hem de ilgili konuya daha derin bir bakış atabilmek amacıyla ve aynı zamanda diğer birçok 21. yüzyıl beceri çerçevelerine de kaynak teşkil etmesi sebebiyle P21’in alt boyutlarını ayrıntılı bir şekilde incelemesi aşağıda verilmiştir.

Öğrenme ve Yenilenme Becerileri (Learning & Innovation Skills)

21. yüzyılın oldukça çetin gözükken rekabetçi ortamı göz önünde bulundurulduğunda yaşam ve çalışma ortamlarının da öğrenciler için giderek karmaşık bir hal alarak zorlaşacağı düşünülmektedir. Bu sebeple de öğrenme ve yenilenme becerilerine karşı ilginin giderek arttığı gözlemlenmektedir.

Öğrenme ve yenilenme becerileri; teknolojik gelişmeler ve bilgiye ulaşımın kolaylaşması sayesinde gittikçe zorlaşan hayat koşulları karşısında birey için yaşam süresince öğrenme fırsatları yaratacak becerilerdir. Öyle ki, bilginin kolay erişilmesiyle birlikte getirdiği bilginin kolay kirlenmesine karşın doğru bilgiye ulaşabilmek amacıyla ayıklanabilmesi,

problem çözüme ve eleştirel düşünme becerilerini öne çıkarırken, ortaya çıkarılan bilginin yorumlanabilmesi ve yeniden üretilmesinde yaratıcı ve yenilenme becerilerinin kullanılmasını zorunlu kılmıştır (Anagün, Atalay, Kılıç ve Yaşar, 2016). Şekil 8’de öğrenme ve yenilenme becerileri görülmektedir.

Şekil 8’e göre öğrenme ve yenilenme becerileri özellikle iletişim ve iş birliğine odaklanma ile eleştirel ve yaratıcı düşünebilme, öğrencileri geleceğe hazırlayabilmek için oldukça önemli 21. yüzyıl becerileri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu hususta bu beceriler Türkiye’de olduğu gibi tüm dünyada eğitim programlarını doğrudan ya da dolaylı bir şekilde etkilediği görülmektedir. Akıl yürütme, sistemli düşünebilme, karar verebilme ve problem çözebilme gibi becerileri kapsayan eleştirel düşünebilme becerileri ile yaratıcı olabilme ve başkalarıyla yaratıcı çalışmalar yapabileme becerilerini kapsamakta olan yaratıcı düşünme becerileri çoğu dersin ortak öğretim alanı olmuştur. Türkiye’de de güncellenmekte ve yenilenmekte olan öğretim programlarının oldukça önemli bir boyutunu teşkil eden iletişim ve iş birliği becerileri de P21 projesi kapsamında öğrenme ve yenilenme becerilerinin önemli bir alt başlığı olarak sistemde yerini almıştır. Kaldı ki ülkemizde 2005 ve 2017 yıllarında

güncellenen öğretim programlarında da bahsi geçen becerilerin “Temel Ortak Beceriler” başlığı altında ele alındığı görülmüştür (Gelen, 2017).

Bu bilgiler ışığında öğrenme ve yenilenme becerileri kapsamında bulunan ve bahsi geçen becerileri incelemekte fayda bulunmaktadır.

Eleştirel Düşünebilme ve Problem Çözme Becerileri (Critical Thinking and Problem Solving Skills)

Eleştirel düşünme becerisi, bireyin ve kendisiyle etkileşimde olan insanların fikirlerini göz önünde bulundurarak, bireyin kendisini ve çevresinde gerçekleşen olayları anlamlandırmayı amaç edinen aktif bir zihinsel süreç olarak tanımlanır (Özden, 2014). Eleştirel düşünebilen birey yapacaklarına ve inanacaklarına karar verip bilgideki tezatları eleyerek tutarlı davranışlar sergilemeli ve ulaştığı bilgiyi ya da durumu tümüyle analiz edebilmelidir.

Problem çözme becerisini ise günlük hayatımızda sıklıkla karşımıza çıkan problemlere ya da zorluklara karşı etkili çözüm yolları bularak karşılaşılan problemlere karşı strateji geliştirme olarak tanımlayabiliriz. Yaşamın her anında çeşitli problemlerle ve birçok zorluklarla karşılaşılabiliriz. Bu sebeple problem çözme becerisi her bireyde olması gerekli bir beceridir. Git gide değişen çağımızda eleştirel düşünebilen ve kendi problemlerini kendileri çözebilen bireylerin yetişmesi gerekmektedir

Bu becerilerin bileşenleri etkili akıl yürütebilme, sistemli düşünebilme, yargılama ve karar verme ve problem çözme becerileridir.

- Etkili akıl yürütebilme; içinde bulunulan duruma uyumlu bir şekilde tümevarım, tümdengelim gibi birçok akıl yürütme yöntemlerini kullanabilme yeteneğidir.
- Sistemli düşünebilme; öğelerin birbirleriyle ne şekilde etkileşim kurduğunu analiz etme ve bu yolla genel bir sonuç elde edebilme yeteneğidir.

- Yargılama ve karar verme; bilgi ve görüş arasında ilişkiler kurarak sentez yapabilme, alternatif bakış açılarını analiz ederek değerlendirebilme ve ortaya çıkan bilgileri yorumlayabilme yeteneğidir.
- Problem çözebilme; karşılaşılan sorunları hem klasik hem de yenilikçi yöntemlerle çözebilme, birbirinden farklı bakış açıları içeren ve bu sayede çözüme ulaşmayı hedefleyen akılcı sorular sorabilme yeteneğidir (Battelle for Kids, 2020).

Yaratıcı Düşünme ve Yeniliği Uygulama Becerileri (Creativity and Innovation Skills)

Yaratıcılık, var olan bir olayın ya da durumun çeşitli alternatiflerinin üretilmesine veyahut değiştirilmesine dayanan bir süreçtir (Özden, 2014). Olayların arasında var olan ilişkileri görme, bu ilişkiler içerisinde yeni bağlantılar kurma, ilişkilere ve durumlara değişik açılardan bakarak yeni sonuçlar çıkarma etkinliği olan yaratıcılığa yaşamın her alanında ihtiyaç duyulmaktadır (Murat, 2018).

Bu becerinin bileşenleri yaratıcı düşünme, başkaları ile yaratıcı çalışmalar yapabilme ve yenilikleri uygulayabilmedir.

- Yaratıcı düşünme; beyin fırtınası gibi birbirinden farklı düşünce ortaya çıkartma tekniklerini akılcı bir biçimde kullanabilme, yenilikçi ve değerli fikirler üretebilme, yaratıcılığı en üst seviyeye çıkarabilmek için kendi fikirlerini ayrıntılayarak analiz edip değerlendirebilme yeteneğidir.
- Başkaları ile yaratıcı çalışmalar yapabilme; yenilikçi ve farklı fikirlere karşı duyarlı olma ile girdi ve dönütleri izleyebilme, 21. yüzyılın limitlerini anlayarak işinde yeni fikirlere uyum sağlayabilme yeteneğidir.

- Yenilikleri uygulama; yeniliklerin uygulanmakta olduğu alanlara katkı sağlayabilmek amacıyla yaratıcı fikirler üzerinde hareket edebilme yeteneğidir (Battelle for Kids, 2020).

İletişim Becerileri (Communication Skills)

İletişim bireylerin yaşam boyu öğrenmelerine, duygu düşünce ve bilgilerini farklı iletişim araçları ile başka bireylere aktarmalarına olanak sağlar. İletişim eğitimin temelini oluşturur. Öğrenme ve öğretmeye yönelik tüm faaliyetler iletişim etkinlikleridir ve iletişim öğrenme ile iç içedir (Murat, 2018). Bu yönden değerlendirildiğinde iletişim, 21. yüzyıl bilgi çağında bir bireyin sahip olması gereken önemli becerilerin başında gelmektedir.

İletişim becerileri açıkça iletişim kurabilme yeteneğini kapsamaktadır.

- Açıkça iletişim kurabilme; fikirlerini sözel ya da yazılı iletişim becerileriyle farklı yollarla ifade edebilme ve farklı ortamlarda etkili iletişim kurabilme yeteneğidir. Bu kapsamda iletişim kurarken bilgilendirmek, motive etmek ya da ikna etmek gibi çeşitli amaçların olması gerektiği ifade edilmiştir (Battelle for Kids, 2020).

İş birliği Becerileri (Collaboration Skills)

İş birliği, aynı hedef için toplanmış olan kişilerin, benzer çıkarları doğrultusunda ortaya çıkardıkları çalışma ortaklığı şeklinde tanımlanabilir. Eğitim alanında da önemli öğrenme biçimlerinden biri olan iş birliği, kişilerin uyumlu bir şekilde çalışmalarına olanak sağlar. Bireylerin başka bireyler ile iş birliği içerisinde çalışmaları ve tüm potansiyellerini ortaya koyup yaptıkları işten en üst verimi almak 21. yüzyıl bilgi çağının gerekliliklerindedir (Çolak, 2018).

Bu beceri başkaları ile iş birliği yapabilme yeteneğini kapsamaktadır.

- Başkaları ile iş birliği yapabilme; farklı ortamlarda ve bireyler ile etkin bir biçimde çalışabilme yeteneğidir. Bu kapsamda bireyin, ortak bir amacı

gerçekleştirmek amacıyla esneklik göstermesi ve isteklilik alıştırmaları yapması gerektiği ifade edilmiştir. Ayrıca birlikte çalışma sorumluluğu üstlenebilme ve her takım üyesinin yapmış olduğu katkılara ayrı ayrı değer vermeyi de kapsamaktadır (Battelle for Kids, 2020).

Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri (Information, Media & Technology Skills)

Çağımızın şartlarında artık sadece okuma-yazma ya da dört işlem becerilerine sahip olmak yaşam gereksinimleri için yeterli görülmemektedir. Bu hususta örneğin, anadil okuryazarlığının yanı sıra bilgi, bilim, matematik, sanat, yabancı dil okuryazarlığı gibi birçok etkin alanda yeterlikler ortaya çıkarılmıştır. Bununla birlikte bir sınır çizilemeyecek kadar hızlı büyüyen bilgi birikimi karşısında boğulmamak amacıyla bilgiye ulaşmak, kullanmak, yönetmek ve değerlendirmek becerilerinin kazandırılması için de temel öğrenme alanları adı altında bahsi geçen beceriler öğretim programlarında birçok dersin ortak konusu olarak ele alınmaya başlanmıştır. Ayrıca bol miktarda bilgiye aynı anda erişebilme, teknolojik ürün ve araçlardaki hızlı değişimler, 21. yüzyılda etkili olabilmek amacıyla bireylerin bilgi, medya ve teknolojiyi üretebilen, değerlendirebilen ve etkili biçimde kullanabilen bireyler olmaları gerekir. 21. yüzyılda her bireyin edinmesi gerektiği düşünülen bu beceriler P21'e göre belirlenen bilgi medya ve teknoloji becerileri adı altında açıklanmıştır.

Bilgi, teknoloji ve medya becerileri; bilgi, iletişim ve medya okuryazarlığını kapsamaktadır. Bilgiye ulaşmadaki kolaylık, teknolojik gelişmelerle beraber teknolojik araç ve aletlerin değişimi ile bireyin hayatının da benzer biçimde değişmesi bireylerin 21. yüzyılda bilgi, iletişim, medya ve teknolojinin etkili olabilecek şekilde kullanılması, analizlerini yaparak doğru şekilde değerlendirmeyi de zorunlu kılmıştır (Battelle for Kids, 2020). Şekil 9'da bilgi, medya ve teknoloji becerileri görülmektedir.

Şekil 9. Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri

Şekil 9'a göre bilgi medya ve teknoloji becerileri kendi içerisinde bileşenleri bulunan üç alt tema altında toplanmıştır:

Bilgi Okuryazarlığı (Information Literacy)

Gelişen teknolojiyle birlikte bilgi kaynakları da artmıştır ve bilgiye ulaşmak daha da kolaylaşmıştır. Bu durum bilgilerin hızla çoğalmasına neden olmuştur ve nitelikli bilgi arayışını da beraberinde getirmiştir. Bilgi okuryazarlığı becerisi de hızla çoğalan bilgi kaynaklarının etkili kullanımlarını ve bu kaynaklarla yeni bilgiler üretilmesini içerir.

Bu becerinin bileşenleri bilgiye ulaşma ve değerlendirme; bilgiyi kullanma ve yönetme becerileridir.

- Bilgiye ulaşma ve değerlendirme; zaman ve kaynak göz önünde bulundurularak bilgi ve kaynağına etkili şekilde erişebilme, bilgiyi yetkin ve eleştirel bir biçimde değerlendirebilme yeteneğidir.
- Bilgiyi kullanma ve yönetme; karşılaşılan sorunları çözerken bilgiyi doğru bir biçimde kullanabilme, bilgiyi farklı kaynaklardan takip edebilme, bilgiye erişim ve

kullanımı kapsayan etik/yasal hususlar hakkında temel bir anlayış benimseme yeteneğidir (Battelle for Kids, 2020).

Medya Okuryazarlığı (Media Literacy)

Bilgiye ulaşma başta olmak üzere, eğitim, eğlendirme kamuoyu oluşturma gibi işlevleri ile öne çıkan medya, günümüz çağında insan hayatının önemli bir parçası haline gelmiştir. Medya okuryazarlığı, medya aracılığıyla edinilen iletileri filtreleme becerisi şeklinde ifade edilebilir (Murat, 2018). Medya okuryazarlığı, medya aracılığı ile edinilen iletileri çözümlenmekten ziyade yönlendirme amacı güden net ya da derin iletileri fark etmektir (Karakoyun, 2014). Bu sebeple medya iletilerine eleştirel biçimde yaklaşabilecek kişilerin yetiştirilmesi amacıyla medya okuryazarlığının erken yaşlarda kazandırılması gereken beceri olarak 21. yüzyıl becerileri içerisinde açıklanmıştır (Eryılmaz ve Ulusoy, 2015; Karakoyun, 2014).

Bu becerinin bileşenleri medya analizi ve medya ürünleri yaratma becerileridir.

- Medya analizi; medya iletişim araçlarının ne şekilde ve hangi amaçla ortaya çıkartıldığını anlayabilme, kişilerin medya mesajlarını nasıl farklı biçimlerde yorumlayabildiğini, bakış açılarının nasıl değişebildiğini, medyanın başlı başına davranışları ve inançları nasıl etkileyebildiğini kavrayabilme yeteneğidir.
- Medya ürünlerini yaratma; en makul medya oluşturma araçlarını seçerek bütün şartlarını anlayabilme, birden fazla kültüre sahip ve çeşitli çevrelerde en elverişli yorumları kullanabilme yeteneğidir (Battelle for Kids, 2020).

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı (Information, Communications and Technology Literacy)

21. yüzyılda teknolojinin de hızla ilerlemesiyle iletişim dili dijitalleşmiş ve bu dijitalleşme bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) okuryazarlığının önemini arttırmıştır. BİT

okuryazarlığı, bilgiye erişirken kullanılan dijital araçları kullanma becerisidir. Bu beceri 21. yüzyıl bilgi çağında bilginin kullanılması ve değerlendirilmesinde, yeni bilgilerin üretilmesinde kazandırılması zorunlu becerilerden biridir (Eryılmaz ve Ulusoy, 2015).

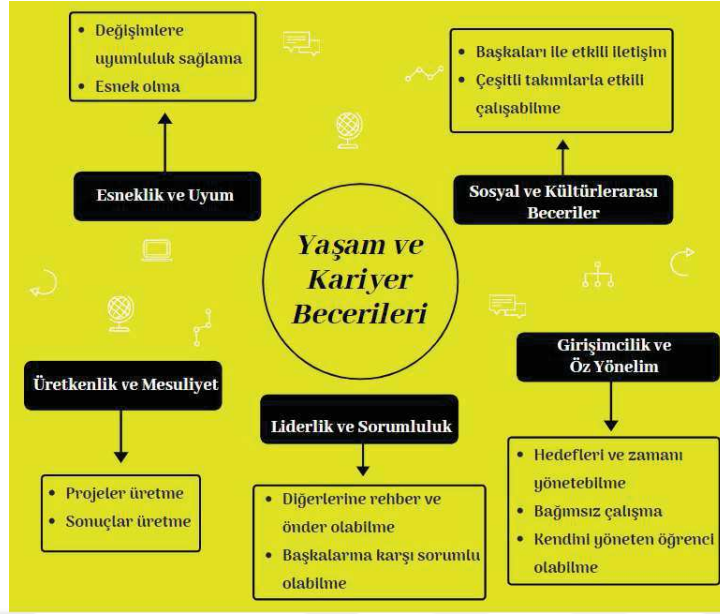
Bu becerinin kapsamında teknolojiyi etkili olarak kullanma becerisi bulunmaktadır.

- Teknolojiyi etkili olarak kullanma; bilginin doğruluğunu araştırmak, düzenleyebilmek ve iletmek için teknolojiyi bir araç şeklinde kullanabilme, dijital teknoloji ile sosyal ağları bilgiye ulaşmak ve yönetmek için etkili bir biçimde kullanabilme yeteneğidir (Battelle for Kids, 2020).

Yaşam ve Kariyer Becerileri (Life & Career Skills)

Günümüzün birey ve öğrencilerinin oldukça karmaşık ve zorlu çalışma alanlarında başarıya ulaşabilmeleri için düşünme becerilerinin, sosyal olma ile duygusal olma yeterliliklerinin ve içerik bilgilerinin geliştirilmiş olması gerekmektedir. Bu kapsamda sözü edilen bu beceriler P21 çerçevesine göre yaşam ve kariyer becerileri adı altında ele almıştır.

Yaşam ve kariyer becerileri; bireylerin, birlikte uyum içerisinde yaşamasını daha kolaylaştıran, kültürel farklılıkları ön plana çıkararak birer avantaj haline getiren ve sürekli değişkenlik gösteren yaşam şartlarına karşı uyumu sağlayan becerilerdir (Battelle for Kids, 2020). Şekil 10'da yaşam ve kariyer becerileri görülmektedir.

Şekil 10. Yaşam ve Kariyer Becerileri

Şekil 10'a göre yaşam ve kariyer becerileri kendi içerisinde bileşenleri bulunan beş alt tema altında toplanmıştır:

Esneklik ve Uyum (Flexibility & Adaptability)

20. yüzyıldan 21. yüzyıla geçişle birlikte değişen koşullara esneklik gösterip uyum sağlayabilmek değişen ve gelişen dünyada yer edinmenin temel gerekliliklerindedir. Bu bağlamda esneklik ve uyum becerisi yaşam ve kariyer becerilerinden kazandırılması elzem olan ilk beceridir. Teknolojinin hızla ilerlemesi bireyi çağın gerisinde bırakmamalı ve bireyin değişime ayak uydurması gerekmektedir.

Bu becerinin bileşenleri değişimlere uyumluluk sağlama ve esnek olma becerileridir.

- Değişimlere uyumluluk sağlama; çeşitli rol, program ve mesleki sorumluluklara uyum sağlayabilme, belirsizliğin ve değişkenlik gösteren alanlarda etkili bir biçimde çalışabilme yeteneğidir.

- Esnek olma; bilhassa birden fazla kültürlü alanlarda uygulanabilir çözümlere ulaşabilmek için farklı görüşler ile inançları anlayabilme ve dengeleyebilme yeteneğidir (Battelle for Kids, 2020).

Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler (Social & Cross-Cultural Skills)

Yaşam ve kariyer becerilerinden bir diğer önemli beceri ise sosyal ve kültürel etkileşim becerileridir. Sosyal bir yapıya sahip olan birey, içinde bulunduğu çağa ve toplumun şartlarına uyum sağlamak zorundadır. Bu bağlamda bireyin içinde bulunduğu toplumla birlikte olması ve farklı kültürler ile etkileşim içerisinde olması onun sosyal ve kültürel etkileşim becerilerine sahip olduğunu göstermektedir (Eryılmaz ve Ulusoy, 2015; Kalyoncu, 2012).

Bu becerinin bileşenleri başkaları ile etkili iletişim ve çeşitli takımlarla etkili çalışabilme becerileridir.

- Başkaları ile etkili iletişim; en uygun dinleme ve konuşma zamanlarını belirleyebilme ve kendini en saygın ve etkili bir biçimde ifade edebilme yeteneğidir.
- Çeşitli takımlarla etkili çalışabilme; kültürel çeşitliliğe saygı duyarak sosyal ve kültürel geçmişleri olan bireylerle etkili bir biçimde çalışabilme, farklı fikir ve değerlere karşı her zaman açık görüşlü olabilme ve kalite ile yenilik için sosyal ile kültürel farklılıklardan faydalanabilme yeteneğidir (Battelle for Kids, 2020).

Üretkenlik ve Hesap Verilebilirlik (Productivity & Accountability)

Üretkenlik ve hesap verilebilirlik becerisi birbirleriyle ilişkili olan ve birbirlerini tamamlayan iki beceridir. Üretkenlik ürün ortaya çıkarırken ihtiyaçların belirlenmesi ve etkili zaman yönetimi becerisidir. Hesap verilebilirlik becerisi ise ürünü ortaya çıkarırken ürünün etkililiğinden sorumlu olmaktır (Çolak, 2018).

Bu becerinin bileşenleri projeler ve sonuçlar üretebilmedir.

- Projeler üretebilme; baskı ve engeller olduğunda dahi karşılanması mümkün hedeflerin olabilmesi ve hedeflenen sonuca ulaşabilmek amacıyla önceliklerini planlama ve yönetebilme becerisidir.
- Sonuçlar üretebilme; kalitesi yüksek ürünler ortaya çıkarmak için daha fazla çaba sarf etme, çalışmalarda daima etik ve pozitif olabilme, çok yönlü çalışabilme, zamanı etkili kullanabilme, ekiplerle etkili bir biçimde çalışabilme ve sonuçlardan sorumlu olabilme yeteneğidir (Battelle for Kids, 2020).

Liderlik ve Sorumluluk (Leadership & Responsibility)

Liderler belirli hedefleri olan ve bu hedefler çerçevesinde aynı hedefte olan diğer bireyleri etrafına toplayabilmeli ve bu hedeflere ulaşırken çevresindeki bireyleri harekete geçirme yeteneğine sahip olmalıdır. Etkili bir lider gelişen ve değişen çağa uyum gösterip, değişime yön verebilmeli ve gelişmeye açık olmalıdır. Aynı zamanda liderler, üzerine aldıkları işlerde sorumluluk alabilen, takımın değişim ve gelişim sonrası ortaya çıkan motivasyon kaybı ve stres gibi duygular ile baş edebilen elindeki tüm imkanları en iyi şekilde kullanarak grubunu başarıya ulaştıran kişiler olmalıdırlar (Çolak, 2018). Bu bağlamda liderlik ve sorumluluk becerileri birbiriyle iç içe olan becerilerdir.

Bu becerilerin bileşenleri başkalarına rehberlik ve önderlik edebilme ile başkalarına karşı sorumlu olabilme yeteneğidir.

- Başkalarına rehberlik ve önderlik edebilme; aynı hedefe ulaşmak adına başkalarının güçlü yanlarından faydalanabilme, başkalarına örnek olabilme ve herkesin elinden geleni yapmasını sağlama ve etkili bir bütünlüğün oluşması için çaba sarf etme yeteneğidir.
- Başkalarına karşı sorumlu olabilme; toplumun üstün çıkarlarını göz önünde bulundurarak davranma yeteneğidir (Battelle for Kids, 2020).

Girişimcilik ve Öz Yönelim (Initiative & Self Direction)

Yaşam ve kariyer becerilerinin alt temalarından biri de girişimciliştir. Girişimcilik genel anlam itibariyle ekonomik bir kavram olarak algılansa da aslında sosyal, kültürel ve teknolojik gelişimin ortaya çıkardığı bir kavramdır. Bu sebeple toplumla ve toplumsal olaylarla iç içe olan girişimcilik becerisi ve bireyin kendini yönlendirebilme becerisi yaşam ve kariyer bağlamında bireyin toplumda yer edinebilmesi için oldukça önemlidir.

Bu becerinin bileşenleri hedefi ve zamanı yönetebilme, bağımsız çalışabilme ve kendini yönetebilen öğrenci olabilme yetenekleridir.

- Hedefi ve zamanı yönetebilme; başarı kriterleri için somut hedefler belirleme ve zaman ile iş yükünü verimli bir biçimde yönetebilme yeteneğidir. Ayrıca bu becerinin kapsamında kısa ve uzun vadeli hedeflerinde dengelenmesi söz konusudur.
- Bağımsız çalışabilme; hedefleri dolaylı bir biçimde tanımlama ve tamamlama yeteneğidir.
- Kendini yönetebilen öğrenci olabilme; kendine has öğrenme becerilerini ortaya çıkarmak ve genişletmek amacıyla belirlenmiş standartlar ve müfredatın ötesine geçebilme ve yaşam süresince öğrenme hususunda kararlı olabilmek adına önceki tecrübeler konusunda eleştirel düşünerek ilerleyebilme becerisidir (Battelle for Kids, 2020).

21. Yüzyıl'da Eğitim ve Eğitimciler

21. yüzyıl ile pek çok alanda gelişmeler yaşandığı gibi eğitim alanında da önemli aşamalar kaydedilmiştir. Öyle ki, bilgi, bilgi kaynakları ve bilgiye erişebilme konularında getirilen yenilikler, bilhassa toplumların beklenti ve ihtiyaçlarında ciddi değişikliklere neden olmuş ve bu değişimlerden tabii olarak eğitim sistemleri de payına düşeni almıştır (Dağhan, vd., 2017). Önceleri, okullaşma oranının bir kalkınma aracı olarak görülmediği, bilim ile

teknolojik imkânların bu kadar gelişmediği dönemlerde bilginin yegâne sahibi ve dağıtıcı kaynağı öğretmen, bu işin yapıldığı yer ise okullardı. Öğretmenlerin yalnızca salt bilgiyi aktardığı ve öğrencinin de yalnızca kendisine verilen o salt bilgiyi almakla sınırlı olduğu o dönemler, 21. yüzyılda yaşanan çok yönlü gelişim ve değişimler ile geride kalmış ve eğitim sistemlerinde ciddi bir yenilenme dönemi başlamıştır (Özcan, 2013).

Toplumsal açıdan değerlendirildiğinde eğitimin temel işlevi, toplumsal gereksinimleri karşılayabilecek ve yaşadığı topluma katkı sağlayacak bireyler yetiştirebilmektir. 21. yüzyıla gelindiğinde bu işlev, 21. yüzyılın getirilerini göğüsleyebilecek niteliklere sahip bireyler yetiştirebilmek anlamını taşımaktadır. Bahsi geçen bu niteliklere sahip bireylerin yetiştirilmesi konusunda temel görev eğitimin uygulayıcıları olarak tabii ki öğretmenlere düşmektedir. Bu hususta öğretmenler, eğitim sistemlerinin kuşkusuz en önemli yapıtaşı olarak, öğrencilere 21. yüzyıl farkındalığı edindirmek ve onların gerek bireysel gerekse toplumsal ve küresel anlamda çağın gerekliliklerine ilişkin her türlü bilgi ve becerileri edinmelerinden doğrudan sorumludur (Korkut ve Akkoyunlu, 2008). Bu bağlamda eğitimcilerin, 21. yüzyıl bireylerinin yetiştirilmesinde etkin bir rol oynayabilmesi için her şeyden önce 21. yüzyıl beceri ve gerekliliklerine ilişkin kendi farkındalık seviyelerinin yeterli olması ve bununla birlikte kişilere kazandırılması beklenen bilgi ve becerilere de sahip olmaları gerekmektedir (Başar, 2018).

Millî Eğitim Bakanlığı Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri

Öğretmen yeterlikleri, öğretmenlerin, öğretmenlik mesleğini etkin ve faydalı bir şekilde icra edebilmeleri için gereken bilgi, yetenek ve tutum olarak tanımlanabilir. Eğitim alanında öngörülen hedeflere erişebilmek, bu sürecin adeta sürücü koltuğunda oturan öğretmenlerin bireysel beceri ve nitelikleriyle doğrudan ilgilidir. Öyle ki, eğitimde hayata geçirilmek istenen her bir yenilik öğretmenler vasıtası ile öğrenim ortamlarına yansıtılmazsa bu durumda öngörülen hedefe ulaşamayacağı oldukça açıktır. Bu sebeple her öğretmenin

temel yeterlikleri bünyesinde barındırması, öğrencilerin hem kişisel gelişimlerinin gerçekleştirilmesi hem de başarı seviyelerinin artırılması için oldukça önemlidir. Bu sebeple hızla değişmekte olan küresel dünyada, öğretmenlerin gelişimlerini desteklemek ve bununla birlikte yeterlik ile yeteneklerini arttırmalarına olanak sağlamak hayati derecede önem arz etmektedir (MEB, 2017).

Öğretmenlerin sahip olması gereken niteliklerin ve yeterliliklerin belirlenmesi, ülkemizde MEB tarafından gerçekleştirilmektedir. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 43. maddesinde öğretmenlik mesleğinin bir "ihtisas mesleği" olduğu belirtilmektedir. İlgili kanundan 45. Madde de "Öğretmen adaylarında genel kültür, özel alan eğitimi ve pedagojik formasyon bakımından aranacak nitelikler Millî Eğitim Bakanlığınca tespit olunur." ifadesine yer verilmiştir. Bununla birlikte, 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 15. maddesinin (a) fıkrasında, öğretmenlerin nitelik ve yeterliklerinin belirlenmesi görevi açıkça Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Müdürlüğü'ne verilmiş bulunmaktadır (MEB, 2017). İlgili düzenlemeden de açıkça anlaşılacağı üzere, öğretmenlerin sahip olması gereken nitelik ve yeterliklerin tespit edilmesi ve geliştirilmesine ilişkin politikaların belirlenmesi doğrudan bahsi geçen kuruma bırakılmıştır.

Ülkemizde öğretmen yeterliklerine ilişkin ilk resmi çalışma 1998 yılında gerçekleştirilmiştir. 1998-1999 yılları arasında Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) ve Dünya Bankası işbirliği ile gerçekleştirilen "YÖK/Dünya Bankası Millî Eğitimi Geliştirme Projesi, Hizmet Öncesi Öğretmen Eğitimi" kapsamında öğretmen yetiştirme standartlarının belirlenmesi hususunda çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar neticesinde öğretmen yeterlikleri, "konu alanı ve alan eğitimine ilişkin yeterlikler", "öğretme – öğrenme sürecine ilişkin yeterlikler", "öğrencilerin öğrenmelerini izleme, değerlendirme ve kayıt tutma" ve "tamamlayıcı mesleki yeterlikler" şeklinde 4 temel başlık altında toparlanmıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlik yeterliklerine ilişkin gerçekleştirilen ilk resmi çalışma ise 1999 yılında yapılmıştır. Bu hususta ilk önce MEB ve birçok üniversitenin temsilcilerinden oluşan öğretmen yeterlilikleri komisyonu kurulmuştur. İşte bu komisyon; uluslararası yeterlik metinlerinden, YÖK/Dünya Bankası Milli Eğitimi Geliştirme Projesi'nden, MEB bünyesinde daha önce öğretmen nitelikleri hususunda gerçekleştirilmiş çalışma sonuçlarından ve ilgili kurum ve kuruluşlarından alınan öneri ve eleştirilerden faydalanarak “Öğretmen Yeterlilikleri” belgesi hazırlamıştır. 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'na uygun bir biçimde hazırlanmış olan bu belge, eğitime-öğretme yeterlilikleri, genel kültür bilgi ve becerileri ve özel alan bilgi ve becerileri olmak üzere üç temel başlıktan oluşmaktadır (MEB, 2017).

Bu konuya ilişkin bir sonraki çalışma Temel Eğitim Destek Programı (TEDP) çerçevesinde yapılmıştır. TEDP, Avrupa Birliği Komisyonu ile Türkiye arasında 8 Şubat 2000 tarihinde imzalanmış olan Finansman Anlaşması ile yürürlüğe sokulmuştur. Ancak Eylül 2002'de faaliyete geçirilebilen bu proje, öğretmen eğitimi, eğitimlerin kalitesi, yönetim ve organizasyon, yaygın eğitim ve iletişim olmak üzere birbiriyle bağlantılı beş bileşenden oluşmaktadır (MEB, 2017).

Daha sonra 2006 yılında “Milli Eğitimi Geliştirme Projesi” kapsamında, YÖK, MEB gibi birçok kurum tarafından bu konuya dair gerçekleştirilen tüm çalışmalar ile uluslararası yeterlik dokümanları incelenerek öğretmen yeterlikleri üzerinde ortak bir anlayış ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Aynı zamanda başlatılan bu çalışma ile öğretmen yeterliklerinin Avrupa Birliği ülkeleriyle uyumlu bir biçimde tekrardan belirlenmesi hedeflenmiştir. Bu çerçevede, yerel ve uluslararası uzmanlar, akademisyenler, öğretmenler ve birçok ilgili katılımcının yer aldığı çalıştaylar, pilot uygulamalar sonucunda altı temel yeterlik alanı ve bu yeterliklere dair otuz bir alt yeterlik ile iki yüz otuz üç performans göstergesinden oluşan “Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlilikleri” belirlenmiştir (MEB, 2017).

Öğretmen Mesleği Genel Yeterlilikleri yürürlüğe girdikten sonra bu sefer öğretmenlerin kendi alanlarında sahip olmaları gereken bilgi, beceri, tutum ve değerleri ortaya koymak üzere Öğretmen Mesleği Özel Alan Yeterlikleri üzerine çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Bu çalışmalar sonucunda bilhassa ilköğretim düzeyi öğretmenlerine ilişkin toplam on dört alanda Özel Alan Yeterlikleri hazırlanarak 2008 yılında yürürlüğe konmuştur (MEB, 2017).

Daha sonrasında yine öğretmenlere hem bireysel hem de mesleki alanda gelişimleri hususunda bir rehber olacağı düşüncesiyle MEB tarafından daha evvel belirlenerek yayınlanmış bir takım öğretmen yeterlilikleri gerek yerel gerekse uluslararası kuruluşlar tarafından tekrar düzenlenerek 2017 yılında Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğüne tekrardan yayımlanmıştır. Şekil 11’de yayımlanan öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri görülmektedir.

Şekil 11. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri (MEB, 2017: 8)

Şekil 11 incelendiğinde öğretmenlik mesleği genel yeterlikleri Mesleki Bilgi, Mesleki Beceri ve Tutum ve Değerler olmak üzere birbiriyle doğrudan bağlı ve birbirini tamamlayan üç temel yeterlik alanı olarak belirlenmiştir. Bununla birlikte bu yeterlik alanlarının birer alt

çerçevesi niteliğinde toplam on bir yeterlik ve bu yeterliklerle ilişkin de altmış beş adet gösterge belirlendiği görülmektedir.

A. Mesleki Bilgi: Bu yeterlik, alan bilgisi, alan eğitim bilgisi ve mevzuat bilgisi olmak üzere üç alt yeterlik başlığından oluşmaktadır.

- Alan bilgisi; öğretmenlerin, kendi branşlarında sorgulayıcı bir tutum ile kuramsal, yöntembilimsel ve olgusal bilgiye sahip olması yeterliğini ifade etmektedir.
- Alan eğitimi bilgisi; öğretmenlerin, kendi branşlarına ait öğretim programına ve bununla beraber çocuk bilim alanına ait gerekli bilgi ve birikim yeterliğine sahip olmasıdır.
- Mevzuat bilgisi; öğretmenlerin hem bir birey hem de bir eğitimci olarak en başta kendi hak, sorumluluk ve görevlerine ilişkin gerekli mevzuata en uygun biçimde davranma yeterliğidir.

B. Mesleki Beceri: Bu yeterlik, eğitim öğretimi planlama, öğrenme ortamlarını oluşturma, öğretme ve öğrenme sürecini yönetme ve ölçme ve değerlendirme olmak üzere toplam dört alt yeterlik alanından oluşmaktadır.

- Eğitim öğretimi planlama; öğretmenlerin, eğitim ve öğretim dönemlerini etkin bir biçimde planlayabilme yeterliğini ifade etmektedir. 21. yüzyıl yeterliklerine sahip bir öğretmen, öğrencilerine en yararlı olacak şekilde eğitim ve öğretim dönemlerini planlayabilmelidir.
- Öğrenme ortamları oluşturma; öğretmenlerin, tüm öğrencilerini kapsayacak şekilde öğrenmenin etkili bir biçimde gerçekleştirilebileceği güvenli ve sağlıklı öğrenim ortamlarını sağlayabilmesi ve öğretime uygun çalışma materyallerini hazırlayabilmesi yeterliğidir.

- Öğretme ve öğrenme sürecini yönetme; öğretmenlerin, öğrencilerine en uygun ve faydalı bir biçimde öğretme ve öğrenme sürecini yönetebilmesi yeterlidir.
- Ölçme ve değerlendirme; öğretmenlerin, ölçme ve değerlendirme, yöntem, teknik ve araçlarını tahsis edilmiş kullanım amaçlarına en uygun şekilde hareket edilmesini ifade eder.

C. Tutum ve Değerler: Bu yeterlik, milli manevi ve evrensel değerler, öğrenciye yaklaşım, iletişim ve iş birliği ve kişisel ve mesleki gelişim olmak üzere dört alt yeterlik alanından oluşmaktadır.

- Milli manevi ve evrensel değerler; öğretmenlerin, eğitim sürecini milli, manevi ve evrensel değerleri gözeterek gerçekleştirmesi yeterlidir.
- Öğrenciye yaklaşım; öğretmenlerin, öğrencilerinin gelişimlerini her zaman destekleyici bir tutum içerisinde bulunmaları yeterlidir.
- İletişim ve iş birliği; öğretmenlerin, meslektaşları, aile bireyleri ve eğitim alanının diğer paydaşlarıyla etkili bir iletişim ve paylaşım içerisinde olmasını ifade etmektedir.
- Kişisel ve mesleki gelişim; öğretmenlerin, öz değerlendirmede bulunarak hem bireysel hem de mesleki alanda gelişimlerini destekleyecek çalışmalara katılımlarını ifade eder.

Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü tarafından 2017 yılında belirlenen öğretmenlik mesleği genel yeterlik kriterleri değerlendirildiğinde; yukarıda ifade edilen yeterliklere sahip bir öğretmenin, başta kendi branşına ilişkin mesleki bilgilere sahip olması ve yürürlükte bulunan mevzuata uygun bir biçimde eğitim ve öğretim süreçlerini planlaması gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte öğretmenlerden özellikle milli ve küresel değerler ışığında öğrencilerin gelişimlerini destekler bir tutum ile en uygun sınıf

ortamını oluşturmaları beklenmektedir. Ayrıca, öğrencilerin öğrenim süreçlerini destekler nitelikte en uygun yöntem, teknik ve materyallerden faydalanmak suretiyle eğitim alanında yer alan tüm paydaşlarla iş birliği ve iletişim içerisinde öğretme ve öğrenme sürecini yürütmesi gerekmektedir (MEB, 2017).

Eğitmenler için ISTE Standartları

ISTE tarafından öğretmenler için belirlenen standartlar 2000 yılında geliştirilmiş ve 2008 yılında güncellenmiştir. Öyle ki, öğretmenleri geleceğe hazırlamak maksadıyla 2008 yılında güncellenen bu standartlar bir proje kapsamında geliştirilerek NETS-T yani Öğretmenler için Ulusal Eğitim Teknolojileri ismiyle alan yazına kazandırılmıştır. Daha sonra 2015 yılında bir değişikliğe gidilerek bahsi geçen standartların ismi “Öğretmenler için ISTE Standartları” olarak değiştirilmiştir. 2008 yılında öğretmenler için ISTE-T başlığıyla yayınlanan bu standartlar 5 ana başlık altında şu şekilde sıralanmıştır (ISTE-T, 2008):

- Öğrenciler için öğrenimi kolaylaştırma ve yaratıcılığa teşvik etme
- Bilgi çağı öğrenme deneyimleri ve değerlendirmeleri tasarım ile geliştirme
- Bilgi çağı araştırma ve öğrenim modeli oluşturma
- Dijital vatandaşlık ve sorumluluk modeli oluşturma ve teşvik etme
- Mesleki gelişim ve liderlik çalışmalarına katılım gösterme

Bu yeterlik alanları incelendiğinde, gelişmekte olan teknolojik imkanlarla beraber eğitim alanında meydana gelen gelişmeler yeterlilik alanlarındaki bazı değişiklikleri de gerekli kıldığı görülmektedir.

ISTE-T standartları 2017 yılında bir kere daha güncellenerek adı ISTE-E standartları olarak revizyon edilmiştir. ISTE-E standartları, ISTE-T standartlarından farklı olarak 7 ana kategori ve 24 alt performans göstergesi olarak düzenlenmiştir. Bu standartlar eğitimcilerin, uygulamalarına derinlik kazandıracak, meslektaşlar ile iş birliği bağlarını kuvvetlendirecek,

geleneksel yaklaşımları tekrar gözden geçirmeye ve öğrencileri bireysel öğrenime yönlendirmeye yarayacaktır. Şekil 12’de öğretmenler için en son güncellenen ISTE-E standartları görülmektedir.

1) Öğrenci

Eğitimciler, öğrencilerin öğrenme unsurlarını daha iyi hale getirmek için teknolojik imkanları kullanarak ve daha iyi uygulama yöntemleri bularak kendilerini sürekli bir biçimde geliştirmelidir.

Eğitimciler,

1a Teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı eğitimsel yaklaşımları keşfetmek ve yansıtmak için mesleki öğrenim amaçlarını belirler.

1b Hem ulusal hem de uluslararası öğrenim bağlantıları oluşturarak ve etkin katılım göstererek mesleki çalışmaların takipçisi olurlar.

1c Öğrenme bilimleri vasıtasıyla ulaşılan bulguları da kapsayacak bir biçimde öğrencilerin öğrenim çıktılarını desteklemekte olan çalışmaların takipçisi olur.

2) Lider

Eğitimciler, öğrencileri yetkin kılmak, öğrencilerin başarılarını ve öğrenimlerini iyileştirmek amacıyla liderlik için fırsat kollarlar.

2a Eğitim alanındaki diğer paydaşlar ile etkileşim içine girerek teknoloji ile kuvvetlendirilmiş öğrenim için ortak bir vizyon oluştururlar, şekillendirirler ve geliştirirler.

2b Her öğrencinin çeşitli ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla eğitim teknolojisine, dijital içeriklere ve öğrenme fırsatlarına eşit erişim imkanları oluşturulmasını desteklerler.

2c Meslektaşlarına yeni dijital kaynaklar ile öğrenim aygıtlarının tanınmasında, araştırılmasında, değerlendirilmesinde, iyileştirilmesinde ve benimsenmesinde model olurlar.

3) Vatandaş

Eğitimciler, dijitalleşmiş dünyaya pozitif katkı sağlamaları ve sorumluluk olarak katılım sağlamaları için öğrencilerini teşvik etmelidir.

3a Öğrencilerin online öğrenim ortamlarında pozitif, sosyal manada sorumlu katkılarının bulunacağı ve empati kurabilecekleri ilişkiler içerisinde bir topluluk ortamı oluşturabilecekleri uygulama alanları oluştururlar.

3b Online kaynakların keşfedilmesinde eleştirel tutumu destekleyen, dijital okuryazarlık ile medya akıcılığının ortaya çıkmasında teşvik edici bir öğrenme kültürü oluştururlar.

3c Dijital aygıtların yasal, etik ve güvenli bir şekilde kullanılması ile mülkiyet ve fikri hakların korunması konularında rehberlik ederler.

3d Dijital kimliğin yönetiminin sağlanması, kişisel veriler ile öğrencilere ait özel nitelikli verilerin korunması konularında yol gösterici olurlar.

4) İş Birlikçi

Eğitimciler, kaynakları keşfetmek, paylaşmak ve sorunları çözüme kavuşturmak ile uygulamaları geliştirmek maksadıyla hem öğrencilere hem de meslektaşlarına vakit ayırırlar.

4a Teknolojiyi geliştirecek özgün öğrenim tecrübeleri ortaya çıkarmak maksadıyla meslektaşları ile beraber iş birliği içerisinde çalışmaya vakit ayırırlar.

4b Yeni teknolojik imkanları keşfetmek ve kullanabilmek, teknolojiyle ilgili problemleri tespit ederek çözüme kavuşturmak için öğrencileriyle iş birliği yaparlar ve beraber öğrenirler.

4c Ulusal ve uluslararası bir biçimde online ortamda öğrenci ve uzmanları da dahil etmek suretiyle öğrencilerin gerçek hayattaki öğrenim tecrübelerini genişletmek maksadıyla iş birliği araçları kullanırlar.

4d Öğrenciler, veliler ve meslektaşlar ile iletişim kurarken, farklı kültürel değerleri gözeterak açıklamalar yaparlar ve öğrencilerin öğreniminde onlara fayda sağlayacak iş birlikçi etkileşim içerisinde olurlar.

5) Tasarımcı

Eğitimciler, öğrenci değişkenlerini ön planda tutan özgün, öğrenmeye odaklı çalışmaları ve alanları tasarlarlar.

5a Öğrencilerin öğrenen değişkenleri ile ihtiyaçlarını destekleyecek öğrenim tecrübeleri oluşturmak, uyarlamak ve kişiselleştirmek için teknolojik imkanlardan faydalanırlar.

5b Alanlarına ait içerik standartlarıyla desteklenmekte olan özgün öğrenim çalışmaları yaparlar ve derin, etkin öğrenmeyi güçlendirmek için dijital kaynaklardan yararlanırlar.

5c Öğrenmeye katkı sağlayacak yeniliklere uygun dijital öğrenim alanlarını oluşturmak amacıyla öğretim tasarımı ilkelerini oluştururlar.

6) Eğitici

Eğitimciler, öğrencilerinin ISTE standartları ile belirlenmiş öğrenci kazanımlarına erişmelerini sağlamak amacıyla öğrenimi teknoloji ile desteklerler.

6a Öğrencilerini hem bireysel hem de topluluk alanlarında öğrenim hedeflerine ve sonuçlarına erişmelerini kolaylaştıracak bir kültüre teşvik ederler.

6b Sanal ve dijital ortamlar ile teknolojiye yönelik çalışma alanlarında öğrencilerinin teknoloji kullanımları ile öğrenim stratejilerini yönetirler.

6c Problemleri çözüme kavuşturacak bir tasarım süreci oluşturarak ve öğrencilerin bilgi işlemsel düşünme becerilerini kullanmalarını sağlayarak öğrenim fırsatları oluştururlar.

6d Bilgiyi, düşünceleri ve bağlantıları aktarmak amacıyla yaratıcılık ile yaratıcı ifadeyi modeller ve geliştirirler.

7) Analist

Eğitimciler, öğrencilerinin öğrenim hedeflerine erişmelerini sağlamak amacıyla onların öğrenimlerini kolaylaştıracak verileri anlar ve kullanırlar.

7a Öğrencilerine teknolojik imkanlardan faydalanarak yeterliliklerini göstermeleri ve öğrendiklerini aktarabilmeleri için alternatif yöntemler sunarlar.

7b Öğrencilerinin gereksinimlerini karşılamak, öğrencilere vaktinde geri bildirim sağlayabilmek ve öğretimleriyle ilgili bilgilendirmede bulunmak için süreç ve sonuç değerlendirmeleri tasarlar ve uygulama esnasında teknolojik imkanlardan yararlanırlar.

7c İlerlemeyi yönlendirebilmek amacıyla değerlendirme verilerinden faydalanırlar ve öğrencilerin öz-yönelimlerini oluşturmak için öğrenciler, veliler ve diğer eğitim paydaşları ile etkileşim içerisinde olurlar (ISTE, 2020).

Girişimcilik

İnsanoğlu yeryüzünde var olduğu ilk andan itibaren ekonomik ve sosyal alanda birtakım gelişmeler göstererek her zaman uygarlık seviyesini daha da ileriye taşımaya gayret etmiştir. Bu bağlamda girişimcilik, milletlerin gelişim ve kalkınma isteklerinde itici güç rolü oynayarak insanlık tarihinde göçebe hayattan tarım toplumuna, tarım toplumundan sanayi devrimine, sanayi devriminden bilgi çağına yapılan geçişlerde hep mühim bir kavram olarak alan yazında yer almıştır (Top ve Sevensan, 2006). Yakın tarihe baktığımızda ise önemini giderek arttırdığı görülen girişimciliğin özellikle ekonomik kalkınma, istihdam sağlama ve sosyal gelişimin ana rolü olarak değerlendirilmeye tabi tutulduğu görülmüştür (Döm, 2012). Görüldüğü üzere günümüze kadar hep farklı bilim dallarının dikkatini çekerek inceleme konusu olan girişimciliğin geniş bir çerçeveye ve çeşitliliğe sahip olması sebebiyle evrensel tek bir tanımını yapmak mümkün gözükmemektedir.

Girişimcilik Kavramının Tanımı

Dünya genelinde girişimcilik kavramına ilişkin olarak yapıldığı varsayılan bilindik ilk tanımlama 1755 yılında İrlanda vatandaşı olan dönemin ekonomisti Richard Cantillon tarafından yapılmıştır. İlgili tanıma göre, girişimci olan kişi belirli bir fiyat üzerinden ürün alıp, aynı ürünü belirli olmayan bir fiyat ile piyasaya sürerek bunun üzerinden kar elde etmeye çalışan ve bu sebeple risk almaktan kaçınmayan kişidir (Döm, 2012). İlgili tanımlamada girişimcilik kavramının risk kavramıyla birlikte değerlendirildiği görülmektedir. Bununla birlikte girişimcilikle ilgili öne çıkan diğer tanımları da şu şekilde sıralamak mümkündür.

- Schumpeter'e göre girişimcilik, yenilikçi olmaktır. Öyle ki endüstri araçlarını yeniden organize etmek, yeni ürün ve enerji kaynaklarından faydalanmak, yeni bir icattan yararlanmak ve hatta daha önce hiç denenmemiş teknolojik araç ve ihtimalleri kullanarak eski olana yenilik katarak kullanmak ürün modelinde devrim yaratmaktır (Schumpeter, 1934'ten akt. Korkmaz, 2012).
- Bird'e göre girişimcilik, değer yaratmak maksadıyla kar yapma amacı güden yeni bir işletme kurma, büyütme ve yeni ürün üretme işidir (Bird, 1989'dan akt. Çevik, 2006).
- Girişimcilik, etrafındaki değişiklikleri fırsata çevirebilme, çevresindeki etkenlerden en iyi şekilde yararlanarak yeni fırsatlar ortaya çıkarabilme amacıyla ekonomik ürün ya da hizmet amacına yönelik olarak hem risk faktörleri hem de üretim faktörlerine sahip olabilme durumudur (Çetin, 1996'den akt. Bozkurt, 2007).
- Girişimcilik, kendi fırsatını yaratmak maksadıyla eşsiz olanı vurgulama, alternatif birçok üretim faaliyetlerini gözlemleme ve bunları optimize etme faaliyetidir (Lounsbury, 1998).
- Girişimcilik, bir bireyin ya da grubun kontrol altında tuttukları kaynaklar ile talep ve ihtiyaçları, bilhassa yenilik yoluyla karşılayarak, değer ve her defasında daha da büyüme sağlamak maksadıyla fırsatları gözlemleme ve araç ile çabaları optimize etmede kullanılan süreçtir (Coulter, 2001).

Girişimciliğe ilişkin yukarıda paylaşılan birçok tanımdan da anlaşılacağı üzere, girişimcilik kavramıyla ilgili geçmişten günümüzde yapılan her tanımda bu kavrama daha farklı bir perspektifle yaklaşıldığı ve bu sayede bu kavrama yeni yeni pencereler açıldığı görülmektedir. İşte bu durum beraberinde hem girişimcilik kavramını içerik anlamında zenginleştirmekte hem de aslında girişimci bireylerde olması gereken temel özelliklere çatı ve kaynak teşkil etmektedir.

Girişimciliğin Dünya'daki Tarihsel Gelişimi

İnsanoğlunun hayatını sürdürmek ve ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla giriştiği avcılık, çiftçilik, hayvancılık gibi her türlü girişim yeryüzüne gelindiği ilk andan itibaren insanların girişimci bir ruha sahip olduğunu göstermektedir (Aşkın, Nehir ve Vural, 2011). Öyle ki insanların daha ilk andan itibaren hayatlarını idame ettirebilmek amacıyla yenilikçi olma, fırsatları değerlendirme ve risk alabilme gibi çeşitli girişimcilik özellikleri gösterdiği gözlemlenmektedir. Benzer dönemlerde insanların yine hayatlarını idame ettirebilmek amacıyla bir takım ticari nitelikli girişimcilik faaliyetlerine de başvurduğu görülmüştür.

İlk zamanlarda yalnızca toplayıcılık ve avcılık ile hayatını sürdürmeye çalışan insanoğlu daha sonralarda bu tüketici yaşam tarzından ayrılarak yerleşik bir hayat düzenine geçmiştir. Bu hususta köyler inşa edilmiş, tarım faaliyetleri başlamış ve hatta takas usulü ilk ticari faaliyetler gerçekteşirilmeye başlanmıştır. Bu kapsamda örneğin Lidyalıların ekonomik açıdan ilk girişimcilik faaliyetleri gösteren topluluk olduğu söylenebilir. Öyle ki o dönemlerde Lidya toplumunda gelişim gösteren kuyumculuk, dokumacılık gibi birtakım zanaatlar ile üretilen ürünler ticarethanelerde satılmaya başlanmıştır (Sivas vd., 2013).

10. ve 11. yüzyıla gelindiğinde mesleki faaliyetlerin çeşitlilik yönünden nispeten arttığı özellikle coğrafi şartların el verdiği kadarıyla el sanatları ve küçük ev endüstrisiyle başlayan üretimin gelişim göstererek aile içi tezgâhlardan, ücretli olarak işçilerin çalıştığı çeşitli atölyelere çevrildiği gözlemlenmiştir (Aşkın vd., 2011).

17. ve 18. yüzyıllar arasında dünyada yaşanan büyük gelişim ve değerişimler ile o zamana kadar tarıma ve zanaatlara bağlı ekonomiden, sanayi ve makine üretimine hâkim bir ekonomik anlayışa geçiş yaşanmış ve İngiltere'de başlayan Endüstri Devrimi zaman içerisinde giderek tüm dünyaya yayılmıştır. Bu dönemde özel mülkiyette devletin hâkimiyeti altından çıkartılarak serbest piyasa ekonomisi ortaya atılmış ve bu sayede girişimcilikte önemli bir atılım gerçekteşirilmiştir (Ağaoğulları ve Yalçınkaya, 2013).

1800-1890 yılları arasında iktisadi alanda önemli çalışmalar yapılmış ve bu süreçte girişimcilikle öznelcilik birlikte değerlendirilmiştir. 1890-1920 yılları arasında ise girişimcilik iktisadi alanda kabul edilmiş ve girişimci iktisat alanında önemli bir yer edinmiştir. Bu dönemde bilimsel çalışmalarını sürdüren Schumpeter, bu görüşün en etkili ismi olarak bilhassa iktisadi alanda kendisini öne çıkarmıştır (Topkaya, 2013).

Sermayenin piyasalarda tek elde toplanmaya başlaması sonucunda ise büyük tekeller ve kurumsal nitelikte firmalar/şirketler ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu sayede kapitalist düzen içerisinde yeni dönem başlamıştır. Öyle ki, diğer ülkelere sanayi üretim ürünlerinin ihraç edilmesiyle birlikte, sermayenin ihracatının başlaması için, Batı sermayesi hatırı sayılır bir büyüklüğe erişmiştir. Diğer yandan bu birinci unsurun nihayetinde sermayeye hükmedenler ile girişimcilik faaliyetlerini birbirinden ayırmak gerekmiş fakat o dönemki küresel sermaye düzeninde girişimci aynı zamanda kullanılan sermayenin de sahibi olmuştur (Cebeci ve Demirez, 2005).

Sanayileşme süreci sonunda girişimci kişi farklı nitelikler kazanmaya başlamıştır. Girişimci bireylerdeki bu değişim, girişimcinin toplumsal düzendeki değerini de arttırmıştır. İşte bu gelişmeler neticesinde girişimcilik de bir üretim etkeni olarak görülmeye başlanmıştır. Bununla birlikte 19. yüzyılın ortasına kadar iktisadi açıdan egemen fikir olarak varlığını koruyan Klasik İktisadi Teorisi, devletin müdahale etmesine karşı olduğundan, girişimci güce ve kurulacak piyasalara müdahale edilmemesi gerektiği savunulmuştur. İşte bu sayede bir takım özel girişimcilik faaliyetleri de kendisine gelişme ortamı bularak ve önem kazanarak günümüze kadar gelinmiştir (Aşkın vd., 2011).

Girişimciliğin Türkiye'deki Tarihsel Gelişimi

Türkiye'deki girişimcilik faaliyetlerini cumhuriyet öncesindeki durum, cumhuriyet tarihinin ilk yılları, 1950 ile 1980'li yıllar arası ve 1980 sonrası olmak üzere dört ayrı bölüme değerlendirmek mümkündür.

Türklerin Orta Asya'dan gelerek Anadolu'ya yerleşmesi yani göçebe hayatı terk ederek yerleşik hayata ayak uydurmasıyla birlikte özellikle ticaret, sanat ve zanaat alanında oldukça aktif ve başarılı işler çıkardığı görülmektedir. Selçuklu Devleti zamanında ve Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluş yıllarında bir esnaf ve zanaatkarlar kuruluşu olan Ahilik Teşkilatı o dönemin girişimcilik faaliyetlerine ilişkin önemli ipuçları vermektedir (Aşkın vd., 2011). Ahilik Teşkilatı dünya üzerinde Türklere has bir yapılanma şekli biçiminde ortaya çıkmıştır. Tüketicilerinde korunması dahil Türklerin Anadolu'ya iyice yerleşmelerinde de mühim bir katkısı bulunmaktadır.

Ahilik teşkilatının Türk/Müslüman özgü yapısı 17. yüzyılın başlarına kadar sürmüştür. Osmanlı İmparatorluğu'nda ise gayrimüslimlerin hakları ve egemenlik alanları genişledikçe, farklı dinlere mensup kişiler arasında çalışma mecburiyeti hasıl olmuştur. Bu şekilde esnaf ile sanatkârlık 18. yüzyılın ortalarına kadar sürmüştür. O dönemler bir kimse daha çıraklık ya da kalfalıktan yetişerek açığın olduğu bir ustalık makamına yerleşmedikçe dükkân açamaz yani sanat ve ticaretle uğraşamazdı. Sadece imtiyaz fermanı bulunan kişiler sanat ve ticaret ile uğraşabilmekteydi. Bu dönemlerde Osmanlı İmparatorluğu'nda ticaret işiyle genellikle Yahudi, Rum, İtalyan asıllı vatandaşlardan oluşan birtakım girişimciler ilgilenirken Türkler daha çok askeri, bürokratik ya da tarım işlerine yönlendirilmiştir (Kuvan, 2008).

Cumhuriyetin ilan edilmesinden yaklaşık dokuz ay önce I. İktisat Kongresi gerçekleştirilmiş ve özellikle girişimcilik faaliyetlerinin öncelikli olarak gerçekleştirilmesine dair birtakım kararlar alınarak bu anlamda önemli bir atılım gerçekleştirilmiştir (Kuvan, 2008). Çünkü 1923 yılında Cumhuriyet ilan edilmesiyle beraber, Osmanlı İmparatorluğu'nda izlenmiş olan ekonomi politikalarının sorunları gün yüzüne çıkmıştır. Bu hususta girişimci potansiyelinin azlığı, girişimcilerdeki bilgi eksikliği, değişikliğe ayak uyduramamış olmaları, finansal açıdan yaşanan sorunlar ve sosyal çevre gibi birtakım etkenler o yıllarda bir girişimcilik anlayışının çabucak oluşmasına engel olmuştur (Koçyiğit, 2013).

1950-1980 yılları arasına baktığımızda özellikle Ülkemizde toplumsal yaşamda meydana gelen bir takım siyasal kaynaklı karışıklıklara bağlı bir şekilde ekonomik açıdan da elle tutulur bir atılım gerçekleştirilememiştir. Bu dönemlerde yapılan çalışmalara bakıldığında genellikle çalışmalar 1970'li yıllara kadar hep teşvik ve dış ticaret politikalarını koruma şeklinde gerçekleşmiştir. Bu nedenle ülkemizde girişimcileri oluşturma çabalarının tam anlamıyla 1970'li yıllarda başladığını ifade edebiliriz (Müftüoğlu, 2003).

1980'li yılların başlarından itibaren bilhassa serbest piyasa ekonomisine geçiş ve dünya ekonomisine entegre çalışmaları sonucunda yeni politikaların uygulanmaya başlandığı bir dönem başlamıştır. Bu yıllardan günümüze kadar dış ekonomiye açık bir büyüme politikası Türk girişimcilerin de doğrudan yetişmesine ve gelişmesine neden olmuştur. Bununla birlikte giderek azalmaya yüz tutmuş olsa da halen daha Anadolu' da aile işletmeleri hakimiyeti ve işletme içerisindeki yönetimde aile bireylerinin söz sahibi olduğunu görmek de mümkündür. Bu açıdan profesyonel yönetici kullanma yönelimi ve daha modern işletme anlayışının, eğitilmiş ikinci ve üçüncü kuşaklarda daha yaygın bir şekilde görüldüğü gözlemlenmiştir (Cebeci ve Demirez, 2005).

2000'li yıllardan itibaren girişimciliğin ve bilhassa girişimcilerin değeri ve toplumdaki önemi giderek artmaya başlamıştır. Bu durum beraberinde kişiye ve bireysel beceriye dayanan girişimciliği ön plana çıkarmış ve bireylerin entelektüel üretkenlik becerileri de önem kazanmıştır. Ülkemizde artık ekonomiyi, kaliteyi ve rekabet etmeyi bilen, yabancı dil öğrenen girişimciler ile dış pazarlarda ihracat yapabilmek amacıyla yeterli bilgi birikimi edinebilmek için gerekli araştırmaların yapıldığı yeni bir döneme girilmiştir (Aşkın vd., 2011).

Girişimciliğin Önemi

Dünya düzeninde bir şeye ne denli önem verilip verilmediğini anlayabilmek için çeşitli yollar bulunmaktadır. Bu yollardan biri de hiç kuşkusuz o şeye olan talebin

yoğunludur. Bu açıdan girişimciliğin ülkemiz ve diğer ülkeler için ne kadar önemli olduğunu tahmin etmek hiç de zor olmayacaktır. Bakıldığında artık girişimcilik birçok alan ve disiplinde kendine yer edinmiş önemli bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Üstelik girişimciliğe olan bu rağbet geçmişten günümüze dek azalmayıp aksine hızla çoğalarak artmıştır.

Çağımızda girişimciliğin özellikle yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla tüm alanlarda kullanılmakta olan önemli bir kavram olduğu gözlemlenmektedir. Kaldı ki girişimcilik konusuna bağlı bir biçimde yenilikçilik, risk alabilmek, belirsiz koşullarda tolerans, başarıya isteği ve ihtiyacı gibi terimler de sıkça duyulan ve kullanılmakta olanlar arasında yerini almıştır. Görüldüğü üzere bu denli önemli bir yere sahip olan girişimcilik neredeyse tüm alanlarda temel kaynak olarak yer almaktadır (Bozkurt, 2007).

Bununla birlikte artık özellikle bilginin ve bilgi üretiminin oldukça mühim bir yere sahip olduğu 21. yüzyılda girişimcilik becerisi çok daha fazla önem arz etmeye başlamıştır. Bu hususta özellikle bilimde ve teknolojide yaşanan hızlı gelişim ve değişimler, toplumların da yapısını hızla değiştirdiği gibi bu duruma bağlı olarak girişimciliğin ekonomik değeri ve toplumsal alandaki yeri de giderek artmaya başlamıştır. Bunun temel sonucu olarak da bireysel beceriye dayanan girişimcilik ortaya çıkmış ve insanların da entelektüel üretim yetenekleri önem arz etmeye başlamıştır (Arslan, 2002).

Genel olarak bakıldığında girişimcilik kavramının dünya üzerinde bu denli önemli bir yere sahip olmasının nedeni ülkelerin gelişmişlik düzeylerine katkı sağlayan önemli bir güç olmasından kaynaklanmaktadır. Girişimcilik sayesinde, ülke ekonomisinde sağlanan ekonomik kalkınma gücü, teknolojik ve bilimsel gelişmelere de ışık tutmakta bu sayede ülkelerarası rekabette de önemli bir avantaj sağlamaktadır.

Öte yandan ülke geneline yayılan girişimcilik faaliyetleri bölgeler arasındaki gelişmişlik farklarını da ortadan kaldırarak ülkenin bir bütün halinde gelişmesine ve

kalkınmasına yol açmaktadır. Hiç kuşkusuz bir ülkede yer alan girişimciliğe dair faaliyetler o ülkenin sahip olabileceği en önemli hazinelerden biridir (İrmiş ve Barutçu, 2012). Nitekim bu hazinenin farkında olan ve değerlendirmek isteyen ülkeler bu yolda çeşitli çalışmalar yapmayı ve politikalar uygulamayı adeta bir görev addetmişlerdir. Bugün girişimciliğe dair eğitim ve kamu kurumları, toplum ve iş hayatı tarafından teşvik edilip destekleniyorsa ve girişimciliğin sahip olduğu önemin farkında olan ülkeler onun önünde yer alan engelleri bir kaldırmak adına mücadele ederek girişimciliği destek veriyorlarsa hatta vergi destekleri sağlayıp, alt yapı anlamında çeşitli imkânlar sağlayarak iş kurmalarını kolaylaştırmak için gayret sarf ediyorsa bu durum girişimcilik kavramının ne denli büyük bir önem arz ettiğini halihazırda göstermektedir (Yurtseven, 2007).

Girişimcilik Çeşitleri

Girişimcilik dendiğinde ilk önce bir bireyin yaratıcı bir fikirle, risk alarak bir sektörde iş kurması ya da benzeri durumlar akla gelir. Ancak girişimciliğinde kendi içinde farklı türleri bulunmaktadır. Bu bağlamda genel olarak kabul görmüş en yaygın girişimcilik çeşitleri; orijinal girişimcilik, yaratıcı girişimcilik, iç girişimcilik, kurumsal girişimcilik, küresel girişimcilik, sanal girişimcilik, fırsat girişimciliği ve sosyal girişimciliğidir.

Orijinal Girişimcilik

Girişimci kişilerin öncelikle öz kuvvet, beceri (yetenek), algı, tecrübe gibi temel edinimlerine bakarak hayatta başarmak istedikleri hayallerini gerçekleştirmek için eyleme geçtikleri ve temelden başlayarak ilk defa kurdukları girişim hareketleridir (Göçmen, 2007). Bir başka ifadeyle, girişimci bireyin, kendi güç ve becerilerini hayalleri ile birleştirerek temelden oluşturdukları sıfır girişimlerdir (Cin ve Günay, 2013). Orijinal girişimcide bulunan özellikler şu şekilde sıralanabilir: Orijinal girişimciler, daima geleceğe yönelimi olan kimselerdir ve yenilikçi, hareketli, hızlı ve esnek olmak temel ilkeleridir. Aynı zamanda bugünün değil

geleceğin işiyle ilgilenen, yöneticiliği gelişmiş olan ve güçlü hafızaya sahip olan kişilerdir (Ocakoğlu, 2009).

Yaratıcı Girişimcilik

Yaratıcı girişimcilik, yeni olan bir icadın, fikrin veyahut var olan bir malın ya da hizmetin tekrardan tasarlanmak ya da iyileştirmek suretiyle pazara arz edilmesidir (Tekin, 2004). Yaratıcı girişimcilik henüz var olmayan bir şeyden sonuç çıkarabilme veya üretebilme sürecidir. Yaratıcı girişimci değer üretebilen kimsedir. Yaratıcı girişimcilik aynı zamanda girişimciliğin de özünü oluşturmaktadır (Büyük, 2014).

İç Girişimcilik

Son yıllarda kendisinden söz ettiren bir girişimcilik türüdür. İç girişimcilik fırsatları ve yenilikleri fark edip değerlendirme maksadıyla üretim unsurları arasındaki bağlantıyı yaratıcılıkla organize eder. İşte girişimcilik özellerine sahip kişilerin bünyelerinde barındırdıkları bu özellikleri buldukları girişim veya kurum içerisinde kullanmalarına iç girişimcilik adı verilmektedir (Akpınar, 2009). İç girişimcilerde bulunması gereken özellikler alan yazında şu şekilde ifade edilmiştir: İç girişimciler, en başta araştırmacı ve sorgulayıcı olmalı, problem çözme becerisiyle başarıya isteğine sahip olmalı, çevresini en iyi şekilde gözlemleme yeteneğine sahip olmalı ve geleceğe yönelik bir şekilde takım çalışmasını destekler şekilde hareket etmelidir (Hisrich vd., 2005'den akt. Gözübüyük, 2019).

Kurumsal Girişimcilik

Bu girişimcilik çeşidi 1920'li yıllarda başlayan küresel ekonomik sıkıntı ve II. Dünya Savaşı döneminin sona ermesine dek süregelen olağanüstü haller sebebiyle ortaya çıkmış ve sonrasında ekonomik yönden olumlu bir etkisi olduğu fark edildiği için geliştirilmiştir. Genel olarak küçük ya da büyük işletmelerin kendi içerisindeki küçük girişimcileri organize ettiği bir girişimcilik çeşididir (Çevik, 2006). Bir başka ifadeyle, desteğe ihtiyacı olmadan tek

başına üretecek tesisler kurmak yerine, daha küçük bağımsız girişimcileri teşvik etmek, korumak ve yönlendirmek maksadı ile iş birliği yapan, birlikte çalışan ve riski azaltarak yararı en üst seviyeye çıkarmayı hedefleyen bir girişimcilik çeşididir (Top ve Sevensan, 2006).

Küresel Girişimcilik

Çağımızda artık uluslararası imzalanan bir takım ekonomik anlaşmalar, globalize olmuş pazarlar ve yeni ekonomik ortaklıkların oluşması gibi sebeplerle girişimcilik küresel bir boyut kazanmıştır. Bu kapsamda küresel girişimciler, yeterli iş gücü ve finansal duruma sahip, iş bitirme becerisine haiz girişimci kişilerdir. Bu tarz girişimciler, günümüzde sahip oldukları bu büyük güce dayanmak suretiyle küresel ölçekte strateji geliştirebilmekte ve siyasete yön verebilmektedir (Tutar ve Altınkaynak, 2013).

Sanal Girişimcilik

Online ağlar vasıtasıyla mal, hizmet, üretim, yayım, reklam, satış ve dağıtımlarını yapmaya sanal girişimcilik adı verilmektedir (Doğan, Altın, Başar, 2010). Sanal girişimcilik, bilgisayar gibi teknolojik sistemler vasıtasıyla otomotiv, eğitim, gayrimenkul, sağlık ve daha birçok alanda talep edenlere karşı kolay ve hızlı hizmet imkânı sunmaktadır (Tutar ve Altınkaynak, 2013).

Fırsat Girişimciliği

Var olan ya da potansiyel pazarlarda değişimin sağladığı fırsatları yakalayıp ya da potansiyel nitelikte fırsatları sezerek hedef pazara ürün satmak ve sunmak maksadıyla yapılan girişimcilik çeşididir (Tekin, 2004). Girişimcinin var olan fırsatları yakalaması ve sezinlemesi önemli bir konudur. Teknoloji alanında sağlanan değişim ve gelişimler, pazar şartlarındaki hareketlilik, rekabet ortamı ve devletlerin piyasa ekonomisine bağlı birtakım düzenlemeleri yeni imkanlara altyapı teşkil etmektedir. İşte fırsat girişimcisi bu birçok verisi olan karmaşık ortamda başarılı olabilmek için yeterli bilgi ve analiz becerisine sahip olmak zorundadır (Döm, 2012).

Sosyal Girişimcilik

Sosyal girişimcilik, her alanda gerekli değer ve değişimleri ortaya çıkararak, bireylerin ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla her türlü fırsatı kovalayıp risk alarak yaratıcı ve yenilikçi olma sürecidir (Besler, 2010). Kendi kazancını bir kenara bırakarak, içinde yaşadığı toplumdaki değişimleri sosyal açıdan sağlayarak, içinde yaşadığı topluluğun değerlerine büyük yarar sağlayan kişilere de sosyal girişimci adı verilmektedir (Güler, 2011). Örneğin, tekerlekli sandalyelere ulaşabilmek için mavi kapak kampanyalarının düzenlenmesi, geri dönüşümü mümkün olan plastik, pil, cam gibi atıkları toplayarak yeniden doğa yararına kazandırma çalışmaları, okullarda öğrenciler için yeterli bir kütüphane oluşturabilmek maksadıyla okul yönetimi tarafından kitap toplama kampanyası başlatılması, okullarda sosyal konulara dikkat çekmek maksadıyla öğrencileri bilgilendirici bir takım afişler ya da dikkat çekici posterler hazırlanması ya da bunlar kullanılarak seminerler düzenlenmesi gibi aktiviteler özellikle eğitim alanında öne çıkan birer sosyal girişimcilik etkinliğidir (Çelik, 2013).

Girişimci Kavramının Tanımı

Genellikle girişimcilik kavramıyla eş değer tutulan ve toplum nezdinde de çoğu zaman girişimcilik kavramı yerine kullanılmakta olan kavram “girişimci” kavramıdır. Girişimcilik kavramında olduğu gibi girişimci kavramının da evrensel tek bir tanımı bulunmamaktadır. O yüzden girişimci kavramına ilişkin öne çıkmış şu tanımlamalara yer verilebilir:

- Toplumsal açıdan değerlendirildiğinde girişimci, mevcut olan ya da muhtemel işgücü, sermaye gibi unsurları üretim kısmına dahil ederek, ortaya çıkardığı mal ya da hizmet üretimi ile toplumsal gelişmişlik seviyesine doğrudan katkı sağlayan kişidir (Koçel, 1998).

- TUSİAD'a göre girişimci, fırsatları gözleyerek onları bulan, bulduğunda ise risk alarak inovasyon yapan ve bu sayede yeni bir ürün ortaya çıkaran kişidir (TUSİAD, 2002).
- Girişimci, bir iş fikrini benimseyerek o işi başlatan ve geliştiren, risk alabilen, kendinden emin, meraklı ve inatçı olan, başarıya odaklanmış ve yüksek enerjiye sahip olan kişi şeklinde tanımlanabilir (Bozgeyik, 2005).
- Bir ekonomist açısından ele alındığında girişimci, elinde bulunan veriler ile işgücü, kaynak ve materyalleri bir araya getirerek şimdiye kadar ortaya koyulandan daha farklı ve daha büyük değer yaratarak ortaya koyan yenilikçi kişidir. Bir psikolog açısından ele alındığında girişimci, hedeflediğine ulaşma, tecrübe elde etme, başka kişilerin otoritesinden kaçınma veya otoriteye haiz dürtüsüyle davranan bir kişi şeklinde ifade edilebilir. Bir iş adamı bakımından ele alındığında, bazı zamanlar güçlü bir rakip, bazı zaman iyi bir ortak ya da diğer insanların refah ve mutluluğu amacıyla çalışan bir kişi olarak ifade edilebilir (Hisrich, Peters ve Shepherd, 2005'ten akt. Gözübüyük, 2019).

Girişimci kavramına ilişkin yukarıda verilen birçok tanımı ortak çatı altında topladığımızda özellikle risk almaktan asla çekinmeyen, değişen koşullara kolayca uyum sağlayabilen ve fırsatları kaçırmayan, yaratıcı düşünme yeteneğine sahip ve yeniliklere her daim açık olan, olaylara herkesten farklı bir bakış açısıyla bakabilen, kendinden emin olan ve kendine güvenen gibi özellikler girişimci özellikleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Girişimci Bireylerin Özellikleri

Alan yazında yapılan çalışmalar incelendiğinde girişimciliğe dair nasıl tek bir tanım bulunmuyor ise girişimci bir bireyde olması gereken özellikler hususunda da kesin bir mutabakat yoktur. Bakıldığında konuyu sınırlandırmamak yani adeta belirli bir çerçeve içine almamak adına doğru olanın da bu olduğu gözükmektedir. Çünkü bir kavramın tanımı henüz

tüm herkesi kapsayacak bir biçimde yapılamıyorken onun detaylarını sınırlandırmak doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Bu nedenle girişimci bireylere dair özellikler verilirken bu bilgiler daha çok alan yazında yapılan çalışmalar ve girişimcilik konusunda şimdiye kadar kendisini ispatlamış kişileri inceleyerek ve onları diğerlerinden ayıran özellik ve yönleri ön plana çıkararak bir belirleme yapılabilmektedir.

Günümüze kadar girişimci bireylere atfedilmiş belirli temel özellikler hakkında birçok çalışma yapılmıştır. Öyle ki birçok araştırmacı da bu konuya ilişkin araştırmalarında “Girişimci bireylerin özellikleri neler olabilir?” sorusuna yanıtlar aramaya çalışmışlardır. Birçok araştırmacı yaptığı çalışmalar nihayetinde girişimci bireylerde ön plana çıkan birtakım özelliklere dikkat çekmeye çalışmıştır.

Girişimci bireylerin özelliklerinin incelenmesine yönelik ilk çalışmalardan biri, Hisrich tarafından 1973 yılında gerçekleştirilmiş ve Hisrich girişimci bir bireyde olması gereken özellikleri şu şekilde sıralamıştır (Hisrich, 1973):

- Risk alabilmek,
- Vizyon sahibi olabilmek,
- Yenilikçi olabilmek,
- Sabırlı olabilmek,
- Disiplinli olabilmek,
- Değişime açık olabilmek,
- Değişimi yönetebilmek.

Bu konuya ilişkin yapılan çalışmalardan bir diğeri de TUGIAD tarafından 1993 yılında gerçekleştirilmiştir. İlgili çalışma kapsamında Türk girişimcilerin 2000’li yıllar içerisinde girişimcilik konusunda ne gibi özelliklere ve niteliklere sahip olunması gerektiği hususunda

dönemin önemli iş adamları ile sanayicilerinden görüşler alınarak şu sonuçlara ulaşılmıştır (TÜGİAD, 1993):

- Girişimci bir birey, iyi bir eğitim almış, yeterli bilgi ve birikime sahip, çalışkan, ileriye görebilen ve atılgan olmalıdır.
- Girişimci bir birey, araştırmacı, yeniliklere açık, yaratıcı ve iletişim konusunda güçlü olmalıdır.
- Girişimci bir birey, kaliteye, takım çalışmalarına ve hizmet anlayışına önem veren, üretici ruhlu ve gerektiğinde paylaşımcı olmalıdır.
- Girişimci bir birey, risk üstlenebilen, rasyonel, sabırlı ve kararlı olmalıdır.
- Girişimci bir birey, sermaye birikimine ve analiz yeteneğine sahip, teknolojiyi yakından takip eden, kendi pazarını iyi bilen ve dünyadaki gelişmelere ayak uydurabilen biri olmalıdır.
- Girişimci bir birey, çevreye ve insana önem veren, iyi bir çevreye sahip ve lider olmalıdır.

Yukarıda TUGİAD tarafından öngörülen özellikler incelendiğinde girişimci bir bireyin sadece belirli birkaç alanda değil neredeyse her alanda belirli özelliklere sahip olması gerektiği kanısına ulaşılmaktadır.

Kuratgo tarafından 1995 yılında gerçekleştirilen çalışmada ise alan yazında başarılı girişimcilerin özelliklerine ilişkin araştırmalar yapan yazarların çalışmalarından bir derleme sunulmuştur. Şekil 13'te Kuratgo'nun başarılı girişimcilerin özellikleri ile ilgili derlemesi görülmektedir.

Tarih	Çalışmayı Yapan	Başarılı Girişimcilerin Özellikleri
1848	Mill	Risk alma
1917	Weber	Resmi otoritenin kaynağı olma
1934	Schumpeter	Yeniliğe öncü olma
1954	Sutton	Sorumluluk alma isteği
1959	Hartman	Otoritenin kaynağı olma
1961	McClelland	Risk alma güdüstü
1963	Davids	Azimli olma, bağımsız olma, sorumluluk alma, kendine güven
1964	Pickle	İnsan ilişkileri, teknik bilgi, iletişim becerisi
1965	Litzinger	Riski kabullenme, bağımsız olma, ılımlılık, liderlik
1965	Schrange	Doğru algılama, güç motivasyonu, gerginliği azaltma inancı
1971	Palmar	Risk ölçme
1971	Hordaney ve Abound	Başarı güdüstü, özerklik
1973	Winter	Güç ihtiyacı
1974	Borland	İçsel güç odağı
1974	Liles	Başarı ihtiyacı
1977	Gasso	Kişisel değerlere dönüklük
1978	Timmons	Güdü, kendine güven, amaca dönüklük, orta düzeyde risk alma, kontrol odağı, yaratıcılık, yenilikçilik
1980	Brockhaus	Risk alma eğilimi
1980	Sexton	Enerjik olma, hırs
1981	Mescon-Montanari	Başarı, hakimiyet, özerklik, dayanma gücü, kontrol
1981	Welsh-White	Kontrol ihtiyacı, sorumluluk isteği, öz güven, mücadele etme, orta düzeyde risk alma
1982	Dunkelberg- Cooper	Büyümeye dönüklük, bağımsızlığa dönüklük
-	Welsh-Young	Kontrol kaynağı, öz güven, yenilikçilik

Şekil 13. Kuratgo'dan akt. Kuvan, 2008: 56

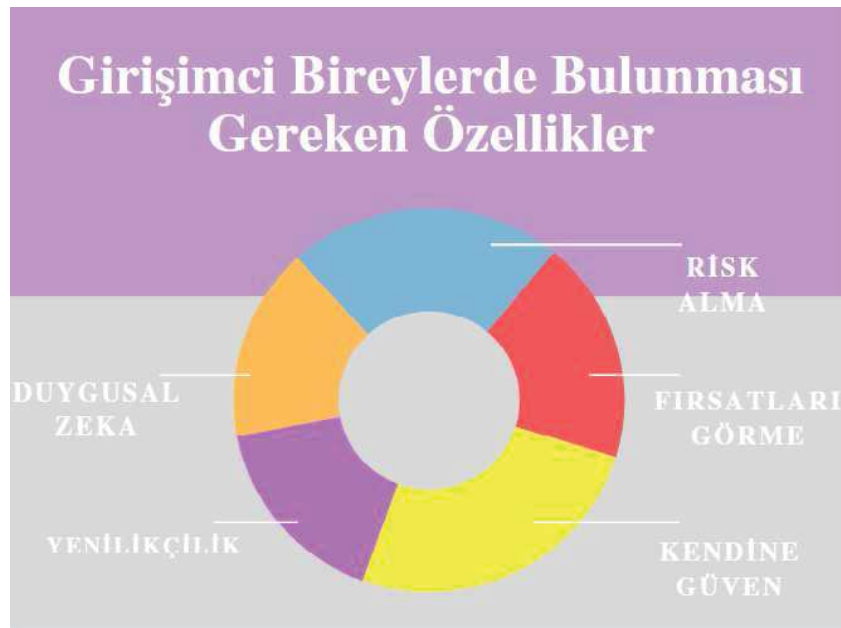
Şekil 13'te başarılı girişimcilerin özelliklerinin belirlenmesine ilişkin olan çalışmaları incelediğimizde çeşitli yazarların farklı yıllarda belirli girişimci özelliklerini ön plana çıkardığını görmekteyiz. Buna göre Mill'in 1848, McClelland'ın 1961, Litzinger'in 1965, Palmar'ın 1971, Timmons'ın 1978 ve Brockhaus'ın 1980 yıllarındaki çalışmalarında başarılı bir girişimci de olması gereken en belirgin özelliğin risk alma olduğu belirtilmiştir. Bununla birlikte Weber'in 1917 ve Hartman'ın 1959 yıllarındaki çalışmalarında başarılı girişimcilerin en belirgin özelliğinin resmi otoritelerin kaynağı olmaları ifade edilmiştir. Sutton'un 1954, Davids'in 1963 ve Welsh-White'ın 1981 yıllarındaki çalışmalarında bu özelliğin sorumluluk alma isteği olduğu ifade edilmiştir. Hordaney ve Abound' un 1971, Liles' ın 1974 ve Mescon-Montanari' nin 1981 yıllarındaki çalışmalarında bu özelliğin başarı ihtiyacı olduğu öne sürülmüştür. Bununla beraber yine farklı tarihlerde çeşitli yazarlar tarafından farklı başarılı

girişimci özellikleri sıralanmıştır. Buna göre, Pickle'ın 1964 yılındaki çalışmasında bu özellik iletişim becerileri olarak ifade edilmiştir. Winter'ın 1973 ve Borland'ın 1974 yıllarındaki çalışmalarında ise güç ihtiyacı ön plana çıkmıştır. Gasso'nun 1977 yılındaki çalışmasında kişisel değerlere dönüklük, Timmons'un 1978 yılındaki çalışmasında ise yaratıcılık ve yenilikçilik becerileri ön plana çıkmıştır. Sexton'un 1980 yılındaki çalışmasında enerjik olma ve Mescon Montanari'nin 1981 yılındaki çalışmasında ise büyümeye ve bağımsızlığa dönüklük becerisi öne çıkartılmıştır.

Kuratgo'nun derlemesinde birçok farklı yazarın başarılı bir girişimcide bulunması gereken özellikler için dile getirdiği ifadeler göz önünde bulundurulduğunda aslında başarılı bir girişimcinin birçok farklı özelliği taşıması gerektiği anlaşılmaktadır. Alan yazında bu özellikleri ölçmek için geliştirilen ölçek geliştirme çalışmalarında en çok vurgu yapılan boyutların risk alma, fırsatları görme, kendine güven, duygusal zeka ve yenilikçi olma olduğu görülmüştür (Deveci ve Çepni, 2015).

Şekil 14'te girişimci bireylerde bulunması gereken özellikler yönünden en çok vurgu yapılan boyutlar görülmektedir.

Şekil 14. Girişimci Bireylerde Bulunması Gereken Özellikler

Şekil 14'te açıkça görülen bu boyutların girişimci bireylerin özelliklerine ışık tutması açısından daha ayrıntılı şekilde incelenmesini uygun bulmaktayız.

Risk Alma

Girişimciliğin tanımı yapılırken akla ilk gelecek özelliklerden bir kuşkusuz risk almadır. Hatta çoğu sefer girişimciliğin risk almayla birlikte anıldığı görülmektedir. Girişimcilik süreci içerisinde risk farklı durumlarda meydana gelebilir. Bu süreç içinde risk, maddi ve manevi yıpranma, toplum içerisinde değer ve sermaye kaybetme şeklinde ortaya çıkabilir (Erdem, 2001).

İnsan da hayatı boyunca farkında olarak ya da olmayarak çeşitli risklerle karşı karşıya kalmaktadır. Girişimci bireylerde toplum içerisinde tüketici olarak dahi her zaman düşük bile olsa bir risk ile karşı karşıya kalmaktadır. Öyle ki risk her zaman hayatın bir parçasıdır. Bir başka ifadeyle girişimci birey, hayatta başarıya ulaşabilmek için her an ortaya çıkma ihtimali bulunan risk ile yaşamayı öğrenmelidir (İşcan ve Kaygın, 2011).

Girişimci birey, göğüslemek durumunda olduğu riski fırsata çevirebilen ve böylece kendisine üstünlük yaratmayı bilendir. Risk, girişimci olmak isteyen kişilerin devamlı olarak katlanmak durumunda olduğu bir faktördür. Riskten tamamen kaçınmaya çalışmak doğru bir davranış olmaz. Günün şartları dahilinde değişimin esas faktörlerinden biri hiç kuşkusuz risk almaktır. Risk almayı göze alamayan ve devamlı olarak riskten kaçınmaya çalışan kişi ya da kurumlar devamlılığı sağlayarak ayakta kalamazlar. Girişimci birey, riskten kaçınmamalı aksine risk ile başa çıkmayı öğrenmelidir (Matlay, 2005).

Yenilikçilik

Yenilikçilik kavramı çoğu sefer girişimcilik kavramı ve ruhu ile ortak anılmaktadır. Yenilik, o zamana dek görülmeyen, değişik ve özgün olan bir olguyu ifade etmek için kullanılmakta olan bir kavramdır. Bu bağlamda yenilikçilik de, yenilik yapılmasından yana olan kişi olarak kullanılan bir terimdir. İktisadi alanda yer alan karşılığysa bir girişimci için

pazarda yeni kaynak, yöntem ve ürünler ortaya koyarak rekabet avantajı kazandırıyor oluşudur. Öyle ki yenilikçilik, iktisadi alanda rekabet şartları ile mücadele edebilmek ve ayakta durabilmek için kazanılması ve sürdürülebilmesi şart olan bir dinamik olgudur (Artar, 2002).

Her şeyde olduğu gibi yenilik yaratmakta da çok fazla risk bulunmaktadır. Çünkü bireyi erişmek istediği hedeflere ulaştıracak olan yeniliklerin gerçeğe dönüştürülmesi oldukça zorlu bir süreç karşılık gelmektedir. Öyle ki yenilikte başarının gerçekleşmesi kadar gerçekleşmemesi de olağan bir sonuçtur. Bu sebeple yenilik olmadan ulaşılan sonuç ve başarıya dair kesin bir hükme varmak mümkün gözükmemektedir (Miller ve Besser, 2005).

Yenilikçiliğin hiç kuşkusuz en önemli ve aslında en zor görevlerinden birisi eski olanla başa çıkabilmek ve yeni olanı kabullenebilmektir. Bu hususta sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişte de bu kabullenişe daha çabuk uyum sağlayabilecek birey ya da bireyler girişimciliğe dair niteliksel özellikleri daha kolay kavrayabilecek ve geliştirebilecektir. Bununla birlikte girişimci aslında yenilikleri takip eden değil, onları ilk defa düşünen ve ortaya çıkaran kişi olarak pazara çıkar. Öyle ki, olabilecekleri daha evvelden öngörerek, meydana gelecek fırsatlara karşı daha önceden tedbirlerini alır (Jabani Mambula ve Sawyer, 2004).

Bununla birlikte girişimcilikte yenilikçiliğin geliştirilmesi kuşkusuz tek bir unsura bağlı değildir. Öyle ki girişim süreci içerisinde yenilikçilik, insan kaynaklarının sosyo-kültürel alanda geliştirilmesine, bilginin kullanımına, iş eğitimi ve değerlerine, ortaya konan proje ve çalışma azmine göre şekillenmektedir. Ayrıca performans çeşitlilikleri ile de yenilikçilik yine geliştirilebilir niteliktedir. Girişimciliğin geliştirilmesine dair Avusturya'da düzenlenmiş olan bir etkinlikte girişimci ödülleri verilmesi kriterleri arasında yenilikçilik de yer almıştır (Kearins, Luke ve Corner, 2004). Görüldüğü üzere yenilikçilik boyutu,

girişimciliğin önde gelen özelliklerinden biridir ve adeta girişimcilik dendiğinde akla ilk gelen kavramlardan birisi olarak yerini almıştır.

Kendine Güven

Kendine güven, girişimci bir bireyde olmazsa olmaz özelliklerden biridir. Bu bağlamda kendine güven; bir bireyin ne isteyip ne istemediğini tam olarak bilmesi, risk almaktan hiçbir zaman kaçınmaması, başkalarına da fayda sağlayabilmesi ve yaptığı işten her daim tatminlik duyabilmesi şeklinde tanımlanabilir. Buna karşın kendisine güveni olmayan birey, etrafında bulunan insanlara dahi güvenmeyen, başkalarına bağıl bir şekilde hareket eden ve yaptığı işten hiçbir zaman tatmin olamayan kişi olarak tanımlanabilir (Aytaç, 2001).

Kendine güven önemli bir unsur olarak bireylerin faaliyet alanları tercihinde de oldukça önemli bir role sahiptir. Öyle ki kendine güven, rekabetin çok olduğu bir ortamda da ön plana çıkmaktadır. Kendine güvenen bireyler, karşılaştıkları zorluklar ile hiç pes etmeden mücadele etme gücünü kendilerinde bulabilirler. Bu bağlamda başarılı olan girişimcilere dair yapılan araştırmalarda bu kimselerde kendine güvenin ve azmin uzun bir sürece yayıldığı gözlemlenmiştir (Çetin, 1996).

Kendi işinin patronu olmak isteyen bireylerin bu eğilimin altında çoğu sefer başkaları tarafından yönetilmek istememe ile bağımsız bir şekilde çalışma isteği yatmaktadır. Bu bağlamda bağımsız bireyi tanımlamak gerekebilir. Bağımsız birey; hiçbir etki altında kalmadan karar almayı, kendini özgün bir biçimde ifade edebilmeyi ve güven sınırları içerisinde düşünmeyi tercih eden bir bireydir. Öyle ki bu kişiler, genel olarak kabul görmüş standart yapıya uyum sağlamak için çok fazla çaba sarf etmeyen, hiyerarşi ile katı disiplinleri kabullenmeyen, temel davranışlarını kendilerine has değer yargıları ile harmanlayarak ortaya koyan, başkalarına bağıl bir biçimde yaşamak istemeyen kişilerdir. Benzer şekilde girişimci de kendi yöntemine uygun olarak istediği vakit aralıklarında çalışabilen, başkalarına göre hareket etmeyi sevmeyen kişidir (Hisrich, 1985'ten akt. Kuvan, 2008).

Bu bağlamda kendisine güven duyan bireylerin çoğu zaman özerk davranma eğilimi içinde oldukları görülmektedir. Öyle ki bu kimseler kendine güven ve karar ölçütleri içerisinde karar almaktadırlar. Bir girişimcinin de kendisine güven duyarak hareket etmesi ona hareket serbestisi kazandıracaktır (Hisrich, 1995'ten akt. Kuvan, 2008).

Duygusal Zekâ

Kişilerin, bireysel ile toplumsal alanda mutlu ve başarıya sahip olabilmeleri için her şeyden önce yaşadıkları hayattan doyum almaları gerekmektedir. Fakat bu yalnızca bilişsel gelişimin değil onunla beraber duygusal gelişimin de desteklemesiyle mümkün görülmektedir. Öyle ki duygusal gelişim, kişilerin duygusal zeka seviyelerine bağlıdır. Duygusal zeka bünyesinde öğretilbilir sosyal ve psikolojik becerileri içermektedir. Bu sayede kişilerin kişisel zihin yeteneklerini en maksimum seviyede kullanmalarına imkân tanıyarak ve bilişsel zekayı destekleyerek tamamlayan bir yapıyı ortaya çıkarmaktadır (Akin ve Güven, 2014).

Bu bağlamda duygusal zekaya sahip olan girişimciler, düşüncelerini ortaya koymada, iş yapabilme ve yaptırabilme sürecinde diğerlerine göre daha başarılı olurlar. Yaşanması muhtemel değişimlere uyum sağlayabilme, mantığa uygun kararlar alabilme, başarısız olunan durumlarda dahi motivasyonunu kaybetmeyerek içinde bulunulan duruma en uygun çözümü bulabilmek ancak duygusal zekâyla edinilebilecek ve girişimci bireylerde muhakkak olması gerekli bir yetenek olarak karşımıza çıkmaktadır (Yelkikalan, 2007).

Fırsatları Görme

Girişimci bireylerin bir başka önemli özellikleri, yüksek sezgi gücüne sahip olmalarıdır. Öyle ki girişimci ruha sahip olan kişilerin bazı bilinmeyen olayları herkesten önce sezdikleri yani öngördükleri ileri sürülür. Bu sebeple girişimciler fırsatları görebilen kişiler olarak hem büyük bir hayal gücüne ve gelişmiş sezgilere hem de yüksek muhakeme yeteneğine sahip kimselerdir (TÜSİAD, 2002).

Girişimci bireylerin elbette çevresinde gerçekleşecek fırsatları görmesi o kadar kolay olmayacaktır. Bu hususta fırsatın bulunması, tanımlanması ve değerlendirilmesi gerekecektir. Girişim faaliyetlerinin yöneltileceği bir yeniliğin fırsat biçiminde görülebilmesi için girişimcinin olanakları algılaması ve sürekli bir biçimde hazırda beklemesiyle gerçekleşebilecek bir durumdur (Zengin, 2019).

Girişimci bireylerin fırsatları görebilmesi için hâlihazırda tanımlanmış belirli bir yöntem ya da sistem bulunmamaktadır. Belirli alanlarda uzman kişiler, tüketiciler, sosyal medya araçları ve internet gibi bazı kaynaklar fırsatların görülmesinde yol gösterici bir rol oynayabilmektedir. Bununla birlikte bazı zamanlarda geçmiş fikirlerde bu konuda başka pencerelerin açılmasına sebep olabilmektedir (Berber, 2000).

Girişimciliği Etkileyen Faktörler

Girişimciliği etkilemekte olan birçok etken bulunmaktadır. Girişimcilik, ilk bakışta bireyin kişisel becerileri ve eğitimleriyle ilgili gibi gözükse de bununla birlikte çevresel faktörlerinde girişimcilik üzerinde oldukça önemli etkileri bulunmaktadır (Akpınar, 2009). Öyle ki, girişimci kişiler ait oldukları topluma ait sosyal ve ekonomik ortamların bir ürünüdür (İraz, 2010). Bireylerin yaşadığı toplulukların demografik özellikleri de girişimcilik potansiyeline etki eden önemli faktörlerdendir (TUSİAD, 2002).

Her ülkede girişimcilik faaliyetlerine etki eden birçok etken unsur bulunmaktadır. Alan yazında da yer alan bu etken faktörleri herhangi bir altlık üstlük sırası gütmeksizin beş ana başlıkta toplamak mümkündür (Akpınar, 2009; Döm, 2012; İraz, 2010):

- Kişilik özellikleri,
- Aile ve sosyal çevre,
- Hukuki, siyasi ve idari unsurlar,
- Psikolojik unsurlar
- Eğitim ve kültür.

İnsanların girişimcilik hakkında belirli düşüncelerinin oluşmasında ve bu düşüncelerin gerçeğe dönüştürülmesinde yukarıda sayılan her bir unsur ayrı ayrı etki etmektedir. Bilhassa içinde yaşanılan toplumun kültürel yapısı, bireyin küçüklükten itibaren öğretmenleri ve arkadaş çevresi gibi unsurlar girişimci kişileri etkileyen dış unsurlardan bazılarıdır. Bununla birlikte girişimci bireyin girişimcilik sürecinde yeterli bilgi birikim ve beceri hususunda belirli bazı donanımlara sahip olmaları gerekmektedir (Döm, 2012).

Girişimciliğin gelişmesindeki önemli unsurlardan biri olan aile, özellikle girişimci bireyin kişilik ve değer sisteminin var olup gelişmesinde önemli bir rol oynar (İraz, 2010). Öyle ki aile, bireyin hayatta ilk edinimleri kazandığı sosyal alandır. Psikolojinin ilk adımları da keza yine aileyle birlikte oluşmakta ve şekillenmektedir. Bu sebeple bireyin aile bireylerinden erken yaş aralıklarında aldığı uygulamalı eğitim ve diğer edinimler, onu yaşamı süresince etkileyecek önemli unsurlar olarak karşımıza çıkar. Çocuğun henüz erken sayılabilecek yaşlarda deneyim elde etmesi için cesaretlendirilerek eylemlerinin desteklenmesi onun girişimcilik duygusuna doğrudan katkı sağlamakta ve henüz çocuk yaştan girişimcilik duygusuyla büyümesine yol açmaktadır (Akpınar, 2009).

Girişimciliği etkileyen unsurlardan biri de hukuki ve ekonomik etkenlerdir. Şimdiye kadar yapılan birçok çalışma göstermiştir ki, ekonomisi istikrarlı bir yapıya sahip olan ülkelerde gelişmiş bir rekabet ortamı bulunmakta bu durumda girişimciliğin gelişmesinde doğrudan etkin bir rol oynamaktadır (Döm, 2012). Bununla birlikte ülkelerin mali politikalarıyla Ar-Ge' ye yönelik yatırımlar yetkin bireylerin sayısını arttırmakta ve bu durum da yine doğrudan girişimciliği etkilemektedir (İraz, 2010).

Girişimciliğe doğrudan etki eden unsurlardan bir diğeri de psikolojik unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Döm, 2012). Bu kapsamda alan yazında yer alan girişimciliğin psikolojik özellikleri herhangi bir sıra gözetmeksizin şu şekilde sıralanabilir (İraz, 2010):

- Riskli kararlar alabilme,

- Kişisel sorumluluk alabilme,
- Alınan kararlar vasıtasıyla somut önerilere erişebilme,
- Maddi dürtülerden kaynaklanan yoğun çalışma isteği,
- İleri görüşlülük ve düşünme eğilimi.

Girişimciliğe etki eden belki de en önemli unsurlardan birisi de hiç kuşkusuz eğitimidir. Girişimci bir bireyin içinde bulunduğu toplumun refah seviyesinin artmasına olan katkısı bilinmektedir (Akpınar, 2009). Öyle ki girişimci bir birey içerisinde yer aldığı toplumu, kültürü ve siyasi ortamı etkilerken, bunun bir yansıması olarak da bu bileşenlerden etkilenir (Koçyiğit, 2013). İşte bu durum da girişimcilik becerisinin eğitimdeki önemini arttırmaktadır. Eğitim ki, toplumların kültürel, ekonomik ve siyasi yapısını olumlu yönde etkilerken, milli kurum ve kuruluşların başarısında da oldukça mühim bir rol oynamaktadır. İşte eğitim benzer şekilde girişimcilik becerisi için de oldukça önemli bir role sahiptir. Bireyler aldıkları eğitim ile başarılı birer girişimci olabilmeleri hususunda bilgi, beceri ve deneyimlerini artırarak daha önce fark edemedikleri konularda yetkinlik elde edeceklerdir (Akpınar, 2009).

Girişimciliği Engelleyen Faktörler

Girişimciliği olumlu yönde etkileyen pek çok unsur olduğu gibi olumsuz yönde etkileyen yani girişimciliğin gelişmesine engel olan belirli etkenler de bulunmaktadır. Alan yazın incelemelerinde girişimciliği engelleyen 150'den fazla etken bulunmuştur (Jain ve Ali, 2013). Daha sonra bu engeller Choo ve Wong (2006) tarafından üç temel başlık altında toparlanmıştır. Bunlar; maddi engeller, güven eksiliği ve beceri eksikliğidir.

Global çapta yapılmış bir araştırmanın raporuna göre insanlar iş kurmama nedenlerini çoğunlukla başarısız olma korkusuna bağlamıştır. Bu engeller mikro ve makro alanda ele alındığında, mikro boyuttaki problemler, çevre ile bireysel beceri eksikliği olarak

kaydedilmişken makro boyuttaki problemler, devlet, kanun ve sektörün etkileri olarak kaydedilmiştir (Kutaniş, 2006).

Akpınar ve Küçükgösel (2015)'e göre, girişimci bir birey olmanın önünde aşılması gereken birçok engel bulunmaktadır. Bu engellerin başında ise gelir güvencesinin olmaması, başaramamaktan korkmak ve gerekli destekleri alamamak gelmektedir. Bireyin girişiminde bir şekilde başarısız olma ihtimaline karşı bir gelirin bulunması ya da maddi anlamda çevresindekilere olan bağlılığını ortadan kaldıracak önlemler alınmalıdır. Bununla birlikte öğrenciler de mezun olduktan sonra risk almak istememekte ve bu sebeple mezuniyet sonrası özel veya kamu sektöründe sabit bir ücret ile çalışma isteği içerisinde olduklarını dile getirmişlerdir. Bu hususta belirli engellerin aşılması için gençlere girişimcilik anlamında hem bilgi hem eğitim hem de finansal anlamda belirli desteklerin sağlanması şart görülmektedir.

Girişimcilik ve Eğitim

Girişimcilik ve Eğitim İlişkisi

Eğitim öyle köklü bir olgudur ki kökleri neredeyse ilk insana kadar dayanır. Uygarlık tarihi kadar eski olan eğitim hem bireysel hem de toplumsal yaşamı devam ettirmenin birincil şartlarından biridir. Eğitim, doğum ile başlayarak kişinin hayatı boyunca sürekli bir biçimde devam eden bir süreçtir. Bu zaman zarfında kişiler sürekli olarak bilgi, beceri ve değer elde etmektedirler (Gül, 2012). Yani adeta bireyin ana rahmine düştüğü andan hayatını kaybettiği ana dek devam etmekte olan bu köklü etkileşim ilk başta en yakın çevreden başlamak suretiyle, aile içerisinde, arkadaş ortamında, yaşadığı yerel çevrede ve nihayetinde ulusal çevrede deneyimler elde ederek ve katlanarak devam etmekte olan bir olgudur (Kale, 2011).

Eğitim hakkında neredeyse her alanda bir tanımın yapıldığı ve bu hususta eğitime ilişkin yapılan tanımların yaklaşımlara göre çeşitlilik gösterdiği görülmektedir. Geçmişten günümüze dek bu yaklaşımlar alan yazında geleneksel, davranışçı, bilişsel ve yapılandırmacı eğitim yaklaşımı şeklinde sınıflandırılmıştır (Güneş, 2013). Bu bağlamda geleneksel

yaklaşım, eğitim alanında kullanılmış en eski yaklaşım çeşididir. İlgili yaklaşımda eğitim, yeterli ve gereken bilgilerin öğrencilere açıkça aktarılmasıdır (Güneş, 2014). Diğer bir yaklaşım çeşidi olarak davranışçı yaklaşıma göre ise eğitim, temel amacı insan davranışları olan bir olgudur. Bu hususta önemli olan yegâne şey ilgili davranışları öğrencilere kazandıracak deneyimlerdir (Tok, 2010). Bilişsel yaklaşım açısından eğitim ise, bireylerin türlü deneyimler neticesinde bilişsel şemaları geliştirme süreci şeklinde tanımlanmaktadır. İlgili yaklaşıma göre eğitim, bilginin öğrencinin zihninde işlenmesi biçiminde değerlendirilmekte, bu açıdan öğrencide bilgiyi alarak işleyen bir bilgisayara benzetilmektedir (Güneş, 2014). Yapılandırıcı yaklaşıma göre ise eğitim, öğretmenin öğrencinin zihninde çeşitli anlam ve değerler oluşturması değil bizzat öğrencinin kendi zihninde anlamlar oluşturmasıdır. Bir başka ifadeyle bu yaklaşım açısından eğitim, zihin ve bilgiler ile birleştirilen, anlamlandırılan ve yapılandırılan bir dizi süreci kapsar (Güneş, 2013).

Girişimcilik ile eğitim arasında var olan ilişki incelendiğinde, eğitimin toplumlar için vazgeçilmez bir olgu olduğu tartışılmaz bir gerçektir. Her toplum gelişimlerini sürdürmek maksadıyla ekonomik olarak ilerleme kaydetmek zorundadır. Bu bağlamda ekonomik yönden gelişimi sürdürmek için de her zaman nitelikli insan gücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Bu yönüyle ele alındığında ülke ekonomisini doğrudan desteklemesi amacıyla girişimcilik becerilerinin bireylere eğitimle kazandırılması bu durumun tabii bir sonucu olarak karşımıza çıkmaktadır (Akyürek, 2013).

Bu sebeple yeni ilköğretim programlarında artık yer alan ve üzerinde önemle durulan becerilerden biri de girişimcilik becerisidir. Girişimcilik kavramı her ne kadar ortaya çıktığı alan ve hizmet ettiği amaç sebebiyle genel olarak ekonomi alanına ait bir kavram olarak anılsa da günümüzde artık her ülkenin kendi eğitim programı içerisinde yerini almıştır. Bu hususta temel amaç, öğrencilerin ileride birer girişimci birey olarak yetiştirilmesidir (Akyürek, 2013). Bu bağlamda öğrencilerin bilhassa ilköğretim çağında girişimcilik becerilerine ilişkin aldığı

eğitimler sayesinde girişimcilik becerisine ilişkin özgüvenleri geliştirecek ve ileride iş hayatına çok daha çabuk uyum sağlayabileceklerdir (Güven, 2010).

Girişimcilik Eğitimi

Girişimcilik üzerine tartışma konusu olan sorulardan biri de her zaman girişimcilik becerisinin doğuştan mı yoksa daha sonra edinilebilir bir kazanım mı olduğu sorusu olmuştur. Bir başka ifadeyle kimileri girişimciliğin doğum ile kazanılan bir kalıtsal özellik olduğunu savunurken kimileri de dış etkenler sayesinde sonradan da kazanılabilir nitelikte bir yetenek olduğunu savunmuştur. Bu hususta girişimcilik kavramının zaman içerisinde bir disiplin olarak ele alınmasıyla beraber girişimciliğin sadece kalıtsal yolla elde edilebilecek bir yetenek olduğu düşüncesi yerini hızla girişimciliğin eğitim ile kazanılabilir bir olgu olduğu görüşüne bırakmıştır (Tağraf ve Halis, 2008).

Öyle ki her birey doğuştan girişimcilik nitelikleri taşıyor ya da göstermiyor olabilir. Bu noktada bu bireyler girişimcilik nitelikleri taşıyor olsa dahi bu nitelikler sonradan da ortaya çıkarılabilmektedir. Bu hususta girişimcilik ve eğitim kavramlarının birlikte değerlendirilmesiyle girişimcilik yetilerinin gün yüzüne çıkartılması ya da var olan yeteneklerin daha çok geliştirilmesi sağlanabilmektedir (Yıldırım, 2008). Görüldüğü üzere, girişimcilik potansiyeli barındıran her bir bireyin, bu yeteneklerinin oluşmasında ve gelişmesinde temel rol oynayacak unsur girişimcilik eğitimi olacaktır. Bu noktada girişimcilik eğitimiyle, bireylerin girişimcilik potansiyelinin fark edilmesi ve ortaya çıkartılması için uygulanmakta olan eğitimidir (Günay, 2016). Bir başka tanıma göre ise girişimcilik eğitimi, bir kişinin hayatında karşısına çıkan fırsatları görebilmesi, yeni fikirler ortaya çıkarabilmesi, fırsatları takip edebilmesi, gerekli kaynaklara kolayca ulaşabilmesi, yaratıcı ve eleştirel düşünebilmesi için gerekli tüm edinimlerin kazandırıldığı bir eğitimidir (Bozkurt ve Alparslan, 2013).

Tarihte girişimcilik üzerine bilinen ve sistematik olarak verilen ilk girişimcilik eğitimi 1938 yılında Japonya Kobe Üniversitesi'nde küçük işletme sahiplerine verilmiştir. Daha sonra 1947 yılında bu sefer ABD'de Harvard Üniversitesi'nde ve sonrasında da New York Üniversitesi'nde benzer eğitimlerin verildiği bilinmektedir (Top ve Sevencan, 2006).

Girişimcilik eğitimlerinin verilmesindeki temel amaç, bireylere girişimcilik farkındalığının ve becerilerinin kazandırılmasıdır. Ayrıca girişimcilik eğitiminde girişimci olmak isteyen bireylere örnek olması maksadıyla daha önce girişimcilik alanında başarı sağlamış tecrübeli girişimcilere de yer verilerek, onların daha önce edinmiş olduğu bilgi ve tecrübelerden faydalanılmaktadır (Ağca, 2007). Bununla birlikte girişimci bireyler yetiştirerek girişimci birey sayılarını arttırmak isteyen ülkelerde girişimcilik eğitiminin, henüz ilköğretim seviyesinden başlatılarak teknik ve mesleki eğitimden, üniversite eğitimine kadar, bireylere en faydalı olacak biçimde programlandığı görülmektedir (Sakınç ve Bursalıoğlu, 2012).

Girişimcilik Eğitiminin Önemi

Günümüzde rekabet şekli ile ilişkiler sistematığı yeniden yapılanmış ve ekonomik gelişmelerde insan faktörü daha farklı bir anlam ifade etmeye başlamıştır. İşte böyle yenilenen bir ortamda girişimci bireylerin diğerlerinden sıyrılabilmesi ve çağa ayak uydurabilmeleri için özellikle girişimciliği ön planda tutan eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaya başlanmıştır (İbicioğlu, Taş ve Özmen, 2010). Öyle ki hayata geçirilecek olan girişimcilik eğitimleri sayesinde girişimcilik eğilimi gösteren bireylerde bu yeteneklerinin ortaya çıkartılması ve geliştirilmesi, girişimcilik eğilimi göstermeyen bireylerde ise bu yeteneği az da olsa edindirilmesi sağlanacaktır. Özetle, her iki halde de bireylere verilen girişimcilik eğitimiyle girişimci farkındalığının oluşması sağlanacaktır (Güreşçi, 2014).

Girişimcilik eğitimini ön planda tutan ülkelerde, bu konuya ilişkin çeşitli çalışmalar yapılarak girişimcilik faaliyetlerinin ülke geneline yayılması için gerekli alt yapıların oluşturulduğu ve girişimciliğin önünde yer alan engellerin kaldırılmaya çalışıldığı

görülmektedir. Ülkemizde de girişimciliğin gelişmesi için öncelikle girişimcilik eğitiminin her eğitim kademesinde yaygın hale getirilmesi, bireylerin girişimcilik konusunda özendirilmesi ve bilhassa girişimcilik kültürünün oluşturulması ve geliştirilmesi için eğitime büyük görevler düşmektedir (İbicioğlu vd., 2010).

Girişimcilik eğitime ilişkin Türkiye’de yapılmış çalışmalara bakıldığında, şimdiye kadar uygulamalı girişimcilik eğitimi ile ilgili çok fazla çalışma ile karşılaşmamaktadır. Bu durum da girişimcilik konusunda uygulamalı eğitimin çok fazla önemsenmediğini ve çoğunlukla teorik eğitim ile sınırlı kaldığını göstermektedir. Ancak bu konuda belirtmek gerekir ki, eğitim yönünden bilinmeyi çok olan bir olgunun uygulama açısından bir değeri olmayacağı gibi gerçekleştirilmeyen bir olgunun da teorik değeri pek bir anlam ifade etmeyecektir. Bu hususta girişimciliği de hayatın içerisine dâhil etmek ve toplumsal bir davranışa dönüştürebilmek için muhakkak denenmeli ve tecrübe edilmelidir (Şahin, 2011). Zira sadece uygulamalı eğitimle birey karşılaşılan problemleri tanıma, analiz etme ve çözüm üretme imkânı bulacaktır (Tağraf ve Halis, 2008).

ABD’de yürütülen bir çalışmada girişimcilik eğitimi almış bireylerin; yeni iş kurmaya 3 kat daha fazla eğilimli oldukları, kendi kurdukları işte çalışmaya 3 kat daha fazla hevesli oldukları, kendi işlerinde daha fazla tatmin oldukları ve yıllık ortalama yüzde yirmi yedi daha çok gelir elde ettikleri tespit edilmiştir (Yelkikalan vd., 2010).

Yükseköğretimde Girişimcilik Eğitimi

Yükseköğretim kurumları, bir ülkenin geleceği ve bekasının belirlenmesinde kuşkusuz en önemli basamaklardan biridir. Bu sebeple bu kurumların bir ülke için önemi paha biçilemezdir. Bir ülkede bilhassa ekonomik gelişimin sağlanması, sürdürülmesi ve geliştirilmesi de hiç kuşkusuz iyi eğitim almış nüfusa sahiplik durumu ile doğru orantılıdır (Altan, 2012). Üniversiteler, sürekli olarak değişmekte ve gelişmekte olan ve bu değişim ile gelişimleri doğrudan içinde bulunduğu toplama ayna gibi yansıtan kurumlardır. Bu bağlamda

düşünüldüğünde girişimci bireyler yetiştirmek isteyen ülkeler tarafından girişimcilik eğitiminin temel eğitim seviyesinden başlayarak üniversite eğitimine kadar sağlanması, bilhassa üniversitede öğrenim gören öğrencilere girişimcilik farkındalığı ve becerisini kazandırmak gerekmektedir (Korkmaz, 2000). Bu doğrultuda girişimci özelliklere sahip bireylerin yetiştirilmesini amaç edinen ilgili kurumların girişimci üniversite misyonu taşıdığı görülmektedir. Girişimci üniversite yapısına göre, girişimcilik eğitimi her alanda verilen eğitimin önemli bir parçasıdır. Çünkü öğrencilere girişimcilik ruhunun eğitim ile aşılması, bu öğrencilerin birer girişimci birey olarak kendilerini geliştirmesini sağlayacağı gibi içinde yaşadıkları toplumun da refah seviyesine doğrudan katkı sağlayacaklardır (İbicioğlu vd., 2010).

Bu hususta akıllara “girişimcilik eğitiminin verilmesi için yükseköğretim kurumlarında neler yapılabilir?” sorusu gelebilir. Bu bağlamda üniversitelerde girişimcilik eğitiminin uygulanması ve geliştirilmesi için (Kaya, Güzel ve Çubukçu, 2011):

- Tüm üniversitelerde girişimcilik kültürünün oluşturularak devamlılığın tahsis edilmesi,
- Girişimciliğin daha iyi anlaşılabilir ve geliştirilmesi için girişimciliğe ilişkin derslerinin konulması ve yaygınlaştırılması,
- İleride kendi işinin patronu olmak isteyen öğrenciler için bu konuda özel eğitim programlarının düzenlenmesi gibi çalışmaların yapılması gerektiği ifade edilmiştir.

Ülkemizdeki yükseköğretim kurumlarında uygulanan eğitim programlarına bakıldığında ancak iktisadi ve idari birimlerinin işletme bölümleri ile meslek yüksekokullarında yer alan bazı işletmecilik programlarında kısmi bir biçimde girişimcilik eğitimi yer verildiği görülmektedir. İlgili bölümlerde yer alan girişimcilik dersleri içeriğine bakıldığında ise diğer uluslararası üniversitelere kıyasla kapsamının daha dar olduğu ve bu

ders içeriklerinin de birbirine benzer şekilde tasarlanmış olduğu gözlemlenmektedir. Bu hususta ilgili girişimcilik derslerinde; girişimci bireylerin taşınması gerektiği kişilik özellikleri, girişimciliği etkileyen başarı ve başarısızlık unsurları, işletmenlerin zayıf ile güçlü yönleri, girişimciliğin ekonomik ve sosyal sisteme katkıları gibi konuların işlendiği görölmektedir (Bozkurt, 2011).

Göröldüğu üzere içinde bulunduğumuz 21. yüzyılda bizi her alan ve anlamda ileriye taşıyacak ve ölkemizin geleceğine doğrudan katkı sağlayacak olan üniversitelerimizin girişimcilik konusunda bilhassa gerekli altyapıların sağlanmasında şimdiye kadar biraz yetersiz kaldığı görölmektedir.

Bölüm III: Yöntem

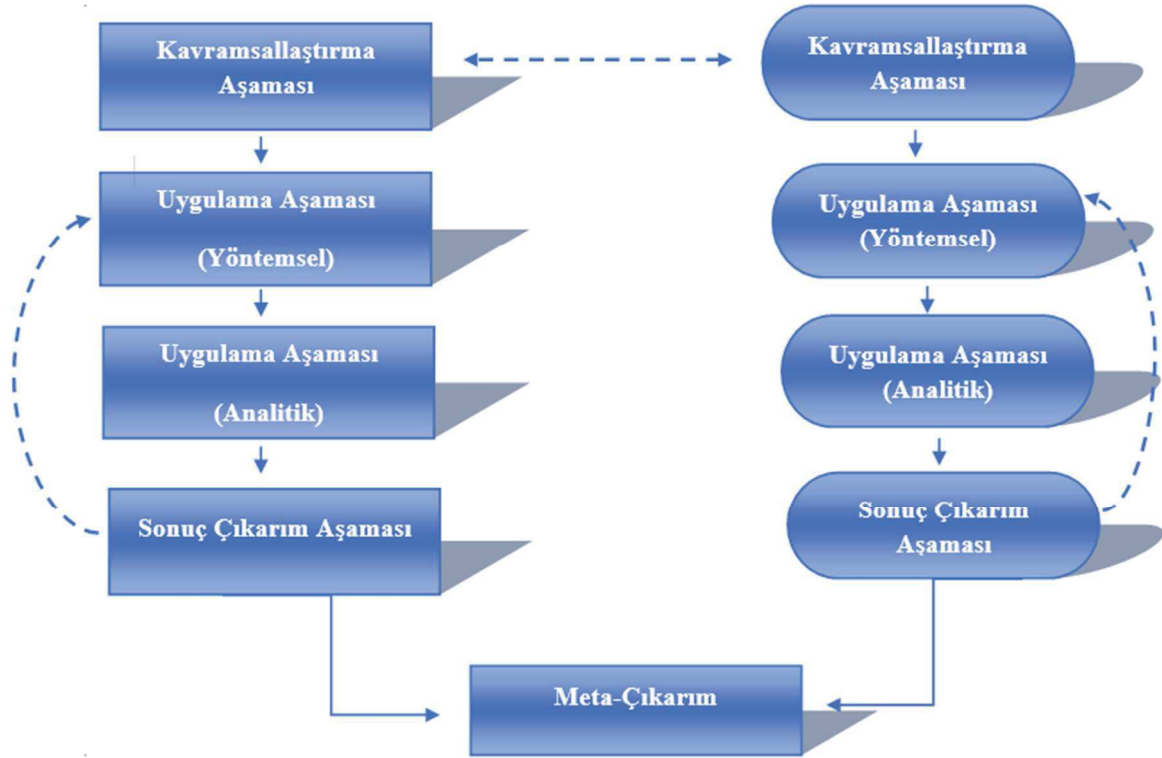
Araştırma Modeli

Bu araştırma karma yöntem deseni olarak yapılandırılmıştır. Karma yöntem desenleri genellikle tek bir yöntemin yetmediği hallerde araştırma sürecine (nitel/nicel) ikinci bir yaklaşımın eklenmesiyle ortaya çıkmaktadır (Morse ve Niehous, 2009). Karma yöntem araştırmalarının tasarlanması sürecinde dinamik bir yaklaşım temelinde mevcut tipolojiden uygun bir yöntemin seçilmesi yerine; araştırma deseninin çoklu bileşenleri arasındaki bağıntı üzerinde duran bir desen sürecini temele almaktadır (Maxwell ve Loomiss, 2003). Araştırmanın karma yöntem seçilmesinin nedenleri; çeşitliliğin sağlanması ve daha geniş geçerliliğin sağlanması böylelikle bulguların karşılıklı olarak doğrulanması, çeşitlendirilmesi ve birleştirilmesidir (Creswell, 2009; Creswell ve Plano Clark, 2011; Morse ve Niehous, 2009) Araştırmanın karma yöntem desen türünün belirlenmesinde öncelikle nitel ve nicel araştırmaların önceliğinin belirlenmesi gerçekleştirilmiştir. Bu bağlamda araştırma probleminin cevaplandırılmasında her iki yöntem (nitel/nicel) eşit önceliğe sahiptir. Karma yöntemler için geçerli olan zamanlama konusunda ise bu araştırmada araştırmacı tarafından araştırmanın tek bir aşamasında nicel ve nitel aşamaların ikisini de uygulamasıyla gerçekleşen eş zamanlı zamanlama söz konusudur. Nitel ve nicel verilerin birleştirilmesinde ise bütünleştirme yeri olarak ifade edilen ara yüz noktası araştırma sürecinde elde edilen nitel ve nicel aşamaların nerede birleştirileceğini göstermektedir (Morse ve Niehous, 2009). Bu araştırmanın nitel ve nicel aşamalarında iki farklı tür verinin toplanmasından ve verilerin analizlerinin gerçekleştirilmesinden sonra en son basamakta verilerin karşılaştırılması, ilişkilendirilmesi ve yorumlanması ile birleştirme gerçekleştirilmiştir.

Araştırma karma yöntem desenlerinden eş zamanlı karma desen olarak gerçekleştirilmiştir. Eş zamanlı karma desende nitel ve nicel yaklaşımlar araştırma sorularının ilişkili yönlerini cevaplamak için planlanır ve uygulanır (Teddlie ve Tashakkori, 2003). Her

bir yaklaşımdan gelen sonuçların esas alındığı çıkarımlar, çalışmanın sonunda meta-çıkartım oluşturmak için birleştirilir. Bir meta-çıkartım karma araştırma çalışmasının nitel ve nicel yaklaşımlarından elde edilen sonuçların çıkarımsal olarak elde edilen bir karardır (Teddlie ve Tashakkori, 2006). Şekil 15'te eş zamanlı karma desen grafiksel örnekleme sunulmuştur.

Şekil 15. Eş Zamanlı Karma Desen Grafiksel Örnekleme (Teddlie ve Tashakkori, 2006)

Araştırmada konunun eksiksiz anlaşılmasının sağlanması, nicel bağlamdaki sonuçların doğrulanmasının sağlanması ve felsefi anlamda şemsiye paradigması ile pragmatizm varsayımlarından yola çıkarak araştırma probleminin tek ve geniş çerçeveden anlaşılmasının sağlanması için birleştirme yapılarak yorumlanması için eş zamanlı karma yöntem deseni kullanılmıştır. Bu desen bir problem durumunun hem nicel hem de nitel olarak verileri toplamada ve analiz etmede eşit değere sahip olduğunda, kısıtlı zaman dilimi söz konusu olduğunda kullanılmaktadır (Creswell, 2017; Ivankova ve Kawamura, 2010; Silverman, 2013). Araştırmada kullanılan eş zamanlı karma yöntem deseninin prototip modeli şekil 16'da sunulmuştur.

Şekil 16. Araştırmanın Desenin Prototip Modeli (Şematik Gösterim)

Şekil 16’da görüldüğü üzere araştırmada eş zamanlı olarak nicel ve nitel verilerin toplandığı, ayrı nitel ve nicel verilerin analizlerinin yapıp iki veri grubunun karşılaştırılarak, ilişkilendirilerek yorumlandığı eş zamanlı karma yöntem deseni kullanılmıştır.

Araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri kapsamında girişimcilik becerilerinin belirlenmesi noktasında nicel verilerin ve nitel verilerin eşit değere sahip olması ve zaman kısıtlılığı söz konusu olduğundan araştırmada bu desen seçilmiştir.

Araştırmanın nicel bölümü, var olan durumu olduğu şekliyle betimlemeyi hedefleyen tarama modeli olarak yürütülmüştür (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2011; Karasar, 2014). Bu kapsamda sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri kapsamında girişimcilik becerileri ile ilgili durumların farklı değişkenlere göre incelenmesi gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın nitel bölümü olgu bilim (fenomenoloji) çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Olgu bilimde olgulara odaklanılarak derinlemesine ve ayrıntılı olarak irdeleme yapılmaktadır (Creswell, 2007; Creswell, 2014; Patton, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Olgu bilim deseni, insan yaşamındaki deneyimleri anlamayı, tanımlamayı ve yorumlamayı amaçlamaktadır (Bloor ve Wood, 2006). Fenomenoloji katılımcıların bakış açısından anlam toplamayı amaçlayan, tümevarımsal yöntem ile verileri bütüncül bir yaklaşımla ayrıntılı bir şekilde

sunan bir yaklaşımdır (Patton, 2014; Yıldırım ve Şimşek, 2016). Fenomenolojik araştırma ise betimleyici ile yorumlayıcı olmak üzere iki farklı şekilde ele alınmaktadır (Ersoy, 2016). Bu doğrultuda araştırmada sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri ve girişimcilik becerilerine ilişkin kavram yapısının özü ortaya konmaya çalışıldığı için nitel bölümde betimleyici fenomenolojik araştırma kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem/Çalışma Grubu

Sınıf öğretmeni adaylarının oluşturduğu çalışma evreninden nicel ve nitel verileri toplamak üzere bir örneklem bir de çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırmanın örneklem grubunu, 2019-2020 öğretim yılında Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi Bölümü'nün 1., 2., 3. ve 4. sınıflarında öğrenim görmekte olan sınıf öğretmeni adayları arasından seçkisiz seçim yöntemiyle belirlenen 224'ü kadın, 51'i erkek toplam 275 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel verisinin toplandığı katılımcılara ait demografik bulgular Tablo 1'de verilmiştir:

Tablo 1

Katılımcı Sınıf Öğretmeni Adaylarına Ait Demografik Özellikler

Özellik	Grup	f	%
Cinsiyet	Kadın	224	81.5
	Erkek	51	18.5
Sınıf düzeyi	1	54	19.6
	2	69	25.1
	3	67	24.4
	4	85	30.9
İş deneyimi	Var	133	48.4
	Yok	142	51.6
Annenin işyeri sahibi olma durumu	Var	17	6.2
	Yok	258	93.8
Babanın işyeri sahibi olma durumu	Var	66	24.0
	Yok	209	76.0
Yerleşim birimi	Köy,kasaba vb.	45	16.4
	İlçe	108	39.3
	Şehir Merkezi	122	44.4
Aile yanında öğrenim görme durumu	Aile yanında	30	10.9
	Farklı şehir	243	89.1
Akademik başarı düzeyi	1.00-2.00	15	5.5
	2.00-3.00	157	57.1
	3.00-4.00	103	37.5
Anne eğitim düzeyi	Okumaz-Yazmaz	10	3.6
	İlkokul	122	44.4
	Ortaokul	48	17.5
	Lise	74	26.9
	Lisans	19	6.9
	Lisansüstü	2	.7
Baba eğitim düzeyi	Okumaz-Yazmaz	3	1.1
	İlkokul	86	31.3
	Ortaokul	40	14.5
	Lise	93	33.8
	Lisans	48	17.5
	Lisansüstü	5	1.8

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun kadın öğretmen adaylarından oluştuğu görülmektedir. En fazla katılımcı dördüncü sınıflardan olurken, diğer sınıf düzeylerinden benzer sayılardan katılımcının çalışmaya katıldığı söylenebilir. Katılımcıların yaklaşık yarısının (%52) iş deneyimi yok iken, diğer yarısının iş deneyimi vardır. Katılımcıların %6'sının annelerinin kendisine ait işyeri bulunurken, yaklaşık her dört

katılımcıdan birinin (%24) babasının kendine ait işyeri bulunmaktadır. Aday öğretmenlerin çoğunluğu şehir ve ilçe merkezlerinde yaşarken, yaklaşık onda altısının (%57) akademik başarı düzeyi 2.00 ile 3.00 arasındadır. Katılımcılar arasında annelerinin eğitim düzeyi ilkokul olanlar (%44) en kalabalık grubu oluştururken, baba eğitim düzeyinde ise lise mezunları (%34) ile ilkokul mezunları (%31) en kalabalık grupları oluşturmaktadır. Buna göre katılımcıların genel olarak ebeveynlerinin eğitim düzeylerinin benzer olduğu söylenebilir.

Araştırmanın çalışma grubu ise, araştırmacı tarafından hazırlanan görüşme sorularının yöneltileceği, covid-19 pandemi süreci nedeniyle yüz yüze görüşmeler yerine çevrimiçi ortamda Google Form aracılığıyla uygulanan görüşme sorularını yanıtlayacak, sınıf eğitimi bölümü 4. sınıf öğrencileri arasından, nitel araştırma geleneği içinde gelişen amaçsal örnekleme yöntemiyle seçilen 7'si erkek, 13'ü kadın olmak üzere 20 öğretmen adayı oluşturmaktadır. Araştırmanın nitel verisinin toplandığı katılımcılara ait demografik bulgular Tablo 2'de gösterilmiştir:

Tablo 2

Görüşme Sorularını Yanıtlayan Katılımcılara Ait Demografik Özellikler

Kod	Cinsiyet	İş Deneyimi	Akademik Başarı
K1	Kadın	Yok	2.00-3.00
K2	Kadın	Yok	2.00-3.00
K3	Kadın	Yok	2.00-3.00
K4	Erkek	Yok	3.00-4.00
K5	Erkek	Yok	2.00-3.00
K6	Kadın	Yok	2.00-3.00
K7	Kadın	Yok	2.00-3.00
K8	Kadın	Yok	3.00-4.00
K9	Kadın	Yok	2.00-3.00
K10	Kadın	Yok	1.00-2.00
K11	Kadın	Var	2.00-3.00
K12	Kadın	Yok	2.00-3.00
K13	Erkek	Var	2.00-3.00
K14	Erkek	Var	3.00-4.00
K15	Erkek	Var	3.00-4.00
K16	Erkek	Var	3.00-4.00
K17	Erkek	Var	3.00-4.00

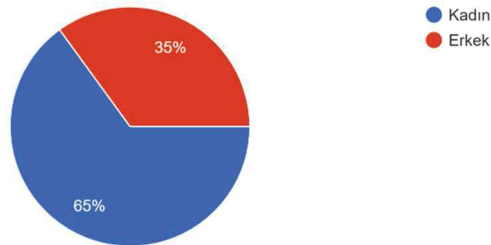
Tablo 2'nin devamı

Görüşme Sorularını Yanıtlayan Katılımcılara Ait Demografik Özellikler

K18	Kadın	Yok	3.00-4.00
K19	Kadın	Var	2.00-3.00
K20	Kadın	Yok	2.00-3.00

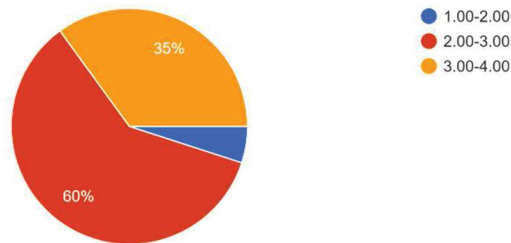
Tablo 2'deki bulgulara göre, Google Form ile görüşme yapılan katılımcıların 7'sinin erkek, 13'ünün ise kadın sınıf öğretmeni adayı olduğu, 7 tanesinin iş deneyimi bulunurken, 13'ünün ise daha önce herhangi bir işte çalışmadıkları, iş deneyimi bulunanlardan 2'sinin kadın, 5'inin ise erkek olduğu, genel olarak akademik başarı seviyelerinin de 2.00 ile 3.00 arasında dağıldığı söylenebilir. Katılımcıların kişisel özelliklerine ilişkin Google Form'dan aşağıdaki şekil 17, şekil 18 ve şekil 19'daki görseller alınmıştır:

Cinsiyetiniz:
20 yanıt

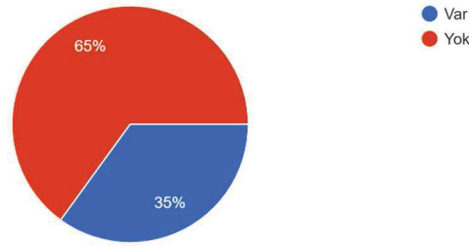
Şekil 17. Cinsiyet Dağılımı

Akademik Başarı:
20 yanıt

Şekil 18. Akademik Başarı Dağılımı

İş Deneyimi:
20 yanıt

Şekil 19. İş Deneyimi Dağılımı

Veri Toplama Araçları

Ölçekler

Çalışmanın nicel verilerini toplamak için “Kişisel Bilgiler Formu”, “Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği” ile “Girişimcilik Ölçeği” olmak üzere üç adet veri toplama aracı kullanılmıştır.

Kişisel Bilgiler Formu

Kişisel bilgiler formu, katılımcıların cinsiyet, sınıf düzeyi, iş deneyimi, annenin işyeri sahibi olma durumu, babanın işyeri sahibi olma durumu, yerleşim birimi, ailenin yanında öğrenim görme durumu, akademik başarı düzeyi, anne eğitim düzeyi ve baba eğitim düzeyi konularındaki bilgilerini toplamaya dönüktür. (Ekler bölümünde verilmiştir).

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği

Çevik ve Şentürk (2019) tarafından geliştirilen Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği; bilgi ve teknoloji okuryazarlığı becerileri, eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri, girişimcilik ve inovasyon becerileri, sosyal sorumluluk ve liderlik becerileri ve kariyer bilinci olmak üzere beş alt ölçekten oluşmaktadır.

Çevik ve Şentürk’ün çalışmasında (2019), Türkiye’de 15–25 yaş grubunda ortaokul, ön lisans ve lisans öğrencilerinin 21. yüzyıl becerilerini belirlemek için beş alt faktör ve 41 maddeden oluşan çok boyutlu bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçek beşli likert tipi bir ölçektir.

Ölçeğin ilk alt faktörü bilgi ve teknoloji okuryazarlığı becerilerini ölçen maddelerden, ikinci alt faktör eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerini ölçen maddelerden, üçüncü alt faktör girişimcilik ve yenilik becerilerini ölçen, dördüncü alt faktör sosyal sorumluluk ve liderlik becerilerini ve beşinci alt faktör kariyer bilincini ölçen maddelerden oluşur. Belirlenen faktörler uzman görüşleri alındıktan sonra adlandırılmıştır.

Güvenirlilik katsayıları, ayrımcı endeksler, madde-toplam korelasyonları, alt faktörler arasındaki ilişki analizi ile tüm ölçek ve alt faktörler için test-tekrar test yöntemlerinin sonuçları aşağıdaki gibidir: Ölçekte yer alan beş faktörle açıklanan toplam varyans %42.47'dir. Beş faktörün faktör yükleri 0.41 ve 0.83 arasındadır. Ölçeğin toplam Cronbach Alfa güvenilirlik puanı 0,86'dır ve her bir alt faktörün katsayısı 0,70'in üzerindedir. Bu değerler ölçek boyunca ve alt faktörler arasında tutarlıdır. Her alt faktör için farklı analizde tüm gruplar için farklılıklar istatistiksel açıdan anlamlıydı ($p < 0.001$). Bu, ölçeğin genel ölçek ve alt faktörü için ayırt edici bir özellik olduğunu göstermektedir. Alt faktörlerin toplam korelasyon değerleri düşünüldüğünde, her bir alt faktör $r = 0.30$ 'un üzerindedir. Ölçek maddelerinin geçerliliğine dair kanıt olarak 0.30'dan büyük faktör-toplam korelasyonları kullanılmıştır. Ulaşılan tüm sonuçlar, ölçeğin 21. yüzyıl becerilerinin ölçülmesine hizmet ettiğini göstermektedir (Çevik ve Şentürk, 2019).

Girişimcilik Ölçeği

Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeği (ÖAYGÖ), Deveci ve Çepni (2015) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilme sürecinde öncelikle madde havuzu oluşturulmaya çalışılmıştır. Uzmanlardan alınan görüşler doğrultusunda ilgili maddelerin kapsam geçerliği sağlanmış sonrasında ise bir ön çalışma yapılarak muhtemel eksiklik ve hatalar düzeltilmiştir. Temel uygulama, 2013-2014 eğitim ve öğretim senesinde ölçüt örnekleme yöntemi ile belirlenen 5 üniversitede fen bilgisi öğretmenliği bölümünde öğrenim görmekte olan 730 öğretmen adayıyla yürütülmüştür. 5 alt boyuttan meydana gelen ölçeğin

faktör yapısını belirlemek amacıyla doğrulayıcı ve açıklayıcı faktör analizi (DFA) kullanılmıştır. İlgili araştırmanın sonucuna göre, alt ölçeklerde faktör yük değerleri .51 ve .79, madde toplam korelasyonları .35 ve .68 aralığında farklılık göstermektedir. Alt ölçeklere dair en küçük öz değer 3.00 ve en küçük varyans oranı ise %41 olarak tespit edilmiştir.

Beş faktörlü yapı, DFA sonucunda Ki-kare, RMSEA, CFI, NNFI, RMR, NFI, AGFI, GFI ve SRMR uyum indeksleri göz önünde bulundurularak doğrulanmıştır. Araştırmanın güvenilirliği Cronbach Alpha ve test-tekrar test tekniği ile sağlanmış, analizler sonucunda; en düşük Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .77, test-tekrar test tekniği için ise en düşük korelasyon katsayısı .66 olarak bulunmuştur. Bu sonuçlara bağlı olarak *risk alma, yenilikçi olma, kendine güven, fırsatları görme ve duygusal zekâ* alt boyutlarından oluşan ÖAYGÖ'nün geçerli ve güvenilir olduğu söylenebilir. Geliştirilen bu ölçekle beraber öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri incelenerek, bu özelliklerin geliştirilmesi için eylem planları hazırlanabilir (Deveci ve Çepni, 2015).

Görüşme Formu

Araştırmanın nitel verilerini toplamak amacıyla Google Form üzerinde düzenlenerek araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış bir görüşme formu geliştirilmiştir. Form, katılımcıların 21. yüzyıl becerileri ile bu beceriler arasında çalışmada odaklanılan girişimcilik becerileri konusundaki görüşlerini ortaya çıkarmaya dönük 15 soru içermektedir.

Görüşme formu üç aşamada geliştirilmiştir. İlk aşamada öncelikle ilgili alan yazın detaylı bir biçimde incelenmiş, alan uzmanlarıyla görüşmeler yapılmış ve oluşan deneyimle 18 maddelik görüşme madde havuzu oluşturulmuştur. İkinci aşamada madde havuzunda yer alan maddeler alan uzmanı dört öğretim üyesi ile Ölçme ve Değerlendirme alan uzmanı iki öğretim üyesinin görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan gelen dönütlere göre taslak form oluşturulmuştur. Taslak formu dil bilim uzmanlarının incelemesine sunulmuş, onlardan gelen geribildirimler ışığında soru kökleri üzerinde düzenlemeler yapılmıştır. Üçüncü aşamada

çevrimiçi ortamda iki kişinin kullanımına sunularak pilot uygulama yapılarak formun soruları test edilmiştir. Pilot uygulamadan elde edilen verilerin çözümlenmesi sonucunda görüşme formuna 15 soruluk son biçimi verilmiştir.”

Google Form üzerinde yapılan görüşmede katılımcılara yöneltilen sorular şunlardır:

Öğrenme ve Yenilenme Becerileri

Yaratıcı bir sınıf öğretmeninin hangi özelliklere sahip olması gerektiğini düşünüyorsunuz? Bir öğretmen adayı olarak siz bunlardan hangilerine sahipsiniz? (*Yaratıcı düşünme*)

Bir problemi çözmek için o probleme olan yaklaşımlarınız nasıl olurdu? Ayrıntılı şekilde açıklayabilir misiniz? (*Problem çözme*)

İçinde bulunduğunuz yüzyılın beraberinde getirdiği yenilikleri meslek yaşantınızda uygulayabilmek için bir sınıf öğretmeni olarak hangi özelliklere sahip olmanız gerektiğini düşünüyorsunuz? (*Yeniliği uygulama*)

Sosyal medyada yer alan haberlerin doğruluğunu teyit ediyor musunuz? Ediyorsanız bunu hangi yollarla sağlamaya çalışıyorsunuz? (*Eleştirel düşünce*)

Bir sınıf öğretmeninin iletişiminin yüksek ve iş birliğine yatkın olması için hangi özelliklere sahip olması gerekir? (*İletişim ve iş birliği*)

Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri

Bir öğretmen adayı olarak 21. Yy becerilerinden biri olan bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarı olabilmek için hangi özelliklere sahip olmanız gerekmektedir? (*Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı*)

Medya okuryazarlığı kavramı sizin için ne ifade ediyor? (*Medya okuryazarlığı*)

Bilgi okuryazarlığı kavramı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Sizce bilgi okuryazarlığı nedir? (*Bilgi okuryazarlığı*)

Yaşam ve Kariyer Becerileri

Bir öğretmen adayı olarak mesleğe başladığınızda bir işin sorumluluğunu alıp o işe liderlik yapabilmeniz için hangi özelliklere sahip olmanız gerekiyor? (*Liderlik ve sorumluluk*)

Bir öğretmenin farklı yer ve koşullarda mesleğini yapabilmesi için hangi özelliklere sahip olması gerekmektedir? (*Esneklik ve uyum*)

Bir öğretmenin farklı sosyal çevre ve kültürlerle sahip yerlerden gelen insanlarla çalışabilmesi için hangi özelliklere sahip olması gerekmektedir? (*Sosyal ve kültürlerarası beceriler*)

İleride mesleğinizle ilgili bir proje ya da organizasyonu gerçekleştirmeniz gerektiğinde üretken ve hesap verebilir olmanız için hangi özelliklere sahip olmanız gerekir? (*Üretkenlik ve hesap verilebilirlik*)

Girişimcilik

Girişimcilik becerisine sahip bir öğretmen adayı sizce hangi özelliklere sahip olmalıdır? (*Girişimcilik algısı*)

Bir öğretmen adayı olarak siz girişimcilik becerilerine ne düzeyde sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz? (*Girişimcilik öz değerlendirme*)

Girişimciliğin öğretmenlik mesleği açısından önemli olduğunu düşünüyor musunuz? Sebepleriyle açıklar mısınız? (*Girişimciliğin öğretmenlik için önemi*)

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri nitel ve nicel olmak üzere iki aşamada toplanmıştır.

Nicel verinin toplanması için Kişisel Bilgiler Formu, Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ve Girişimcilik ölçeği kullanılmıştır. Adı geçen veri toplama araçları Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nin 2019-2020 eğitim öğretim yılının güz döneminde Eğitim Fakültesi'nin Sınıf Eğitimi Bölümü'nde öğrenim gören sınıf öğretmeni adaylarından toplanmıştır.

Nitel verinin toplanması için ise 15 sorudan oluşan, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Hazırlanan görüşme formu Covid-19 pandemi süreci nedeniyle Google Form üzerinden çevrimiçi ortamda katılımcılara sunulmuş ve gerekli işaretlemelerin ardından veri internet ortamından çekilerek bilgisayar ortamında kayıt altına alınmış ve düzenlenmiştir. Katılımcıların çevrimiçi ortamda doldurdukları formlar araştırmacı tarafından incelenerek her bir katılımcıya kod verilerek dökümleri alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada nicel ve nitel olmak üzere iki boyutta toplanmış olan veriler, farklı yöntemler ve teknikler ile çözümlenmiştir.

Nicel Verinin Analizi

Araştırmanın örnekleme uygulanan Kişisel Bilgiler Formu, Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ve Girişimcilik Ölçeği'nin uygulanması sonucunda elde edilen veriler çevrimiçi ortamda kayıt altına alınıp SPSS (26) istatistiksel analiz programı kullanılarak çözümlenmesi sağlanmıştır.

Son uygulama öncesi ölçeklerin iç tutarlık katsayıları hesaplanarak güvenilirlik sınaması yapılmıştır. Güvenirlik testi sonucunda Girişimcilik Ölçeğine ait Cronbach's Alpha iç tutarlık katsayısı **0.882**, Çok boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği için **0.916** olarak hesaplanmıştır. Ölçeklere ilişkin standardize edilmiş puanların hesaplanmasının ardından katılımcıların ölçeklerden elde etmiş oldukları ortalamalar incelenmiştir. Bu amaçla öncelikle katılımcıların yanıtlarından yola çıkarak, katılımcıların ölçekten elde etmiş oldukları ortalamaların normallik varsayımları sınanmıştır. Bu amaçla Kolmogorov-Smirnov testleri yapılmıştır. Girişimcilik ölçeği konusunda Elde edilen bulgular Tablo 3'te, çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeği ile ilgili bulgular da Tablo 4'te gösterilmiştir:

Tablo 3

Girişimcilik Ölçeği ve Alt Boyutlarının Normallik Tablosu

Girişimcilik Ölçeği ve Alt Boyutları	Kolmogorov-Smirnov		
	Değer	sd	p
Risk Alma	.074	275	.001
Fırsatları Görme	.089	275	.000
Kendine Güven	.100	275	.000
Duygusal Zeka	.078	275	.000
Yenilikçi Olma	.073	275	.001
Girişimcilik Ölçek Bütünü	.042	275	.200*

p<0.05*

Analiz sonucuna göre kişi sayısı 50'den fazla olduğu için Kolmogorov-Smirnov p değerlerine bakılmıştır. Tüm alt boyutların p değerleri p<0.05'ten küçük olduğu için normal dağılım göstermezken, girişimcilik ölçek bütünü'nün toplam p değeri p>0.05'den (p=0.200) büyük olduğu için normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Buna dayalı olarak girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin karşılaştırmalarda parametrik olmayan testler (Mann Whitney U, Kruskal Wallis) yapılırken, ölçek bütününe ilişkin karşılaştırmalarda ise parametrik testler (Bağımsız örneklem t-testi, ANOVA) yapılmıştır.

Tablo 4

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Ölçeği ve Alt Boyutlarının Normallik Tablosu

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Ölçeği ve Alt Boyutları	Kolmogorov-Smirnov		
	Değer	sd	p
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri (BTOB)	.065	275	.007
Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri (EDPÇB)	.132	275	.000
Girişimcilik ve İnovasyon (GİB)	.049	275	.200*
Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri (SSLB)	.092	275	.000
Kariyer Bilinci (KARB)	.181	275	.000
Çok Boyutlu 21. Yy Becerileri Ölçek Bütünü	.045	275	.200*

Analiz sonucuna göre kişi sayısı 50'den fazla olduğu için Kolmogorov-Smirnov p değerlerine bakılmıştır. BTOB, EDPÇB, SSLB ve KARB alt boyutların p değerleri $p < 0.05$ 'ten küçük olduğu için normal dağılım göstermezken, GİB alt boyutu ve çok boyutlu 21. yy becerileri ölçek bütünü p değerleri $p > 0.05$ 'den ($p = 0.200$) büyük olduğu için normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Bu sonuçlara dayalı olarak çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin GİB alt boyutu ile ölçek bütününe ilişkin karşılaştırmalarda parametrik testler (bağımsız örneklem t-testi, ANOVA) yapılırken, diğer alt boyutlara ilişkin karşılaştırmalarda ise parametrik olmayan testler (Mann Whitney U, Kruskal Wallis) yapılmıştır.

Nitel Verinin Analizi

Çalışmada nitel verileri toplamak üzere Google Form üzerinde çevrimiçi bir şekilde gerçekleştirilen görüşmeler gönüllülüğe dayalı olarak yapılmış ve veriler bilgisayar ortamında raporlaştırılırken her bir katılımcının onayı alınarak araştırmanın *inandırıcılığı* sağlanmıştır. *Aktarılabirliği* sağlamak amacıyla her görüşmeden önce araştırma sürecine ilişkin katılımcı kişilere bilgi verilmiştir.

Katılımcı sınıf öğretmenleri adaylarıyla yapılan çevrimiçi görüşmelerde toplanan veriler elektronik ortamda MaxQda 2020 programı aracılığıyla çözümlenerek dökümleri alınmıştır. Google Form üzerinde yapılan görüşmelerin dökümleri farklı birine incelenilerek tutarlılık test edilmiştir. Görüşme formları içinde herhangi bir kısaltma ve düzeltme gibi işlemler yapılmamış, görüşme dökümleri çevrimiçi ortamda kayıt altına alınmıştır.

Çalışmanın nitel verilerinin çözümlenmesinde çalışma grubu bölümünde detayları bulunan kodlamalar kullanılmıştır. Görüşme formları incelenirken katılımcılara ön kod olarak (K) verilmiştir.

Çalışmada görüşme verisinin çözümlenmesinde tümevarım yaklaşımı benimsenerek, sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri ile bu beceriler içerisindeki girişimcilik

konularına ilişkin görüşleri, tematik yaklaşımla incelenmiştir. Bu amaçla katılımcı görüşlerine dayalı olarak üç kategori geliştirilmiştir; öğrenme ve yenilenme becerileri, bilgi, medya ve teknoloji becerileri, yaşam ve kariyer becerileri. Yanı sıra, yaşam ve kariyer becerileri kategorisi içerisinde yer alan girişimcilik temasıyla ilişkili olan kodlar bir araya getirilerek bu tema içerisinde “girişimcilik öz yeterliği” ile “girişimciliğin önemi” adlı iki alt tema oluşturulmuş ve bunlar ayrı alt başlıklarda incelenmiştir.

İçerik analiziyle çözümlenen verinin sunulmasında, mümkün olduğunca sayısallaştırmadan kaçınılmış, katılımcı görüşleri üzerinde yalnızca sıklık (f) ve oran (%) değerleri verilmiştir. Yanı sıra her bir kategori ve tema ile ilişkili olarak grafikler hazırlanarak bulguların daha anlaşılır kılınması sağlanmıştır.

Bölüm IV: Bulgular

Bu çalışmada nicel ve nitel verinin işlendiği yakınsayan modelde karma tip araştırma süreci yürütülmüştür. Nicel verinin çözümlenmesiyle araştırmanın ilk beş sorusunun yanıtlarına ulaşılmıştır. Bu konuda ulaşılan bulgular “*birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci araştırma sorusuna ilişkin bulgular*” adlı beş alt başlıkta detaylandırılmıştır. Nitel verinin çözümlenmesiyle ulaşılan bulgulara “*altıncı araştırma sorusuna ilişkin bulgular*” başlığı altında yer verilmiştir.

Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Birinci Araştırma Sorusu: Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik beceri düzeyleri nedir?

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik beceri düzeylerinin belirlenmesi amacıyla katılımcılara Girişimcilik Ölçeği uygulanmıştır. Ölçekten elde edilen veriler ilk olarak minimum ve maksimum değerler ile aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerini hesaplayarak çözümlenmiştir. Öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğine ilişkin yanıtlarından elde edilen minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 5’te verilmiştir:

Tablo 5

Girişimcilik Ölçek Bütünü ve Alt Boyut Boyutlarının Genel Ortalama Değerleri

Alt Boyutlar	N	Minimum	Maksimum	$\bar{X}$	SS
Risk Alma	275	15.00	35,00	27.01	3.44
Fırsatları Görme	275	21.00	45,00	36.05	4.40
Kendine Güven	275	13.00	35,00	27.88	3.33
Duygusal Zeka	275	15.00	40,00	32.51	3.89
Yenilikçi Olma	275	11.00	35,00	25.01	3.89
Girişimcilik Ölçek Bütünü	275	100.00	190,00	148.47	14.15

Tablo 5 incelendiğinde, katılımcıların girişimcilik ölçeği genel ortalaması 148.47 ± 14.15 olduğu görülmektedir. Bu bulgulara dayalı olarak sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçek bütününe ait ortalamaların, orta değerlerin üzerinde olduğu söylenebilir. Diğer bir ifadeyle katılımcıların kendilerine yönelik girişimcilik konusundaki görüşlerinin yükseğe yakın düzeyde olduğu söylenebilir.

Katılımcıların alt boyutlardan elde ettikleri ortalamalar incelendiğinde risk alma boyutunda $\bar{x}=27.01 \pm 3.44$, fırsatları görme boyutunda $\bar{x}=36.06 \pm 4.40$, kendine güven boyutunda $\bar{x}=27.88 \pm 3.33$, duygusal zeka boyutunda $\bar{x}=32.51 \pm 3.89$ ve yenilikçi olma boyutunda $\bar{x}=25.01 \pm 3.89$ olduğu görülmektedir. Buna göre öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların, orta düzeyin üstünde olduğu görülmüştür.

İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

İkinci Araştırma Sorusu: Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik beceri düzeyleri, cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine, iş deneyimlerinin olup olmamasına, annelerinin iş yeri sahip olmalarına, babalarının iş yeri sahibi olmalarına, yaşamlarını geçirdikleri yerleşim birimine, öğrenim gördükleri yere, akademik başarı düzeylerine, annelerinin eğitim durumuna ve babalarının eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

Çalışmada yanıtı aranan ikinci soru, sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik beceri düzeylerinin kişisel özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye dönüktür. Bu amaçla, verinin normal dağılım göstermesi nedeniyle, girişimcilik ölçek bütününe ait ortalamaların kişisel özelliklere göre değişme durumunu incelemek için parametrik testler yapılırken, alt boyutlara ilişkin verinin normallik varsayımını sağlayamaması nedeniyle alt boyutlardan elde edilen ortalamaların kişisel özelliklere göre farklılaşma durumunu ortaya çıkarmak için de parametrik olmayan testler yürütülmüştür. Bu konuda ulaşılan bulgular iki alt başlıkta sunulmuştur.

Girişimcilik Ölçeği Parametrik Karşılaştırmalar

Girişimcilik ölçek bütününden elde edilen ortalamaların kişisel özelliklere farklılaşma durumunu incelemek için, ikili küme karşılaştırmalarında bağımsız örneklem t testleri, ikiden çok küme karşılaştırmalarında ise tek yönlü varyans analizleri yapılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçek bütününden elde ettikleri ortalamaların cinsiyetlerine, iş deneyimlerine, anne ve babalarının iş yeri sahibi olmalarına ve ailesinin yanında öğrenim görme durumlarına göre farklılaşma durumlarını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 6’da yer verilmiştir:

Tablo 6

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Cinsiyetlerine, İş Deneyimlerine, Anne ve Babalarının İş yeri Sahibi Olmalarına ve Ailesinin Yanında Öğrenim Görme Durumlarına Göre Girişimcilik Ölçeği Ortalamaları Arasındaki Farklar

Değişkenler	Grup	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Cinsiyet	Kadın	224	148.5848	14.13427	273	.284	.835
	Erkek	51	147.9608	14.29820			
İş Deneyimi	Var	133	149.2105	15.21565	273	.841	.039*
	Yok	142	147.7746	13.07013			
Anne İş Yeri	Var	17	143.2941	18.20633	273	-1.562	.091
	Yok	258	148.8101	13.80798			
Baba İş Yeri	Var	66	149.5909	13.65619	272	.734	.427
	Yok	208	148.1202	14.33822			
Okuduğu Yer	Aile Yanında	30	149.3667	13.95432	270	.359	.945
	Farklı Şehir	242	148.3802	14.22828			

p<0.05*

Tablo 6’ya göre, öğretmen adaylarının girişimcilik ölçek bütünü ortalamalarının cinsiyet, anne iş yeri, baba iş yeri ve okuduğu yere göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir (p>0.05). Diğer taraftan iş deneyimi sahibi olmalarına göre katılımcıların girişimcilik becerilerinin istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaştığı

gözlenmiştir ($t(273) = .841, p = .039$). Gözlenen farklılık iş deneyimi olan sınıf öğretmeni adayları lehinedir. Buna dayalı olarak iş deneyimi olan katılımcıların genel girişimcilik düzeylerinin, iş deneyimi olmayanlara göre bir miktar daha fazla olduğu söylenebilir.

İkinci olarak, sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçek bütününden elde ettikleri ortalamaların sınıf düzeylerine göre farklılaşma durumlarını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 7’de yer verilmiştir:

Tablo 7

Girişimcilik Ölçeğinin Sınıf Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Sınıf Düzeyi	N	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
1	54	152.8333	13.85743	Gruplar Arası	2102.84	3	700.948	3.605	.014*
2	69	148.6232	15.14353						
3	67	144.4776	14.65498						
4	85	148.7176	12.31493	Gruplar İçi	52685.64	271	194.412		
Toplam	275	148.4691	14.14065	Genel	54788.48	274			

$p < 0.05^*$

Tablo 7’ye göre, öğretmen adaylarının girişimcilik ölçek bütünü ortalamalarının sınıf düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlenmiştir ($F: 3.605, p = .014$). Gözlenen farkın kaynağını incelemek amacıyla yapılan çözümlenmelerde, girişimcilik ölçek bütününe ilişkin gözlenen farklılığın birinci sınıf öğrencilerinin ortalamaları ile üçüncü sınıfların ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı, diğer bir ifadeyle birinci sınıf öğrencilerinin girişimcilik konusundaki genel görüş düzeylerinin üçüncü sınıf öğrencilerine göre bir miktar daha olumlu olduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarının girişimcilik ölçek bütününden elde ettikleri ortalamaların yerleşim yerine göre farklılaşma durumu belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 8’de yer verilmiştir:

Tablo 8

Girişimcilik Ölçeğinin Yerleşim Yerine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Yerleşim Yeri	N	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Köy-Kasaba	45	148.5778	15.68510	Gruplar Arası	152.800	2	76.400	.380	.684
İlçe	108	147.5833	13.30528						
Şehir Merkezi	122	149.2131	14.33612	Gruplar İçi	54635.687	272	200.866		
Toplam	275	148.4691	14.14065	Genel	54788.487	274			

p<0.05*

Tablo 8'e göre, öğretmen adaylarının girişimcilik ölçek bütünü ortalamalarının yerleşim yerine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmadığı söylenebilir (p>0.05).

Katılımcıların girişimcilik ölçek bütününden elde ettikleri ortalamaların akademik başarı düzeylerine göre farklılaşma durumun belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 9'da yer verilmiştir:

Tablo 9

Girişimcilik Ölçeğinin Akademik Başarı Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Akademik Başarı	N	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
1.00-2.00	15	140.67	16.24	Gruplar Arası	1016.848	2	508.424	2.572	.078
2.00-3.00	157	148.56	14.01						
3.00-4.00	103	149.47	13.81	Gruplar İçi	53771.640	272	197.690		
Toplam	275	148.47	14.14	Genel	54788.487	274			

p<0.05*

Tablo 9'daki bulgulara dayalı olarak, öğretmen adaylarının girişimcilik ölçek bütünü ortalamalarının akademik başarı düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmadığı söylenebilir (p>0.05).

Öğretmen adaylarının girişimcilik ölçek bütününden elde ettikleri ortalamaların annelerinin eğitim düzeyine göre farklılaşma durumun belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 10'da yer verilmiştir:

Tablo 10

Girişimcilik Ölçeğinin Anne Eğitim Durumu Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Anne Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Okumaz-Yazmaz	10	152.40	12,69	Gruplar Arası	1270.892	5	254.178	1.278	.274
İlkokul	122	148.39	15,31						
Ortaokul	48	148.25	11,92						
Lise	74	149.66	13,27						
Lisans	19	144.84	14,74						
Lisansüstü	2	129.00	15,56	Gruplar İçi	53517.595	269	198.950		
Toplam	275	148.4691	14,14065	Genel	54788.487	274			

$p < 0.05^*$

Tablo 10'daki bulgulara dayalı olarak, sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçek bütünü ortalamalarının annelerinin eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmadığı söylenebilir ($p > 0.05$).

Öğretmen adaylarının ortalamalarının babalarının eğitim düzeyine göre farklılaşp farklılaşmadığını incelemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 11'de yer verilmiştir:

Tablo 11

Girişimcilik Ölçeğinin Baba Eğitim Durumu Düzeyine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Baba Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Okumaz-Yazmaz	3	145.6667	3.78594	Gruplar Arası	145.595	5	29.119	.143	.982
İlkokul	86	148.7442	15.56934						
Ortaokul	40	148.0250	12.98221						
Lise	93	149.1183	13.20890						
Lisans	48	147.4792	14.20217						
Lisansüstü	5	146.4000	21.82430	Gruplar İçi	54642.892	269	198.950		
Toplam	275	148.4691	14.14065	Genel	54788.487	274			

p<0.05*

Tablo 11'deki bulgular, öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeği genel ortalamalarının babalarının eğitim durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılaşmadığını göstermektedir (p>0.05).

Girişimcilik Ölçeği Non-parametrik Karşılaştırmalar

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların kişisel özelliklere farklılaşma durumunu incelemek için, ikili küme karşılaştırmalarında Mann Whitney U, ikiden çok küme karşılaştırmalarında ise Kruskal Wallis H testleri yapılmıştır.

Öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin boyutlarından elde ettikleri ortalamaların cinsiyetlerine göre farklılaşma durumlarını belirleyebilmek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 12'de yer verilmiştir:

Tablo 12

Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Risk Alma	Kadın	224	133.17	29830.50	4630.500	.034*
	Erkek	51	159.21	8119.50		
Fırsatları Görme	Kadın	224	138.79	31088.50	5535.500	.730
	Erkek	51	134.54	6861.50		
Kendine Güven	Kadın	224	140.43	31456.00	5168.000	.286
	Erkek	51	127.33	6494.00		
Duygusal Zeka	Kadın	224	143.49	32141.50	4482.500	.016*
	Erkek	51	113.89	5808.50		
Yenilikçi Olma	Kadın	224	136.95	30677.50	5477.500	.646
	Erkek	51	142.60	7272.50		

p<0.05*

Tablo 12'ye göre, adayların risk alma (U:4630.50, $p = .034$) ve duygusal zeka (U:4482.50, $p = .016$) alt boyutlarından elde ettikleri ortalamalar cinsiyetlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşırken, fırsatları görme, kendine güven, yenilikçi olma alt boyutlarındaki ortalamalarının ise cinsiyetlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Gözlenen farklılıklar risk alma konusunda erkek öğretmen adayları, duygusal zeka konusunda da kadın öğretmen adayları lehinedir. Bu bulgulara dayalı olarak, erkek sınıf öğretmeni adaylarının risk alma davranışları göstermede kadın adaylardan daha istekli oldukları, kadın öğretmen adaylarının ise duygusal zeka konusundaki eğilimlerinin erkek adaylardan daha güçlü olduğu izlenimi edinilmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların iş deneyimleri bulunup bulunmadığına göre farklılaşma durumlarını belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 13'te yer verilmiştir:

Tablo 13

Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının İş Deneyimi Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	İş Deneyimi	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Risk Alma	Var	133	147.99	19683.00	8114.000	.043*
	Yok	142	128.64	18267.00		
Fırsatları Görme	Var	133	138.35	18401.00	9396.000	.943
	Yok	142	137.67	19549.00		
Kendine Güven	Var	133	136.99	18220.00	9309.000	.838
	Yok	142	138.94	19730.00		
Duygusal Zeka	Var	133	131.90	17542.50	8631.500	.217
	Yok	142	143.71	20407.50		
Yenilikçi Olma	Var	133	148.02	19686.50	8110.500	.042*
	Yok	142	128.62	18263.50		

p<0.05*

Tablo 13'teki bulgular incelendiğinde, katılımcıların risk alma (U:8114.00, $p = .043$) ve yenilikçi olma (U:8110.50, $p = .042$) alt boyutlarından elde ettikleri ortalamalar iş deneyimlerinin olup olmaması durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşırken, fırsatları görme, kendine güven ve duygusal zeka alt boyutlarındaki ortalamalarının ise iş deneyimi durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Görülen farklılıklar risk alma ve yenilikçi olma konusunda iş deneyimi olan öğretmen adayları lehinedir. Bu bulgulara dayalı olarak, iş deneyimi olan sınıf öğretmeni adaylarının risk alma ve yenilikçi olma davranışları göstermede iş deneyimi olmayan adaylara göre daha eğilimli oldukları, diğer bir ifadeyle daha önce bir işte çalışmış olanların daha kolay risk alma ve yeniliğe açık olmada iş deneyimi olmayanlara göre daha avantajlı konumda oldukları söylenebilir.

Öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların annelerinin iş yeri sahibi olup olmamasına göre farklılaşma durumunu

belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 14'te yer verilmiştir:

Tablo 14

Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Anne İş Yeri Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne İş Yeri	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Risk Alma	Var	17	116.85	1986.50	1833.500	.256
	Yok	258	139.39	35963.50		
Fırsatları Görme	Var	17	122.82	2088.00	1935.000	.415
	Yok	258	139.00	35862.00		
Kendine Güven	Var	17	106.15	1804.50	1651.500	.087
	Yok	258	140.10	36145.50		
Duygusal Zeka	Var	17	96.76	1645.00	1492.000	.027*
	Yok	258	140.72	36305.00		
Yenilikçi Olma	Var	17	123.47	2099.00	1946.000	.435
	Yok	258	138.96	35851.00		

p<0.05*

Tablo 14' göre, öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinden duygusal zeka konusunda elde ettikleri ortalamaların annelerinin iş yeri sahibi olmasına göre anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir (U:1492.00, $p = 0.27$). Görülen farklılık annesi iş yeri sahibi olmayanlar lehinedir. Bu bulguya dayalı olarak öğretmen adaylarının girişimciliğin duygusal zeka boyutunda annelerinin iş yeri sahibi olmalarından etkileniyor olabilecekleri söylenebilir. Diğer taraftan öğretmen adaylarının risk alma, fırsatları görme, kendine güven ve yenilikçi olma durumlarının annelerinin iş yeri sahibi olup olmamasına göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların babalarının iş yeri sahibi olup olmamasına göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 15'te yer verilmiştir:

Tablo 15

Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Baba İş Yeri Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Baba İş Yeri	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Risk Alma	Var	66	131.40	8672.50	6461.500	.471
	Yok	208	139.44	29002.50		
Fırsatları Görme	Var	66	136.95	9038.50	6827.500	.948
	Yok	208	137.68	28636.50		
Kendine Güven	Var	66	142.38	9397.00	6542.000	.564
	Yok	208	135.95	28278.00		
Duygusal Zeka	Var	66	147.08	9707.50	6231.500	.258
	Yok	208	134.46	27967.50		
Yenilikçi Olma	Var	66	145.92	9630.50	6308.500	.320
	Yok	208	134.83	28044.50		

p<0.05*

Tablo 15'teki bulgular incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının risk alma, fırsatları görme, kendine güven, duygusal zeka ve yenilikçi olma konularında elde ettikleri ortalamaların babalarının iş yerinin olup olmamasına göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Buna dayalı olarak babaların iş yeri sahibi olmasının öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerini alt boyutlarda etkilemediği söylenebilir.

Öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların ailelerinin yanında öğrenim görüp görmemelerine açısından istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma durumlarını inceleyebilmek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgular Tablo 16'da verilmiştir:

Tablo 16

Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Aile Yanı Okuma Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Aile Yanı Okuma	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Risk Alma	Aile Yanında	30	134.87	4046.00	3581.000	.904
	Farklı Şehir	242	136.70	33082.00		
Fırsatları	Aile Yanında	30	140.62	4218.50	3506.500	.760
	Farklı Şehir	242	135.99	32909.50		
Görme	Aile Yanında	30	146.42	4392.50	3332.500	.462
	Farklı Şehir	242	135.27	32735.50		
Kendine	Aile Yanında	30	141.77	4253.00	3472.000	.696
	Farklı Şehir	242	135.85	32875.00		
Zeka	Aile Yanında	30	138.27	4148.00	3577.000	.896
	Farklı Şehir	242	136.28	32980.00		

p<0.05*

Tablo 16'daki bulgulara göre, katılımcıların ailelerinin yanında ya da farklı şehirlerde öğrenim görmelerine göre risk alma, fırsatları görme, kendine güven, duygusal zeka ve yenilikçi olma durumlarının farklılaşmadığı söylenebilir. Katılımcıların sınıf düzeyleri ile girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarındaki ortalamalarını karşılaştırmak amacıyla Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 17'de yer verilmiştir:

Tablo 17

Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	H	P	Fark
Risk Alma	1	54	147.64	2.582	.461	
	2	69	140.21			
	3	67	125.47			
	4	85	139.96			
Fırsatları Görme	1	54	167.25	14.403	.002*	1-2: Duygusal Zekâ 1-3: Fırsatları Görme, Duygusal Zeka
	2	69	143.93			
	3	67	113.41			
	4	85	133.99			
Kendine Güven	1	54	155.10	4.767	.190	1-4: Fırsatları Görme, Duygusal Zeka 2-3: Fırsatları Görme, Duygusal Zeka
	2	69	142.49			
	3	67	125.14			
	4	85	133.63			
Duygusal Zeka	1	54	175.75	23.905	.000*	3-4: Duygusal Zeka
	2	69	141.03			
	3	67	105.09			
	4	85	137.50			
Yenilikçi Olma	1	54	130.44	.650	.885	
	2	69	139.86			
	3	67	138.42			
	4	85	140.96			

p<0.05*

Tablo 17'ye göre, katılımcı sınıf öğretmeni adaylarının fırsatları görme (H: 1,403, sd=3, p<.01) ve duygusal zeka (H: 23.905, sd=3, p<.01) konusundaki ortalamalarının sınıf düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaştığı görülmektedir. Diğer taraftan risk alma, kendine güven ve yenilikçi olma konusundaki ortalamalarının ise sınıf düzeylerine göre farklılaşmadığı gözlenmiştir.

Ölçümlerde gözlenen farklılığın hangi gruplar arasındaki farklılıklardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırma testleri sonucunda, fırsatları görme konusunda gözlenen farklılığın 1>3, 1>4 ve 2>3 sınıfların ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı ve farklılığın birinci ve ikinci sınıflar lehine olduğu görülmüştür.

Buna dayalı olarak birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin fırsatları görme konusunda üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden daha avantajlı konumda oldukları söylenebilir.

Duygusal zeka konusunda gözlenen farklılığın hangi gruplar arasındaki farklılıklardan kaynaklandığını belirlemek amacıyla uygulanan ikili karşılaştırma testleri sonucunda, gözlenen farklılıkların 1>2, 1>3, 1>4, 2>3 ve 4>3 sınıfların ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı görülmektedir. Bulgulara dayalı olarak sınıf son sınıflar hariç olmak üzere, sınıf düzeyi arttıkça duygusal zeka konusunda azalma eğilimi gösterdikleri izlenimi edinilmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların ailelerinin yerleşim yerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 18’de yer verilmiştir:

Tablo 18

Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yerleşim Yeri	N	Sıra Ortalaması	H	P
Risk Alma	Köy, Kasaba Vb.	45	144.10	.319	.853
	İlçe	108	136.85		
	Şehir Merkezi	122	136.77		
Fırsatları Görme	Köy, Kasaba Vb.	45	146.96	.787	.675
	İlçe	108	134.49		
	Şehir Merkezi	122	137.81		
Kendine Güven	Köy, Kasaba Vb.	45	146.08	1.743	.418
	İlçe	108	130.38		
	Şehir Merkezi	122	141.76		
Duygusal Zeka	Köy, Kasaba Vb.	45	137.70	.021	.990
	İlçe	108	137.28		
	Şehir Merkezi	122	138.75		
Yenilikçi Olma	Köy, Kasaba Vb.	45	127.40	5.334	.069
	İlçe	108	128.47		
	Şehir Merkezi	122	150.35		

p<0.05*

Tablo 18'deki bulgular incelendiğinde, katılımcı adayların risk alma, fırsatları görme, kendine güven, duygusal zeka ve yenilikçi olma konularındaki ortalamalarının ailelerinin yerleşim yerine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmüştür($p>0.05$). Bu bulguya dayalı olarak, öğretmen adaylarının ailelerinin yaşadıkları yerleşim yerinin köy, kasaba, ilçe ya da şehir merkezi olmasının onların girişimciliğin alt boyutlarına ilişkin görüşleri üzerinde anlamlı farklılıklara yol açmadığı söylenebilir. Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların akademik başarı seviyelerine göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Tablo 19'da Kruskal Wallis testi yapılmıştır.

Tablo 19

Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Akademik Başarı Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Akademik Başarı	N	Sıra Ortalaması	H	p	Fark
Risk Alma	1.00-2.00	15	124.63	.503	.777	
	2.00-3.00	157	137.87			
	3.00-4.00	103	140.15			
Fırsatları Görme	1.00-2.00	15	123.80	.509	.775	
	2.00-3.00	157	138.82			
	3.00-4.00	103	138.81			
Kendine Güven	1.00-2.00	15	131.80	2.164	.339	
	2.00-3.00	157	132.64			
	3.00-4.00	103	147.07			
Duygusal Zeka	1.00-2.00	15	108.77	2.159	.340	
	2.00-3.00	157	139.56			1.00-2.00/2.00-3.00 Yenilikçi Olma
	3.00-4.00	103	139.88			
Yenilikçi Olma	1.00-2.00	15	73.07	12.565	.002*	
	2.00-3.00	157	136,25			1.00-2.00/3.00-4.00 Yenilikçi Olma
	3.00-4.00	103	150,12			

p<0.05*

Tablo 19'daki bulgulara göre, katılımcı öğretmen adaylarının yenilikçi olma ($H: 12.565, sd=2, p = .01$) alt boyutundan elde ettikleri ortalamalar akademik başarı durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Görülen farklılıkların hangi akademik başarıya sahip katılımcıların ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklandığını belirlemek amacıyla ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre, gözlenen farklılık akademik başarısı 1.00-2.00 arası olan katılımcılar ile 2.00-3.00 ve 3.00-4.00 arası olan katılımcıların ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Hesaplanan farklılıklar en düşük ortalamaya sahip olan katılımcılar aleyhinedir. Burada dikkat çeken bir konu da akademik başarı düzeyi arttıkça öğretmen adaylarının yenilikçi olma konusundaki görüşlerinin de pozitif yönde artma eğiliminde olmasıdır.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların annelerinin eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek amacıyla Kruskal Wallis testi uygulanmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 20'de yer verilmiştir:

Tablo 20

Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Anne Eğitim Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Eğitim	N	Sıra Ortalaması	H	p
Risk Alma	Okumaz-Yazmaz	10	175.30	2.757	.737
	İlkokul	122	138.77		
	Ortaokul	48	137.69		
	Lise	74	134.95		
	Lisans	19	126.26		
	Lisansüstü	2	136.75		
Fırsatları Görme	Okumaz-Yazmaz	10	164.05	2.870	.720
	İlkokul	122	139.84		
	Ortaokul	48	138.47		
	Lise	74	135.35		
	Lisans	19	128.47		
	Lisansüstü	2	72.50		
Kendine Güven	Okumaz-Yazmaz	10	140.50	4.596	.467
	İlkokul	122	140.82		
	Ortaokul	48	134.06		
	Lise	74	138.05		
	Lisans	19	140.58		
	Lisansüstü	2	22.00		
Duygusal Zeka	Okumaz-Yazmaz	10	118.00	6.388	.270
	İlkokul	122	139.03		
	Ortaokul	48	130.18		
	Lise	74	151.50		
	Lisans	19	116.97		
	Lisansüstü	2	63.25		
Yenilikçi Olma	Okumaz-Yazmaz	10	162.15	10.812	.055
	İlkokul	122	131.65		
	Ortaokul	48	134.94		
	Lise	74	155.62		
	Lisans	19	117.03		
	Lisansüstü	2	25.50		

p<0.05

Tablo 20'ye göre, katılımcı sınıf öğretmeni adaylarının risk alma, fırsatları görme, kendine güven, duygusal zeka ve yenilikçi olma konusundaki ortalamalarının annelerinin eğitim düzeylerine göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı, diğer bir ifadeyle annelerinin hangi düzeyde mezuniyete sahip olduğu konusunun öğretmen adaylarının girişimcilik konusundaki görüşlerinde alt boyutlar bağlamında farklılığa yol açmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların babalarının eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşp farklılaşmadığını inceleyebilmek için Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgular Tablo 21’de yer verilmiştir:

Tablo 21

Girişimcilik Ölçeğinin Alt Boyutlarının Baba Eğitim Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Eğitim	N	Sıra Ortalaması	H	p	Fark
Risk Alma	Okumaz-Yazmaz	3	153.17	2.921	.712	
	İlkokul	86	137.13			
	Ortaokul	40	154.31			
	Lise	93	134.88			
	Lisans	48	128.94			
	Lisansüstü	5	158.40			
Fırsatları Görme	Okumaz-Yazmaz	3	134.50	1.928	.859	
	İlkokul	86	146.03			
	Ortaokul	40	136.78			
	Lise	93	133.51			
	Lisans	48	131.27			
	Lisansüstü	5	160.00			
Kendine Güven	Okumaz-Yazmaz	3	98.33	1.303	.935	
	İlkokul	86	135.26			
	Ortaokul	40	143.43			
	Lise	93	140.17			
	Lisans	48	138.27			
	Lisansüstü	5	122.60			
Duygusal Zeka	Okumaz-Yazmaz	3	76.17	3.925	.560	
	İlkokul	86	136.69			
	Ortaokul	40	129.46			
	Lise	93	140.13			
	Lisans	48	149.77			
	Lisansüstü	5	113.30			
Yenilikçi Olma	Okumaz-Yazmaz	3	151.50	12.292	.031*	İlkokul-Ortaokul: Yenilikçi Olma Ortaokul-Lise: Yenilikçi Olma
	İlkokul	86	141.97			
	Ortaokul	40	108.15			
	Lise	93	154.36			
	Lisans	48	127.81			
	Lisansüstü	5	93.90			

p<0.05*

Tablo 21’deki bulgular, sınıf öğretmeni adaylarının yenilikçi olma konusundaki (H: 12.292, sd: 5, p<= .031) ortalamalarının baba eğitim durumlarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaştığını göstermektedir.

Görülen farklılıkların hangi gruplar arası farklılıktan kaynaklandığını incelemek amacıyla ikili karşılaştırmalar yapılmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre gözlenen farklılığın babası ortaokul mezunu katılımcılar ile babası ilkokul ve lise mezunu öğretmen adaylarının ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı ve farklılığın babası ilkokul ve lise mezunu katılımcılar lehine olduğu söylenebilir. Diğer bir ifadeyle babası ortaokul mezunu olan öğretmen adaylarının yenilikçi olma durumlarının babası diğer eğitim düzeylerinden mezun olanlara göre daha düşük olabileceği izlenimi edinilmiştir. Bu bulgunun ileri araştırmalarla desteklenmesi yerinde olacaktır.

Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Üçüncü Araştırma Sorusu: Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl beceri düzeyleri nedir?

Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerilerine ilişkin görüşlerinin belirlenmesi amacıyla katılımcılara çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeği uygulanmıştır. Ölçekten Ulaşılan veri ilk olarak minimum ve maksimum değerler ile aritmetik ortalama ve standart sapma değerlerinin hesaplanmasıyla çözümlenmiştir. Öğretmen adaylarının yanıtları doğrultusunda çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinden elde edilen minimum, maksimum, ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 22’de verilmiştir:

Tablo 22

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçek Bütünü ve Ölçeğin Alt Boyutlarının Genel Ortalama Değerleri

Alt Boyutlar	N	Minimum	Maksimum	$\bar{X}$	SS
BTOB	275	43.00	75.00	62.35	6.94
EDPÇB	275	7.00	30.00	24.47	4.95
GİB	275	21.00	50.00	37.83	5.98
SSLB	275	4.00	20.00	15.32	2.49
KARB	275	15.00	30.00	27.00	3.16
Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçek Bütünü	275	123.00	205.00	166.96	16.93

Tablo 22 incelendiğinde, katılımcıların çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeği genel ortalamasının 166.96 ± 16.93 olduğu görülmektedir. Bu bulgulara dayalı olarak aday öğretmenlerin çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütününe ait ortalamaların, orta değerlerin üzerinde olduğu söylenebilir. Diğer bir ifadeyle katılımcıların 21. yüzyıl becerileri konusundaki görüşlerinin yükseğe yakın düzeyde olduğu söylenebilir.

Katılımcıların çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamalar incelendiğinde, BTOB alt boyutunun ortalaması $\bar{x}=62.35 \pm 6.94$, EDPÇB alt boyutunun ortalaması $\bar{x}=24.47 \pm 4.954$, GİB alt boyutunun ortalaması $\bar{x}=37,83 \pm 5,98$, SSLB alt boyutunun ortalaması $\bar{x}=15.32 \pm 2.49$ ve Kariyer Bilinci alt boyutunun ortalaması $\bar{x}=27.00 \pm 3.16$ olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bulgulara göre, katılımcı sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeği alt boyutlarından elde ettikleri skorların ortalamasının üzerinde olduğu söylenebilir.

Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Çalışmada yanıtı aranan dördüncü soru, öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri konusundaki görüşlerinin kişisel özelliklerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye dönüktür. Bu amaçla, verinin normal dağılım göstermesi nedeniyle, girişimcilik ve inovasyon (GİB) alt boyutu ile çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütününe ait ortalamaların kişisel özelliklere göre değişme durumunu incelemek için parametrik testler yapılırken, diğer alt boyutlara (BTOB, EDPÇB, SSLB ve KARB) ilişkin verinin normallik varsayımını sağlayamaması nedeniyle diğer alt boyutlarından elde edilen ortalamaların kişisel özelliklere göre farklılaşma durumunu ortaya çıkarmak için de parametrik olmayan testler yürütülmüştür. Bu konuda ulaşılan bulgular iki alt başlıkta sunulmuştur.

21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği Parametrik Karşılaştırmalar

21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ile girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan elde edilen ortalamaların kişisel özelliklere farklılaşma durumunu incelemek için, ikili küme

karşılaştırmalarında bağımsız örneklem t testleri, ikiden çok küme karşılaştırmalarında ise tek yönlü varyans analizleri yapılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ile girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan elde ettikleri ortalamaların cinsiyet değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır.

Tablo 23

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun Cinsiyet Değişkenine Göre Bağımsız T Testi Sonuçları

Değişkenler	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri (GİB)	Kadın	224	37.64	5.820	273	-1.129	.176
	Erkek	51	38.69	6.65			
Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçek Bütünü	Kadın	224	167.25	16.81	273	.578	.679
	Erkek	51	165.73	17.57			

p<0.05*

Tablo 23'teki bulgulara katılımcı sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ile girişimcilik ve inovasyon konusundaki görüşlerinin cinsiyetlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmadığı söylenebilir (p>0.05). Diğer bir ifadeyle erkek ya da kadın olmanın öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ile girişimcilik ve inovasyon konusundaki görüşleri üzerinde etkili olmadığı izlenimi edinilmiştir.

Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ile girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan elde ettikleri ortalamaların iş deneyimleri olup olmadığına göre farklılaşma durumlarını belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 24'te yer verilmiştir:

Tablo 24

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun İş Deneyimi Değişkenine Göre Bağımsız T Testi Sonuçları

Değişkenler	İş Deneyimi	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri (GİB)	Var	133	38.34	6.26	273	1.358	.639
	Yok	142	37.36	5.69			
Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçek Bütünü	Var	133	167.83	17.75	273	.818	.769
	Yok	142	166.16	16.14			

p<0.05*

Tablo 24'teki bulgular katılımcı sınıf öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ile girişimcilik ve inovasyon konusundaki görüşlerinin iş deneyimine göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaşmadığını göstermektedir (p>0.05). Buna dayalı olarak, öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ile girişimcilik ve inovasyon konusundaki görüşlerinin daha önce çalışıp çalışmamış olmalarından etkilenmediği izlenimi edinilmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ile girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan elde ettikleri ortalamaların annelerinin iş yeri sahibi olma durumuna göre farklılaşma durumlarını belirleyebilmek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 25'te yer verilmiştir:

Tablo 25

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile GİB Alt Boyutunun Anne İş Yeri Değişkenine Göre Bağımsız T Testi Sonuçları

Değişkenler	Anne İş Yeri	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri (GİB)	Var	17	37.06	7.79	273	-.550	.039*
	Yok	258	37.88	5.86			
Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçek Bütünü	Var	17	158.06	21.45	273	-2.256	.115
	Yok	258	167.55	16.47			

p<0.05*

Tablo 25'deki bulgulara göre, adayların girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan elde ettikleri ortalamalarının annelerinin iş yeri sahibi olma durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlenmiştir ($t(273) = -.550, p = .039$). Gözlenen farklılık annesi iş yeri sahibi olmayan katılımcılar lehinedir. Bu bulguya dayalı olarak, annesinin iş yeri olmamasının, sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ve inovasyon konusundaki görüşlerini olumsuz etkileme potansiyeli taşıdığı söylenebilir.

Diğer taraftan katılımcıların 21. yüzyıl becerileri ölçek bütününden elde ettikleri ortalamalar ise annelerinin iş yeri sahibi olup olmamasına göre farklılaşmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ile girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan elde ettikleri ortalamaların babalarının iş yeri sahibi olma durumuna göre farklılaşma durumlarını belirleyebilmek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 26'da yer verilmiştir:

Tablo 26

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun Baba İş Yeri Değişkenine Göre Bağımsız T Testi Sonuçları

Değişkenler	Baba İş Yeri	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri (GİB)	Var	66	38.30	6.22	272	.743	.777
	Yok	208	37.67	5.93			
Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçek Bütünü	Var	66	165.12	17.70	272	-1.019	.646
	Yok	208	167.56	16.72			

p<0.05*

Tablo 26'daki bulgulara göre, adayların girişimcilik ve inovasyon alt boyutu ile 21. yüzyıl becerileri ölçek bütününden elde ettikleri ortalamaların babalarının iş yeri sahibi olma durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir (p>0.05). Bu bulguya dayalı olarak öğretmen adaylarının babalarının iş yerinin bulunup bulunmaması onların genel olarak 21. yüzyıl becerileri konusundaki görüşleri üzerinde farklılığa yol açmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ile girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan elde ettikleri ortalamaların ailelerinin yanında ya da başka şehirde okuma durumlarına göre farklılaşma durumlarını belirleyebilmek için bağımsız örneklem t testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 27'de yer verilmiştir:

Tablo 27

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun Aile Yanı Okuma Değişkenine Göre Bağımsız T Testi Sonuçları

Değişkenler	Aile Yanı Okuma	N	$\bar{X}$	SS	sd	t	p
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri (GİB)	Aile Yanında	30	38.13	5.82	270	.295	.967
	Farklı Şehir	242	37.79	6.05			
Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçek Bütünü	Aile Yanında	30	169.43	18.59	270	.818	.455
	Farklı Şehir	242	166.74	16.81			

p<0.05*

Tablo 27'deki bulgular incelendiğinde, sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan ile 21. yüzyıl becerileri ölçek bütününden elde ettikleri ortalamaların aile yanı okuma değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0.05$). Buna dayalı olarak öğretmen adaylarının ailelerinin yanında ya da farklı bir şehirde öğrenim görmelerinin onların genel olarak 21. yüzyıl becerileri ile girişimcilik ve inovasyon konusundaki görüşleri üzerinde farklılığa yol açmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ile girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan elde ettikleri ortalamaların sınıf düzeylerine göre farklılaşma durumlarını belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 28'de yer verilmiştir:

Tablo 28

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Sınıf	N	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Girişimcilik ve İnovasyon (GİB)	1	5	38.56	5.79	Gruplar Arası	91.07	3	30.36	.85	.469
	2	6	37.52	6.49						
	3	6	37.05	6.34	Gruplar İçi	9717.23	271	35.60		
	4	8	38.25	5.37						
	Toplam	27	37.83	5.98						
Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçek Bütünü	1	5	170.41	15.50	Gruplar Arası	2278.22	3	759.41	2.70	.046
	2	6	168.84	16.57						
	3	6	162.40	18.23	Gruplar İçi	76259.42	271	281.40		
	4	8	166.85	16.51						
	Toplam	27	166.96	16.93						

$p<0.05^*$

Tablo 28'e göre, öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ortalamalarının sınıf düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaştığı gözlenmiştir (F: 2.699, $p = .046$). Gözlenen farkın kaynağını incelemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmalarda, ölçek bütününe ilişkin gözlenen farklılığın birinci sınıf öğrencilerinin ortalamaları ile üçüncü sınıfların ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı, farklılığın birinci sınıf öğrencileri lehine olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle birinci sınıf öğrencilerinin 21. yüzyıl becerileri konusundaki genel görüş düzeylerinin üçüncü sınıf öğrencilerine göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ile girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan elde ettikleri ortalamaların yerleşim yeri değişkenine göre farklılaşma durumlarını belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 29'da yer verilmiştir:

Tablo 29

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Alt Boyutunun Yerleşim Yeri Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Yerleşim Yeri	N	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri (GİB)	Köy-	45	37.29	7.13	Gruplar Arası	32.230	2	16.115	.448	.639
	Kasaba									
	İlçe	108	38.22	5.34	Gruplar İçi	9776.075	272	35.941		
	Şehir	122	37.69	6.09						
	Toplam	275	37.83	5.98	Genel	9808.305	274			
Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçek Bütünü	Köy-	45	162.64	21.16	Gruplar Arası	1033.574	2	516.787	1.814	.165
	Kasaba									
	İlçe	108	167.42	15.23	Gruplar İçi	77504.063	272	284.941		
	Şehir	122	168.15	16.51						
	Toplam	275	166.96	16.93	Genel	78537.636	274			

$p < 0.05^*$

Tablo 29'a göre, adayların 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ile girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan elde ettikleri ortalamaların ailelerinin ikamet ettiği yerleşim yerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($p>0.05$).

Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ile girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan elde ettikleri ortalamaların akademik başarı düzeylerine göre farklılaşma durumlarını belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır.

Ulaşılan bulgulara Tablo 30'da yer verilmiştir:

Tablo 30

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri Alt Boyutunun Akademik Başarı Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Akademik Başarı	N	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri (GİB)	1.00-2.00	15	35.53	6.70	Gruplar Arası	137.163	2	68.582	1.929	.147
	2.00-3.00	157	37.60	6.04						
	3.00-4.00	103	38.52	5.74	Gruplar İçi	9671.142	272	35.556		
	Toplam	275	37.83	5.98	Genel	9808.305	274			
Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçek Bütünü	1.00-2.00	15	156.20	18.18	Gruplar Arası	2448.120	2	1224.060	4.376	.013*
	2.00-3.00	157	166.34	17.72						
	3.00-4.00	103	169.48	14.85	Gruplar İçi	76089.516	272	279.741		
	Toplam	275	166.96	16.93	Genel	78537.636	274			

$p<0,05^*$

Tablo 30'a göre, öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ortalamalarının akademik başarı düzeylerini göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlenmiştir (F: 1224.06, $p = .013$). Gözlenen farkın kaynağını incelemek amacıyla yapılan ikili karşılaştırmalarda, ölçek bütününe ilişkin gözlenen farklılığın akademik

başarı düzeyi 1.00-2.00 arası olanlar ile 3.00-4.00 arası olanların ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı, farkın en başarılı öğrenciler lehine olduğu görülmüştür. Bu bulguya dayalı olarak akademik başarı düzeyi en yüksek olan öğrencilerin 21. yüzyıl becerileri konusundaki genel görüş düzeylerinin akademik başarı düzeyi en düşük olan öğrencilerine göre daha olumlu olduğu söylenebilir.

Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ile girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan elde ettikleri ortalamaların annelerinin eğitim düzeyine göre farklılaşma durumlarını belirleyebilmek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 31’de yer verilmiştir:

Tablo 31

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Alt Boyutunun Anne Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Anne Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri (GİB)	Okumaz-Yazmaz	10	40.60	4.60	Gruplar Arası	258.99	5	51.798	1.459	.204
	İlkokul	122	37.75	6.31						
	Ortaokul	48	38.42	5.82						
	Lise	74	37.91	5.77						
	Lisans	19	35.89	5.33						
	Lisansüstü	2	31.00	1.41	Gruplar İçi	9549.32	269	35.499		
	Toplam	275	37.83	5.98	Genel	9808.31	274			
Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçek Bütünü	Okumaz-Yazmaz	10	172.60	16.30	Gruplar Arası	2941.14	5	588.228	2.093	.067
	İlkokul	122	166.97	17.83						
	Ortaokul	48	168.58	16.15						
	Lise	74	167.54	15.34						
	Lisans	19	160.74	16.58						

Tablo 31'in devamı

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Alt Boyutunun Anne

Lisansüstü	2	137.50	19.09	Gruplar	75596.50	269	281.028
				İçi			
Toplam	275	166.9636	16.93026	Genel	78537.64	274	

Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

p<0.05*

Tablo 31'e bakıldığında, öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ile girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan elde ettikleri ortalamaların annelerinin eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir (p>0.05). Diğer bir ifadeyle katılımcıların annelerinin eğitim düzeyi onların 21. yüzyıl becerileri konusundaki görüşleri üzerinde farklılığa yol açmamaktadır denilebilir.

Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ile girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan elde ettikleri ortalamaların babalarının eğitim düzeyine göre farklılaşma durumlarını belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 32'de yer verilmiştir:

Tablo 32

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Alt Boyutunun Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Baba Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Varyans Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ort.	F	p
	Okumaz-Yazmaz	3	39.67	4.50925	Gruplar	244.712	5	48.942	1.377	.233
					Arası					
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri (GİB)	İlkokul	86	38.65	6.77						
	Ortaokul	40	36.25	5.92						
	Lise	93	38.27	5.35						
	Lisans	48	36.94	5.41						
	Lisansüstü	5	35.80	7.75	Gruplar	9563.594	269	35.552		
					İçi					
	Toplam	275	37.83	5.98	Genel	9808.305	274			

Tablo 32'nin devamı

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği ile Girişimcilik ve İnovasyon Alt Boyutunun Baba Eğitim Durumu Değişkenine Göre ANOVA Testi Sonuçları

	Okumaz-	3	162.33	13.05	Gruplar	1757.729	5	351.546	1.232	.294
Çok	Yazmaz				Arası					
Boyutlu	İlkokul	86	169.16	19.24						
21.	Ortaokul	40	164.28	14.84						
Yüzyıl	Lise	93	167.55	15.49						
Becerileri	Lisans	48	165.81	16.28						
Ölçek	Lisansüstü	5	153.60	21.34	Gruplar	76779.907	269	285.427		
Bütünü					İçi					
	Toplam	275	166.96	16.93	Genel	78537.636	274			

$p < 0.05^*$

Tablo 32'ye göre, adayların 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ile girişimcilik ve inovasyon alt boyutundan elde ettikleri ortalamaların babalarının eğitim düzeyine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir ($p > 0.05$). Diğer bir ifadeyle katılımcıların babalarının eğitim düzeyi onların 21. yüzyıl becerileri konusundaki görüşleri üzerinde farklılığa yol açmamaktadır denilebilir.

21. Yüzyıl Becerileri Ölçeği Non-parametrik Karşılaştırmalar

Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların kişisel özelliklere göre farklılaşma durumunun incelenmesi amacıyla, ikili küme karşılaştırmalarında Mann Whitney U, ikiden çok küme karşılaştırmalarında ise Kruskal Wallis-H testleri yapılmıştır.

Öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların cinsiyetlerine göre farklılaşma durumlarını belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 33'de yer verilmiştir:

Tablo 33

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Cinsiyet Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Cinsiyet	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
BTOB	Kadın	224	139.81	31316.50	5307.500	.430
	Erkek	51	130.07	6633.50		
EDPÇB	Kadın	224	140.44	31459.50	5164.500	.283
	Erkek	51	127.26	6490.50		
SSLB	Kadın	224	136.15	30497.50	5297.500	.415
	Erkek	51	146.13	7452.50		
KARB	Kadın	224	145.88	32676.50	3947.500	.000*
	Erkek	51	103.40	5273.50		

p<0.05*

Tablo 33'e göre, öğretmen adaylarının kariyer bilinci alt boyutundan elde ettikleri ortalamaların (U: 3947.50, $p = 01$) cinsiyetlerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Gözlenen farklılık kadın öğretmen adayları lehinedir. Bu bulguya dayalı olarak kadın öğretmen adaylarının kariyer bilinci konusundaki görüşlerinin erkek öğretmen adaylardan daha olumlu olduğu, diğer bir ifadeyle bulgular, kadın öğretmen adaylarının daha yüksek kariyer bilincine sahip olduklarını düşündürmektedir.

Yanı sıra katılımcıların BTBO, EDPÇB, SSLB alt boyutlarında elde ettikleri ortalamaların ise cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı gözlenmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların iş deneyimlerine göre farklılaşma durumlarını belirleyebilmek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 34'te yer verilmiştir:

Tablo 34

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının İş Deneyimi Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	İş Deneyimi	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
BTOB	Var	133	138.73	18451.00	9346.000	.883
	Yok	142	137.32	19499.00		
EDPÇB	Var	133	139.05	18493.50	9303.500	.832
	Yok	142	137.02	19456.50		
SSLB	Var	133	146.93	19541.50	8255.500	.069
	Yok	142	129.64	18408.50		
KARB	Var	133	139.46	18548.50	9248.500	.763
	Yok	142	136.63	19401.50		

p<0.05*

Tablo 34'e göre, katılımcıların BTBO, EDPÇB, SSLB ile KARB alt boyutlarından elde ettikleri ortalamalar iş deneyimlerinin bulunup bulunmamasına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p>0.05).

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların annelerinin iş yeri bulunmasına göre farklılaşma durumlarını belirleyebilmek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 35'de yer verilmiştir:

Tablo 35

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Anne İş Yeri Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne İş Yeri	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
BTOB	Var	17	95.12	1617.00	1464.000	.022*
	Yok	258	140.83	36333.00		
EDPÇB	Var	17	96.41	1639.00	1486.000	.025*
	Yok	258	140.74	36311.00		

Tablo 35'in devamı

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Anne İş Yeri Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

SSLB	Var	17	140.74	2392.50	2146.500	.883
	Var	17	140.74	2392.50	2146.500	
	Yok	258	137.82	35557.50		
KARB	Var	17	108.68	1847.50	1694.500	.109
	Yok	258	139.93	36102.50		

p<0.05*

Tablo 35'teki bulgular incelendiğinde, bilgi teknoloji okuryazarlığı becerisi (U: 1464.00, $p = .022$), eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin (U: 1486.00, $p = .025$) annelerinin iş yeri sahibi olmasına göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlenmiştir. Gözlenen farklılıklar her iki alt boyutta da annesi iş yeri sahibi olmayan öğretmen adayları lehinedir. Bu bulgulara dayalı olarak, annelerinin iş yeri sahibi olmamasının katılımcıların bilgi teknoloji okuryazarlığı becerisi ile eleştirel düşünme ve problem çözme becerisi üzerinde olumlu yönde farklılaşmaya yol açtığı söylenebilir.

Diğer taraftan katılımcıların SSLB ile KARB alt boyutlarından elde ettikleri ortalamalar annelerinin iş yeri sahibi olma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p>0.05$).

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların babalarının iş yeri bulunmasına göre farklılaşma durumlarını belirlemek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 36'da yer verilmiştir:

Tablo 36

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Baba İş Yeri Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Baba İş Yeri	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
BTOB	Var	66	131.83	8701.00	6490.000	.504
	Yok	208	139.30	28974.00		
EDPÇB	Var	66	115.23	7605.00	5394.000	.008*
	Yok	208	144.57	30070.00		
SSLB	Var	66	136.97	9040.00	6829.000	.950
	Yok	208	137.67	28635.00		
KARB	Var	66	133.91	8838.00	6627.000	.666
	Yok	208	138.64	28837.00		

p<0.05*

Tablo 36'ya göre, adayların eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin (U: 5394.00, $p = .008$) babalarının iş yeri sahibi olmasına göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaştığı gözlenmiştir. Gözlenen farklılıklar babaları iş yeri sahibi olmayan öğretmen adayları lehinedir. Bu bulgulara dayalı olarak, babalarının iş yeri sahibi olmamasının katılımcıların eleştirel düşünme ve problem çözme becerileri üzerinde olumlu yönde farklılaşmaya yol açtığı söylenebilir.

Diğer taraftan katılımcıların BTBO, SSLB ile KARB alt boyutlarından elde ettikleri ortalamalar babalarının iş yeri sahibi olma durumlarına göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır ($p>0.05$).

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların ailelerinin yanında kalıp kalmadıklarına göre farklılaşma durumlarını belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 37'de yer verilmiştir:

Tablo 37

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Aile Yanı Okuma Değişkenine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Aile Yanı Okuma	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
BTOB	Aile Yanında	30	142.95	4288.50	3436.500	.634
	Farklı Şehir	242	135.70	32839.50		
EDPÇB	Aile Yanında	30	151.13	4534.00	3191.000	.278
	Farklı Şehir	242	134.69	32594.00		
SSLB	Aile Yanında	30	132.50	3975.00	3510.000	.766
	Farklı Şehir	242	137.00	33153.00		
KARB	Aile Yanında	30	151.07	4532.00	3193.000	.272
	Farklı Şehir	242	134.69	32596.00		

p<0.05*

Tablo 37'ye göre, katılımcıların BTBO, EDPÇB, SSLB ile KARB alt boyutlarından elde ettikleri ortalamalar aile yanında öğrenim görme değişkeni açısından istatistiksel anlamda farklılaşmamaktadır ($p>0.05$). Diğer bir ifadeyle sınıf öğretmeni adaylarının kendi ailelerinin yanında ya da farklı bir şehirde öğrenim görmeleri onların 21. yüzyıl becerileri konusundaki görüşleri üzerinde anlamlı farklılığa yol açmamaktadır.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların sınıf düzeylerine göre farklılaşma durumlarını belirleyebilmek için Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 38'de yer verilmiştir:

Tablo 38

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Sınıf Düzeyi Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Sınıf	N	Sıra Ortalaması	H	p	Fark
BTOB	1	54	149.82	4.168	.244	
	2	69	143.12			
	3	67	122.13			
	4	85	138.84			
EDPÇB	1	54	146.07	7.479	.058	
	2	69	153.92			
	3	67	118.60			
	4	85	135.24			
SSLB	1	54	162.11	10.379	.016*	1-3: SSLB-
	2	69	147.62			KARB
	3	67	128.55			1-4: KARB
	4	85	122.32			2-3: KARB
KARB	1	54	150.28	8.667	.034*	2-4: SSLB
	2	69	146.17			3-4: KARB
	3	67	114.13			
	4	85	142.38			

p<0.05*

Tablo 38'e göre, katılımcı sınıf öğretmeni adaylarının sosyal sorumluluk ve liderlik becerileri (H: 10.379, sd=3, p<0.05) ile kariyer bilinci alt boyutlarından elde ettikleri (H: 8.667, sd=3, p<0.05) ortalamalarının sınıf düzeyi değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Diğer taraftan EDPÇB ile BTOB konusundaki ortalamalarının ise sınıf düzeylerine göre farklılaşmadığı gözlenmiştir.

Ölçümlerde gözlenen farklılıkların hangi gruplar arasındaki farklılıklardan kaynaklandığını belirleyebilmek amacıyla uygulanan ikili karşılaştırma testleri sonucunda, Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri konusunda gözlenen farklılığın 1>3, 1>4 ve 2>3 sınıfların ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı ve farklılığın birinci ve ikinci sınıflar lehine olduğu görülmüştür. Buna dayalı olarak birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri konusunda üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden daha olumlu düşüncelere sahip oldukları söylenebilir. Kariyer bilinci konusunda gözlenen farklılığın hangi gruplar arasındaki farklılıklardan kaynaklandığını belirleyebilmek amacıyla uygulanan ikili karşılaştırma testleri sonucunda, gözlenen

farklılıkların 1>3, 1>4, 2>3 ve 4>3 sınıfların ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı görülmektedir. Bulgulara dayalı olarak son sınıflar hariç olmak üzere, sınıf düzeyi arttıkça kariyer bilinci konusunda azalma eğilimi gösterdikleri izlenimi edinilmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların ailelerinin yerleşim yerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenebilmesi için Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 39'da yer verilmiştir:

Tablo 39

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Yerleşim Yeri	N	Sıra Ortalaması	H	p
BTOB	Köy-Kasaba	45	125.06	2.304	.316
	İlçe	108	135.32		
	Şehir Merkezi	122	145.14		
EDPÇB	Köy-Kasaba	45	120.83	2.717	.257
	İlçe	108	138.96		
	Şehir Merkezi	122	143.48		
SSLB	Köy-Kasaba	45	126.56	1.137	.567
	İlçe	108	139.83		
	Şehir Merkezi	122	140.60		
KARB	Köy-Kasaba	45	120.31	3.881	.144
	İlçe	108	135.73		
	Şehir Merkezi	122	146.54		

p<0.05*

Tablo 39'daki bulgulara göre, katılımcıların BTOB, EDPÇB, SSLB ile KARB alt boyutlarından elde ettikleri ortalamalar ailelerinin ikamet ettikleri yerleşim yerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p>0.05). Diğer bir ifadeyle sınıf öğretmeni adaylarının ailelerinin köy, kasaba, ilçe merkezi ya da ilçe merkezinde ikamet ediyor olmaları onların 21. yüzyıl becerileri konusundaki görüşleri üzerinde anlamlı farklılığa yol açmamaktadır.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların akademik başarı düzeylerine göre farklılaşma durumlarını belirleyebilmek amacıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 40'da yer verilmiştir:

Tablo 40

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Akademik Başarı Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Akademik Başarı	N	Sıra Ortalaması	H	p
BTOB	1.00-2.00	15	99.40	3.836	.147
	2.00-3.00	157	139.03		
	3.00-4.00	103	142.05		
EDPÇB	1.00-2.00	15	100.67	4.052	.132
	2.00-3.00	157	137.28		
	3.00-4.00	103	144.54		
SSLB	1.00-2.00	15	134.57	1.076	.584
	2.00-3.00	157	134.14		
	3.00-4.00	103	144.38		
KARB	1.00-2.00	15	107.90	4.687	.096
	2.00-3.00	157	133.79		
	3.00-4.00	103	148.81		

p<0.05*

Tablo 40'daki bulgulara göre, katılımcıların BTOB, EDPÇB, SSLB ile KARB alt boyutlarından elde ettikleri ortalamalar akademik başarı düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Diğer bir ifadeyle sınıf öğretmeni adaylarının akademik başarı düzeylerinin düşük ya da yüksek olması onların 21. yüzyıl becerileri konusundaki görüşleri üzerinde anlamlı farklılığa yol açmamaktadır denilebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların annelerinin eğitim düzeylerine göre farklılaşma durumlarını belirleyebilmek için Kruskal Wallis testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 41'de yer verilmiştir:

Tablo 41

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Anne Eğitim Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Anne Eğitim	N	Sıra Ortalaması	H	p
BTOB	Okumaz-Yazmaz	10	166.50	6.853	.232
	İlkokul	122	132.58		
	Ortaokul	48	147.99		
	Lise	74	145.26		
	Lisans	19	111.58		
	Lisansüstü	2	68.75		
EDPÇB	Okumaz-Yazmaz	10	149.45	4.678	.456
	İlkokul	122	140.70		
	Ortaokul	48	139.71		
	Lise	74	138.26		
	Lisans	19	120.00		
	Lisansüstü	2	36.00		
SSLB	Okumaz-Yazmaz	10	174.65	4.580	.469
	İlkokul	122	137.90		
	Ortaokul	48	139.81		
	Lise	74	134.77		
	Lisans	19	136.21		
	Lisansüstü	2	54.00		
KARB	Okumaz-Yazmaz	10	128.20	6.177	.289
	İlkokul	122	140.11		
	Ortaokul	48	144.13		
	Lise	74	139.21		
	Lisans	19	122.18		
	Lisansüstü	2	17.00		

p<0.05*

Tablo 41'e göre, katılımcıların BTOB, EDPÇB, SSLB ile KARB alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların anne eğitim durumlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmüştür (p>0.05). Diğer bir deyişle sınıf öğretmeni adaylarının annelerinin okuma yazma bilmemesi ya da en üst düzey eğitim kademesinden mezun olması onların 21. yüzyıl becerileri konusundaki görüşleri üzerinde anlamlı bir farklılığa yol açmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların baba eğitim durumlarına göre farklılaşma

durumlarını belirleyebilmek amacıyla Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 42’de yer verilmiştir:

Tablo 42

Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Ölçeğinin Alt Boyutlarının Baba Eğitim Değişkenine Göre Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları

Alt Boyutlar	Baba Eğitim	N	Sıra Ortalaması	H	p
BTOB	Okumaz-Yazmaz	3	74.67	4.394	.494
	İlkokul	86	140.76		
	Ortaokul	40	124.51		
	Lise	93	144.44		
	Lisans	48	133.30		
	Lisansüstü	5	161.90		
EDPÇB	Okumaz-Yazmaz	3	169.83	10.902	.053
	İlkokul	86	147.94		
	Ortaokul	40	133.93		
	Lise	93	128.35		
	Lisans	48	149.72		
	Lisansüstü	5	47.60		
SSLB	Okumaz-Yazmaz	3	135.17	9.653	.086
	İlkokul	86	153.33		
	Ortaokul	40	126.45		
	Lise	93	135.76		
	Lisans	48	133.14		
	Lisansüstü	5	56.80		
KARB	Okumaz-Yazmaz	3	118.00	4.325	.504
	İlkokul	86	143.27		
	Ortaokul	40	142.84		
	Lise	93	141.65		
	Lisans	48	123.43		
	Lisansüstü	5	92.70		

p<0.05*

Tablo 42’deki bulgulara göre, katılımcıların BTOB, EDPÇB, SSLB ile KARB alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların babalarının eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı görülmektedir (p>0.05). Diğer bir ifadeyle sınıf öğretmeni adaylarının babalarının okur yazar olmaması ile lisansüstü mezunu olması arasında bir farklılık olmadığı, bu durumun sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri konusundaki görüşleri üzerinde anlamlı farklılığa yol açmadığı söylenebilir.

Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Beşinci Araştırma Sorusu: Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerileri ile 21. yüzyıl becerileri arasındaki ilişkinin düzeyi nedir?

Araştırmanın beşinci sorusuna yanıt bulmak amacıyla öncelikle sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ile girişimcilik becerileri arasındaki ilişki incelenmiştir. Devamında sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerilerinin çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri üzerindeki etkisini incelemek için uygulanan basit doğrusal regresyon analizi bulgularına yer verilmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21.yüzyıl becerileri ile girişimcilik becerileri arasında ilişkiyi göstermesi amacıyla pearson korelasyon analizi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 43'te yer verilmiştir:

Tablo 43

Girişimcilik Becerileri ile Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Arasındaki Korelasyon Sonuçları

	Girişimcilik		
	N	r	p
Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri	275	.726	.000*

p<0.05*

Tablo 43'teki bulgular incelendiğinde, katılımcı sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21.yüzyıl becerileri ile girişimcilik becerileri arasında pozitif yönlü çok güçlü ilişki gözlenmiştir (r=0.726, p<0.01).

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerilerinin çok boyutlu 21. yüzyıl becerilerini yordama durumunu göstermesi amacıyla basit doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Ulaşılan bulgulara Tablo 44'te yer verilmiştir.

Tablo 44

Sınıf Öğretmeni Adaylarının Girişimcilik Becerilerinin Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Becerileri Üzerindeki Etkisini Belirlemeye Dönük Basit Doğrusal Regresyon Analizi Bulguları

	B	S. Hata	β	t	p
Sabit	37.807	7.425	-	5.092	.000**
Girişimcilik Becerileri	.870	.050	.727	17.473	.000**
R = .727	F = 305.297	R ² = .528	p = 0.000**		

Tablo 44'e göre, sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerilerinin çok boyutlu 21. yüzyıl becerilerini ne şekilde yordadığını ortaya koymak için uygulanan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerileriyle 21. yüzyıl becerileri arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiş (R = 0.727, R² = 0.528), girişimciliğin 21. yüzyıl becerilerinin bir yordayıcısı olduğu görülmüştür (F: 305.297, p<0.01). Öğretmen adaylarının girişimcilik becerileri 21. yüzyıl becerilerinin yaklaşık %53'ünü açıklamaktadır. Regresyon denklemine esas yordayıcı değişkenin katsayısının (B = 0.870) anlamlılık testi de, girişimciliğin anlamlı bir yordayıcı olduğunu göstermektedir (p < 0.01).

Regresyon analizi sonucuna göre 21. yüzyıl becerilerini yordayan regresyon denklemi şu şekildedir:

$$21. \text{ Yüzyıl Becerileri} = (0.870 \times \text{Girişimcilik}) + 37.807$$

Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Bulgular

Altıncı Araştırma Sorusu: Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ve 21. yüzyıl becerileri konusundaki görüşleri nedir?

Çalışmada, katılımcı sınıf öğretmeni adaylarıyla Google Form üzerinde, çevrimiçi ortamda yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılarak görüşme kayıtlarının dökümleri alınmıştır. Veri üzerinde betimsel ve içerik analizleri yapılarak öğretmen adaylarının ürettikleri kodlar kategoriler ve temalar ile ilişkilendirilmiştir.

Katılımcı öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ve girişimcilik becerileri konusundaki görüşleri betimsel bulgular, öğrenme ve yenilenme becerileri konusundaki bulgular, bilgi, medya ve teknoloji becerileri konusundaki bulgular, yaşam ve kariyer becerileri konusundaki bulgular, girişimcilik öz yeterliği konusundaki bulgular ile girişimciliğin önemi konusundaki bulgular olmak üzere altı alt başlıkta sunulmuştur.

Katılımcı Görüşlerine İlişkin Betimsel Bulgular

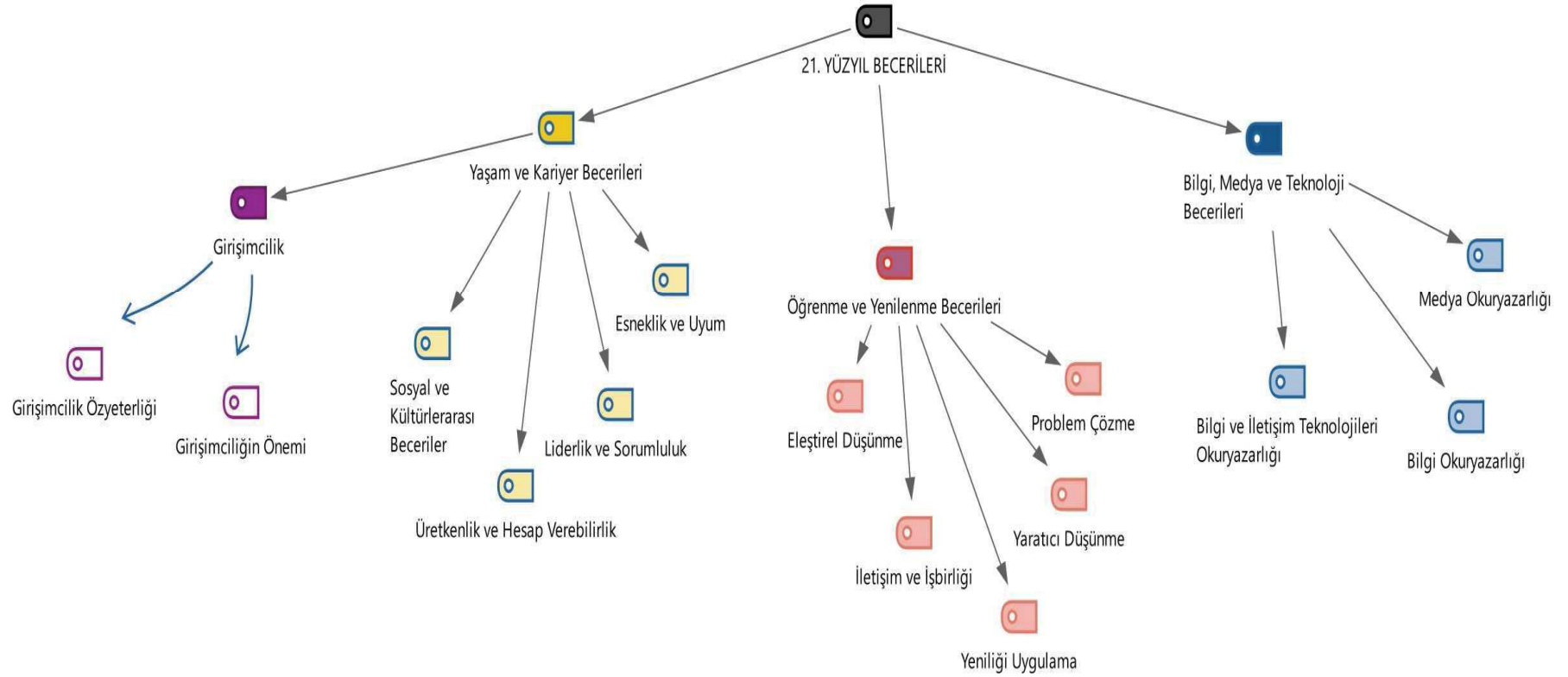
Görüşmelerden elde edilen veriler üzerinde içerik çözümlemesi yapılarak kodlar belirlenmiştir. Belirlenen kodlar benzerliklerine göre kümelenecek kategoriler altında toplanmıştır.

Görüşmelerden elde edilen veriler çözümlendiğinde, öncelikle öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri konusunda genel anlamda ortaya koydukları görüşlerin 3 kategori altında toplanmasına karar verilmiştir. İlk kategori “Öğrenme ve Yenilenme Becerileri” konusundadır ve *yaratıcı düşünme, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim ve iş birliği ile yeniliği uygulama* temalarını içermektedir. Çalışmanın ikinci kategorisi “Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri” konusunda olup, *bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve bilgi okuryazarlığı* temalarını barındırmaktadır. Üçüncü kategori “Yaşam ve Kariyer Becerileri” konusundadır. Bu kategori *girişimcilik, esneklik ve uyum, üretkenlik ve hesap verebilirlik, liderlik ve sorumluluk ile sosyal ve kültürlerarası beceriler* temalarını içermektedir.

Üçüncü kategoriye ait olan girişimcilik teması araştırmanın amacıyla paralel içeriğe sahip olması nedeniyle yaşam ve kariyer becerileri kategorisi içerisinde özelleşmiş ve *Girişimcilik Öz yeterliği* ve *Girişimciliğin Önemi* alt temalarına ayrılmıştır. Sayılan tema ve kategorilere ait bulgular, takip eden alt başlıklarda katılımcı görüşlerinden alınan ifade örnekleriyle birlikte detaylandırılmıştır.

Çalışmada sınıf öğretmeni adaylarıyla yapılan görüşmelerden elde edilen verilerin ön incelemesinde oluşturulan 3 kategori, katılımcıların ürettikleri kodlara dayalı olarak araştırmacı tarafından belirlenen temalar ile ilişkilendirilmiştir. Bu konu ile ilgili bulgulardan yararlanılarak Şekil 20 oluşturulmuştur:

Şekil 20. Araştırmanın Tema ve Kategorileri

Şekil 20'deki grafik incelendiğinde sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri konusunda yürütülen çalışmada yapılan görüşmelerden elde edilen dökümlerin, 3 kategori etrafında yapılandırıldığı görülmektedir.

İlk kategori birinci, ikinci, üçüncü, dördüncü ve beşinci görüşme sorularına aranan yanıtlarla ilgilidir. Bu kategoride katılımcıların yaratıcı bir sınıf öğretmenin özellikleri, kendilerinin sahip oldukları yaratıcılık özellikleri, problem çözme yaklaşımlarının neler olduğu, içinde yaşanılan çağın getirdiği yenilikleri yaşamına uygulama durumları, sosyal medyada yer alan haberlerin içeriğini doğrulayıp doğrulamadıkları, bir sınıf öğretmeni olarak iletişim yeterliklerinin ne düzeyde olduğu ile iş birliğine ne düzeyde açık oldukları konuları incelenmiştir.

İkinci kategori altıncı, yedinci ve sekizinci görüşme sorularına aranan yanıtlarla ilgilidir. Bu kategoride öğretmen adaylarının bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarı olmak için gerekli niteliklerin neler olduğu, medya okuryazarlığı ve bilgi okuryazarlığı konusundaki görüşleri incelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü kategorisi dokuzuncu, onuncu, on birinci ve on ikinci görüşme sorularına aranan yanıtlarla ilişkili olup, katılımcıların bir sınıf öğretmeni olarak hangi liderlik özelliklerine sahip olmaları gerektiği, farklı koşullar altında mesleğini yürütebilmek için hangi niteliklerle donanmış olmalarının gerekliliği, farklı sosyal çevre ve kültüre sahip kişilerle (öğrenciler, meslektaşlar, gibi) ortak faaliyetler yürütmek için hangi özelliklerinin olması gerektiği, üretken ve hesap verebilir olmak için sahip olmaları gereken özelliklerin neler olduğu ve bir sınıf öğretmenin girişimcilik konusunda hangi niteliklere sahip olmasının gerektiği konularındaki görüşleri incelenmiştir.

Çalışmanın üçüncü kategorisinin son teması olan girişimcilik, takip eden bölümlerde yaşam ve kariyer becerileri kategorisinden bağımsızlaşarak, içerik olarak *Girişimcilik Öz yeterliği* ve *Girişimciliğin Önemi* olmak üzere iki alt temaya ayrılmış ve iki alt başlıkta

değerlendirilmiştir. Girişimcilik teması ile ilgili olarak katılımcı sınıf öğretmenleri adaylarına on üçüncü, on dördüncü ve on beşinci görüşme soruları yöneltilmiştir. Bu bağlamda katılımcıların, bir sınıf öğretmeninde bulunması gereken girişimcilik özellikleri, öğretmen adaylarının kendi girişimcilik özellikleri konusundaki öz yargıları ile girişimciliğin öğretmenlik mesleği açısından önemi konusundaki görüşleri incelenmiştir.

Katılımcı sınıf öğretmenleri adaylarının ürettikleri tüm kodların kategorilerle ve temalarla ilişkilendirilmesi, kodla ilgili görüş belirten katılımcının sıklığı ile koda ait görüşlerin tüm kodlamalar arasındaki payı oran olarak (%) incelenmiştir. Bu konuda Elde edilen bulgulara Tablo 45’te yer verilmiştir:

Tablo 45

Çalışmada Öne Çıkan Kavramlar

Kategori / Tema	Kod	Kodla ilgili görüş belirten katılımcı sayısı	Koda ait görüşlerin tüm kodlamalar arasındaki payı
Bilgi Okuryazarlığı	Bilgiyi Analiz Edebilme	9	1.46
Bilgi Okuryazarlığı	Bilgiyi Değerlendirme	4	0.65
Bilgi Okuryazarlığı	Bilgiye Ulaşabilme	15	2.43
Bilgi Okuryazarlığı	Bilgiyi Kullanabilme	11	1.78
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Teknolojik Problemlere Çözüm Bulabilme	4	0.65
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Bilgiye Erişme	3	0.49
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Teknolojiyi Etkili Kullanma	11	1.78
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Teknolojik Araçları Kullanma/Yönetme	9	1.46
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı	Yeni Teknolojiyi Takip Etme ve Uyum Sağlayabilme	4	2.27
Eleştirel Düşünme	Ayıklama	4	0.65
Eleştirel Düşünme	Bilirkişiyeye Danışma	2	0.32
Eleştirel Düşünme	Karşılaştırma	7	1.13
Eleştirel Düşünme	Eleştirme	5	0.81
Eleştirel Düşünme	Araştırma ve Sorgulama	8	1.29
Eleştirel Düşünme	Kaynağa Ulaşma	5	0.81
Eleştirel Düşünme	Güvenilirliği Değerlendirme	11	1.78
Esneklik ve Uyum	Şartlara Uyum Sağlama	4	2.27
Esneklik ve Uyum	Özverili Olma	6	0.97
Esneklik ve Uyum	Farklılıklara Açık Olma	7	1.13
Esneklik ve Uyum	Problem Çözebilme	3	0.49
Esneklik ve Uyum	Cesaretli Olma	5	0.81
Esneklik ve Uyum	Farklı Kültürlere Saygılı Olma	3	0.49
Esneklik ve Uyum	Dayanıklı Olma	4	0.65
Esneklik ve Uyum	Yaratıcı Olma	1	0.16
GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ	Rol Model Olabilme	9	1.46
GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ	Okulların İmkanlarını İyileştirme	4	0.65
GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ	Öğrencilerin Gelişimine Katkı Sağlama	7	1.13
GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ	Yeniliklere ve Değişime Uyum Sağlama	2	0.32
GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ	Toplumsal Kalkınmaya Katkı Sağlama	3	0.49
GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ	Farklı Yöntemler Kullanabilme	2	0.32
GİRİŞİMCİLİĞİN ÖNEMİ	Eğitime Katkı Sağlama	3	0.49
Girişimcilik	Risk Alabilme	7	1.13
Girişimcilik	Yenilikçi Olma	6	0.97
Girişimcilik	Kendine Güvenme	7	1.13
Girişimcilik	Araştırmacı Olma	6	0.97
Girişimcilik	Fırsatları Değerlendirme	3	0.49
Girişimcilik	İletişimi Kuvvetli Olma	5	0.81
Girişimcilik	İleri Görüşlü Olma	5	0.81
Girişimcilik	Kararlı Olma	4	0.65
Girişimcilik	Yaratıcı Olma	4	0.65
Girişimcilik	Azimli Olma	3	0.49
Girişimcilik	Bilgili Olma	1	0.16
Girişimcilik	Dışa Dönük Olma	2	0.32
Girişimcilik	Teknolojiye Uyum Sağlama	3	0.49
GİRİŞİMCİLİK ÖZYETERLİĞİ	Orta	6	0.97
GİRİŞİMCİLİK ÖZYETERLİĞİ	Düşük	9	1.46
GİRİŞİMCİLİK ÖZYETERLİĞİ	Yüksek	5	0.81
İletişim ve İşbirliği	Ses Tonu	3	0.49
İletişim ve İşbirliği	Uyumlu Olma	7	1.13
İletişim ve İşbirliği	Saygılı ve Hoşgörülü Olma	5	0.81
İletişim ve İşbirliği	İşbirliğine Açık Olma	4	0.65
İletişim ve İşbirliği	Sorumluluk Sahibi Olma	4	0.65
İletişim ve İşbirliği	İyi Bir Dinleyici Olma	6	0.97
İletişim ve İşbirliği	Empati Kurabilme	6	0.97
İletişim ve İşbirliği	Beden Dili Kullanımı	5	0.81
İletişim ve İşbirliği	Etkili Dil Hakimiyeti	11	1.78
İletişim ve İşbirliği	Lider Olabilme	2	0.32
Liderlik ve Sorumluluk	Sorumluluk Sahibi Olma	11	1.78
Liderlik ve Sorumluluk	Adil Olma	4	0.65
Liderlik ve Sorumluluk	Problem Çözebilme	5	0.81
Liderlik ve Sorumluluk	Etkili İletişim	7	1.13
Liderlik ve Sorumluluk	Yüksek Motivasyon	4	0.65
Liderlik ve Sorumluluk	Özgüvenli Olma	5	0.81
Liderlik ve Sorumluluk	İyi Örnek Olma	2	0.32
Liderlik ve Sorumluluk	Sabırlı Olma	3	0.49
Liderlik ve Sorumluluk	İş Birliğine Yatkın Olma	4	0.65
Medya Okuryazarlığı	Seçici Olma	6	0.97
Medya Okuryazarlığı	Sorgulama	8	1.29
Medya Okuryazarlığı	İletiyi Doğru Analiz Edebilme	10	1.62
Medya Okuryazarlığı	Fikrim Yok	3	0.49
Medya Okuryazarlığı	Bilgiye Erişim	5	0.81
Medya Okuryazarlığı	İletişim	1	0.16
Medya Okuryazarlığı	Gündemi Takip Etme	5	0.81

Tablo 45'in devamı

Çalışmada Öne Çıkan Kavramlar

Kategori / Tema	Kod	Kodla ilgili görüş belirten katılımcı sayısı	Koda ait görüşlerin tüm kodlamalar arasındaki payı
Problem Çözme	Problemi Çözmek İçin Plan Oluşturma	1	0.16
Problem Çözme	Başkalarına Danışma	3	0.49
Problem Çözme	Problemi Araştırıp Kaynağını Belirleme	10	1.62
Problem Çözme	Probleme Karşı Çözüm Odaklı Olma	14	2.27
Problem Çözme	Problemi Anlama	7	1.13
Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler	Etkili İletişim	5	0.81
Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler	Açık Görüşlü Olma	7	1.13
Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler	Empati Yapabilme	4	0.65
Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler	Saygılı ve Hoşgörülü Olma	11	1.78
Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler	Uyumlu Olma	3	0.49
Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler	Sosyal Olma	6	0.97
Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler	İnsancıl Olma	4	0.65
Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler	Ayrımcı Olmama	5	0.81
Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler	Girişken Olma	1	0.16
Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Özgüvenli Olma	4	0.65
Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Hesap Verebilir Olma	4	0.65
Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	İş Etiğine Sahip Olma	4	0.65
Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Zaman Yönetimi	4	0.65
Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Bilgi ve Donanıma Sahip Olma	8	1.29
Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Sorumluluk Sahibi Olma	11	1.78
Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Yeniliklere Açık Olma	5	0.81
Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Öz Eleştiri Yapabilme	1	0.16
Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Yaratıcı Olma	4	0.65
Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	Kararlı Olma	4	0.65
Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik	İlgili ve İstekli Olma	2	0.32
Yaratıcı Düşünme	Hayal Gücü	7	1.13
Yaratıcı Düşünme	Farklı Düşünme	5	0.81
Yaratıcı Düşünme	Özgün Olma	6	0.97
Yaratıcı Düşünme	Kendini Geliştirme	4	0.65
Yaratıcı Düşünme	Yenilikçi Olma	4	0.65
Yaratıcı Düşünme	Araştırmacı ve Sorgulayıcı Olma	5	0.81
Yaratıcı Düşünme	Çözüm Üretme	4	0.65
Yaratıcı Düşünme	Meraklı Olma	3	0.49
Yeniliği Uygulama	Yeniliğe ve Değişime Açık Olma	9	1.46
Yeniliği Uygulama	Kendini Geliştirme	7	1.13
Yeniliği Uygulama	Teknolojiye Ayak Uydurma	13	2.10
Yeniliği Uygulama	Yenilikleri Takip Etme	12	1.94

Tablo 45 incelendiğinde üretilen temalar içerisinde en fazla sayıda katılımcının katkıda bulunduğu tema, 15 kişinin katılımıyla, bilgi okuryazarlığı kategorisi içerisindeki *bilgiye ulaşabilmedir*. Bu temaya ilişkin üretilen kodlar çalışma bütününe %2.43'ünü oluşturmaktadır. Oran olarak bilgiye ulaşabilme temasını, *yeni teknolojiyi takip*, (14 kişi, %2.27, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı), *şartlara uyum sağlama*, (14 kişi, %2.27, esneklik ve uyum), *probleme karşı çözüm odaklı olma*, (14 kişi, %2.27, problem çözme), *teknolojiye ayak uydurma*, (13 kişi, %2.10, yeniliği uygulama) ve *yenilikleri takip etme*, (12 kişi, %1.94, yeniliği uygulama) temaları takip etmektedir.

Tabloya göre, en az sayıda katılımcı tarafından kod üretilen temalar ise %0.16'lık oran ile birer kişinin katıldığı *iletişim* (medya okuryazarlığı), *öz eleştiri yapabilme* (üretkenlik ve hesap verebilirlik), *yaratıcı olma* (esneklik ve uyum), *problemi çözmek için plan oluşturma*

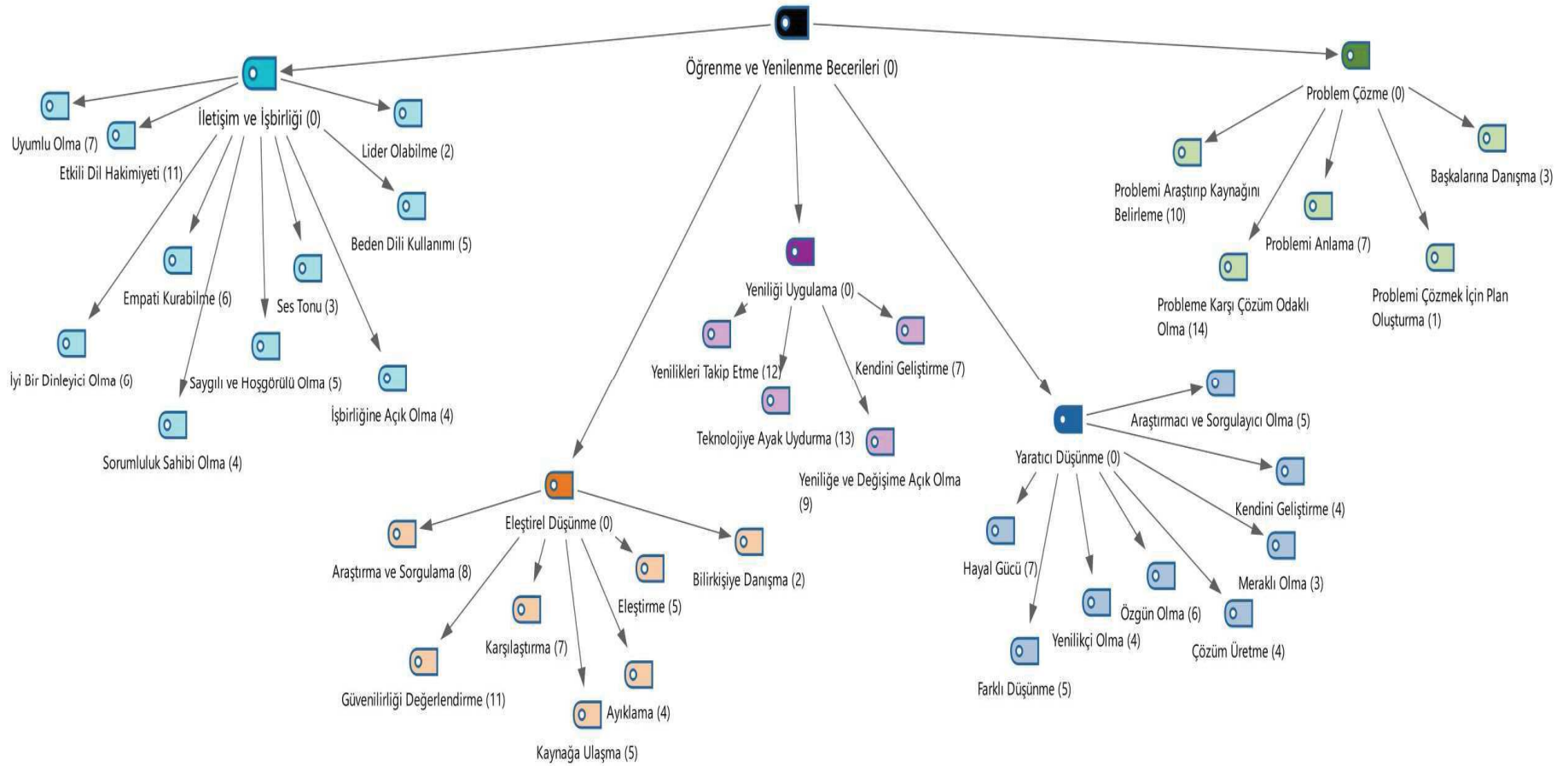

(problem çözüme), *bilgili olma* (girişimcilik), *girişken olma* (sosyal ve kültürlerarası beceriler) olarak sıralanmaktadır.

Takip eden kısımlarda 21. yüzyıl becerilerine ilişkin katılımcı sınıf öğretmeni adayları tarafından oluşturulan üç kategoriye ve girişimcilik konusundaki iki alt temaya ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Öğrenme ve Yenilenme Becerileri Konusundaki Bulgular

21. yüzyıl becerileri konusunda katılımcıların oluşturdukları ilk kategori öğrenme ve yenilenme becerileri konusundadır. Öğrenme ve yenilenme becerileri konusunda ulaşılan bulgulardan yararlanılarak oluşturulan temalar ve kodlar Şekil 21’de verilmiştir:

Şekil 21. Öğrenme ve Yenilenme Becerileri Kategorisinde Üretilen Temalar ve Kodlar

Şekil 21 incelendiğinde, *öğrenme ve yenilenme becerileri* kategorisinde katılımcıların Yaratıcı Düşünme, Problem Çözme, Yeniliği Uygulama, Eleştirel Düşünme, İletişim ve İşbirliği temalarını oluşturdukları görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının *öğrenme ve yenilenme becerileri* konusunda ürettikleri kodlara ait sıklık bilgileri Tablo 46’da verilmiştir:

Tablo 46

Öğrenme ve Yenilenme Becerileri Tema ve Kod Sıklık Bilgileri

Tema	Kod	Sıklık
Yaratıcı Düşünme (38)	Hayal Gücü	7
	Özgün Olma	6
	Farklı Düşünme	5
	Araştırmacı ve Sorgulayıcı Olma	5
	Yenilikçi Olma	4
	Kendini Geliştirme	4
	Çözüm Üretme	4
	Meraklı Olma	3
Problem Çözme (35)	Probleme Karşı Çözüm Odaklı Olma	14
	Problemi Araştırıp Kaynağını Belirleme	10
	Problemi Anlama	7
	Başkalarına Danışma	3
	Problemi Çözmek İçin Plan Oluşturma	1
İletişim ve İş birliği (53)	Etkili Dil Hakimiyeti	11
	Uyumlu Olma	7
	İyi Bir Dinleyici Olma	6
	Empati Kurabilme	6
	Beden Dili Kullanımı	5
	Saygılı ve Hoşgörülü Olma	5
	Sorumluluk Sahibi Olma	4
	İşbirliğine Açık Olma	4
	Ses Tonu	3
Lider Olabilme	2	

Tablo 46'nin devamı

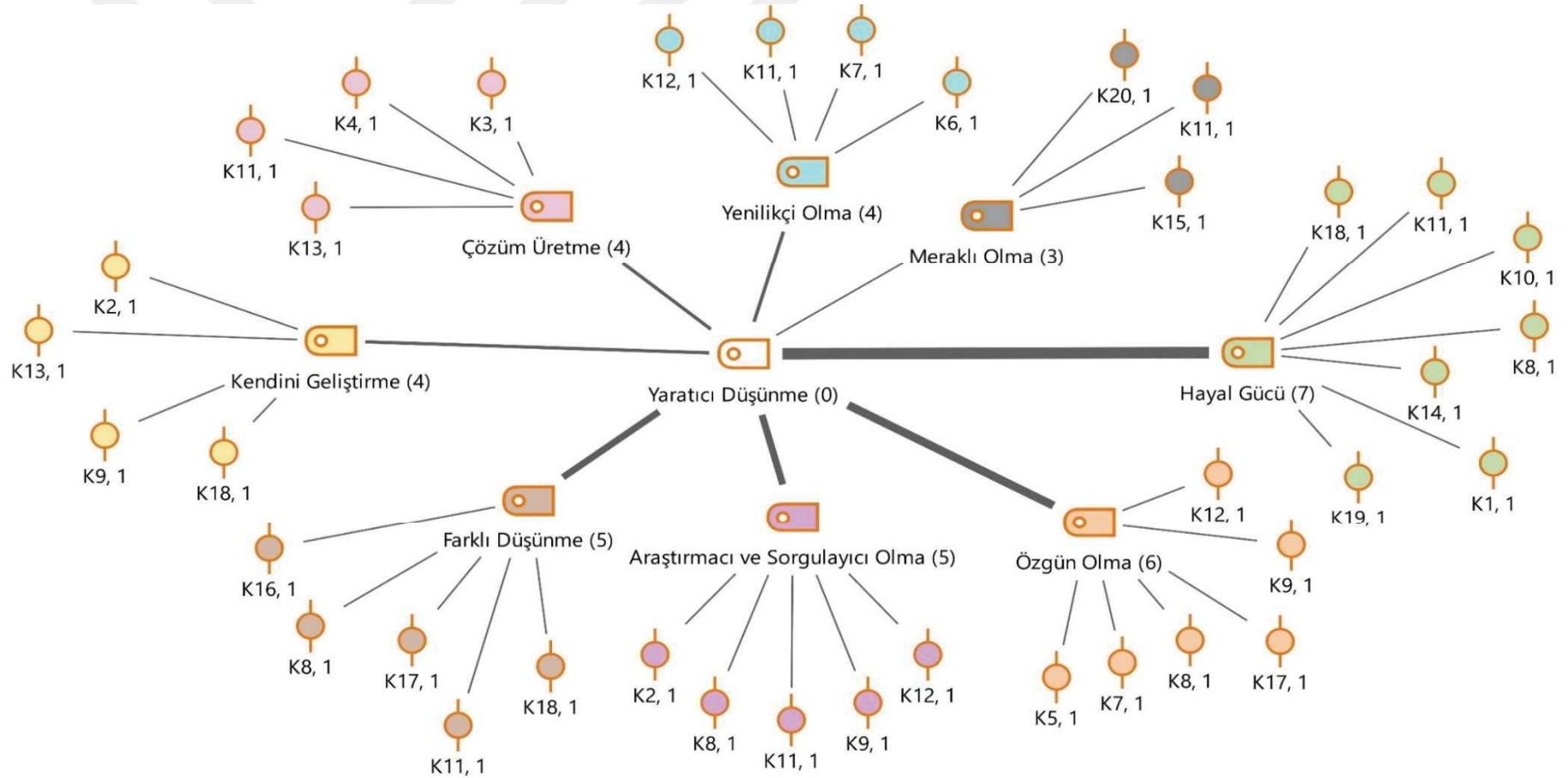
Öğrenme ve Yenilenme Becerileri Tema ve Kod Sıklık Bilgileri

Tema	Kod	Sıklık
Yeniliği Uygulama (41)	Teknolojiye Ayak Uydurma	13
	Yenilikleri Takip Etme	12
	Yeniliğe ve Değişime Açık Olma	9
	Kendini Geliştirme	7
Eleştirel Düşünme (42)	Güvenilirliği Değerlendirme	11
	Araştırma ve Sorgulama	8
	Karşılaştırma	7
	Kaynağa Ulaşma	5
	Eleştirme	5
	Ayıklama	4
	Bilirkişiye Danışma	2

Tablo 46'ya göre, Yaratıcı Düşünme temasında 38, Problem Çözme temasında 35, Yeniliği Uygulama temasında 41, Eleştirel Düşünme temasında 42 ve İletişim ve İşbirliği temasında da 53 kod üretildiği görülmektedir. Bu bulgulara dayalı olarak *iletişim ve işbirliği* temasında katılımcı sınıf öğretmeni adaylarının en fazla sayıda kod ürettiği, görüş belirttiği söylenebilir.

Yaratıcı Düşünme

Öğrenme ve yenilenme becerileri kategorisinin ve çalışma bütünü ilk teması (1) *yaratıcı düşünme*dir. Bu temada katılımcı sınıf öğretmeni adayları, *hayal gücü, özgün olma, farklı düşünme, araştırmacı ve sorgulayıcı olma, yenilikçi olma, kendini geliştirme, çözüm üretme ve meraklı olma* kodlarını üretmişlerdir. Yaratıcı düşünme temasına ilişkin görüş bildiren sınıf öğretmeni adaylarına ilişkin bulgulardan yararlanılarak Şekil 22'deki grafik oluşturulmuştur:

Şekil 22. Yaratıcı Düşünme Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları

Şekil 22 incelendiğinde, yaratıcı düşünme temasında katılımcıların oluşturdukları kodlar görüş yoğunluklarına göre sırasıyla hayal gücü, özgün olma, araştırmacı ve sorgulayıcı olma, farklı düşünme, yenilikçi olma, çözüm üretme, kendini geliştirme ve meraklı olma biçiminde sıralanmaktadır.

Hayal gücü koduyla ilişkili olarak K1 kodlu katılımcı *"yaratıcı olmak isteyen bir sınıf öğretmenin hayal gücü yüksek olmalıdır."* derken, K14 kodlu sınıf öğretmeni adayları da *"... hayal gücünü kullanarak öğrencilerine değişik etkinlikler ve materyaller hazırlayabilir. Hayal gücü olmayan bir sınıf öğretmenin yaratıcı olabileceğini düşünmüyorum."* şeklinde görüşünü belirtmiştir.

Öğretmen adayları, sınıf öğretmenlerinde hayal gücünün olmazsa olmaz bir özellik olduğunu düşünmektedir. Bu konuda K18 kodlu öğrencinin hayal gücünün geliştirilmesine yönelik önerileri dikkat çekicidir: *"Geniş bir hayal gücünü elde edebilmek için de okumayı sevmeli, çok okumalı. Farklı eğitim ortamları oluşturabilmek adına öğretim tekniklerinin çoğuna hâkim olmalı. Çocukların fikirlerini önemsemeli ve onların tavsiyelerine açık olmalı. Mekânsız eğitim anlayışına açık olmalı ve sabit bir anlatımda kalmamalı. Kendini daima geliştirerek bu gelişimlerini sınıf ortamına yansıtmalı."*

Sınıf öğretmeni adaylarının görüş belirttikleri bir diğer kod *özgün olma*dır. Bu konuda K17 kodlu öğretmen adayları karşılaşılan olayların farklı yönlerine odaklanmaya ve daha önce yapılmamış materyalleri sınıf ortamında kullanmaya işaret etmektedir: *"Yaratıcı bir öğretmen karşılaştığı bir durumda olaylara farklı açılardan bakabilmeli ve en uygun çözümü geliştirebilmelidir. Aynı zamanda ders içi etkinliklerde özgün materyaller geliştirerek derslerinde bunu kullanmalıdır."* K5 kodlu öğretmen adayları da özgün olma durumunu, öğretmenin kendinden bir şeyler katması olarak yorumlamaktadır: *"kendinden bir şeyler katarak dersleri öğrencileri için her zaman daha eğlenceli ve anlaşılır hale getirendir."*

Sınıf öğretmeni adaylarının yaratıcı düşünme temasında ürettikleri kodlara ilişkin görüşme dökümlerinden doğrudan alınan ifade örnekleri şöyledir:

Farklı Düşünme

"...Var olan bilgileri direkt kullanmak yerine sorgulama ve farklı sonuçlar çıkarabilmelidir. Ben de var olanlarla yetinmem biraz daha üzerine koyarak farklılık yaratmayı severim..." (K8)

Araştırmacı ve Sorgulayıcı Olma

“... Dünyada olup biten yeni gelişmelerden haberdar olmalı ve sosyal olmalıdır.”
(K9)

Yenilikçi Olma

“... Tek düzeden ziyade daha aktif ve yeniliğe açık olabilmelidir. Yaratıcılık aynı zamanda kendi hayal dünyamızın bir yansımasıdır.” (K11)

Kendini Geliştirme

“... Yaratıcı bir sınıf öğretmeni yılmamalı ve yeni materyaller geliştirmek için çabalmalıdır.” (K9)

Çözüm Üretme

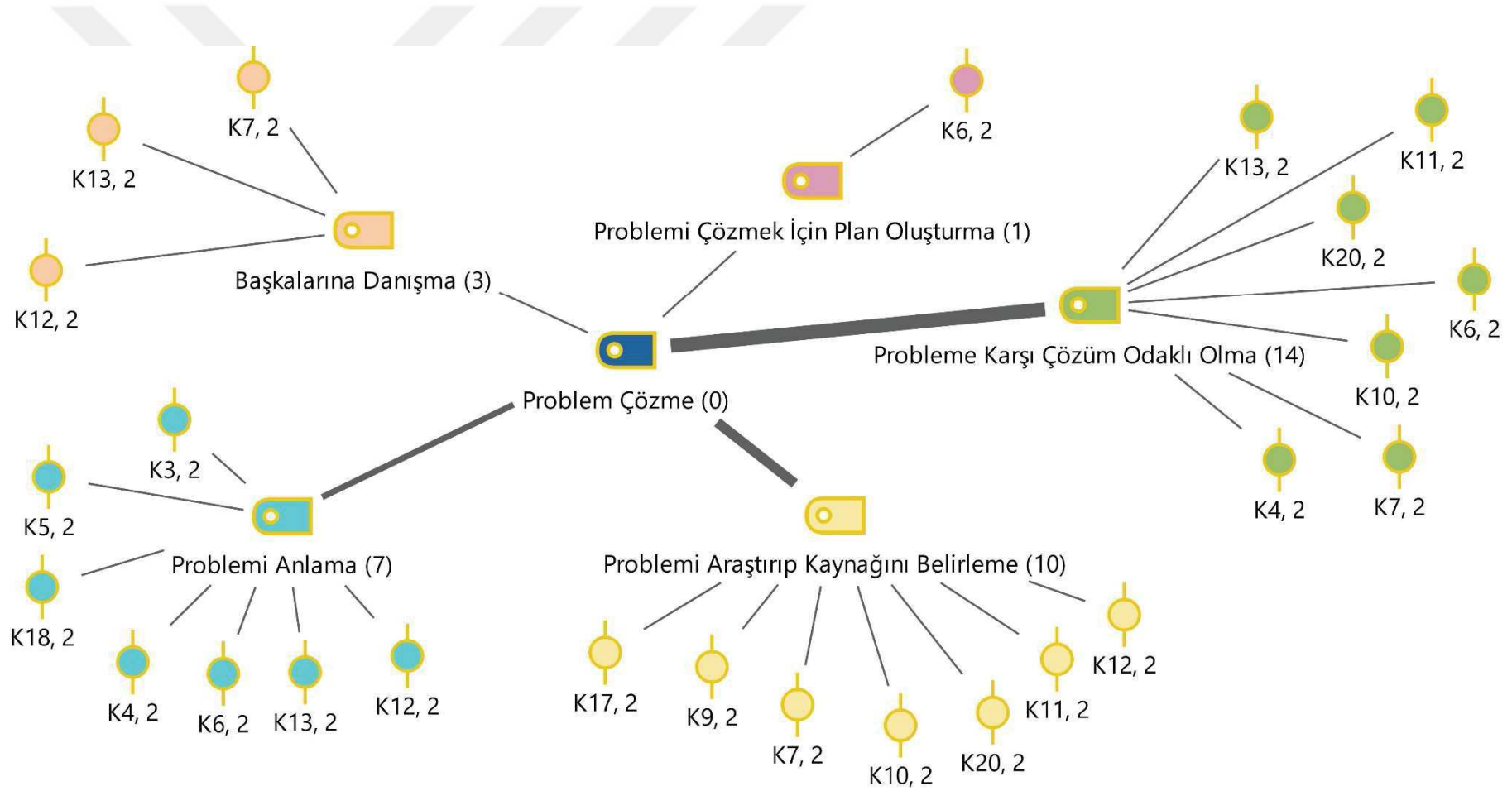
“... sorunlar karşısında farklı çözüm yollarına başvurabilen bir yapıya sahip olmalıdır...” (K11)

Meraklı Olma

“Yaratıcı bir sınıf öğretmeni mutlaka merak eden ... bir yapıya sahip olmalıdır.” (K11)

Problem Çözme

Öğrenme ve Yenilenme Becerileri kategorisinin ve çalışma bütünüünün ikinci teması (2) *problem çözmedir*. Bu temada katılımcı sınıf öğretmeni adayları, *probleme karşı çözüm odaklı olma, problemi araştırıp kaynağını belirleme, problemi anlama, başkalarına danışma ve problemi çözmek için plan oluşturma* kodlarını üretmişlerdir. Problem çözme temasına ilişkin görüş bildiren sınıf öğretmeni adaylarına ilişkin bulgulardan yararlanılarak Şekil 23'teki grafik oluşturulmuştur.

Şekil 23. Problem Çözme Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları

Şekil 23 incelendiğinde, problem çözme temasında katılımcıların oluşturdukları kodlar görüş yoğunluklarına göre probleme karşı çözüm odaklı olma, problemi araştırıp kaynağını belirleme, problemi anlamı, başkalarına danışma ve problemi çözmek için plan oluşturma biçiminde sıralanmaktadır.

Probleme karşı çözüm odaklı olma koduyla ilişkili olarak K10 kodlu katılımcı “... *Kişiyle alakalı değil ise ortaya çıkış sebebine odaklanmalı ve tetikleyen şeyleri ortaya kaldırmaya çalışılmalıdır.*” derken, K13 kodlu katılımcı da benzer görüşte olduğunu şöyle ifade etmiştir: “*Öncelikle problemin ne olduğunu anlamaya çalışırım ve kendimi dinlerim. Problemin ne olduğunu anladıktan sonra problemi nasıl düzeltebileceğimi düşünürüm...*”

K11 kodlu sınıf öğretmeni adayları da önce problemin kaynağını belirlemeyi sonrasında da çözüm önerileri geliştirip uygulamayı örnek vermiştir: “...*Bir problemle karşılaştığım zaman öncelikle o problemin kaynağına inmeye çalışırım. Problemin kaynağını kendimce tespit ettikten sonra çözüm önerileri üretirim ve ürettiğim çözümleri uygularım. Problemin kaynağına inmek bana göre problemi çözmenin temel yapıt taşıdır.*”

Sınıf öğretmeni adaylarının problem çözme temasında ürettikleri kodlara ilişkin görüşme dökümlerinden doğrudan alınan ifade örnekleri şöyledir:

Problemi Araştırıp Kaynağını Belirleme

“...*Önce problemi çözmek için sebeplerini araştırırım. Problemin içinde farklı insanlar da yer alıyorsa o kişilerle konuşurum. Probleme başka kişilerin müdahil olmasına müsaade etmem...*” (K9)

Problemi Anlama

“...*Probleme önce bakarım çözebileceğime inanırsam üstüne düşerim. Problemin ne olduğunu araştırır sonra çözümlerim...*” (K5)

Başkalarına Danışma

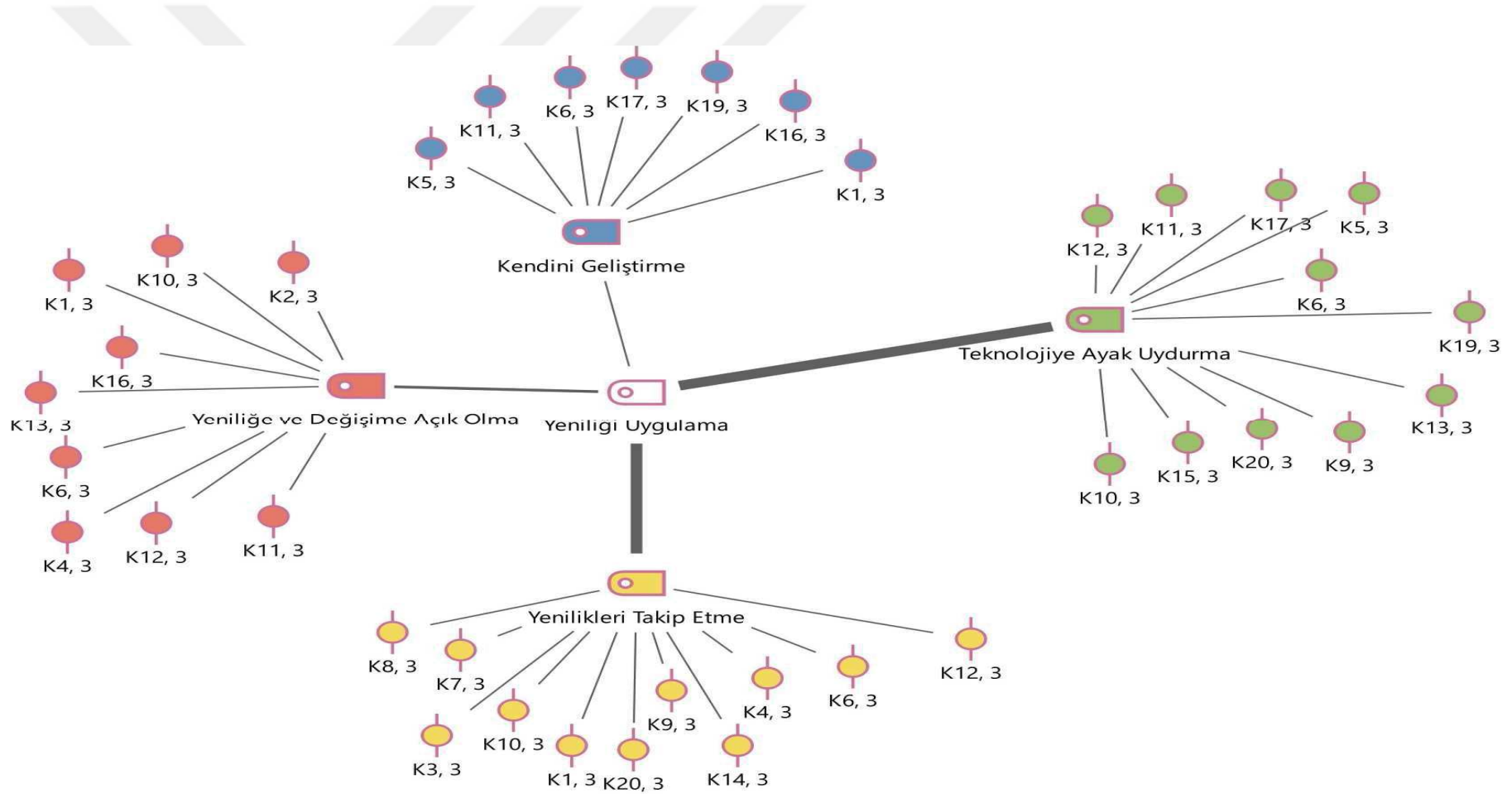
“...Bu problemle karşılaşan diğer insanlarla konuşurum. Genel olarak aynı sorun varsa o sorun üzerinde düşünürüm ve bir çözüm yolu bulmaya çalışırım...” (K13)

Problemi Çözmek İçin Plan Oluşturma

“... Mutlaka ama mutlaka alternatif yolları bulmaya çalışırdım...” (K14)

Yeniliği Uygulama

Öğrenme ve Yenilenme Becerileri kategorisinin ve çalışma bütünüünün üçüncü teması (3) *yeniliği uygulamadır*. Bu temada katılımcı sınıf öğretmeni adayları, *kendini geliştirme, teknolojiye ayak uydurma, yeniliğe ve değişime açık olma, yenilikleri takip etme* kodlarını üretmişlerdir. Yeniliği uygulama temasına ilişkin görüş bildiren Sınıf Öğretmeni adaylarına ilişkin bulgulardan yararlanılarak Şekil 24’deki grafik oluşturulmuştur.

Şekil 24. Yeniliği Uygulama Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları

Şekil 24 incelendiğinde, yeniliğe ayak uydurma temasında katılımcıların oluşturdukları kodlar görüş yoğunluklarına göre teknolojiye ayak uydurma, yenilikleri takip etme, yeniliğe ve değişime açık olma ve kendini geliştirme biçiminde sıralanmaktadır.

Genelde yeniliği uygulama teması, özelde de teknolojiye ayak uydurma koduyla ilişkili olarak K5 kodlu katılımcının görüşleri örnek gösterilebilir: “... 21. Yüzyılın en büyük getirilerinden biri de kuşkusuz teknoloji aletleridir. Bir öğretmen için dersinin kalitesi için gerekli olan bir şeyde somutluktur. Örneğin Fen bilgisi dersinde anlayacağınız bir konuyu sözel yollarla anlatmak var bir de bunu 3D şeklinde anlatmak var... Bundandır ki bir sınıf öğretmeni teknolojiye hâkim olması ve kendini sürekli güncellemesi gerekir diye düşünüyorum...”.

Sınıf öğretmeni adaylarının yeniliği uygulama temasında ürettikleri kodlara ilişkin görüşme dökümlerinden doğrudan alınan ifade örnekleri şöyledir:

Yenilikleri Takip Etme

“...Öncelikle teknolojiyi takip edebilmeliyiz ve teknolojik aletleri iyi kullanmalıyız, akıllı tahta kullanımını iyice öğrenmeliyiz. Robotik kodlama, yazılım ve yapay zeka hakkında bilgili olmalı, küresel çapta gelişen olaylara inavosyon geliştirmelidir.” (K9)

Yeniliğe ve Değişime Açık Olma

“...Teknoloji çağında yaşadığımızı göz önüne alırsak öncelikle teknolojiye hâkim olabilmeli ve çağın gerektirdiği tüm yeniliklere açık olabilmeliyiz. Dinamik bir çağda yaşıyoruz ve değişim kavramı hayatımızın tam olarak merkezinde yer alıyor. Bu durumu baz alırsak bir sınıf öğretmeni yaşı kaç olursa olsun kendini her anlamda geliştirmeli ve bu değişimlere ayak uydurabilmelidir. ...” (K11)

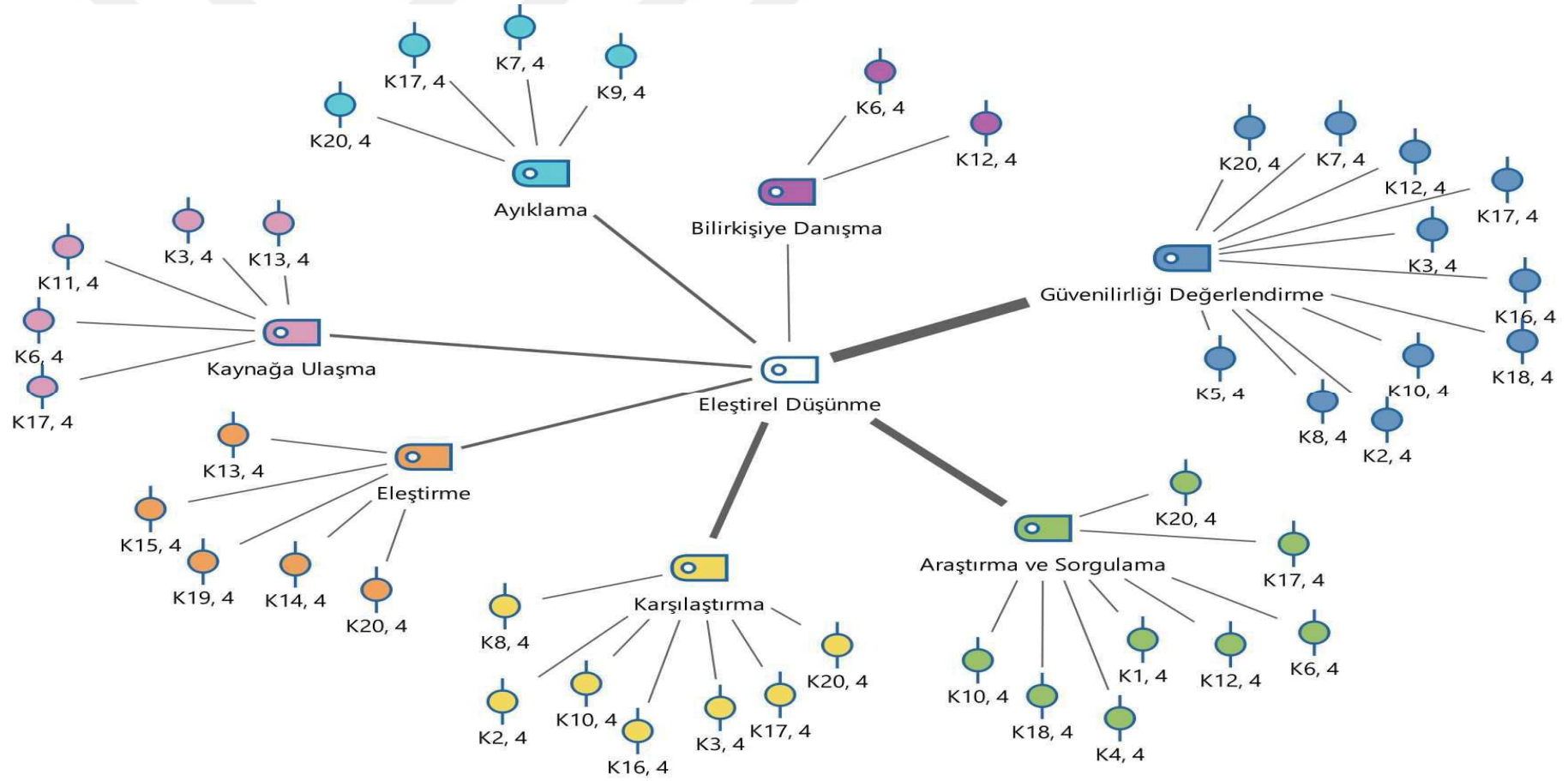
Kendini Geliştirme

“...Teknolojiyi doğru şekilde kullanabilmeli ve bol kaynak taramaktan vazgeçmemeliyim. İnternette bulduğum hazır etkinliklere sarılmamalı, o etkinlikleri oluşturan kişi olmalıyım. Sınıfla teknolojik aletleri mümkün olduğunca buluşturabilmeliyim. Benim için sınıf tahtadan fazlası olmalı. ...” (K19)

Eleştirel Düşünme

Öğrenme ve Yenilenme Becerileri kategorisinin ve çalışma bütünüdür dördüncü teması (4) *eleştirel düşünme*dir. Bu temada katılımcı sınıf öğretmeni adayları, *güvenirliği değerlendirme, araştırma ve sorgulama, karşılaştırma, eleştirme, kaynağa ulaşma, ayıklama ve bilirkişiye danışma* kodlarını üretmişlerdir. Eleştirel düşünme temasına ilişkin görüş bildiren sınıf öğretmeni adaylarına ilişkin bulgulardan yararlanılarak Şekil 25'deki grafik oluşturulmuştur.

Şekil 25. Eleştirel Düşünme Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları

Şekil 25 incelendiğinde, eleştirel düşünme temasında katılımcıların oluşturdukları kodlar görüş yoğunluklarına göre güvenilirliği değerlendirme, araştırma ve sorgulama, karşılaştırma, eleştirme, kaynağa ulaşma, ayıklama ve bilirkişiye danışma biçiminde sıralanmaktadır.

Katılımcıların eleştirel düşünme teması altında en fazla görüş bildirdikleri konu güvenilirliği değerlendirmedir. Güvenirliği değerlendirme konusunda K20 kodlu aday sınıf öğretmeni bu kod ile ilgili görüş bildiren diğer katılımcıların görüşlerini içerek biçimde şu değerlendirmeleri yapmıştır: *“İnternet ortamı derin bir deniz ve sosyal medya bazen algının farklı yerlere çekilmesi için kullanılabilir. Bu nedenle doğru ve yalan haberi ayırt edebilmenin önemli olduğunu düşünüyorum. Bunun da her görülen habere mutlaka doğrudur anlayışı ile bakmadan sorgulamak, farklı seçeneklerin değerlendirilerek eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşılması gerektiğini düşünüyorum. Haberin tarihini kontrol ederim. Resmi ve güvenilir sitelerden bilgi edinmeye çalışırım.”*

Sınıf öğretmeni adaylarının eleştirel düşünme temasında ürettikleri kodlara ilişkin görüşme dökümlerinden doğrudan alınan ifade örnekleri şöyledir:

Araştırma ve sorgulama

“...her görülen habere mutlaka doğrudur anlayışı ile bakmadan sorgulamak, farklı seçeneklerin değerlendirilerek ... yaklaşılması gerektiğini düşünüyorum...” (K20)

Karşılaştırma

“Elbette. Tek kaynaktan değil de birkaç kaynaktan okumaya özen gösteriyorum...” (K10)

Eleştirme

“...Hayır edemiyorum. Sosyal medyaya gram güvenim yok. Evet bazı şeyler çok cabuk duyuluyor işe yaradığı olmuyor mu oluyor tabi ki. Ama manipüle asparagas daha fazla benim de ayırt edecek donanımım olmadığı için genelde uzak dururum.” (K19)

Kaynağa ulaşma

“...Çoğu haberin doğru olduğunu teyit etmiyorum. Doğruluğunu teyit ettiğim haberler genellikle kişinin kendi ağzından yapılan açıklamalar ya da kişinin kendi hesabından yazdığı iletiler oluyor.” (K11)

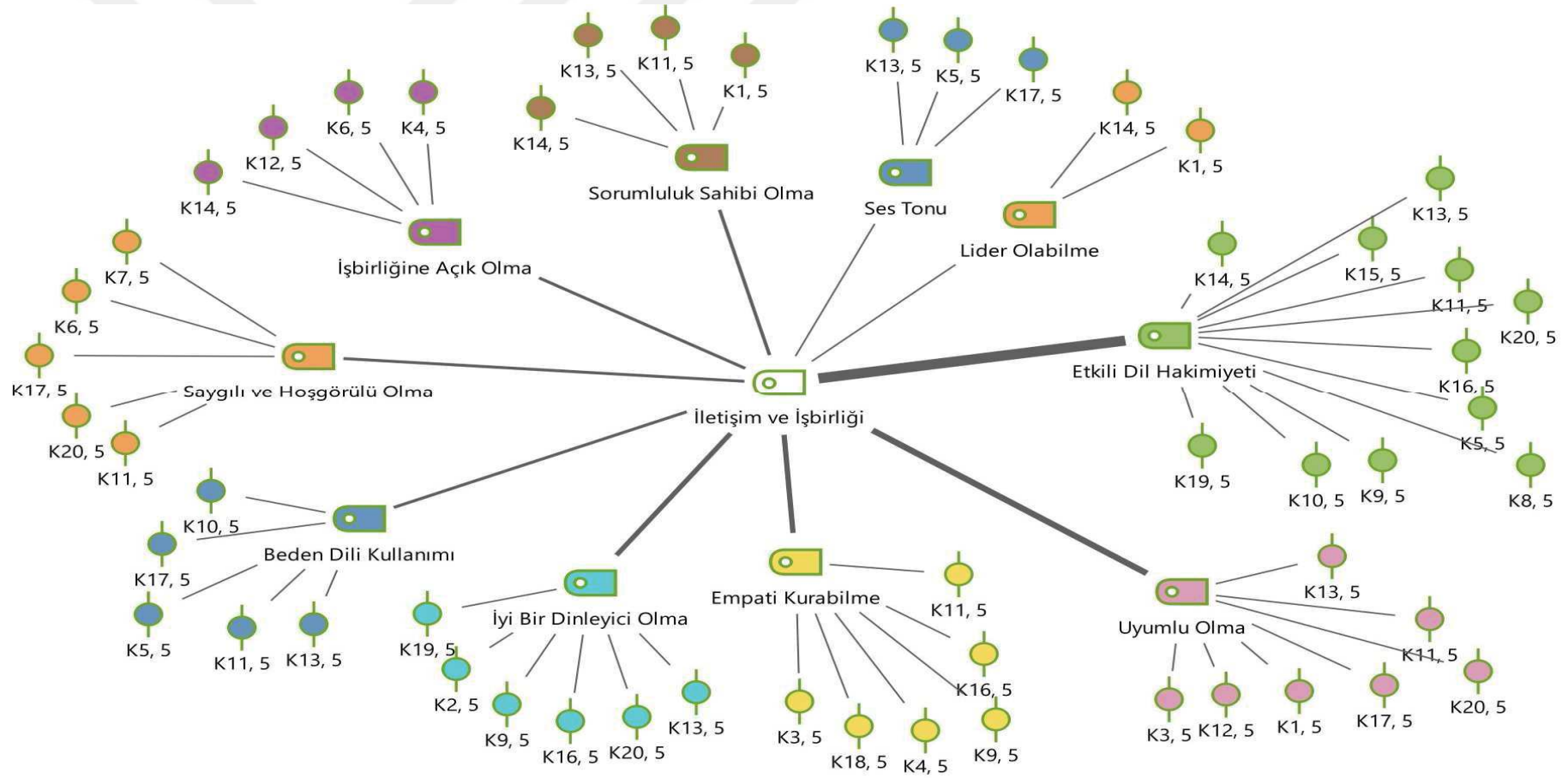
Ayıklama

“Orijinal sitelere bakmaya özen gösteriyorum. Özellikle tarafsız haber sitesi olmasına özen gösteririm...” (K9)

İletişim ve İş birliği

Öğrenme ve Yenilenme Becerileri kategorisinin ve çalışma bütünüünün beşinci teması (5) iletişim ve iş birliğidir. Bu temada katılımcı sınıf öğretmeni adayları, etkili dil hakimiyeti, uyumlu olma, empati kurabilme, iyi bir dinleyici olma, beden dili kullanımı, saygılı ve hoşgörülü olma, iş birliğine açık olma, sorumluluk sahibi olma, ses tonu ve lider olabilme kodlarını üretmişlerdir. İletişim ve iş birliği temasına ilişkin görüş bildiren aday sınıf öğretmenlerine ilişkin bulgulardan yararlanılarak Şekil 26'daki grafik oluşturulmuştur.

Şekil 26. İletişim ve İşbirliği Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları

Şekil 26 incelendiğinde, iletişim ve işbirliği temasında katılımcıların oluşturdukları kodlar görüş yoğunluklarına göre etkili dil hakimiyeti, uyumlu olma, empati kurabilme, iyi bir dinleyici olma, beden dili kullanımı, saygılı ve hoşgörülü olma, işbirliğine açık olma, sorumluluk sahibi olma, ses tonu ve lider olabilme biçiminde sıralanmaktadır.

İletişim konusunda dilin etkili bir biçimde kullanılması, etkili dil hakimiyeti konusunda K8 kodlu öğretmen adayı “*Bence özellikle karşısındakini etkileyebilmesi için kesinlikle akıcı bir dil kullanması gerekmektedir. Bu sayede karşısındaki ile iletişimimi yükseltecek ve grup içerisinde iş birliğini kolayca sağlayacaktır.*” biçiminde görüşünü belirtirken, K10 kodlu öğretmen adayı “... *İletişimi ve işbirliği becerileri yüksek bir öğretmenin diksiyonu düzgün olmalı*” derken, K9 kodlu aday sınıf öğretmeni de “*Akıcı bir dile sahip olmalıdır. İnsanlara ve öğrencilerine karşı samimi ve doğal olmalıdır, karşısındaki insanı anladığını gösterebilmeli ve kendini iyi ifade etmelidir.*” şeklinde görüşünü ifade etmiştir.

Aday sınıf öğretmenlerinin iletişim ve iş birliği temasında ürettikleri kodlara ilişkin görüşme dökümlerinden doğrudan alınan ifade örnekleri şöyledir:

Uyumlu olma

“...*Burada en önemli özellik tabi ki uyumlu olabilmektir. Karşımızdaki bireyleri anlayabiliyor olmak çok önemlidir. Çünkü her birey farklı düşüncelere sahip olabilir bunu anlayış işe karşılayıp yeni fikirlere açık olabiliriz...* (K11)

Empati kurabilme

“...*karşısındakini anlamak için aynı zamanda .... Gerektiğinde empati yapabiliyor olması gerektiğini de düşünüyorum...*” (K16)

İyi bir dinleyici olma

“...*karşısındakini anlamak için aynı zamanda iyi bir dinleyici olması ... gerektiğini de düşünüyorum...*” (K16)

Beden dili kullanımı

“...İletişim sadece bir öğretmen için değil toplum içinde olmazsa olmaz bir şeydir... beden dili kullanımı, ... olması gerekir...” (K5)

İşbirliğine açık olma

“... İşbirliğine yatkınlık hususunda ise bir topluluğun başındaki eğitici rolünü üstlenen kişi olarak öğretmenin liderlik rolünü üstlenmesi gerektiğini, sınıf içi işbirliğini çok iyi sağlamasını ve bu konularda sorumluluktan kaçmaması gerektiğini düşünüyorum...” (K14)

Sorumluluk sahibi olma

“...Ayrıca iş birliğinde sorumluluk sahibi olmanın ve verilen görevi aksatmadan zamanında yapılarak bir zinciri oluşturmanın önemli olduğunu düşünüyorum...” (K11)

Ses tonu

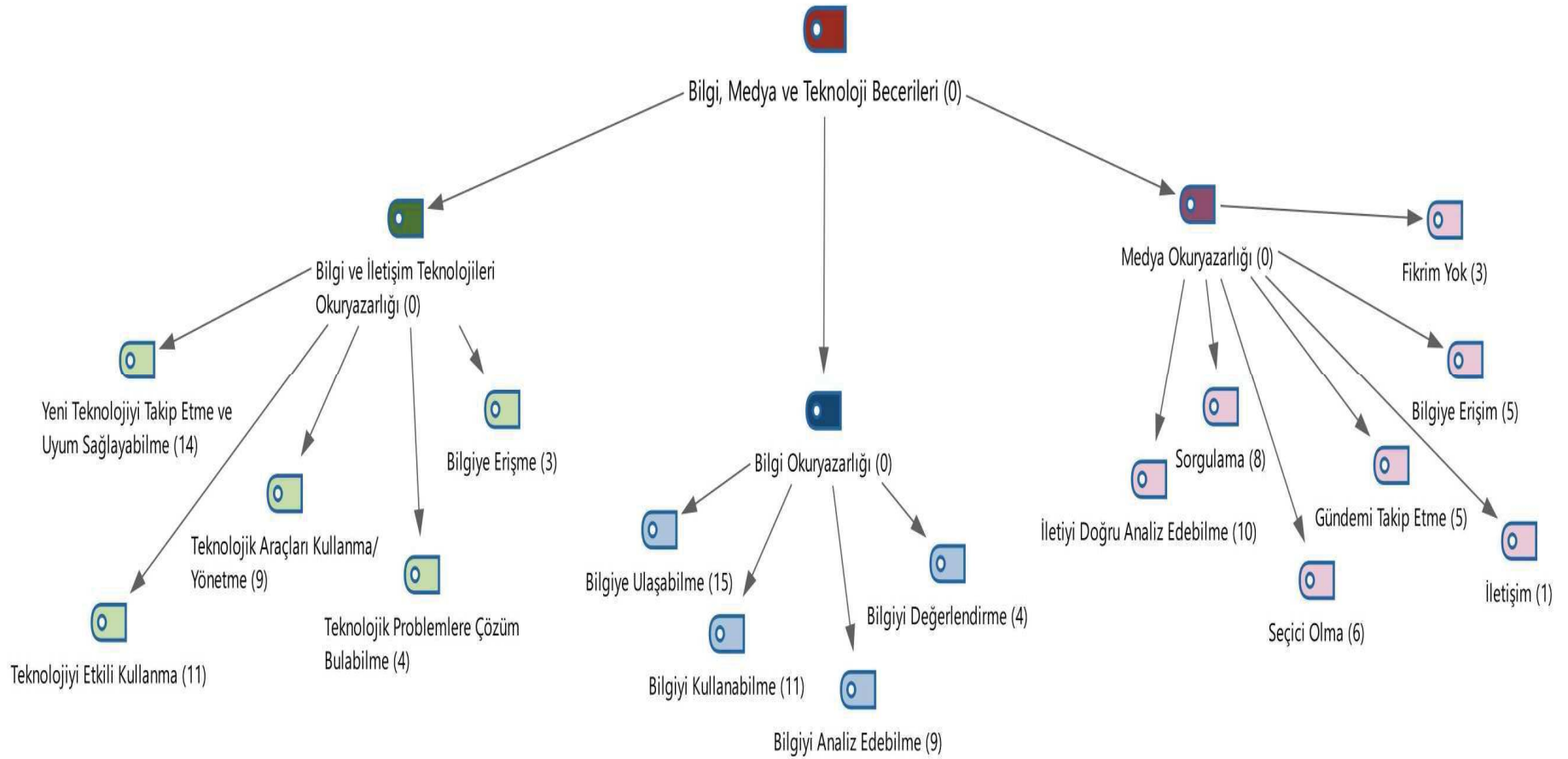
“...İletişimi zayıf bir öğretmen düşünülemez. Bunun için de Türkçeyi doğru ve düzgün kullanmak, beden dili kullanımı, ses tonu, diksiyon vb. Alanlarda kendini iyi bir şekilde yetiştirmiş olması gerekir...”(K5)

Lider olabilme

“...öğretmenin liderlik rolünü üstlenmesi gerektiğini ... düşünüyorum...” (K14)

Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri Konusundaki Bulgular

21. yüzyıl becerileri konusunda katılımcıların oluşturdukları ikinci kategori bilgi, medya ve teknoloji becerileri konusundadır. Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri konusunda ulaşılan bulgulardan yararlanılarak oluşturulan temalar ve kodlar Şekil 27’de verilmiştir:

Şekil 27. Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri Kategorisinde Üretilen Temalar ve Kodlar

Şekil 27 incelendiğinde, *bilgi, medya ve teknoloji becerileri* kategorisinde katılımcıların Bilgi Okuryazarlığı, Medya Okuryazarlığı ile Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı temalarını oluşturdukları görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının *bilgi, medya ve teknoloji becerileri* konusunda ürettikleri kodlara ait sıklık bilgileri Tablo 47’de verilmiştir:

Tablo 47

Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri Tema ve Kod Sıklık Bilgileri

Tema	Kod	Sıklık
Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı (38)	Yeni Teknolojiyi Takip Etme ve Uyum Sağlayabilme	14
	Teknolojiyi Etkili Kullanma	11
	Teknolojik Araçları Kullanma/Yönetme	9
	Teknolojik Problemlere Çözüm Bulabilme	4
	Bilgiye Erişme	3
Medya Okuryazarlığı (38)	İletiyi Doğru Analiz Edebilme	10
	Sorgulama	8
	Seçici Olma	6
	Bilgiye Erişim	5
	Gündemi Takip Etme	5
	Fikrim yok	3
	İletişim	1
Bilgi Okuryazarlığı (39)	Bilgiye Ulaşabilme	15
	Bilgiyi Kullanabilme	11
	Bilgiyi Analiz Edebilme	9
	Bilgiyi Değerlendirme	4

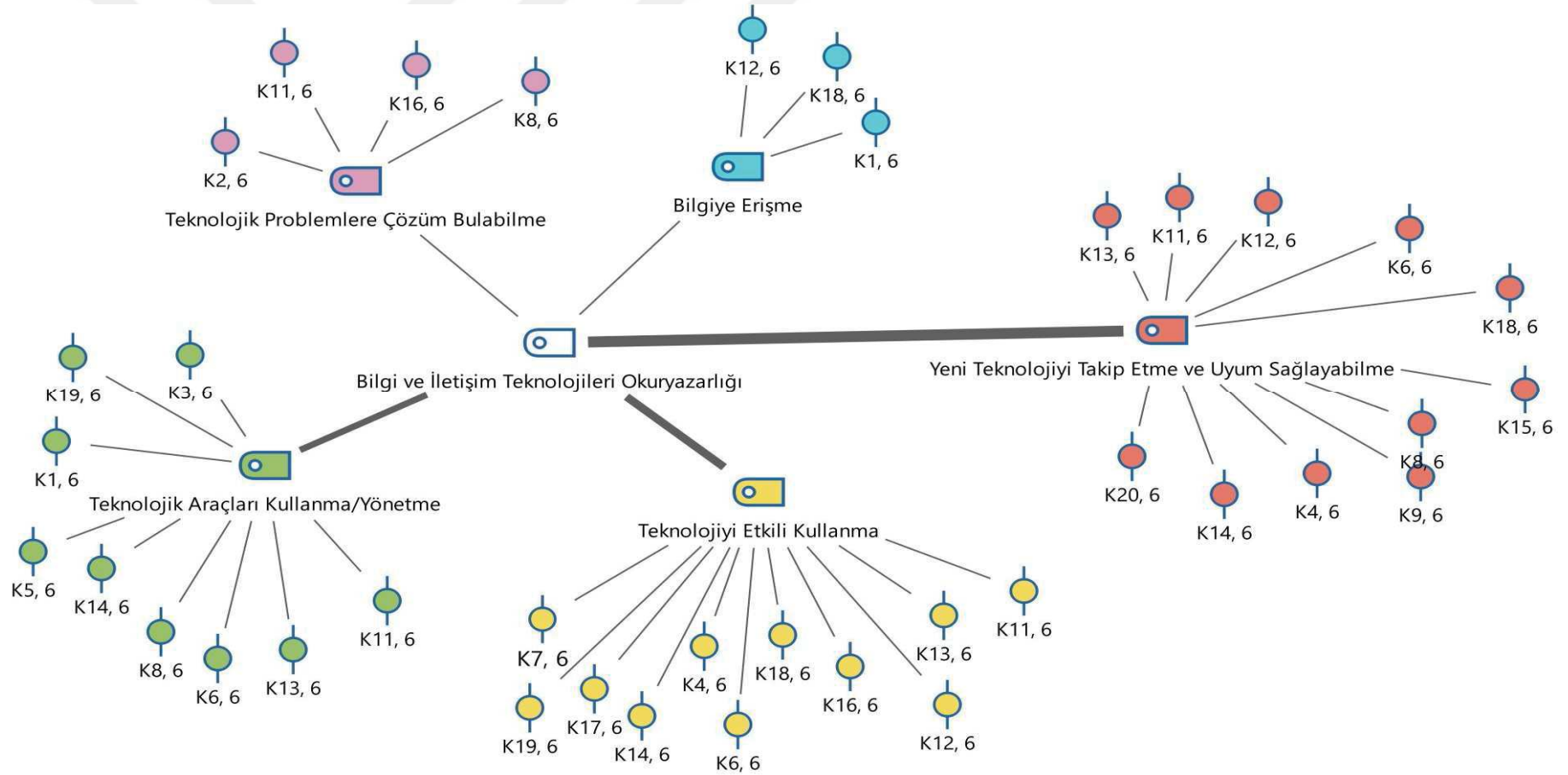
Tablo 47’ye göre, Bilgi ve iletişim teknolojileri temasında 38, Medya Okuryazarlığı temasında 38, Bilgi Okuryazarlığı temasında da 39 kod üretildiği görülmektedir. Bu bulgulara dayalı olarak her üç temada da sınıf öğretmeni adaylarının benzer sayıda kod ürettiği ve görüş belirttiği söylenebilir.

Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı

Bilgi, medya ve teknoloji becerileri kategorisinin birinci ve çalışma bütününe ise altıncı teması (6) *bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığıdır*. Bu temada katılımcı sınıf öğretmeni adayları, *yeni teknolojiyi takip etme ve uyum sağlayabilme, teknolojiyi etkili kullanma, teknolojik araçları kullanma / yönetme, teknolojik problemlere çözüm bulabilme, bilgiye erişme* kodlarını üretmişlerdir.

Bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı temasına ilişkin görüş bildiren aday sınıf öğretmenlerinin görüşme dökümlerinden yararlanılarak Şekil 28'deki grafik oluşturulmuştur.

Şekil 28. Bilgi ve İletişim Teknolojileri Okuryazarlığı Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları

Şekil 28 incelendiğinde, bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı temasında katılımcıların oluşturdukları kodlar görüş yoğunluklarına göre yeni teknolojiyi takip etme ve uyum sağlayabilme, teknolojiyi etkili kullanma, teknolojik araçları kullanma / yönetme, teknolojik problemlere çözüm bulabilme ve bilgiye erişme biçiminde sıralanmaktadır.

Yeni teknolojiyi takip etme ve uyum sağlayabilme konusunda K11 kodlu öğretmen adayı “... teknolojiye hakimiyetin önemli olduğunu düşünüyorum. Bunun da teknoloji ile ilgili gelişmeleri ve yenilikleri takip etmekten geçtiğini söyleyebilirim. Teknoloji hayatımızın bir parçası halinde ve onu etkili kullanmak adına kendimizi geliştirebiliriz. Nasıl ki yaşantımızda bazı problemlerle karşılaşmış onlar için çözüm yolları arayışına girip sorunu sonlandırmaya çalışıyoruz herhangi bir teknolojik problemde de en doğru çözümü araştırıp teknolojiyle yakından ilgilenerek bulabilmeliyiz.” şeklinde görüşünü ifade ederken, K8 kodlu aday sınıf öğretmeni de onu desteklemektedir: “Teknoloji çağında olduğumuza göre teknolojik gelişmeleri yakından takip etmeli, teknolojik aletleri aktif bir şekilde kullanabilmeli ve gerektiğinde karşılaşılan sorunlara (bozulunca, çalışmayınca) çözüm üretebilmeliyiz.”.

K9 kodlu öğretmen adayı da konuyu başka bir boyuttan inceleyerek, teknolojiyi takip etmenin özgün olmanın da koşulları arasında gördüğünü şöyle ifade etmiştir: “Yaşadığımız pandemi süreci 21.yüzyıl da bilgiyi aktarmak için teknolojinin ne kadar önemli olduğunu göstermiştir. Özgün düşünebilmeli, yeni yöntem ve tekniklere açık olmalıdır, çevresinde olup biten teknolojik gelişmeleri takip etmelidir.”

Katılımcı öğretmen adaylarının bilgi ve iletişim teknolojileri temasında ürettikleri kodlara ilişkin görüşme dökümlerinden doğrudan alınan ifade örnekleri şöyledir:

Teknolojiyi etkili kullanma

“...Bu noktada öncelikle teknoloji ile aramızın iyi olması gerektiğini yani teknolojik imkanlardan en iyi şekilde yararlanmamız gerektiğini düşünüyorum. Çünkü içinde bulunduğumuz yüzyıl bir teknoloji çağı olarak geçiyor. Bununla beraber teknoloji sürekli

kendisini yenilediği için teknolojiyi de sürekli takip etmemiz gerektiğini ve işimize yarayacak her yeni çıkan teknolojiye en kısa sürede entegre olmamız gerektiğini düşünüyorum... (K13)

Teknolojik araçları kullanma / yönetme

“...İletişim teknolojilerini iyi anlamak ve bilmektir diye düşünüyorum. Bunun için aynı zamanda teknolojik aletleri iyi kullanabilmek gereklidir... (K19)

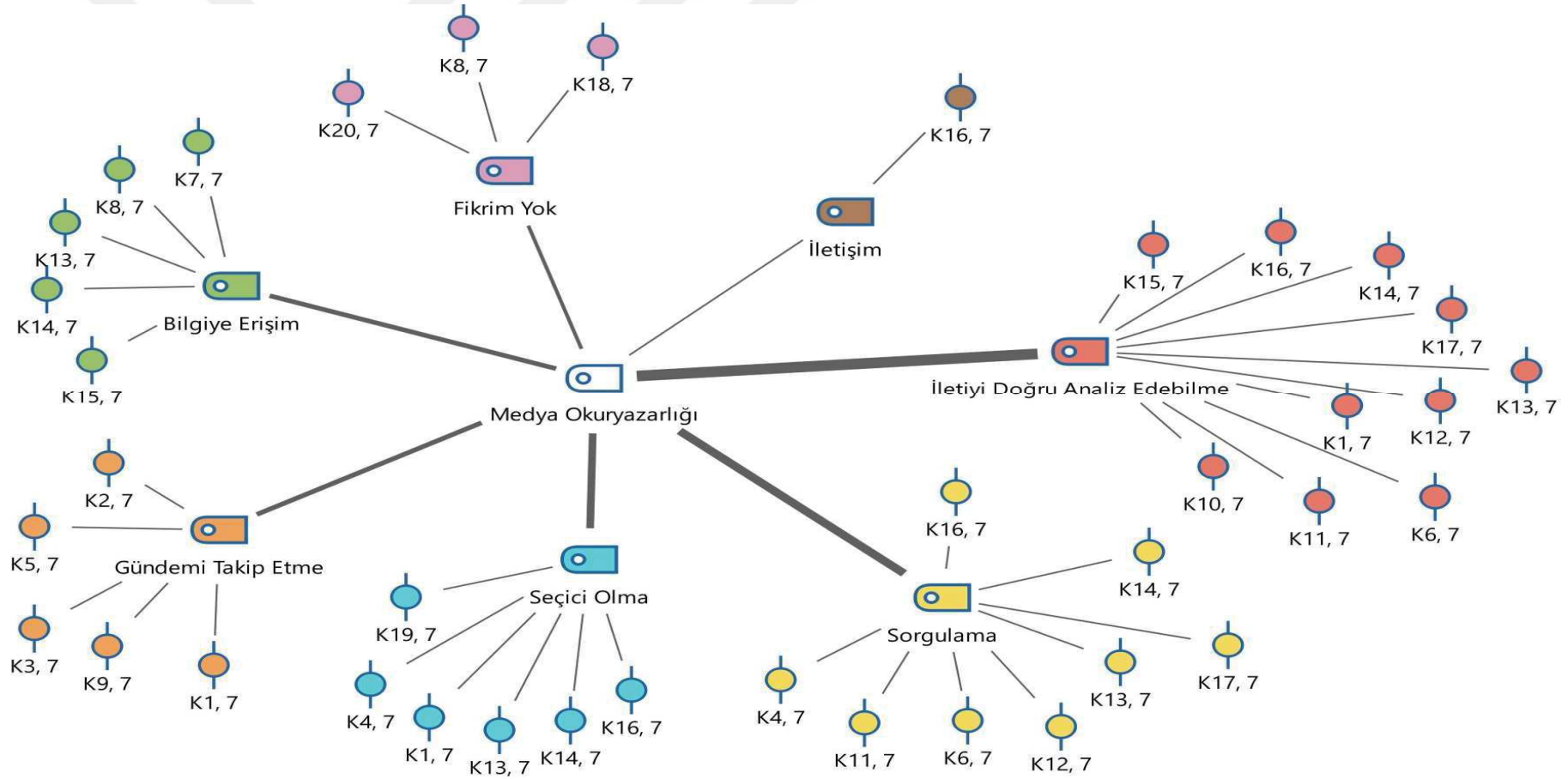
Teknolojik problemlere çözüm bulabilme

“...Bilgi ve iletişim teknolojileri benim için bilişimi ifade etmektedir. Bilişim ise teknolojik gelişmelerin en önemli sonuçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada teknolojiyi kullanmak ve teknolojik sorunlara karşı çözüm üretmek oldukça önemlidir... (K16)

Medya Okuryazarlığı

Bilgi, medya ve teknoloji becerileri kategorisinin ikinci ve çalışma bütününe ise yedinci teması (7) *medya okuryazarlığı*dır. Bu temada katılımcı sınıf öğretmenleri adayları, *iletiyi doğru analiz edebilme, sorgulama, seçici olma, gündemi takip etme, bilgiye erişim, iletişim kodlarını üretmişlerdir.*

Medya okuryazarlığı temasına ilişkin görüş bildiren aday sınıf öğretmenlerinin görüşme dökümlerinden yararlanılarak Şekil 29'daki grafik oluşturulmuştur.

Şekil 29. Medya Okuryazarlığı Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları

Şekil 29 incelendiğinde, medya okuryazarlığı temasında katılımcıların oluşturdukları kodlar görüş yoğunluklarına göre iletiyi doğru analiz edebilme, sorgulama, seçici olma, gündemi takip etme, bilgiye erişim ve iletişim şeklinde sıralanmaktadır.

İletiyi doğru analiz edebilme konusunda K16 kodlu öğretmen adayı “... *Haberlere artık her ne kadar daha kolay erişiliyor olsa da birçok yanlış haberin de gündeme atıldığı bir gerçek. Bu sebeple medya aracılığıyla edinilen her bilgiye doğrudan inanmamak gerekirse birkaç farklı kaynaktan bakmak ve ancak bu şekilde doğruluğunu kabul etmek gerekiyor...*” şeklinde görüşünü ifade ederken, K15 kodlu aday sınıf öğretmeninin bu konudaki düşüncesi şöyledir: “... *bilgiye çok daha hızlı ve kolay ulaşılabilmeyi sağlarken bence beraberinde de güvenilirlik konusunda belirli sorunları getiriyor. Çünkü bir bilgiye erişmek için tek bir kaynağa bağlı kalınırsa bu durumda doğruluğundan şüphe duyulacak bilgiye de erişmek mümkün olabiliyor. Bunun için erişilen her bilgiyi olduğu gibi kabul etmemek birden fazla kaynaktan araştırmak ve sonucunu iyi analiz etmek gerekiyor diye düşünüyorum...*”.

Katılımcı öğretmen adaylarının medya okuryazarlığı temasında ürettikleri kodlara ilişkin görüşme dökümlerinden doğrudan alınan ifade örnekleri şöyledir:

Sorgulama

“...*her bilgiyi olduğu gibi kabul etmemek doğruluğunu teyit etmek bunun içinde kaynağını araştırmak gerekiyor...*” (K14)

Seçici olma

“...*bilgiye erişim artık çok daha kolay bir hale gelmiş durumda. Ancak bu imkân aynı zamanda bizleri açıkçası seçici olmaya ve sorgulamaya itiyor. Çünkü sosyal medyada her zaman doğru haberle karşılaşmıyoruz. Bu sebeple karşılaştığımız her şeye hemen inanmamız iyi analiz etmemiz gerektiğini düşünüyorum...*” (K13)

Gündemi takip etme

“...Bilgi ve iletişim teknolojileri benim için bilişimi ifade etmektedir. Bilişim ise teknolojik gelişmelerin en önemli sonuçlarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada teknolojiyi kullanmak ve teknolojik sorunlara karşı çözüm üretmek oldukça önemlidir... (K9)

Bilgiye erişim

“...Medya okuryazarlığı benim için eğitim ve diğer alanlarda, bilgisayar, telefon ve televizyon gibi İnternetle veya yayın organları yoluyla gelişmeleri takip etmek ve geliştirmeye çalışmaktır... (K9)

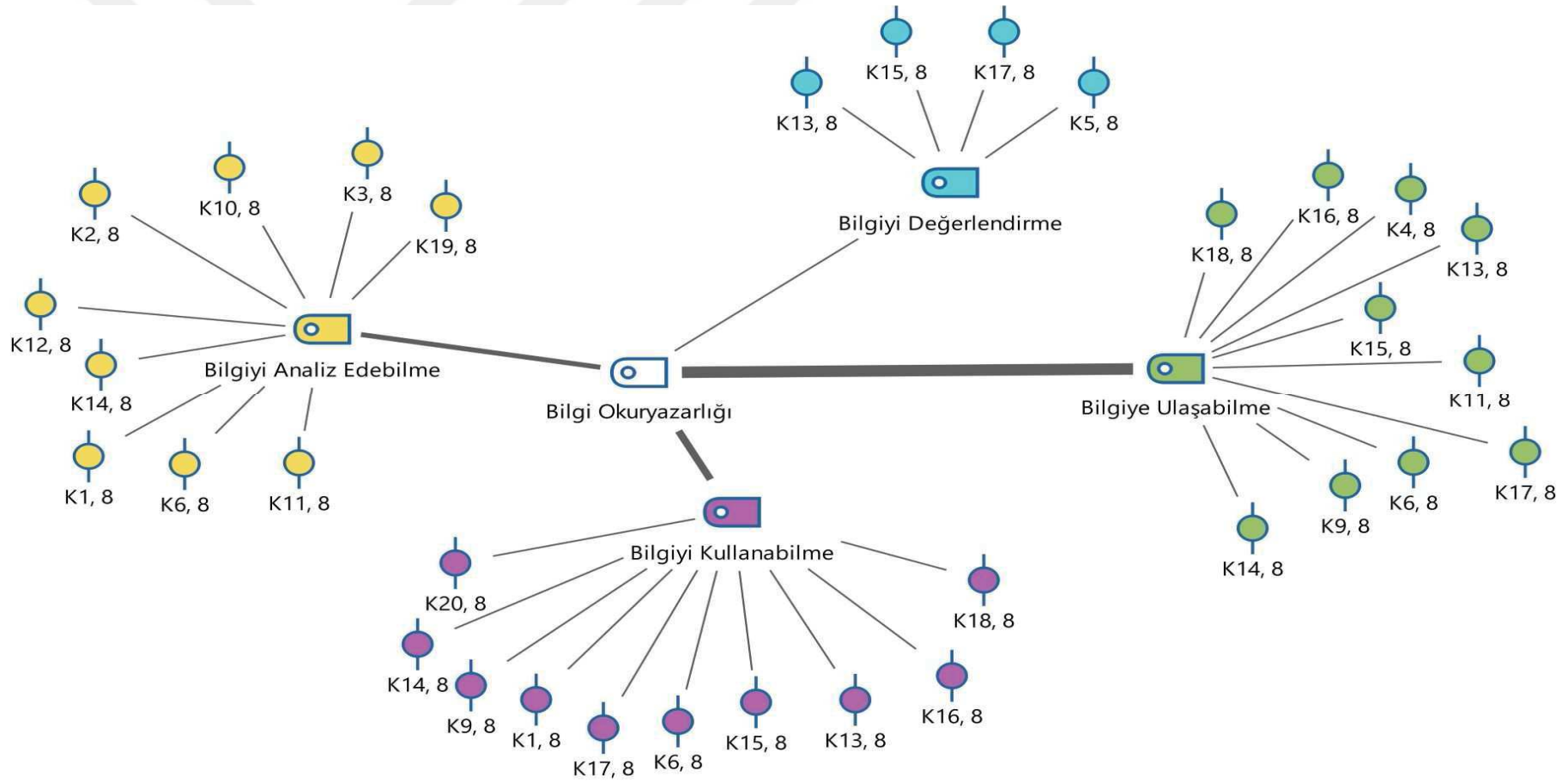
İletişim

“...Medya okuryazarlığı ... için ise açıkçası genel olarak iletişimi ve iletişim kaynaklarını ifade ediyor...” (K16)

Bilgi Okuryazarlığı

Bilgi, medya ve teknoloji becerileri kategorisinin üçüncü ve çalışma bütününe ise sekizinci teması (8) *bilgi okuryazarlığıdır*. Bu temada katılımcı sınıf öğretmeni adayları, *bilgiye ulaşabilme, bilgiyi kullanabilme, bilgiyi analiz edebilme ve bilgiyi değerlendirme* kodlarını üretmişlerdir.

Bilgi okuryazarlığı temasına ilişkin görüş bildiren sınıf öğretmeni adaylarının görüşme dökümlerinden yararlanılarak Şekil 30'daki grafik oluşturulmuştur.

Şekil 30. Bilgi Okuryazarlığı Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları

Şekil 30 incelendiğinde, bilgi okuryazarlığı temasında katılımcıların oluşturdukları kodlar görüş yoğunluklarına göre bilgiye ulaşabilme, bilgiyi kullanabilme, bilgiyi analiz edebilme ve bilgiyi değerlendirebilme şeklinde sıralanmaktadır.

Bilgiye ulaşabilme bilgi okuryazarlığı temasında en fazla görüş bildiren kod olarak öne çıkmaktadır. Bu konuda K16 kodlu aday sınıf öğretmeninin görüşü örnek olarak gösterilebilir: *“Bilgi okuryazarlığı ihtiyaç duyulan bilginin elde edilmesidir. Günümüzde teknolojik imkanlar sayesinde bu durum biraz daha kolaydır. Elde edilen bilginin doğru bir şekilde işlenmesi de bilginin elde edilmesi kadar önemlidir. Ancak bu sayede tam olarak doğru bir bilgiye ulaşılmış olunur.”*

K9 kodlu katılımcı da önemli olanın doğru bilgiye ulaşmak olduğunu şu şekilde ifade etmiştir: *“Bilgi okuryazarlığı benim için öncelikle doğru bilgilere ulaşmaktır. Yapacak olduğumuz meslek hakkında yeterli bilgi birikimine sahip olmak ve bu bilgileri staj hayatımızda ve gelecek öğretmenlik hayatımızda kullanmaktır.”*

Katılımcı öğretmen adaylarının bilgi okuryazarlığı temasında ürettikleri kodlara ilişkin görüşme dökümlerinden doğrudan alınan ifade örnekleri şöyledir:

Bilgiyi kullanabilme

“Bu kavramın ben de yaptığı çağrışım bilgiye erişim. Günümüzde televizyon, radyo, dergi, sosyal medya vb. birçok farklı kaynak kullanarak bilgiye erişebilir, bu bilgileri kullanabilir ya da gerektiğinde sentezleyebiliriz.” (K14)

“Bilgi okuryazarlığı, bilgiye ulaşmak için birden fazla kaynak kullanmayı ve ulaşılan bilgiyi en doğru şekilde kullanmayı ifade etmektedir. Bu noktada elbette ulaşılan bilgiyi doğru değerlendirebilmekte son derece önem arz etmektedir diye düşünmekteyim.” (K15)

Bilgiyi analiz edebilme

“... Doğru bilgiye ulaşmak için de farklı kaynaklara başvurarak elde edinilen bilgilerin iyi analiz edilmesi ve eleştirel yaklaşılması gerektiği düşüncesindeyim...” (K11)

“Bilgiye eleştirel olarak yaklaşmaktır. Doğru bilginin peşinde olmaktır.” (K19)

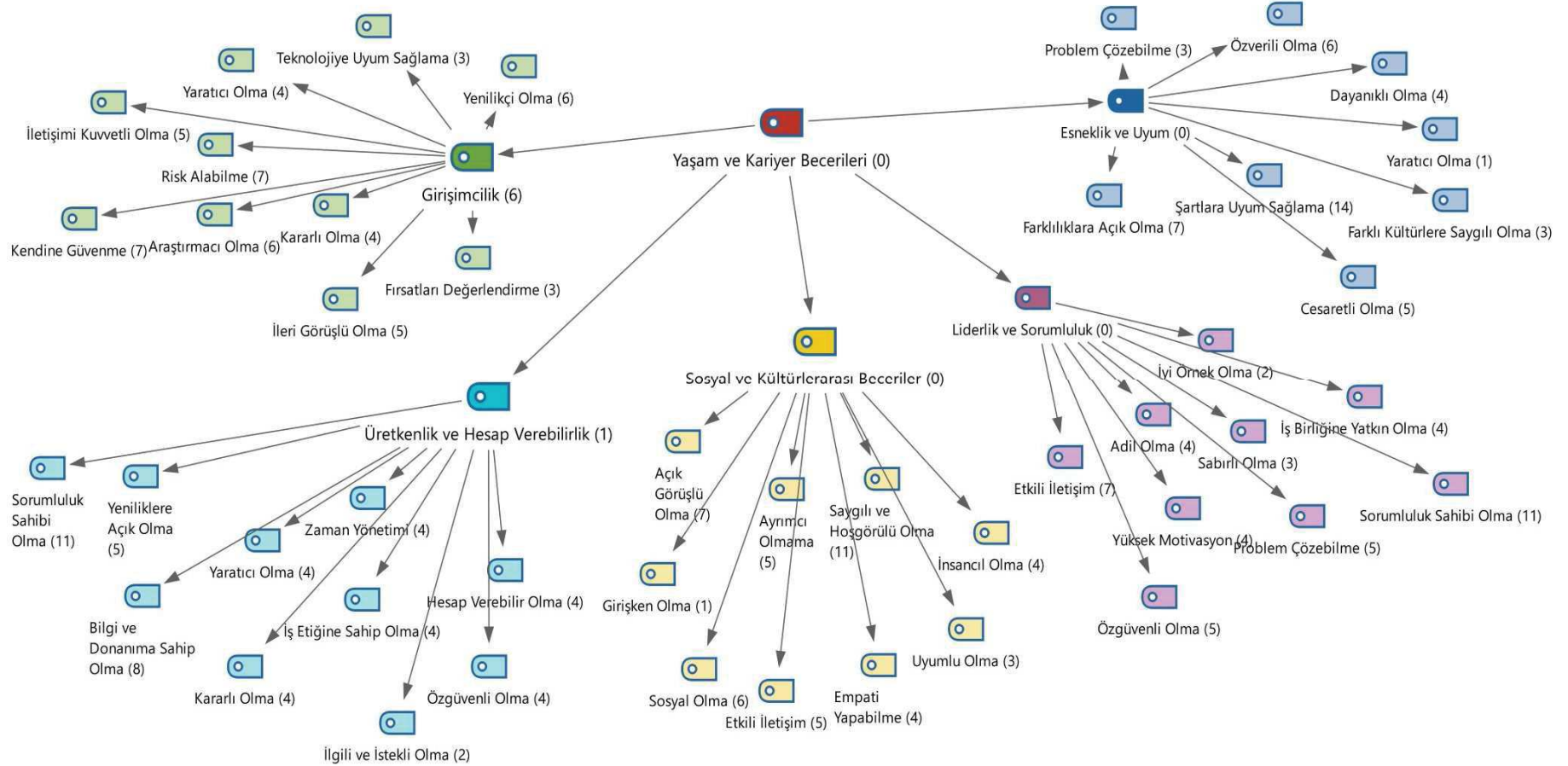
Bilgiyi değerlendirebilme

“Bilgi okuryazarlığı bir kitap, internet vb. yerlerden öğrendiğimiz bir bilgiyi iyi bir şekilde değerlendirme yapmaya tabi tutmaktır.” (K5)

“Bilgi okuryazarlığı benim için ... bu bilgiyi işleyebilmeyi ve çıkan sonucu değerlendirebilmeyi ifade ediyor. Teknolojinin gelişmesiyle bağlantılı olarak bilgiye erişimdeki kolaylık bu durumları pekiştiriyor.” (K15)

Yaşam ve Kariyer Becerileri Konusundaki Bulgular

21. yüzyıl becerileri konusunda katılımcıların oluşturdukları üçüncü kategori yaşam ve kariyer becerileri konusundadır. Yaşam ve kariyer becerileri konusunda ulaşılan bulgulardan yararlanılarak oluşturulan temalar ve kodlar Şekil 31’de verilmiştir:

Şekil 31. Yaşam ve Kariyer Becerileri Kategorisinde Üretilen Temalar ve Kodlar

Şekil 31 incelendiğinde, *yaşam ve kariyer becerileri* kategorisinde katılımcıların Liderlik ve Sorumluluk, Esneklik ve Uyum, Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler, Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik ve Girişimcilik temalarını oluşturdukları görülmektedir. Aday sınıf öğretmenlerinin *yaşam ve kariyer becerileri* konusunda ürettikleri kodlara ait sıklık bilgileri Tablo 48’de verilmiştir:

Tablo 48

Yaşam ve Kariyer Becerileri Tema ve Kod Sıklık Bilgileri

Tema	Kod	Sıklık
Liderlik ve Sorumluluk (45)	Sorumluluk Sahibi Olma	11
	Etkili İletişim	7
	Özgüvenli Olma	5
	Problem Çözebilme	5
	Yüksek Motivasyon	4
	İş Birliğine Yatkın Olma	4
	Adil Olma	4
	Sabırlı Olma	3
	İyi Örnek Olma	2
	Esneklik ve Uyum (43)	Şartlara Uyum Sağlama
Farklılıklara Açık Olma		7
Özverili Olma		6
Cesaretli Olma		5
Dayanıklı Olma		4
Farklı Kültürlere Saygılı Olma		3
Problem Çözebilme		3
Yaratıcı Olma		1
Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler (46)	Saygılı ve Hoşgörülü Olma	11
	Açık Görümlü Olma	7
	Sosyal Olma	6
	Etkili İletişim	5
	Ayrımcı Olmama	5
	Empati Yapabilme	4
	İnsancıl Olma	4
	Uyumlu Olma	3
Girişken Olma	1	

Tablo 48'nin devamı

Yaşam ve Kariyer Becerileri Tema ve Kod Sıklık Bilgileri

Tema	Kod	Sıklık
Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik (51)	Sorumluluk Sahibi Olma	11
	Bilgi ve Donanıma Sahip Olma	8
	Yeniliklere Açık Olma	5
	Yaratıcı Olma	4
	Kararlı Olma	4
	İş Etiğine Sahip Olma	4
	Hesap Verebilir Olma	4
	Zaman Yönetimi	4
	Özgüvenli Olma	4
	İlgili ve İstekli Olma	2
	Öz Eleştiri Yapabilme	1
Girişimcilik (56)	Risk Alabilme	7
	Kendine Güvenme	7
	Yenilikçi Olma	6
	Araştırmacı Olma	6
	İletişimi Kuvvetli Olma	5
	İleri Görüşlü Olma	5
	Yaratıcı Olma	4
	Kararlı Olma	4
	Teknolojiye Uyum Sağlama	3
	Fırsatları Değerlendirme	3
	Azimli Olma	3
	Dışa Dönük Olma	2
	Bilgili Olma	1

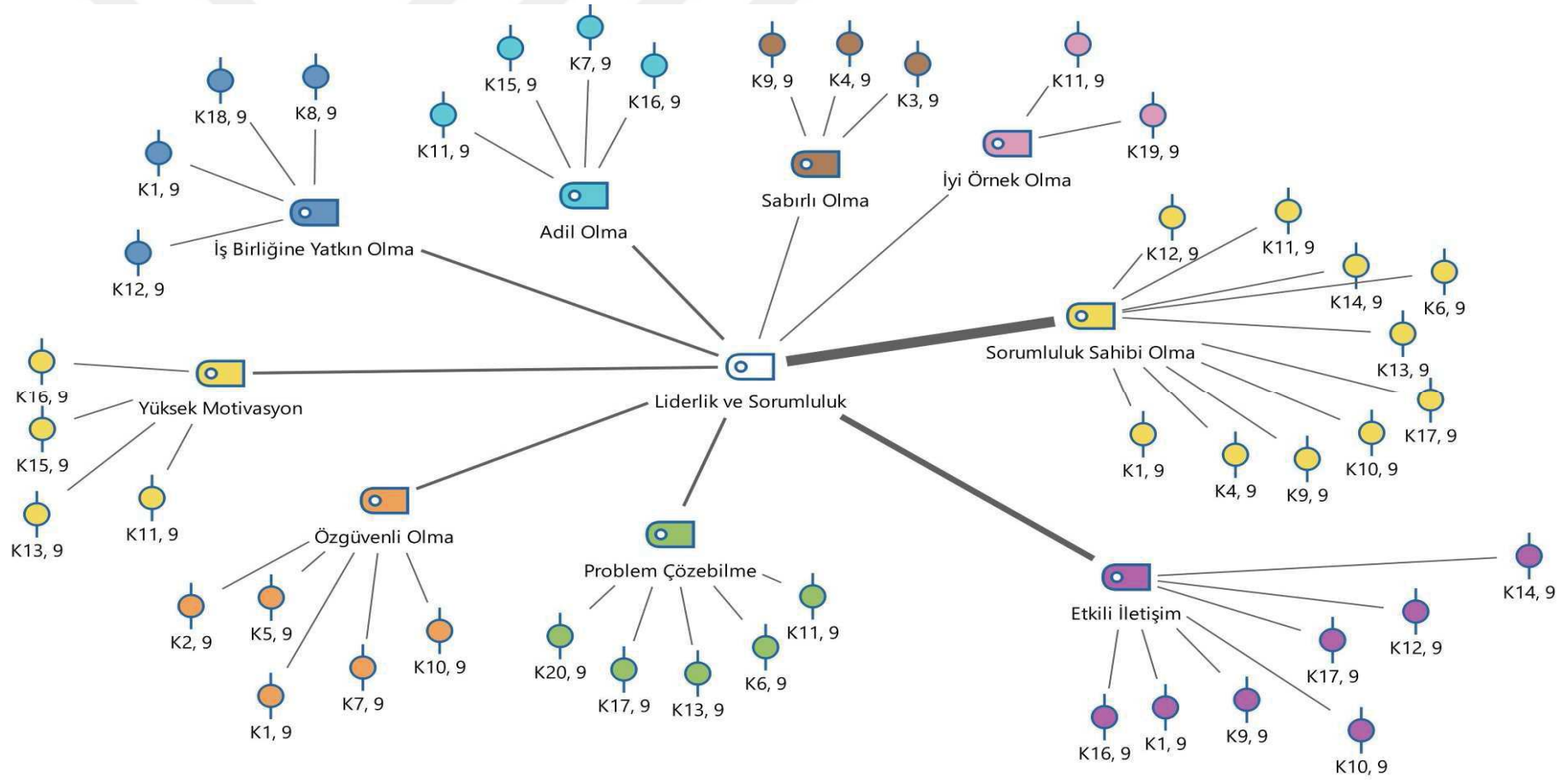
Tablo 48'e göre, Liderlik ve Sorumluluk temasında 45, Esneklik ve Uyum temasında 43, Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler temasında 46, Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik temasında 51 ve Girişimcilik temasında da 56 kod üretildiği görülmektedir. Bu bulgulara dayalı olarak aday sınıf öğretmenlerinin en fazla girişimcilik ile üretkenlik ve hesap verebilirlik temalarında kod ürettiği ve görüş belirttiği söylenebilir.

Liderlik ve Sorumluluk

Yaşam ve kariyer becerileri kategorisinin birinci ve çalışma bütününe ise dokuzuncu teması (9) *liderlik ve sorumluluktur*. Bu temada sınıf öğretmeni adayları, *sorumluluk sahibi olma, etkili iletişim, problem çözebilme, özgüvenli olma, yüksek motivasyon, iş birliğine yatkın olma, adil olma, sabırlı olma ve iyi örnek olma* kodlarını üretmişlerdir.

Liderlik ve sorumluluk temasına ilişkin görüş bildiren aday sınıf öğretmenlerinin görüşme dökümlerinden yararlanılarak Şekil 32'deki grafik oluşturulmuştur.

Şekil 32. Liderlik ve Sorumluluk Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları

Şekil 32 incelendiğinde, liderlik ve sorumluluk temasında katılımcıların oluşturdukları kodlar görüş yoğunluklarına göre sorumluluk sahibi olma, etkili iletişim, problem çözebilme, özgüvenli olma, yüksek motivasyon, işbirliğine yatkın olma, adil olma, sabırlı olma ve iyi örnek olma şeklinde sıralanmaktadır.

Katılımcıların en fazla görüş belirttikleri sorumluluk sahibi olma koduyla ilgili olarak K10 kodlu katılımcı, liderliğin takipçilerini yönlendirmenin yanında aynı zamanda yüksek sorumluluk bilincine sahip olmayı gerektirdiğini şu şekilde ifade etmektedir: *“Liderlik ve sorumluluğun birbirine çok yakın kavramlar olduğunu düşünüyorum”*. K11 kodlu aday öğretmen de *“Öncelikle birleştirici ve örnek olmanın çok önemli olacağını düşünüyorum. İçinde bulunduğu grup, ekip vs. Enerjisini yüksek tutabilmeli. Moral kaynağı olabilmelidir. Görev ve sorumlulukların paylaşımında herkese eşit mesafe de yaklaşabilmelidir. Kendine düşen görevler de sorumluluk sahibi olabilmelidir.”* diyerek sorumlu liderlik konusundaki görüşlerini ifade etmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının liderlik ve sorumluluk temasında ürettikleri kodlara ilişkin görüşme dökümlerinden doğrudan alınan ifade örnekleri şöyledir:

Etkili iletişim

“Sahip olmamız gereken başlıca özelliklerin şunlar olduğunu düşünüyorum: ... insanlara etkili bir biçimde iletişim kurabilmek, plan ve program dahilinde hareket etmektir...” (K9)

Problem çözebilme

“...Kriz yönetimi çok önemlidir. Bu sebeple iyi lider karşılaşılan her problemi akılcı yollarla çözebilendir...” (K20)

“...Yine en önemli özelliklerinden biri de problemlere karşı çözüm odaklı yaklaşarak farklı çözüm yollarını da düşünebilmelidir.” (K11)

Özgüvenli olma

“...Her şeyden önce yüksek bir güven duygusu gerekir kendine güvenen insanlar lider olup bir işin sorumluluğunu alırlar...” (K5)

Yüksek motivasyon

“...Öncelikle birleştirici ve örnek olmanın çok önemli olacağını düşünüyorum. İçinde bulunduğu grup, ekip vs. Enerjisini yüksek tutabilmeli. Moral kaynağı olabilmelidir...” (K11)

İşbirliğine yatkın olma

“...Grup çalışmasında olumlu bağlılık yaratıp rekabet ortamı yerine yardımlaşma ortamı yarattırım...” (K8)

Adil olma

“Bence bir organizasyona lider olabilmek için her şeyden önce ... grup içindeki motivasyonu sağlayabilmek için adil olmak gerekiyor...” (K16)

Sabırlı olma

“...Sahip olmamız gereken başlıca özelliklerin şunlar olduğunu düşünüyorum: ... başladığın iste sabır ve devamlılık göstermek...” (K9)

İyi örnek olma

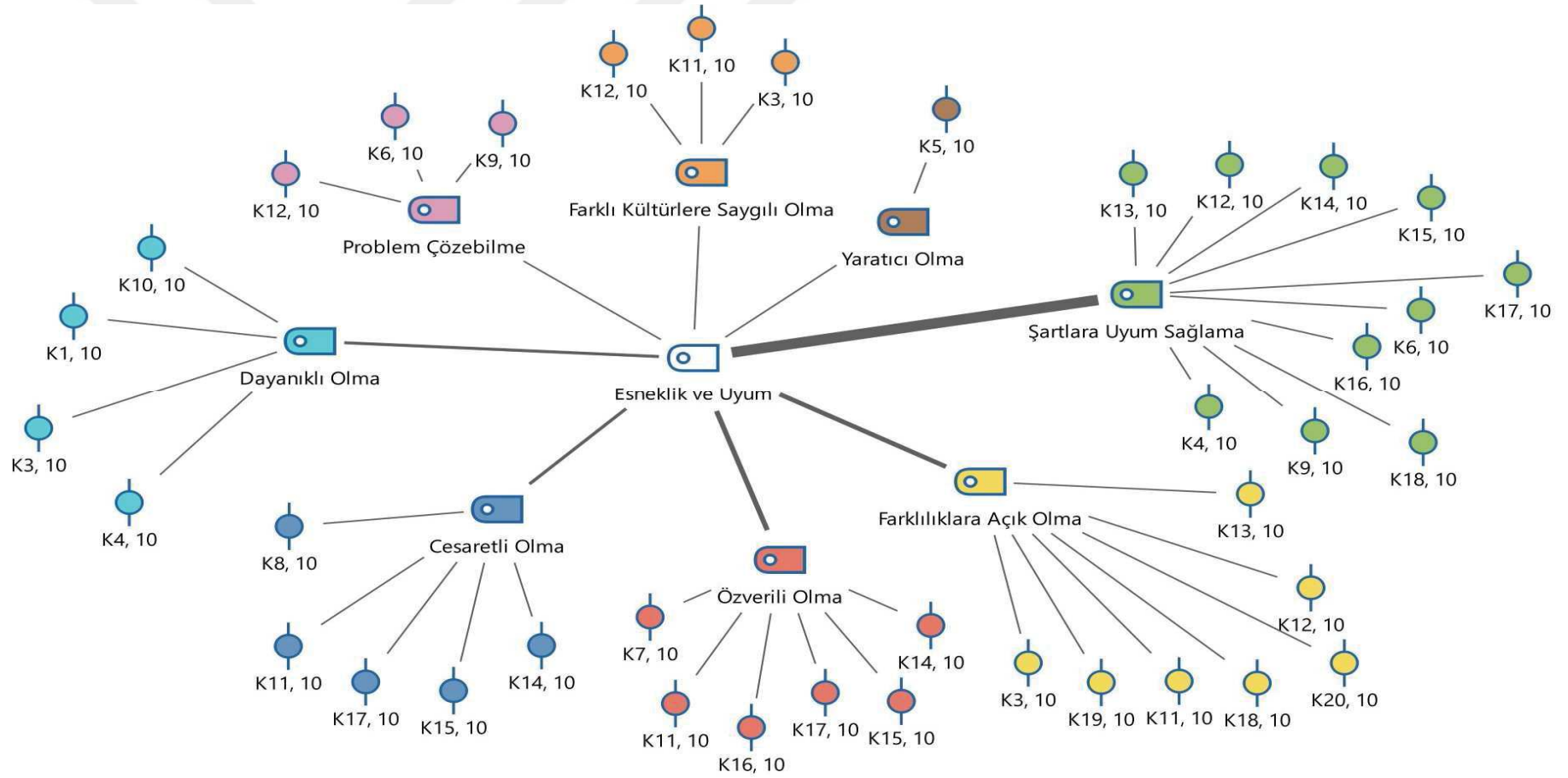
“...Liderlik ve sorumluluk becerisine sahip olmak için öncelik olarak yeterli donanıma sahip olmalıyım ve kendime her durumda güvenebilmeliyim. Bu özellikler beni iyi örnek olan bir lider yapacaktır...” (K19)

Esneklik ve Uyum

Yaşam ve kariyer becerileri kategorisinin ikinci ve çalışma bütününe ise onuncu teması (10) *esneklik ve uyumdur*. Bu temada sınıf öğretmenleri adayları, *şartlara uyum sağlama, farklılıklara açık olma, özveri olma, cesaretli olma, dayanıklı olma, problem çözebilme, farklı kültürlere saygılı olma ve yaratıcı olma* kodlarını üretmişlerdir.

Esneklik ve uyum temasına ilişkin görüş bildiren aday sınıf öğretmenlerinin görüşme dökümlerinden yararlanılarak Şekil 33'teki grafik oluşturulmuştur.

Şekil 33. Esneklik ve Uyum Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları

Şekil 33 incelendiğinde, esneklik ve uyum temasında katılımcıların oluşturdukları kodlar görüş yoğunluklarına göre şartlara uyum sağlama, farklılıklara açık olma, özverili olma, cesaretli olma, dayanıklı olma, problem çözebilme, farklı kültürlere saygılı olma ve yaratıcı olma biçiminde sıralanmaktadır.

Katılımcıların şartlara uyum sağlama konusunda en fazla görüş belirtmişlerdir. Bu konuda K13 kodlu aday sınıf öğretmeni diğer katılımcıların görüşlerini bütünler şekilde şu ifadelerde bulunmuştur: *“Bu soruyla karşılaşınca ister istemez doğu görevini düşündüm. Ancak bu soruyu sadece doğu görevi olarak değerlendirmem gerektiğini doğudan batıya öğretmenlik yapmak için gelen meslektaşlarımız içinde benzer koşul ve şartların geçerli olduğunu bence unutmamak gerekiyor. Bu nokta bence bir öğretmenin farklı yer ve koşullarda mesleğini yapabilmesi için her şeyden önce uyum sağlama konusunda problemlerinin olmaması gerekiyor. İnsan alışık olduğu bir ortamdan başka bir ortam ya da coğrafyaya gittiğinde elbette bir takım uyum problemleri yaşayacaktır ancak bu problemleri en kısa sürede aşması gerektiğini düşünüyorum. Bununla birlikte her yerin kendine has belirli özellikleri olacağından her türlü farklılığa karşı hazırlıklı olması gerektiğini de düşünüyorum.”*

Bu konuda K9 kodlu katılımcının görüşleri de K11’i destekler niteliktedir: *“Her türlü iklim koşullarına, ulaşım imkanlarına ve çeşitli kültürel yaşantılara uyum göstermesi gerekmektedir. 7 farklı coğrafi bölgemiz birbirinden farklılık gösterebilir ve bunlara teknik ve teknolojik imkanlar dahilinde farklılıklar vardır. Öğretmen uyum içerisinde ve sorun çözme becerisine sahip olmalıdır.”*

Sınıf öğretmeni adaylarının esneklik ve uyum temasında ürettikleri kodlara ilişkin görüşme dökümlerinden doğrudan alınan ifade örnekleri şöyledir:

Farklılıklara Açık Olma

“Farklılıklar karşısında uyumlu ve açık olabilmelidir. Bulunduğu bölgenin sahip olduğu özellik ya da koşullara saygı duyabilmelidir...” (K11)

“Öğretmenin yer ve mekân fark etmeksizin mesleğini yapabilmesi için her türlü farklılığa açık olup o farklılıkları yaşamına adapte etmesi gerekir...” (K19)

“Üst sınıftan atanan arkadaşlarımızla konuştuğumuzda birçoğu çok zorlandığını insanların çok farklı olduğunu yaşayışlarının hiç alışık olduğu düzene benzemediğini çok zorlandıklarını söylüyorlar. Bu durumda açıkçası biraz gözümü korkutuyor. Ben farklılıklara açık bir insan olduğumu düşünsem bile gittiğim yerlerdeki insanların bana saygı gösterip göstermeyeceğinden biraz çekiniyorum.” (K20)

Özverili Olma

“Bu durum benim için biraz cesaret işi gibi geliyor. Çünkü kimse alıştığı bir ortamı bırakarak bir başka yere gitmek oradan oraya savrulmak istemez ancak kabul etmek gerekir ki tayin bizim mesleğimizin bir parçası. Bununla birlikte özverili olmak gerektiğini de düşünüyorum. Her coğrafyanın öğrencisine aynı özverili ile öğretmenlik yapmamız ve onları eğitmemiz gerekiyor.” (K14)

Cesaretli Olma

“Cesareti yüksek olmalı çünkü korkak ve pasif kalırsa mesleğini tam olarak icra edemez diye düşünüyorum.” (K8)

“... Bir sınıf öğretmeni korkularının üzerine giderek onları yenebilmek için kendini zorlayabilmelidir.” (K11)

Dayanıklı Olma

“Ortamlara ayak uydurabilmek, psikolojik olarak sağlam olmak gereklidir.” (K10)

Farklı Kültürlere Saygılı Olma

“Farklılıklar karşısında uyumlu ve açık olabilmelidir. Bulunduğu bölgenin sahip olduğu özellik ya da koşullara saygı duyabilmelidir...” (K11)

Problem Çözebilme

“... Öğretmen uyum içerisinde ve sorun çözme becerisine sahip olmalıdır.” (K9)

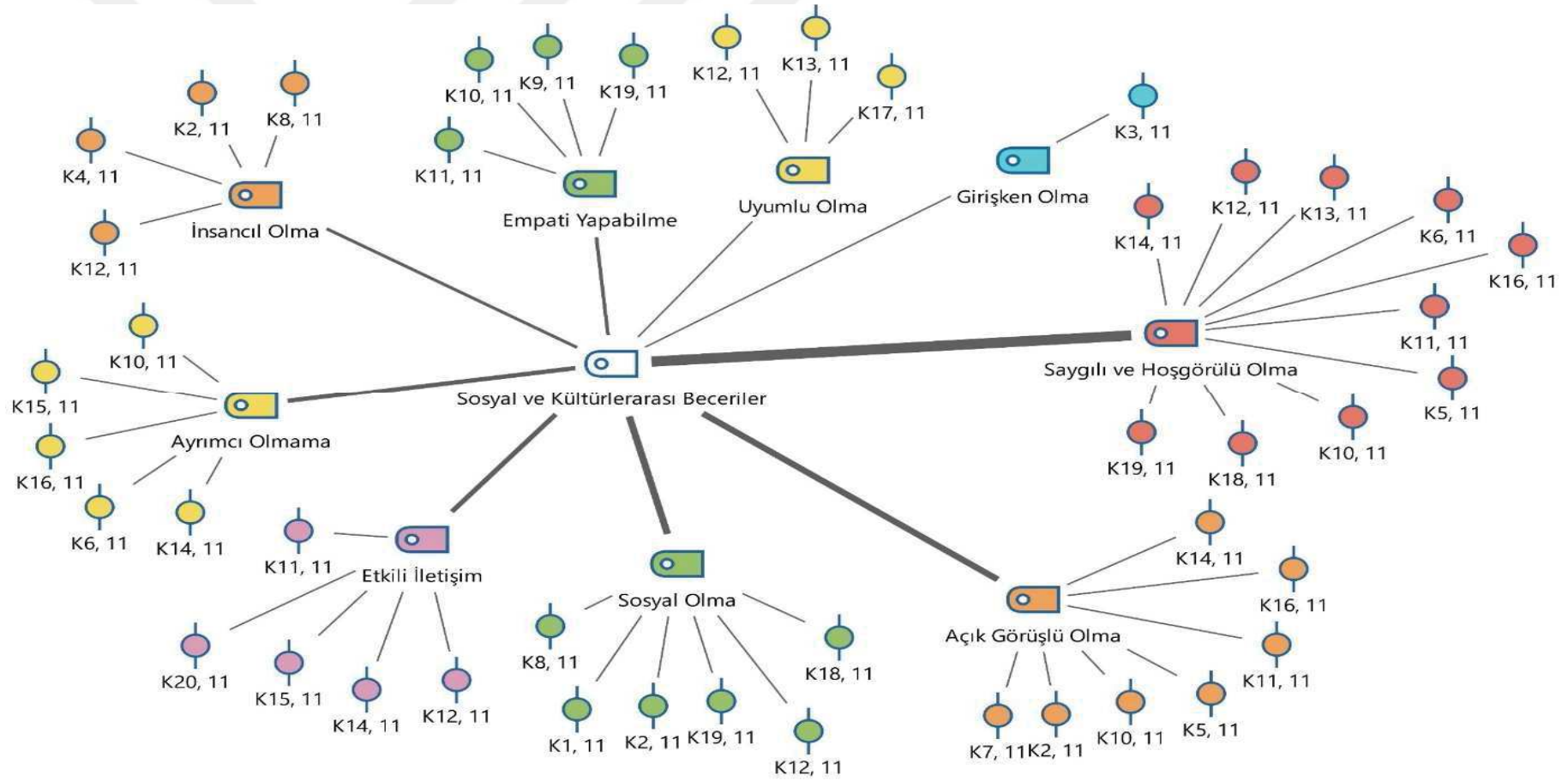
Yaratıcı Olma

“Yaratıcı olması gerekiyor elbette örneğin Çanakkale'de sürekli akıllı tahta da ders anlatan bir öğretmenin Hakkâri'nin bir köyüne gittiğinde her ne kadar akıllı tahta olmadığı için zorlansa da dersini yaratıcılığın kullanıp oradaki öğrencileri bu dezavantajdan kurtarması gerekir.” (K5)

Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler

Yaşam ve kariyer becerileri kategorisinin üçüncü ve çalışma bütününe ise on birinci teması (11) *sosyal ve kültürlerarası becerilerdir*. Bu temada sınıf öğretmeni adayları *saygılı ve hoşgörülü olma, açık görüşlü olma, sosyal olma, etkili iletişim, ayrımcı olmama, insancıl olma, empati yapabilme, uyumlu olma, girişken olma* kodlarını üretmişlerdir.

Sosyal ve kültürlerarası beceriler temasına ilişkin görüş bildiren aday sınıf öğretmenlerinin görüşme dökümlerinden yararlanılarak Şekil 34'teki grafik oluşturulmuştur.

Şekil 34. Sosyal ve Kültürlerarası Beceriler Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları

Şekil 34 incelendiğinde, sosyal ve kültürlerarası beceriler temasında katılımcıların oluşturdukları kodlar görüş yoğunluklarına göre saygılı ve hoşgörülü olma, açık görüşlü olma, sosyal olma, etkili iletişim, ayrımcı olmama, insancıl olma, empati yapabilme, uyumlu olma ve girişken olma biçiminde sıralanmaktadır.

Katılımcılar saygılı ve hoşgörülü olma konusunda en fazla görüş belirtmişlerdir. Bu konuda K5 kodlu öğretmen adayı *“En önemlisi açık görüşe sahip olmalı, tekdüze düşünmemeli. Farklı kültürlerin farklı yaşayışların yaşam tarzına inanışlarına karşı hoşgörü ile yaklaşmalı.”* Biçiminde görüşünü belirtirken, K10 kodlu sınıf öğretmeni adayı da onu desteklemektedir: *“Değişikliklere açık olmalıdır, insanları olduğu gibi kabul etmeli, farklılıklara saygı duymalı ve empati yeteneğinin bulunması gerekir.”*

K11 kodlu öğretmen de benzer düşünceyi şöyle ifade etmiştir: *“Farklı görüşlere açık olmalı ve saygı duyabilmelidir. Empati kurarak anlayış gösterebilmelidir.”*

Sınıf öğretmeni adaylarının sosyal ve kültürlerarası beceriler temasında ürettikleri kodlara ilişkin görüşme dökümlerinden doğrudan alınan ifade örnekleri şöyledir:

Açık Görüşlü Olma

“En önemlisi açık görüşe sahip olmalı, tekdüze düşünmemeli. Farklı kültürlerin farklı yaşayışların yaşam tarzına inanışlarına karşı hoşgörü ile yaklaşmalı.” (K5)

Sosyal Olma

“Sosyal ilişkileri yüksek, hümanist bir özelliği olması lazım.” (K8)

Ayrımcı Olmama

“Bence bu konuda bize yapılmasını istemediğimiz şeyleri başkalarına yapmamalıyız. Herkesin bir kültürü var. Hem kültür zenginliktir bu kültür farklılıklarına saygı duymalı, insanları ayıplamamalı, farklılıklara karşı açık görüşlü olmalıyız. Ayrıca bir arada çalışacağımız için iletişimimize iyi düzeyde tutmalıyız. En azından rahat bir çalışma ortamı için bunun sağlanması gerektiğini düşünüyorum.” (K14)

Empati Yapabilme

“Empati yeteneğini iyi kullanabilmeli bence. Böylelikle karşı tarafın gerçekten ne istediğini probleminin ne olduğunu çözümlerabilir.” (K9)

İnsancıl Olma

“Sosyal ilişkileri yüksek, hümanist bir özelliği olması lazım.” (K8)

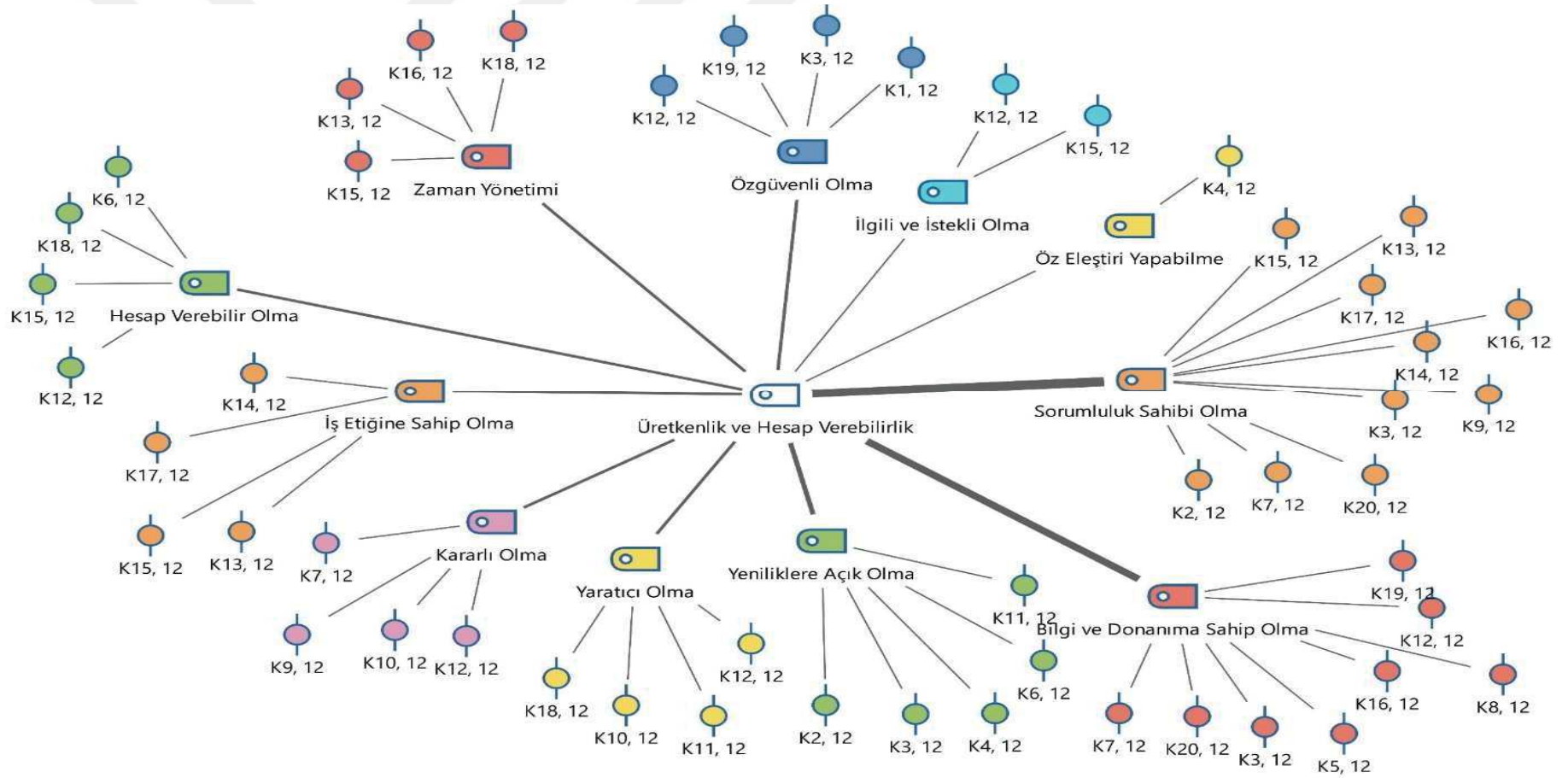
Uyumlu Olma

“... yine de diğer meslektaşlarımızla birlikte bir arada uyum içerisinde çalışmamız için herkesin kültürüne saygılı olmalı ve her türlü farklılığı hoş görmeliyiz diye düşünüyorum.” (K13)

Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik

Yaşam ve kariyer becerileri kategorisinin dördüncü ve çalışma bütününe ise on ikinci teması (12) üretkenlik ve hesap verebilirliktir. Bu temada sınıf öğretmenleri adayları sorumluluk sahibi olma, bilgi ve donanıma sahip olma, yeniliklere açık olma, yaratıcı olma, kararlı olma, iş etiğine sahip olma, hesap verebilir olma, zaman yönetimi, özgüvenli olma, ilgili ve istekli olma ve öz eleştiri yapabilme kodlarını üretmişlerdir.

Üretkenlik ve hesap verebilirlik temasına ilişkin görüş bildiren aday sınıf öğretmenlerinin görüşme dökümlerinden yararlanılarak Şekil 35’deki grafik oluşturulmuştur.

Şekil 35. Üretkenlik ve Hesap Verebilirlik Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları

Şekil 35 incelendiğinde, üretkenlik ve hesap verebilirlik temasında katılımcıların oluşturdukları kodlar görüş yoğunluklarına göre sorumluluk sahibi olma, bilgi ve donanıma sahip olma, yeniliklere açık olma, yaratıcı olma, kararlı olma, iş etiğine sahip olma, hesap verebilir olma, zaman yönetimi, özgüvenli olma, ilgili ve istekli olma ve özeleştirme yapabilmek biçiminde sıralanmaktadır.

Üretkenlik ve hesap verebilirlik temasıyla ilgili olarak katılımcıların en fazla görüşlerini ifade ettikleri konu sorumluluk sahibi olmadır. Bu konuda K9 kodlu öğretmen adayı bir öğretmende bulunması gereken özellikleri sıralarken *“Sorumluluklarını bilip onları yerine getirdikten sonra dik duruş ve kararlılık olmalıdır, yerine ve zamanına göre nasıl davranması gerektiği bilinmelidir.”* Biçiminde görüş belirtirken, K13 kodlu sınıf öğretmeni adayı da sorumluluk bilincini ön plana çıkarmaktadır: *“... ilgili projeye sorumluluk bilinciyle yaklaşmamız ve proje için şayet bir süre öngörülmüş ise bu süre içerisinde tamamlamamız gerektiğini düşünüyorum.”*

K14 ve K20 kodlu öğretmen adayları da arkadaşlarını destekler nitelikte şu ifadeleri dile getirmiştir: *“Bir organizasyonun ya da projenin yönetilmesi için tabii ki öncelikle sorumluluk sahibi olmak gerekiyor. Çünkü sorumluluk sahibi olmak, iş ahlakı ile pekiştirildiğinde beraberinde güvenilirliği de getirecektir.”* (K14); *“... Projelere yatkın olma ve yapılan işin sorumluluğunu bilen kişiler olmamız gerekir.”* (K20)

Sınıf öğretmeni adaylarının üretkenlik ve hesap verebilirlik temasında ürettikleri kodlara ilişkin görüşme dökümlerinden doğrudan alınan ifade örnekleri şöyledir:

Yeniliklere Açık Olma

“... Üretmek için farklılıklara açık olmak da önemli yer tutar. Farklı bakış açıları bizi ileriye taşır bu da kendimizi yenilememizi sağlar.” (K11)

Yaratıcı Olma

“Öncelikle üretken olabilmek için yaratıcı olmak gereklidir, üretilen şeyin özgün olması ve kullanışlı olması gerekmektedir. Bir proje gerçekleştirdiğimde eğer her şeyi eksiksiz yerine getirdiysem onun arkasında kararlı bir şekilde durup her koşulda yaptığım işi savunurum.” (K10)

Kararlı Olma

“Sorumluluklarını bilip onları yerine getirdikten sonra dik duruş ve kararlılık olmalıdır, yerine ve zamanına göre nasıl davranması gerektiği bilinmelidir.” (K9)

“... Bir proje gerçekleştirdiğimde eğer her şeyi eksiksiz yerine getirdiysem onun arkasında kararlı bir şekilde durup her koşulda yaptığım işi savunurum.” (K10)

İş Etiğine Sahip Olma

“Bu konuda bence öncelikle iş etiğine sahip olmamız, üstlendiğimiz proje gerçekleştirirken etik kurallara dikkat etmemiz gerektiğini düşünüyorum. Bununla beraber ilgili projeye sorumluluk bilinciyle yaklaşmamız ve proje için şayet bir süre öngörülmüş ise bu süre içerisinde tamamlamamız gerektiğini düşünüyorum.” (K13)

Hesap Verebilir Olma

“...Ve bu proje sona erdiğinde projeye ilgili hesap verebilir olmamız bunun içinde iş ahlakına sahip olmamız gerekiyor.” (K15)

Zaman Yönetimi

“... Bununla beraber ilgili projeye sorumluluk bilinciyle yaklaşmamız ve proje için şayet bir süre öngörülmüş ise bu süre içerisinde tamamlamamız gerektiğini düşünüyorum.” (K13)

Özgüvenli Olma

“Bir proje gerçekleştirdiğimde üretken ve hesap verilebilir olmam için konuya hâkim ve kendime olan güvenimi gösterebilir olmalıyım. Kimsenin kafasında soru işareti bırakmayacak şekilde çalışmalarımı sunabilmeliyim.” (K19)

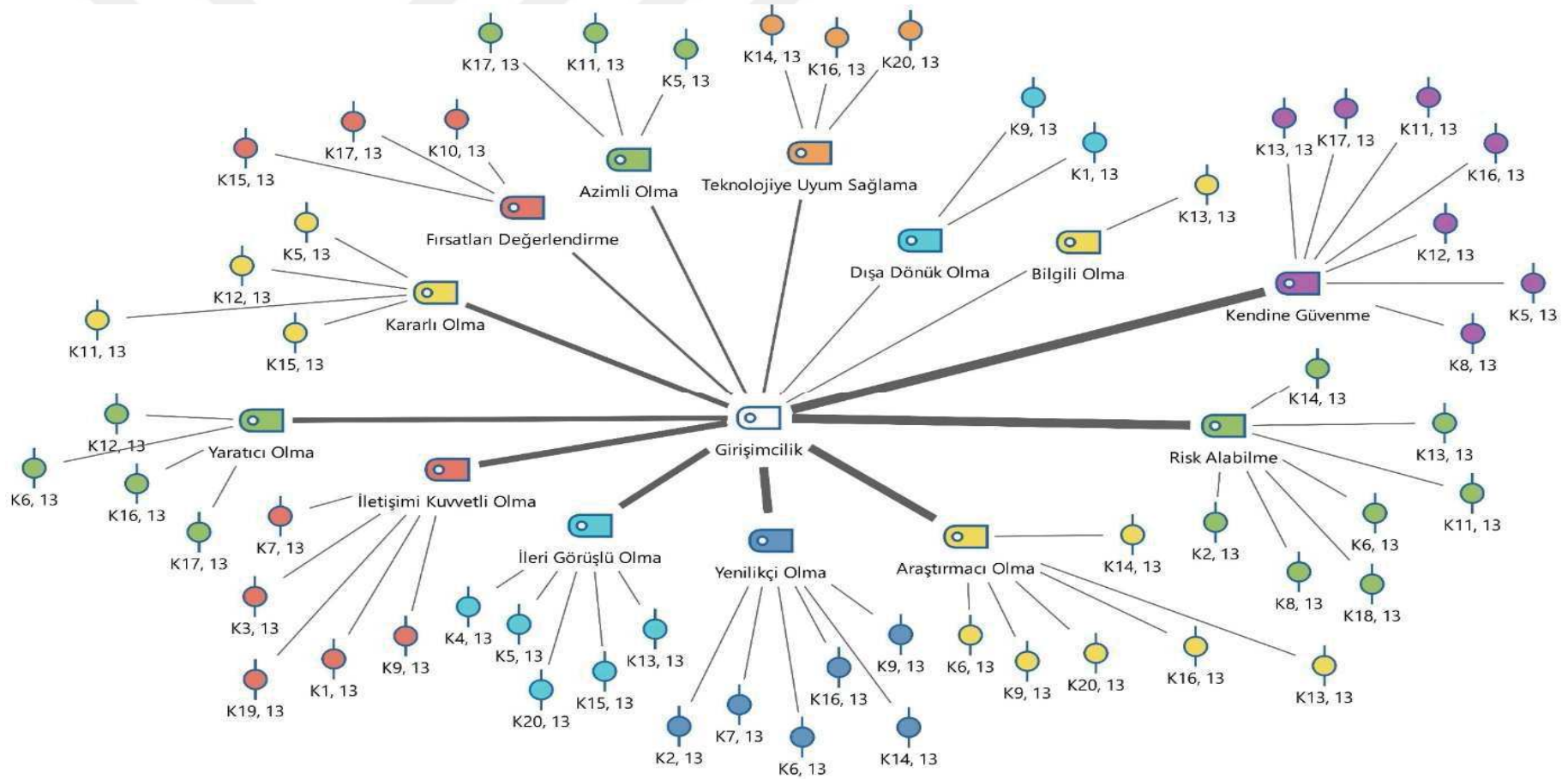
İlgili ve İstekli Olma

“Öncelikle istekli olmamız ... gerekiyor.” (K15)

Girişimcilik

Yaşam ve kariyer becerileri kategorisinin beşinci ve çalışma bütünü ise on üçüncü teması (13) *girişimciliktir*. Bu temada sınıf öğretmeni adayları *kendine güvenme, risk alabilme, araştırmacı olma, yenilikçi olma, ileri görüşlü olma, iletişimi kuvvetli olma, yaratıcı olma, kararlı olma, fırsatları değerlendirme, azimli olma, teknolojiye uyum sağlama, dışa dönük olma ve bilgili olma* kodlarını üretmişlerdir.

Girişimcilik temasına ilişkin görüş bildiren sınıf öğretmeni adaylarının görüşme dökümlerinden yararlanılarak Şekil 36'daki grafik oluşturulmuştur.

Şekil 36. Girişimcilik Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları

Şekil 36 incelendiğinde, girişimcilik temasında katılımcıların oluşturdukları kodlar görüş yoğunluklarına göre kendine güvenme, risk alabilme, araştırmacı olma, yenilikçi olma, ileri görüşlü olma, iletişimi kuvvetli olma, yaratıcı olma, kararlı olma, fırsatları değerlendirme, azimli olma, teknolojiye uyum sağlama, dışa dönük olma ve bilgili olma biçiminde sıralanmaktadır.

Kendine güvenme koduyla ilgili olarak katılımcıların en fazla görüşlerini ifade ettikleri konu kendine güvenmedir. Bu konuda K11 kodlu katılımcı “... *Kendine inanmalı özgüveni yüksek olabilmelidir.*” biçiminde görüşünü ifade ederken, K8 kodlu katılımcı da “*Cesareti, sosyal, özgüveni yüksel ve kendinden emin olmalıdır.*” şeklinde düşüncesini belirtmiştir. K5 kodlu katılımcının kendine güvenme konusundaki düşüncesi şöyledir: “*Kararlı disiplinli ve kendisine güvenmesi gerekiyor.*”

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik temasında ürettikleri kodlara ilişkin görüşme dökümlerinden doğrudan alınan ifade örnekleri şöyledir:

Risk Alabilme

“... *Sahip olduğu tüm imkanları olumlu olarak kullanabilmeli, dezavantajları avantaja çevirebilmelidir. Risk almayı bilmeli, azimli olmalıdır diye düşünüyorum.*” (K11)

“... *risk almaktan çekinmeyen insanlar girişimci insanlardır.*” (K13)

“... *Ve nihayetinde her girişimcilik girişimi başarı ile sonuçlanmıyor. Bu sebeple risk almayı öğreneceksin. Bence bu özellikleri taşıyabilen kişilerin girişimci olma ve başarılı olma şansları bulunuyor.*” (K14)

Yenilikçi Olma

“... *Yeni fikirler üretebilir durumda olmalıdır.*” (K9)

Araştırmacı Olma

“...Bence girişimci olmak demek her şeyden önce iyi bir araştırmacı ve gözlemci olmak demektir. Girişimcilik yapılacak alanla ilgili daha önce araştırmalar yaparak yeterli bilgiye sahip olan ... insanlar” (K13)

İletişimi Kuvvetli Olma

“... Bence iletişim ve ikna kabiliyeti yüksek, üretken ve düşüncelerini düzgün ifade edebilen biri olmalıdır.” (K19)

İleri Görüşlü Olma

“Bana kalırsa girişimci bir öğretmen önce araştırmaya meraklı, teknolojiye hakim ve ileri görüşlü olmalıdır. Bu sayede öğrencilerine ders içi etkinliklerde hem önemli katkılar sağlayacağı gibi hem de onların girişimcilik algılarında önemli farkındalıklar yaratacaktır.” (K20)

Yaratıcı Olma

“... Girişimcilik ... yaratıcılık özelliklerine sahip ve araştırmacı ruhlu kişilerin girişimci kişiler olduğunu ve girişimci bir sınıf öğretmenin de bu özellikleri taşıması gerektiğini düşünüyorum.” (K16)

Kararlı Olma

“... Kararlı disiplinli ... gerekiyor. İlk olumsuz bir durumda pes etmek yerine daha bir azimle yoluna devam etmesi gerekiyor” (K5)

“... kesinlikle kararlı bir şekilde kitlendiği hedef için çalışabilecek ... kişiler girişimci olabilecektir. Girişimci sınıf öğretmenleri adaylarının da bu özelliklere sahip olmalarını ve öğrencilerine aktarmaları gerektiğini düşünüyorum.” (K15)

Teknolojiye Uyum Sağlama

“Girişimcilik özellikle son zamanlarda çok sık duyduğum ve hakkında bilgi sahibi olmak için araştırmalar yaptığım bir konuydu. Çünkü mesleğime de katkı sağlayacağını düşünüyorum. Yaptığım araştırmalar neticesinde vardığım sonuç ise şu. Girişimci olabilmek

için öncelikle yeni teknolojiye uyum sağlayıp ve yenilikleri takip edecek bu imkanlardan geri kalmayacaksın.” (K14)

Fırsatları Değerlendirme

“Bence girişimcilik daha çok fırsatları görüp ve o fırsatları değerlendirmek ile ilgili.

Girişimci bir öğretmen önüne çıkan her fırsatı iyi değerlendirebilmeli.” (K10)

Azimli Olma

“... azimli olmalıdır diye düşünüyorum.” (K11)

Dışa Dönük Olma

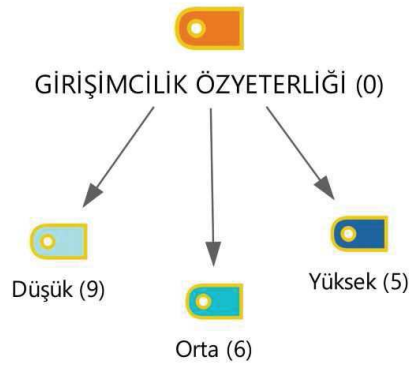
“Çevresinde gelişen olaylara karşı kayıtsız kalmamalıdır, güncel olaylardan haberdar olmalıdır. Sosyal olmalıdır ve arkadaşları ve çevresi ile iletişim halinde olmalıdır.” (K9)

Bilgili Olma

“Bence girişimci olmak demek her şeyden önce ... yeterli bilgiye sahip olan ... insanlar girişimci insanlardır. Çünkü bu kişiler ileri görüşlülüklerini kullanarak yeni bir atılım gerçekleştirmeye yakın olan insanlardır. Ben öğretmenlerinde bu becerilere sahip olması gerektiğini çünkü geleceğin girişimci bireylerini de öğretmenlerin yetiştireceğini biliyorum.” (K13)

Girişimcilik Öz yeterliği Konusundaki Bulgular

21. yüzyıl becerileri konusunda katılımcıların oluşturdukları üçüncü kategori yaşam ve kariyer becerileri konusundadır. Bu beceriler arasında yer alan girişimcilik temasının birinci alt teması olan *Girişimcilik Öz yeterliği* çalışma bütünüünün on dördüncü teması (14) olarak ayrı bir başlık altında incelenmiştir. Bu alt temaya ilişkin aday sınıf öğretmenlerinin görüşme dökümlerinden yararlanılarak oluşturulan kodlar Şekil 37’de verilmiştir:

Şekil 37. Girişimcilik Öz Yeterliği Alt Temasında Üretilen Kodlar

Şekil 37 incelendiğinde, *girişimcilik öz yeterliği* alt temasında katılımcıların *düşük, orta ve yüksek* kodlarını oluşturdukları görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının *girişimcilik öz yeterliği* alt temasında ürettikleri kodlara ait sıklık bilgileri Tablo 49’da verilmiştir:

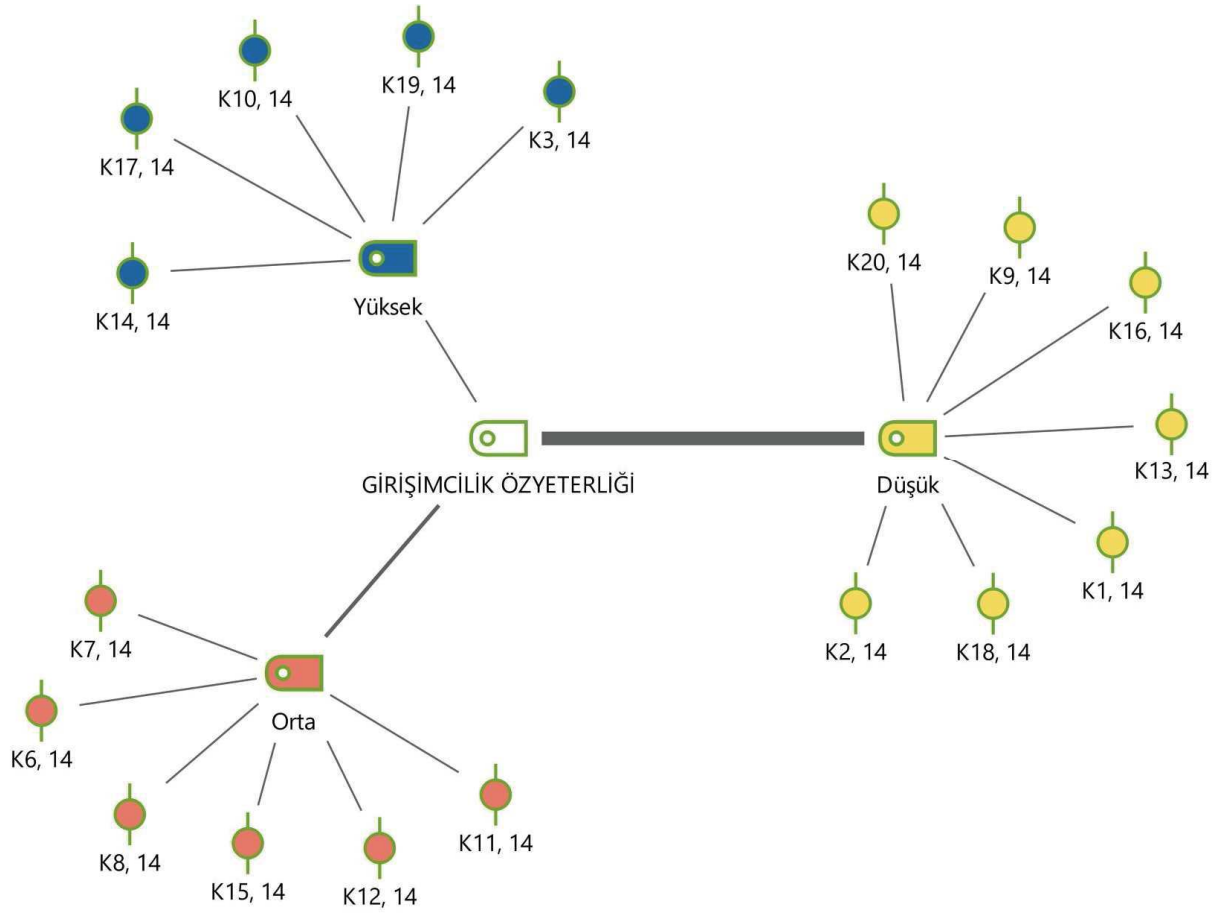
Tablo 49

Girişimcilik Öz Yeterliği Alt Temasına Ait Kodların Sıklık Bilgileri

Alt tema	Kod	Sıklık
Girişimcilik Öz yeterliği	Yüksek	5
	Orta	6
	Düşük	9

Tablo 49 incelendiğinde, girişimcilik öz yeterliği alt temasında, öz yeterlik yüksekliği için 5, orta düzey öz yeterlik için 6, düşük düzey öz yeterlik için ise 9 katılımcının görüş belirttiği görülmektedir. Bu bulgulara dayalı olarak katılımcıların büyük çoğunluğu girişimcilik konusundaki öz yeterliklerinin düşük düzeyde olduğunu belirtmektedir.

Girişimcilik öz yeterliği alt temasına ilişkin görüş bildiren sınıf öğretmeni adaylarının görüşme dökümlerinden yararlanılarak Şekil 38’deki grafik oluşturulmuştur.

Şekil 38. Girişimcilik Öz Yeterliği Alt temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları

Şekil 38 incelendiğinde, girişimcilik öz yeterliği alt temasında katılımcıların görüş yoğunlukları düşük > orta > yüksek şeklinde sıralanmaktadır.

Girişimcilik öz yeterliğinin “düşük” olarak kodlandığı katılımcılar genel olarak kendilerini girişimcilik konusunda ya yetersiz ya da az düzeyde yeterli olarak görmektedirler. Örnek olarak K5 kodlu katılımcı girişimcilik öz yeterliği konusunda kendisini “biraz yetersiz” olarak nitelerken, K9 kodlu katılımcı da öz yeterliğin düşüklüğünün nedenlerini şöyle sıralamaktadır: “Ben yeteri kadar girişimci olduğumu düşünmüyorum, 5 üzerinden kendime 1 puan veririm. Çünkü öğrenciyiz ve maddi kaygılarımız ön planda, maddi olarak yetersiz durumdayız. Bir öğretmen bir müzik aleti çalmalı, yurtdışı deneyimi olmalıdır,

bilgisayar ve internet imkânı olmalıdır. Bilgisayarım olmadığı için zorlandım ve çeşitli kurslara gidemedim.”

Girişimcilik öz yeterliğini düşük gören katılımcıların görüşme dökümlerinden doğrudan alınan ifade örnekleri şöyledir:

“Ben teknoloji ve yeniliklere meraklı olan ve araştırmacı ruhlu insan olduğumu düşünüyorum. Ancak girişimcilik konusunda kendimi yeterli görmüyorum. Çünkü daha önce bu konuda hiç tecrübem bulunmadı.” (K13)

“Ben bu konuda okullarda yeterli eğitimin verilmediğini düşünüyorum. Kendi araştırmalarım ile edinebildiğim bilginin ise kısıtlı olduğunu biliyorum. Girişimci olmak çok isterdim ama açıkçası kendimi yetersiz görüyorum. Sayısal bir oran vermek gerekirse 5 üzerinden 1,5-2 diyebilirim.” (K16)

“Bunu test edebilmem için yaparak yaşayarak öğrenmem gerekir. Teori ve uygulama arasında belirgin farklar olduğunu biliyoruz. Ama yine de eğitimde girişimciliğimin düşük olduğunu söyleyebilirim. Yaşamın belli yerlerinde iyi bir girişimci olabilirsiniz ancak bunu eğitime ne oranda uyarlayabileceğiniz elzemdir. Bu yönde üniversitelerde uygulama dersleri konulabilir.” (K20)

Girişimcilik öz yeterliğinin “orta” olarak kodlandığı katılımcılar kendilerini tam anlamıyla girişimci olarak görmemekle birlikte bu konuda çaba sarf ettiklerini ya da bu konuya yoğunlaştıklarında başarılı olacaklarını ifade etmektedirler. K8 kodlu katılımcı örnek olarak *“Tam anlamıyla girişimci olduğumu söylemem fakat kendimi cesaretlendirip girişimci olma yolunda gidiyorum.”* derken, K11 kodlu katılımcı ise doğrudan orta düzeyde olduğuna ilişkin düşüncesini şöyle anlatmaktadır: *“Orta düzeyde diyebilirim. Ancak tabii ki durum ve koşullara göre imkânları kullanmaya çalışırım. İnandığım bir çalışma varsa elimden geleni yaparım. Veli ve öğrenci üzerinde etkili olmanın da önemini düşünürsek güven duygusunu vererek destek alabilirim. Girişimciliğin biraz da liderlikle ilgili olduğunu düşünüyorum ve*

liderlik özelliklerinin çok daha baskın olan kişilerin daha aktif olarak yapabileceği düşüncesindeyim.”

K15 kodlu katılımcı ise girişimciliğe heves duyduğunu bununla birlikte pratikte kimi konularda desteğe gereksinim duyduğunu ifade etmektedir: *“Girişimcilik üzerinde hevesim var. Teoride mümkün olduğu kadar kendimi geliştirmeye çalıştım ancak uygulama yönünde kendimi hazır hissetmiyorum. O yüzden orta diyebilirim.”*

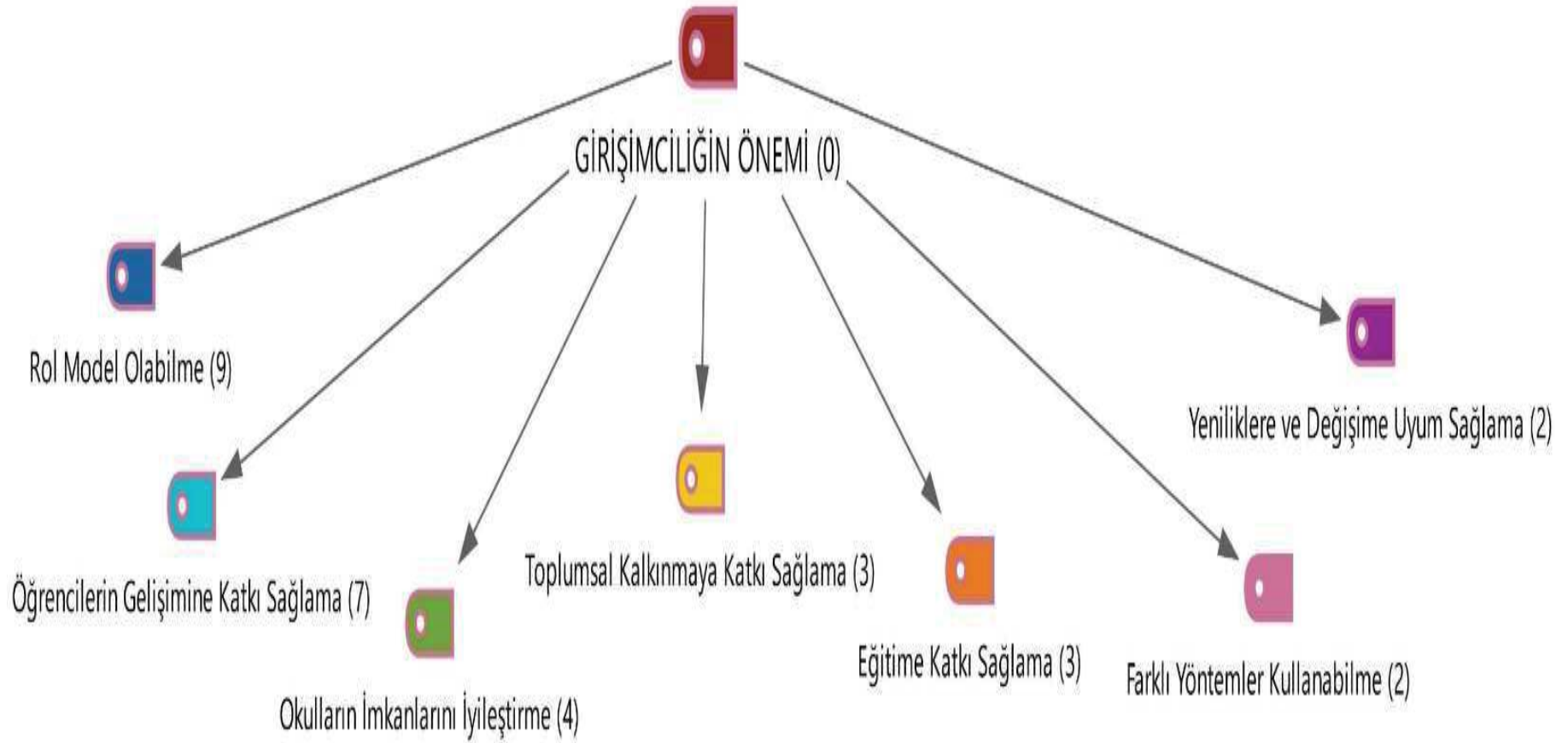
Girişimcilik öz yeterliğinin “yüksek” düzeyde olduğunu düşünen katılımcılar bulunmaktadır. K10 kodlu katılımcının düşüncesi örnek olarak gösterilebilir: *“Ben girişimcilik özelliğimin çok yüksek olduğunu düşünüyorum. İleride mesleğimi yaparken de bu yönümün öne çıkacağını birçok işe girişeceğime inanıyorum.”*

Benzer şekilde K14 kodlu öğretmen adayı yüksek düzeyde girişimciliğe sahip olduğu görüşündedir: *“Girişimcilik düzeyimin yüksek olduğunu düşünüyorum. Bu konuda ilgim olduğu için geçtiğimiz senelerde girişimcilik seminerlerine katılıp sertifika aldım ve ufak çapta da olsa bu konuda belirli çalışmalara katıldım. O yüzden kendime güveniyorum ve gerektiğinde bu konularda risk alabileceğimi düşünüyorum.”*

K19 kodlu katılımcı ise deneyimlerine dayalı olarak girişimcilik öz yeterliğinin yüksek düzeyde olduğunu şöyle ifade etmektedir: *“Gerek giriştiğim projeler gerekse katıldığım etkinlikler bağlamında girişimcilik beceri düzeyimin akranlarıma oranla yüksek olduğunu düşünüyorum.”*

Girişimciliğin Önemi Konusundaki Bulgular

21. yüzyıl becerileri konusunda katılımcıların oluşturdukları üçüncü kategori yaşam ve kariyer becerileri konusundadır. Bu beceriler arasında yer alan girişimcilik temasının ikinci alt teması olan *Girişimciliğin Önemi* çalışma bütünüünün on beşinci teması (15) olarak ayrı bir başlık altında incelenmiştir. Bu alt temaya ilişkin sınıf öğretmeni adaylarının görüşme dökümlerinden yararlanılarak oluşturulan kodlar Şekil 39’da verilmiştir:

Şekil 39. Girişimciliğin Önemi Alt Temasında Üretilen Kodlar

Şekil 39 incelendiğinde, *Girişimciliğin Önemi* alt temasında katılımcıların Rol Model Olabilme, Öğrencilerin Gelişimine Katkı Sağlama, Okulların İmkanlarını İyileştirme, Toplumsal Kalkınmaya Katkı Sağlama, Eğitime Katkı Sağlama, Farklı Yöntemler Kullanabilme ve Yeniliklere ve Değişime Uyum Sağlama kodlarını oluşturdukları görülmektedir. Sınıf öğretmeni adaylarının *Girişimciliğin Önemi* konusunda ürettikleri kodlara ait sıklık bilgileri Tablo 50’de verilmiştir:

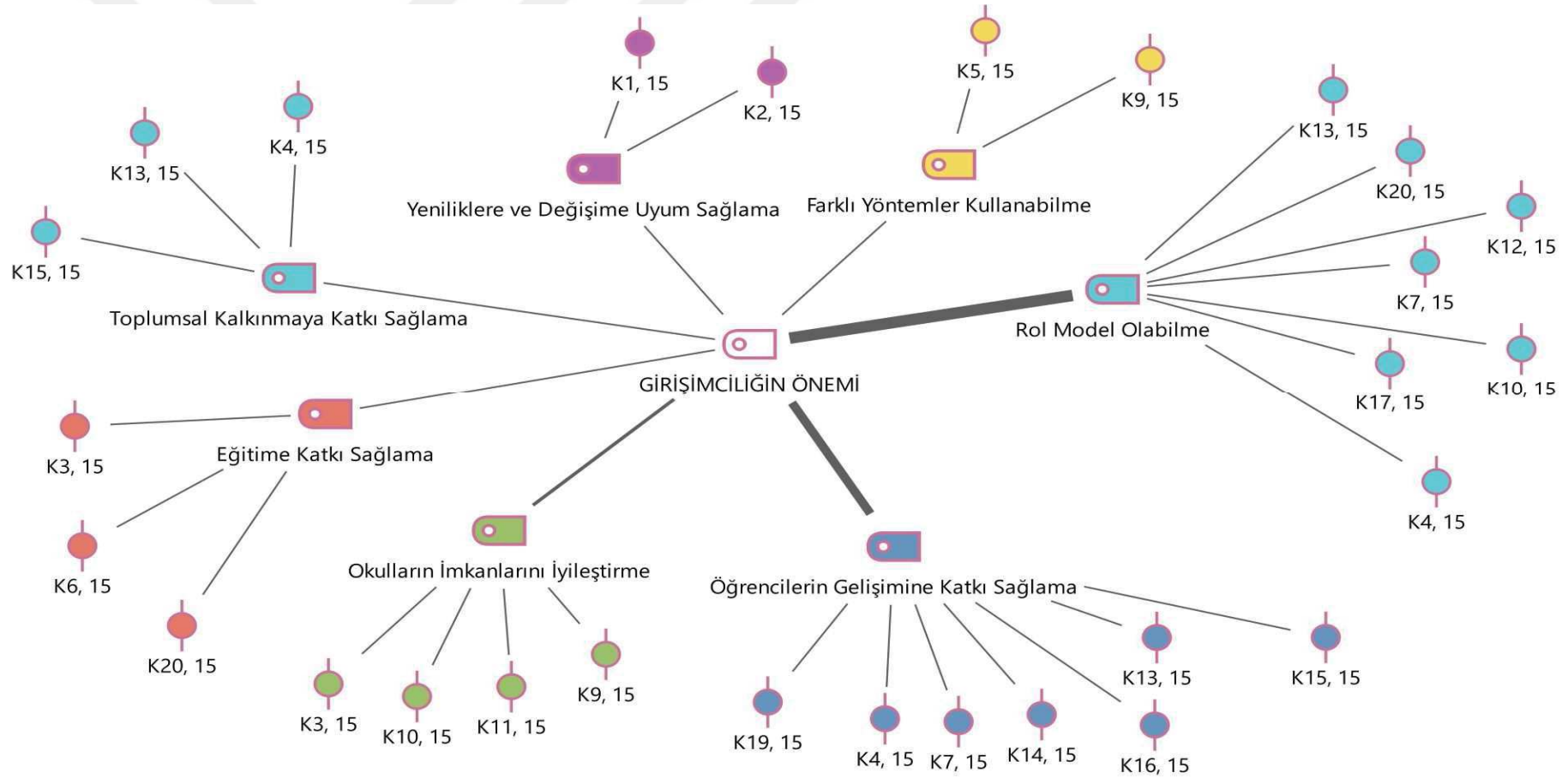
Tablo 50

Girişimciliğin Önemi Alt Temasına Ait Kodların Sıklık Bilgileri

Alt tema	Kod	Sıklık
Girişimciliğin Önemi	Rol Model Olabilme	9
	Öğrencilerin Gelişimine Katkı Sağlama	7
	Okulların İmkânlarını İyileştirme	4
	Toplumsal Kalkınmaya Katkı Sağlama	3
	Eğitime Katkı Sağlama	3
	Farklı Yöntemler Kullanabilme	2
	Yeniliklere ve Değişime Uyum Sağlama	2

Tablo 50’deki bulgular incelendiğinde en fazla sayıda katılımcının görüş belirttiği kodların Rol Model Olabilme (9) ve Öğrencilerin Gelişimine Katkı Sağlama (7) olduğu görülmektedir. En az sayıda katılımcının görüş belirttiği kodlar ise Farklı Yöntemler Kullanabilme (2) ve Yeniliklere ve Değişime Uyum Sağlama (2) olarak dikkat çekmektedir.

Sayılan kodlara ilişkin hangi katılımcıların görüş belirttiğine ilişkin bulgulardan yararlanılarak Şekil 40’daki grafik oluşturulmuştur.

Şekil 40. Girişimciliğin Önemi Alt Temasında Oluşturulan Kodlar ve Görüş Bildiren Sınıf Öğretmeni Adayları

Şekil 40 incelendiğinde, girişimciliğin önemi alt temasında katılımcıların oluşturdukları kodlar görüş yoğunluklarına göre rol model olabilme, öğrencilerin gelişimine katkı sağlama, okulların imkânlarını iyileştirme, toplumsal kalkınmaya katkı sağlama, eğitime katkı sağlama, farklı yöntemler kullanabilme, yeniliklere ve değişime uyum sağlama şeklinde sıralanmaktadır.

Girişimciliğin önemi konusunda katılımcı görüşleri incelendiğinde aday sınıf öğretmenlerinin girişimcilik ile ilgili olarak rol model olmayla ilgili daha fazla görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu konuda K8 kodlu aday öğretmen, sınıf ortamında öğretmenlerin öğrencilerine rol model olmalarını önerirken “... Çünkü bir öğretmenin girişimci olması demek dolaylı olarak öğrenciyi etkileyeceği için öğretmenin de çocuklara rol model olarak girişimci olması gerekir.”, K10 kodlu sınıf öğretmeni adayı da benzer görüştedir: “... Tabii ki de önemlidir. Öğretmenler girişimci ruha sahip olmalıdır çünkü girişimci bir öğretmen aynı zamanda girişimci çocuklar demek. Öğretmen girişimcilik becerisi ile okulundaki birçok eksikliği girişimleriyle çözebilir. Bu beceriye sahip olmazsa mesleklerinde de pasif kalırlar.”

K13 kodlu öğretmen adayı diğer arkadaşları gibi düşünmektedir. Bu öğretmen adayının düşünceleri bir yönüyle diğer öğretmenlerin görüşlerini yansıtmaya adına örnek olarak gösterilebilir: “... Geleceğin neslini bizler yetiştireceğimize göre yani öğrencilerimiz bizleri örnek alacağına göre kesinlikle en azından yeterli düzeyde girişimcilik becerisine sahip olmamız gerekiyor ki öğrencilerimize de bu bilgi birikimimizi ve özelliğimizi aktarabilelim. Ayrıca unutmamak gerekir ki belki bir gün bu konuda eğittimiz ve teşvik ettiğimiz bazı öğrenciler girişimcilik konusunda belirli başarılar elde edecek ve ülkemizde kalkınmasında doğrudan rol alacaktır.”.

Bir diğer öğretmen adayı olan K20 kodlu öğrenci ise konuya bir başka açıdan yaklaşarak girişimciliğin öğretim ortamındaki önemine ilişkin şu değerlendirmeyi

yapmaktadır: “...Tarihin her döneminde çığır açan gelişmelerde bir yerde hayaller kuran ve bunu uygulamaya koyarak etrafındaki insanlara rol model olan girişimciler yer alır...”.

Öğretmen adaylarının girişimciliğin eğitim sürecindeki önemi konusunda geliştirdikleri bir diğer kod da öğrencilerin gelişimine katkı sağlamadır. Bu konuda K14 kodlu öğretmen adayı görüşünü “... Çünkü öğrenciler öğretmenlerinin kendilerini geliştirdikleri kadar gelişirler diye düşünüyorum. Bu sebeple bir öğretmenin girişimcilik konusunda kendisini geliştirmiş olması demek öğrencisini de bu yönde eğiteceği anlamına gelmektedir. Bu şekilde öğrencileri girişimci bireyler olarak yetiştirebilecektir.” şeklinde ifade ederken, K15 kodlu öğretmen adayı da şunları söylemektedir: “... Ben bu durumu iki aşamalı ele almak gerektiğine inanıyorum. İlk olarak bir öğretmenin girişimci olması demek topluma bu konuda iyi hizmet edebileceği anlamına gelmektedir. Çünkü öğretmenler yalnızca kendilerinin öğrencilerinin değil tüm toplumun aydınlık fenerleridir. Bu sebeple girişimci bir öğretmen, çeşitli fikirleriyle topluma yön verebilir, bu konudaki tecrübelerini herkese aktarabilir ve çeşitli projeler üretebilir. Bununla birlikte girişimci bir öğretmen tabii ki öğrencilerini de bu yönde eğiteceği hiç hem öğrencisi hem de dolaylı olarak öğrencisinin ebeveynleri için önemli bir kaynak olacaktır.”.

Öğretmen adaylarının girişimciliğin gelişmesi için öne çıkardıkları bir diğer konu da okulların imkânlarının iyileştirilmesidir. Bu konuda K9 kodlu sınıf öğretmeni adayı “Çünkü eğer eğer öğretmen girişimci ise, öğrencilerine değişik eğitim imkanları verir. Müze gezisi, okul pikniği, çeşitli okul içi faaliyetler, spor müsabakaları, bütün bunlar öğretmen girişimciliği ile ilgilidir. Okul idaresi ile iş birliği içinde olmalıdır. Okuldaki teknik ve teknolojik imkanların iyileştirilmesi de vardır.” Şeklinde görüşünü dile getirmektedir. Bu konuda K11 kodlu öğretmen adayının görüşü arkadaşını destekler niteliktedir: “... öğretmenlikte girişimci olmak için size verilen imkanlar da önemli rol oynuyor. Okulun maddi

yetersizliklerin de öğretmenlerin imkanları iyileştirme adına girişimlerde bulunması çok önemli diye düşünüyorum.”

Öğretmen adaylarına göre öğretmenlerin girişimcilik konusundaki etki düzeylerinin artması öğrencilerin yanında toplumsal kalkınmaya da katkı sağlayabilecektir. K13 kodlu öğretmen adayı, öğretmenlerin girişimcilik özelliklerinin öğrencileri olumlu etkileyeceği, öğrencilerin kendilerini geliştirip yeni alanlarda varlık gösterecekleri, bu şekilde de *toplumun dolaylı olarak gelişim göstereceğini* düşünmektedir.

K15 kodlu katılımcı sınıf öğretmeni adayı da benzer görüşlere sahiptir. Ona göre, öğretmenin girişimcilik düzeyinin artmasını iki aşamalı bir gelişim olarak değerlendirmek gerekmektedir. Öğretmenler hem kendilerini ve öğrencilerini geliştirirken, bunun sonrası safhası olarak da toplumu geliştirmekte, bir yönüyle toplumun *aydınlık fenerleri* gibi işlev görmektedirler.

Öğretmen adaylarına göre girişimciliğin bir diğer etkisi de eğitime katkı sağlaması ile ilgilidir. K20 kodlu öğretmen adayının görüşleri bu konuda örnek olarak gösterilebilir: *“Çeşitli projelerin üretilmesi ve eğitimde ilerleme kaydedebilmemiz için girişimci ruhlara ihtiyacımız var. Bu her kademe için bu şekildedir... Eğitimde de bu böyledir.”*

Öğretmen adaylarına göre bireylerin yaşadıkları toplumun özellikleri nedeniyle yaşadıkları farklılıkların onların girişimcilik davranışları için bir engel olmamasının gerektiğini, bu durumların üstesinden gelmek için farklı yöntemler kullanabilmenin gerekliliği üzerinde durmaktadırlar. Örnek olarak K9 kodlu katılımcı *“... Çünkü eğer eğer öğretmen girişimci ise, öğrencilerine değişik eğitim imkanları verir. Müze gezisi, okul pikniği, çeşitli okul içi faaliyetler, spor müsabakaları, bütün bunlar öğretmen girişimciliği ile ilgilidir...”* derken, K5 kodlu katılımcı da Türkiye'nin doğusundaki ve batısındaki öğretmenler arasında *mektup kardeşliği* adı altında bir projenin yürütüldüğünü, bunun da öğrenciler üzerinde olumlu etkilerinin bulunduğunu örneklendirmiştir.

Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın bu bölümünde ulaşılan bulgulara ilişkin sonuçlar, araştırma soruları kapsamında alan yazında gerçekleştirilmiş ilgili çalışmalar ile tartışılarak birtakım önerilerde bulunulmuştur. İlgili bölüm tartışma, sonuç ve öneriler başlıklarını içermektedir.

Tartışma ve Sonuç

Birinci Araştırma Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç

Birinci araştırma sorusunda, sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik beceri düzeyleri incelenmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik beceri düzeylerini belirleyebilmek için yapılan analiz sonucuna göre öğretmen adaylarının girişimcilik ölçek bütününden elde ettikleri ortalamaların orta değerlerin üzerinde olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum katılımcıların kendilerine yönelik girişimcilik konusundaki görüşlerinin yükseğe yakın düzeyde olduğunu göstermektedir. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde öğretmen adaylarının girişimcilik beceri düzeylerinin yükseğe yakın düzeyde olmasını destekleyen çalışmaların olduğu görülmektedir (Armut ve Kılınc, 2018; Aydın ve Öner, 2016; Çelik, 2014; Köstekçi, 2016; Pan ve Akay, 2015). Ayrıca Kırbaşlar vd. (2012) Fen Bilgisi öğretmen ve öğretmen adaylarının girişimcilik beceri düzeylerini çeşitli değişkenler açısından değerlendirmek amacıyla yürüttükleri çalışmada hem öğretmenlerin hem de öğretmen adaylarının girişimcilik beceri düzeyinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yanı sıra katılımcıların risk alma, kendine güven, duygusal zeka ve yenilikçi olma alt boyutlarında da elde ettikleri ortalamaların orta düzeyin üzerinde olduğu görülmüştür. Nicel verilerin birinci alt problemine ilişkin bulgulara göre öğretmen adaylarının hem ölçek bütününden hem de ölçek alt boyutlarına ilişkin girişimcilik beceri düzeyleri konusundaki öz yargılarının yükseğe yakın olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

İkinci Araştırma Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç

İkinci araştırma sorusunda, sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik beceri düzeylerinin, cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine, iş deneyimlerinin olup olmamasına, annelerinin iş yeri sahip olmalarına, babalarının iş yeri sahibi olmalarına, yaşamlarını geçirdikleri yerleşim birimine, öğrenim gördükleri yere, akademik başarı düzeylerine, annelerinin eğitim durumuna ve babalarının eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik beceri düzeylerinin değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla verinin normal dağılım göstermesi sebebiyle girişimcilik ölçek bütününe ait ortalamalar için parametrik testler yapılmıştır. Girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verinin normallik varsayımını sağlayamaması sebebiyle alt boyutlardan elde edilen ortalamaların değişkenlere göre farklılaşma durumunu ortaya çıkarmak için parametrik olmayan testler yapılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının girişimcilik ölçek bütünü ortalamaları ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin girişimcilik düzeylerinin cinsiyet farklılığına göre değişmediği söylenebilir. Girişimcilik düzeyinin adayların cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik yapılan araştırmalarda, girişimcilik düzeyinin cinsiyet değişkenine göre farklılaşmadığını inceleyen ve araştırma sonucunu destekler nitelikte çalışmaların olduğu görülmüştür (Akyürek, 2013; Armut ve Kılınç, 2018; Karademir vd., 2018; Memduhoğlu ve Şahin, 2017; Ocak ve Su, 2016; Uygun ve Er, 2016). İlgili sonucun aksine alan yazında farklı sonuçlar ile de karşılaşılmaktadır. Öyle ki Aydın ve Öner'in (2016), sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarıyla yürüttükleri çalışmada öğretmen

adaylarının girişimcilik beceri düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığını ve görülen farklılığın erkek adaylar lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların annelerinin iş yeri olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının girişimcilik ölçek bütünü ortalamaları ile anne iş yeri değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin girişimcilik düzeylerinin annelerinin iş yeri olma durumlarına göre değişmediği söylenebilir. Bu konuda yapılan çalışmalar incelenmiş ve benzer sonuçlara ulaşan çalışmaların olduğu görülmüştür. Öyle ki Ocak ve Su (2016) tarafından yapılan çalışmada öğretmen adaylarının anne iş yeri olma durumlarının onların girişimcilik düzeylerini etkilemediği dolayısıyla annesi iş yeri sahibi olan veya olmayan adayların girişimcilik düzeyleri arasında herhangi bir farklılığın bulunmadığı görülmüştür.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların babalarının iş yeri olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, aday öğretmenlerin girişimcilik ölçek bütünü ortalamaları ile baba iş yeri değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuca ilişkin, aday öğretmenlerin girişimcilik düzeylerinin babalarının iş yeri olma durumlarına göre değişmediği yorumu yapılabilir. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde benzer bir sonuca ulaşan Ocak ve Su (2016), baba iş yerinin olma durumunun aday öğretmenlerin girişimcilik becerilerini etkilemediği sonucu ile araştırma sonucunu desteklemektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların öğrenim gördükleri yere göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, aday öğretmenlerin girişimcilik ölçek bütünü

ortalamaları ile öğrenim gördükleri yer değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin girişimcilik düzeylerinin ailelerinin yanında veya farklı bir şehirde öğrenim görme durumlarına göre herhangi bir şekilde farklılaşmadığı söylenebilir. Bu konuya ilişkin çalışmalar incelendiğinde Karademir vd. (2018) yaptıkları bir çalışmada aday öğretmenlerin öğrenim gördükleri yer değişkeninin onların girişimcilik düzeylerini herhangi bir şekilde etkilemediği sonucu çalışmada ulaşılan sonucu desteklemektedir.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların iş deneyimlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, aday öğretmenlerin girişimcilik ölçek bütünü ortalamaları ile iş deneyimi değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görülmüştür. Aday öğretmenlerin girişimcilik ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtlarda iş deneyimi değişkenine göre gözlenen farklılığın iş deneyimi olan sınıf öğretmeni adayları lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Buna dayalı olarak iş deneyimi olan aday öğretmenlerin genel girişimcilik düzeylerinin, iş deneyimi olmayanlara göre bir miktar daha fazla olduğu yorumu yapılabilir. Alan yazında bu sonuç ile benzer sonuca sahip çalışmaların olduğu görülmektedir. Öyle ki Karademir vd. (2018) çalışmalarında iş deneyimine sahip aday öğretmenlerin girişimcilik düzeylerini arttırdığı ve iş deneyimi olmayan adalara oranla daha yüksek düzey girişimcilik gösterdikleri sonucuna ulaşmıştır. Bu sonucun aksine alan yazında sınıf düzeyi değişkene göre aday öğretmenlerin girişimcilik düzeylerinin etkilenmediği çalışmalar da bulunmaktadır (Ocak ve Su, 2016).

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların sınıf düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, aday öğretmenlerin girişimcilik ölçek bütünü ortalamaları ile sınıf düzeyi değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık

görülmüştür. Aday öğretmenlerin girişimcilik beceri düzeylerindeki sınıf düzeyine ilişkin görülen farklılığın birinci sınıf adayların ortalamaları ile üçüncü sınıf adayların ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı, diğer bir ifadeyle birinci sınıf aday öğretmenlerin girişimcilik konusundaki genel görüş düzeylerinin üçüncü sınıftaki adaylara göre bir miktar daha olumlu olduğu yorumu yapılabilir. Bu konuda gerçekleştirilen çalışmalara bakıldığında da sınıf düzeyi değişkeninin aday öğretmenlerin girişimcilik düzeylerini etkilemediği sonucuna ulaşıldığı görülmektedir (Aydın ve Öner, 2016; Köstekçi, 2016; Memduhoğlu ve Şahin, 2017; Ocak ve Su, 2016).

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların yaşadıkları yerleşim yerlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, aday öğretmenlerin girişimcilik ölçek bütünü ortalamalarının yerleşim yeri değişkeni açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin girişimcilik düzeylerinin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim birimine göre değişmediği söylenebilir. Alan yazında bu sonuç ile benzer sonuçlara ulaşan çalışmalar da mevcuttur (Ocak ve Su, 2016). Fakat bazı çalışmaların yaşanılan yerleşim birimi değişkeninin adayların girişimcilik düzeyini etkilediği sonucuna ulaştığı görülmektedir. Örneğin Aydın ve Öner (2016)'ya göre yerleşim birimi değişkeni öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerini etkilemekte, yaşadıkları yer büyükşehir olan adayların diğer adaylara göre daha yüksek girişimcilik gösterdikleri sonucuna ulaşmışlardır. Güreşçi (2014) ise bundan farklı olarak yerleşim yeri değişkeninin değil de adayların yaşam şartlarının girişimcilik eğilimlerini etkilediğini, büyükşehir imkânlarında yetişmiş olan öğretmen adaylarının köy imkanlarında yetişmiş olan adaylara göre girişimcilik düzeylerinin oldukça yüksek çıktığı görülmüştür. Bu duruma büyükşehirlerde diğer küçük yerleşim birimlerine oranla gerek sosyal gerek kültürel

yönden birçok farklı imkânların bulunması ve o imkanlara erişebilme kolaylığı sebep olarak gösterilebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların akademik başarılarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının girişimcilik ölçek bütünü ortalamalarının akademik başarı değişkeni açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin girişimcilik düzeylerinin onların akademik anlamdaki başarı düzeylerinden etkilenmediği söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların annelerinin eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçları göz önünde bulundurulduğunda, öğretmen adaylarının girişimcilik ölçek bütünü ortalamalarının anne eğitim durumu değişkeni açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin annelerinin mezun oldukları okul seviyesinin onların girişimcilikleri üzerinde herhangi bir etkisinin olmadığı yorumu yapılabilir. Bu konu ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde anne eğitim durumunun girişimcilik düzeyi etkilemediği sonucuna ulaşan çalışmaların olduğu görülmektedir (Aydın ve Öner, 2016; Karademir vd., 2018).

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların babalarının eğitim durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının girişimcilik ölçek bütünü ortalamalarının baba eğitim durumu değişkeni açısından istatistiksel anlamda farklılaşmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin girişimcilik düzeylerinin babalarının mezun oldukları okul seviyesine göre değişmediği söylenebilir. Baba

eğitim durumu değişkenine göre alan yazındaki birkaç çalışmada ilgili sonucu destekler nitelikte sonuçlar ile karşılaşmak mümkündür (Aydın ve ner, 2016; Karademir vd., 2018).

Sınıf ğretmeni adaylarının girişimcilik leğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçlarına bakıldığında, fırsatları görme, kendine güven, yenilikçi olma alt boyutlarından elde ettikleri ortalamalarda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Fakat ğretmen adaylarının risk alma ile duygusal zeka alt boyutlarından elde ettikleri ortalamalar ile cinsiyetleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görüldüğü, görülen farklılıkların risk alma konusunda erkekler, duygusal zeka konusunda da kadın adaylar lehine olduğu grlmüştir. Bu bulgulara dayalı olarak, erkek sınıf ğretmeni adaylarının risk alma davranışları göstermede kadın adaylardan daha istekli oldukları, kadın ğretmen adaylarının ise duygusal zeka konusundaki eğilimlerinin erkek adaylardan daha güçlü olduğu izlenimi edinilmiştir. Bu sonucu destekler nitelikte bir çalışma sunan Deveci ve epni (2015), ğretmen adaylarının girişimcilik özeliklerini çeşitli değişkenlere göre belirlemek üzere gerçekleştirdikleri çalışmada, girişimcilik leğinin alt boyutlarından risk almada erkek adayların daha iyi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlgili alan yazın incelendiğinde alt boyutların cinsiyet değişkenine ilişkin ilgili sonucu desteklemeyen çalışmalar da bulunmaktadır. Öyle ki Deveci ve epni (2015)'in aynı çalışmasında girişimcilik leğinin alt boyutlarından yenilikçi olma alt boyutunda erkek ğretmen adaylarının kadın adaylardan daha başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf ğretmeni adaylarının girişimcilik leğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların iş deneyimine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçlarına bakıldığında, fırsatları görme, kendine güven ve duygusal zeka alt boyutlarından elde ettikleri ortalamalarda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Fakat aday öğretmenlerin risk alma ile yenilikçi olma alt boyutlarından elde

ettikleri ortalamalar ile iş deneyimi değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görüldüğü, farklılıkların risk alma ile yenilikçi olma konusunda iş deneyimine sahip adaylar lehine olduğu görülmüştür. Bu bulgulara dayalı olarak, iş deneyimi olan sınıf öğretmeni adaylarının risk alma ve yenilikçi olma davranışları göstermede iş deneyimi olmayan adaylara göre daha eğilimli oldukları, diğer bir ifadeyle daha önce bir işte çalışmış olanların daha kolay risk alma ve yeniliğe açık olmada iş deneyimi olmayanlara göre daha avantajlı konumda oldukları söylenebilir. İlgili alan yazına bakıldığında bu sonuç ile benzer nitelikte çalışmalar bulunmaktadır (Deveci ve Çepni, 2015; Peterman ve Kennedy, 2003; Şeşen ve Basım, 2012). Ayrıca Deveci ve Çepni (2015) çalışmasında girişimciliğin fırsatları görme ve duygusal zeka alt boyutunda öğretmen adayların iş deneyimi olma durumuna göre farklılaştığını, iş deneyimi olanların fırsatları görme ve duygusal zekaya ilişkin daha yüksek beceri düzeyine sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların annelerinin iş yeri olma durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçlarına bakıldığında, risk alma, fırsatları görme, kendine güven ve yenilikçi olma alt boyutlarından elde ettikleri ortalamalarda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak öğretmen adaylarının duygusal zeka alt boyutunda elde ettikleri ortalamalar ile anne iş yeri değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görüldüğü, farklılıkların duygusal zeka boyutunda annesi işyeri sahibi olmayanlar lehine olduğu görülmüştür. Bu bulguya dayalı olarak öğretmen adaylarının girişimciliğin duygusal zeka boyutunda annelerinin işyeri sahibi olmalarından etkileniyor olabilecekleri söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların babalarının iş yeri olma durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçlarına bakıldığında, risk alma,

duygusal zeka, fırsatları görme, kendine güven ve yenilikçi olma alt boyutlarına ait ortalamalarda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuçtan yola çıkarak, öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarında babalarının işyeri sahibi olma durumlarından etkilenmedikleri söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların aile yanında öğrenim görmelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçlarına bakıldığında, risk alma, duygusal zeka, fırsatları görme, kendine güven ve yenilikçi olma alt boyutlarına ait ortalamalarda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuçtan yola çıkarak, olarak öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarında aile yanında öğrenim görme değişkeninden etkilenmedikleri söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların sınıf düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçlarına bakıldığında; risk alma, kendine güven ve yenilikçi olma alt boyutlarına ait ortalamalarda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ancak aday öğretmenlerin fırsatları görme ile duygusal zeka alt boyutunda elde ettikleri ortalamalar ile sınıf düzeyi arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık görüldüğü, görülen farklılıkların hangi gruplar arasındaki farklılıklardan kaynaklandığının belirlenmesi amacıyla uygulanan ikili karşılaştırma testleri sonucunda, fırsatları görme konusunda gözlenen farklılığın 1>3, 1>4 ve 2>3 sınıfların ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı ve farklılığın birinci ve ikinci sınıflar lehine olduğu görülmüştür. Buna dayalı olarak 1. ve 2. sınıftaki adayların fırsatları görme konusunda 3. ve 4. sınıftaki öğretmen adaylarından daha avantajlı konumda oldukları söylenebilir. Duygusal zeka konusunda görülen farklılıkların hangi gruplar arasındaki farklılıklardan kaynaklandığının belirlenmesi amacıyla uygulanan ikili karşılaştırma testi sonucunda gözlenen farklılıkların 1>2, 1>3, 1>4,

2>3 ve 3>4 sınıfların ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı görülmektedir. Buna göre son sınıflar hariç olmak üzere, sınıf düzeyi arttıkça duygusal zeka konusunda azalma eğilimi gösterdikleri izlenimi edinilmiştir. Bu durum yeni nesilin duygusal zeka ve fırsatları görme alt boyutunda nesil olarak kendilerinden daha eski olan sınıf düzeylerine göre daha çok fırsatları görüp daha yüksek duygusal zekaya sahip olması ve dolayısıyla 21. yüzyılın bireyi olma yolunda diğer yüksek sınıf düzeylerine oranla daha yakın aday olması ile açıklanabilir. Deveci ve Çepni (2015) sınıf düzeyi açısından öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerini incelediği bir araştırmasında, bu sonuçtan farklı olarak dördüncü sınıf öğretmen adaylarının diğer sınıf düzeylerine oranla yenilikçi olma beceri boyutunun daha yüksek olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Aday sınıf öğretmenlerinin girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların yerleşim yerlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçlarına bakıldığında, risk alma, duygusal zeka, fırsatları görme, kendine güven ve yenilikçi olma alt boyutlarına ait ortalamalarda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu sonuçtan yola çıkarak, öğretmen adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarında yerleşim yeri değişkeninden etkilenmedikleri söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların akademik başarılarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçları incelendiğinde, risk alma, kendine güven, fırsatları görme ve duygusal zeka alt boyutlarına ait ortalamalarda anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Ancak öğretmen adaylarının yenilikçi olma alt boyutunda elde ettikleri ortalamaların akademik başarılarına göre istatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılaştığı, görülen farklılıkların hangi gruplar arasındaki farklılıklardan kaynaklandığının belirlenmesi amacıyla uygulanan ikili karşılaştırma testleri sonucunda, yenilikçi olma konusunda gözlenen farklılığın akademik başarısı 1.00-2.00 arası olan katılımcılar ile 2.00-3.00 ve 3.00-4.00 arası

olan katılımcıların ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklanmaktadır. Hesaplanan farklılıklar en düşük ortalamaya sahip olan katılımcılar aleyhinedir. Burada dikkat çeken bir konu da akademik başarı düzeyi arttıkça aday sınıf öğretmenlerinin yenilikçi olma konusundaki görüşlerinin de pozitif yönde artma eğiliminde olmasıdır.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların anne eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçlarına bakıldığında, risk alma, duygusal zeka, fırsatları görme, kendine güven ve yenilikçi olma alt boyutlarından elde ettikleri ortalamalarda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu bulguya dayalı olarak katılımcı sınıf öğretmeni adaylarının annelerinin hangi düzeyde mezuniyete sahip olduğu konusunun, öğretmen adaylarının girişimcilik konusundaki görüşlerinde alt ölçekler bağlamında farklılığa yol açmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların babalarının eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçlarına bakıldığında, risk alma, kendine güven, fırsatları görme ve duygusal zeka alt boyutlarına ait ortalamalarda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ancak aday öğretmenlerin yenilikçi olma alt boyutunda elde ettikleri ortalamaların baba eğitim durumuna göre istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde farklılaştığı, görülen farklılıkların hangi gruplar arasındaki farklılıklardan kaynaklandığının belirlenmesi amacıyla uygulanan ikili karşılaştırma testleri sonucunda, yenilikçi olma konusunda gözlenen farklılığın babası ortaokuldan mezun olan adaylarla babası ilkokul ve liseden mezun olan adayların ortalamalarındaki farklılıktan kaynaklandığı ve farklılığın babası ilkokul ve lise mezunu katılımcılar lehine olduğu söylenebilir. Diğer bir ifadeyle babası ortaokul mezunu olan öğretmen adaylarının yenilikçi olma durumlarının babası diğer eğitim düzeylerinden mezun olanlara göre daha düşük olabileceği izlenimi edinilmiştir.

Üçüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç

Üçüncü araştırma sorusunda, sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl beceri düzeyleri incelenmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl beceri düzeylerini belirleyebilmek için uygulanan analiz sonucuna göre öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütününden elde ettikleri ortalamaların orta değerlerin üzerinde olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum katılımcıların kendilerine yönelik 21. yüzyıl becerileri düzeylerinin yükseğe yakın düzeyde olduğunu göstermektedir.

Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri düzeyleri konusunda kendilerini orta düzeyin üzerinde görmesine ilişkin alan yazında birçok çalışmada da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Başar, 2018; Çolak, 2019; Gürültü vd., 2018; King, 2012; Kozikoğlu ve Altunova, 2018; Orhan Göksun, 2016; Orhan Göksun ve Kurt, 2017; Özdemir Özden vd., 2018). Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri düzeyleri konusunda kendilerini orta düzeyin üzerinde görmesini desteklemeyen, düşük seviyede beceri düzeyine sahip olduğu sonucuna ulaşan çalışmalar da pek tabii bulunmaktadır (Fox, 2011). Ayrıca Valli vd. (2014), staj gören öğretmen adaylarının katılımıyla gerçekleştirdikleri çalışmada adayların staj gördükleri okuldaki bir sınıf içinde 21. yüzyıl becerilerini uygulama bakımından kendilerini başlangıç düzeyinde gördükleri sonucuna ulaşmıştır. Çalışmanın bir diğer önemli sonucuna göre öğretmen adayları bu beceriye sahip olmaları ve sınıf içerisinde uygulamaya dökabilmeleri için öğrenim gördükleri üniversitede gerekli eğitimler ile bu becerilerin edinilmesi gerektiğini belirtmişlerdir.

Öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğine ek olarak, ölçeğin bilgi teknoloji okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme, girişimcilik ve inovasyon, kariyer bilinci ve sosyal sorumluluk ve liderlik alt boyutlarından elde ettikleri ortalamaların da orta düzeyin üzerinde olduğu görülmüştür. İlgili alan yazın incelendiğinde bu konuda benzer sonuçlara ulaşan çalışmaların olduğu bilinmektedir (Adıgüzel ve Yüksel, 2012;

Gürültü vd., 2019; Şad, Açıkgül ve Delican, 2015). Yanı sıra Gününç vd. (2013) çalışmasında aday sınıf öğretmenlerinin 21. yüzyıl becerilerinden araştırma ve bilgi edinme, teknolojiyi amacına uygun olarak kullanma, bilişsel ve sosyal beceriler ile yaratıcılık, yenilikçilik ve kariyer becerilerinin yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Dördüncü Araştırma Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç

Dördüncü araştırma sorusunda, sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl beceri düzeylerinin cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine, iş deneyimlerinin olup olmamasına, annelerinin iş yeri sahip olmalarına, babalarının iş yeri sahibi olmalarına, yaşamlarını geçirdikleri yerleşim birimine, öğrenim gördükleri yere, akademik başarı düzeylerine, annelerinin eğitim durumuna ve babalarının eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl beceri düzeylerinin değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla verinin normal dağılım göstermesi sebebiyle çok boyutlu 21. yüzyıl ölçek bütünü ile girişimcilik ve inovasyon boyutuna ait ortalamalar için parametrik testler yapılmıştır. Çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin, bilgi ve teknoloji okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme, kariyer bilinci, sosyal sorumluluk ve liderlik alt boyutlarına ilişkin verinin normallik varsayımını sağlayamaması sebebiyle alt boyutlardan elde edilen ortalamaların değişkenlere göre farklılaşma durumunu ortaya çıkarmak için parametrik olmayan testler yapılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçları incelendiğinde, öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ortalamaları ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin cinsiyetlerinin onların 21. yüzyıl beceri düzeylerini belirlemede

herhangi bir etkisi olmadığı söylenebilir. Bu çalışmada cinsiyetin 21. yüzyıl becerileri konusunda farklılık yaratmadığı sonucuna benzer bulgulara ulaşan araştırmalar da bulunmaktadır. Çoklar'ın (2008) yürüttüğü çalışmada, 21. yüzyıl becerilerinin bir alanı olan, teknoloji kullanma yeterliğinin katılımcıların cinsiyetlerine göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

İlgili alan yazında cinsiyet değişkenine göre öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerini kullanma durumlarının farklılıklar gösterdiği yönünde bulgulara ulaşıldığı görülmüştür. Orhan Göksun (2016) tarafından yürütülen çalışmada, bu çalışmada ulaşılan sonuçlardan farklı olarak öğretmenlerin cinsiyetlerinin 21. yüzyıl becerilerini kullanma durumları üzerinde etkili olduğu, kadın öğretmen adaylarının bu becerileri erkeklerden daha fazla kullandıkları görülmüştür. Yanı sıra Çapa ve Çil (2000) tarafından yürütülen çalışmada, teknolojiyi kullanma özellikleri bağlamında kadın öğretmen adaylarının erkek adaylardan daha iyi durumda oldukları, diğer bir ifadeyle kadınların daha iyi teknoloji okuryazarı oldukları görülmüştür. Benzer şekilde, Erdemir, Bakırcı ve Eyduran (2009) tarafından yürütülen çalışmada da kadın öğretmen adaylarının öğretme öğrenme sürecinde kavram, zihin ve bilgi haritalarını erkeklere göre daha fazla kullandıkları gözlenmiştir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin verdikleri yanıtların cinsiyet değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin ortalamaları ile cinsiyet değişkeni arasında istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin cinsiyetlerinin onların girişimcilik ve inovasyon beceri düzeylerini belirlemede herhangi bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların iş deneyimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi

amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ortalamaları ile iş deneyimi arasında istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin daha önce herhangi bir iş deneyimi yaşayıp yaşamamalarının onların 21. yüzyıl beceri düzeylerini belirlemede bir etken olmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin verdikleri yanıtların iş deneyimi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçları incelendiğinde, öğretmen adaylarının girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin ortalamalarının iş deneyimi değişkeni açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu bulguya dayalı olarak katılımcı aday öğretmenlerin daha önce bir iş deneyimlerinin bulunup bulunmamasının onların daha girişimci ve inovatif olmalarında herhangi bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların anne iş yeri değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ortalamalarının anne iş yeri değişkeni açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin annelerinin iş yeri sahibi olup olmamaları onların 21. yüzyıl beceri düzeylerini belirlemede bir katkısı olmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin verdikleri yanıtların anne iş yeri değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin ortalamaları ile anne iş yeri değişkeni arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür. Öğretmen

adaylarının girişimcilik ve inovasyon becerilerinin anne iş yeri değişkenine göre gözlenen farklılığın annesi iş yeri sahibi olmayan öğretmen adaylarının lehine olduğu, diğer bir ifadeyle öğretmen adaylarının annelerinin iş yeri sahibi olmamaları onların girişimcilik ve inovasyon konusundaki görüşlerini olumsuz etkileme potansiyeli taşıdığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların baba iş yeri değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçları incelendiğinde, öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ortalamalarının baba iş yeri değişkeni açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin babalarının bir iş yeri sahibi olup olmamaları onların 21. yüzyıl beceri düzeylerini belirlemede herhangi bir katkı sunmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin verdikleri yanıtların baba işyeri değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin ortalamalarının baba iş yeri değişkeni açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuca göre, aday öğretmenlerin babalarının bir iş yeri işletip işletmemeleri onların daha girişimci ve inovatif olmalarında bir etkisinin olmadığı yorumu yapılabilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların aile yanında öğrenim görmelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ortalamalarının aile yanında öğrenim görme değişkeni açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin ailelerinin yanında veyahut başka bir şehirde

öğrenim görüyor olmaları onların 21. yüzyıl beceri düzeylerini belirlemede herhangi bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin verdikleri yanıtların aile yanında öğrenim görmelerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçları incelendiğinde, öğretmen adaylarının girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin ortalamalarının aile yanında öğrenim görme değişkeni açısından istatistiksel anlamda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin aile yanında ya da farklı bir şehirde öğrenim görüyor olmaları onların daha girişimci ve inovatif olmalarında bir etkisinin olmadığı yorumu yapılabilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların sınıf düzeyi değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ortalamalarının sınıf düzeylerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Ulaşılan bu farklılık birinci sınıfların ortalamaları ile üçüncü sınıfların ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklanmıştır ve farklılığın birinci sınıf öğretmen adayları lehine olduğu görülmüştür. Diğer bir ifadeyle birinci sınıf öğretmen adaylarının 21.yüzyıl becerileri konusundaki genel görüş düzeylerinin üçüncü sınıf öğretmen adaylarına göre bir miktar daha olumlu olduğu yorumu yapılabilir. Alan yazında bu sonuç ile benzer nitelikte çalışmaları görmek mümkündür. Öyle ki Gülen (2013) sınıf düzeyleri ile 21. yüzyıl becerilerinin ters orantılı olduğunu, sınıf seviyesi arttıkça bu becerilerin kullanım düzeyinin azaldığı sonucuna ulaşmıştır. Bu durum eğitim öğretim sürecinde bu becerilerin geliştirilebileceği ortamların ve derslerin olmaması ile açıklanabilir. Yanı sıra alan yazında sınıf düzeyi ile 21. yüzyıl becerileri arasında bir ilişkinin olmadığı, sınıf düzeyinin 21. Yüzyıl

beceri düzeylerini belirlemede herhangi bir etkisinin olmadığı sonucuna ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır (Başar, 2018).

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin verdikleri yanıtların sınıf düzeyleri değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin ortalamalarının sınıf düzeylerine göre istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin sınıf düzeylerinin onların daha girişimci ve inovatif olmalarında bir etkisinin olmadığı yorumu yapılabilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların yerleşim yerlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ortalamalarının yerleşim yeri değişkeni açısından anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin yaşamlarının çoğunu geçirdikleri köy, kasaba, ilçe, il vb. yerleşim birimlerinin onların 21. yüzyıl beceri düzeylerini belirlemede herhangi bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin verdikleri yanıtların yerleşim yeri değişkenine göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin ortalamalarının yerleşim yeri değişkeni açısından istatistiksel anlamda farklılaşmadığı görülmüştür. Bu sonuca göre, öğretmen adaylarının yaşamlarının çoğunu geçirdikleri köy, kasaba, ilçe, il vb. yerleşim birimlerinin onların daha girişimci ve inovatif olmalarında bir etkisinin olmadığı yorumu yapılabilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların akademik başarı değişkeni açısından farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçları incelendiğinde, öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ortalamalarının akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucuna ulaşılmıştır. Ulaşılan bu farklılığın akademik başarı düzeyi 1.00-2.00 arası olanlar ile 3.00-4.00 arası olanların ortalamaları arasındaki farklılıktan kaynaklandığı, farkın akademik başarısı yüksek öğretmen adayları lehine olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İlgili sonuçtan yola çıkarak, akademik başarısı en yüksek olan öğretmen adaylarının 21.yüzyıl becerileri konusundaki genel görüş düzeylerinin akademik başarı düzeyi en düşük olan adaylara göre daha olumlu olduğu sonucu çıkarılabilir. Bu konuda yapılan çalışmalar incelendiğinde ilgili sonuç ile benzer sonuçlara ulaşan çalışmalar da bulunmaktadır. Öyle ki Özden vd. (2018), öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri yeterlik algılarını belirlemek amacıyla yaptıkları bir çalışmada, akademik başarı değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit etmiş ve bu farklılığın akademik başarısı yüksek olan öğretmen adaylarının lehine olduğu, 21. yüzyıl becerileri algılarının da aynı oranda yüksek olduğu sonucuna ulaşımlardır.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların anne eğitim durumlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına göre, öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ortalamalarının anne eğitim durumu değişkeni açısından istatistiksel anlamda farklılaşmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin annelerinin mezun oldukları okul seviyelerinin onların 21. yüzyıl beceri düzeylerini belirlemede bir katkısı olmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin verdikleri yanıtların annelerinin eğitim durumuna göre

farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçları incelendiğinde, öğretmen adaylarının girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin ortalamalarının anne eğitim durumu değişkenine göre istatistiksel açıdan anlamlı şekilde farklılaşmadığı görülmektedir. Bu sonuca göre, sınıf öğretmeni adaylarının annelerinin mezun oldukları okul seviyelerinin onların daha girişimci ve inovatif olmalarında bir etkisi olmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütününe ilişkin verdikleri yanıtların baba eğitim durumu değişkenine göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçlarına bakıldığında, öğretmen adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçek bütünü ortalamalarının baba eğitim durumu değişkeni açısından istatistiksel anlamda farklılaşmadığı görülmüştür. Bu sonuçtan yola çıkarak, aday öğretmenlerin babalarının mezun oldukları okul seviyeleri onların 21. yüzyıl beceri düzeylerini belirlemede olumlu ya da olumsuz herhangi bir etki yaratmamıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin verdikleri yanıtların babalarının eğitim durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığının belirlenmesi amacıyla uygulanan parametrik testlerin sonuçları incelendiğinde, öğretmen adaylarının girişimcilik ve inovasyon alt boyutuna ilişkin ortalamalarının babalarının eğitim durumuna göre istatistiksel anlamda bir farklılaşma görülmemiştir. Bu sonuca göre, öğretmen adaylarının babalarının mezun oldukları okul seviyeleri onları daha girişimci ve inovatif yapmada herhangi bir katkı sunmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların cinsiyetlerine göre farklılaşma durumlarını belirlemek için uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçları incelendiğinde, bilgi ve teknoloji okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme, sosyal sorumluluk ve liderlik alt

boyutlarının ortalamalarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ancak sadece kariyer bilinci alt boyutunda öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık görüldüğü ve görülen bu farklılığın kadın adaylar lehine olduğu söylenebilir. Diğer bir ifadeyle kadın öğretmen adaylarının erkek adaylara göre daha yüksek kariyer bilincine sahip oldukları yorumu yapılabilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların iş deneyimlerine göre farklılaşma durumunu belirleyebilmek için uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçları incelendiğinde, bilgi ve teknoloji okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme, sosyal sorumluluk ve liderlik, kariyer bilinci alt boyutlarına ait ortalamalarda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Buna göre öğretmen adaylarının daha önceden bir iş deneyimi geçirmiş olmalarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin ilgili alt boyutları için bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların annelerinin işyeri olma durumuna göre farklılaşma durumunu belirleyebilmek amacıyla uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçları incelendiğinde, sosyal sorumluluk ve liderlik ile kariyer bilinci alt boyutlarının ortalamalarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ancak bilgi ve teknoloji okuryazarlığı ile eleştirel düşünme ve problem çözme alt boyutunda anne iş yeri değişkenine göre anlamlı bir farklılaşma görüldüğü ve görülen bu farklılığın anneleri iş yeri sahibi olmayan öğretmen adayları lehine olduğu söylenebilir. Daha açık ifade etmek gerekirse annesi herhangi bir iş yeri sahibi olmayan öğretmen adaylarının bilgi ve teknoloji okuryazarlığı ile eleştirel düşünme ve problem çözme becerilerinin daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların babalarının işyeri olma durumuna göre farklılaşma durumunu belirleyebilmek amacıyla uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçları incelendiğinde,

bilgi ve teknoloji okuryazarlığı, sosyal sorumluluk ve liderlik ile kariyer bilinci alt boyutlarının ortalamalarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ancak sadece eleştirel düşünme ve problem çözme alt boyutunda baba iş yeri değişkeninde anlamlı bir farklılaşma görüldüğü ve görülen bu farklılığın babaları iş yeri sahibi olmayan öğretmen adayları lehine olduğu söylenebilir. Daha açık ifade etmek gerekirse babası herhangi bir iş yeri sahibi olmayan öğretmen adaylarının eleştirel düşünebilme ile problem çözebilme beceri düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların aile yanında öğrenim görmelerine göre farklılaşma durumlarını belirleyebilmek için uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçları incelendiğinde, bilgi ve teknoloji okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme, sosyal sorumluluk ve liderlik, kariyer bilinci alt boyutlarına ait ortalamalarda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Buna göre öğretmen adaylarının ailelerinin yanında ya da farklı bir şehirde öğrenim görüyor olmaları, çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin ilgili alt boyutları için bir etkisinin olmadığı söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların sınıf düzeylerine göre farklılaşma durumunu belirleyebilmek için uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçlarına bakıldığında, bilgi ve teknoloji okuryazarlığı ile eleştirel düşünme ve problem çözme alt boyutlarının ortalamalarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Ancak sosyal sorumluluk ve liderlik ile kariyer bilinci alt boyutlarında sınıf düzeylerine göre anlamlı bir farklılık görülmüştür. Sosyal sorumluluk ve liderlik becerileri alt boyutunda görülen bu farklılığın birinci ve ikinci sınıf öğrencilerinin üçüncü ve dördüncü sınıf öğrencilerinden daha olumlu düşüncelere sahip olduklarını göstermektedir. Kariyer bilinci alt boyutunda görülen farklılıkta ise son sınıflar hariç tutulmak

üzere, sınıf düzeyi arttıkça adayların kariyer bilinçlerinin azalma eğiliminde oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların yaşamlarını geçirdikleri yerleşim yerine göre farklılaşma durumunu belirlemek amacıyla uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçları incelendiğinde, bilgi ve teknoloji okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme, sosyal sorumluluk ve liderlik ile kariyer bilinci alt boyutlarına ait ortalamalarda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Buna göre öğretmen adaylarının yaşamlarının çoğunu geçirdikleri yerleşim birimi farklılıklarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin ilgili alt boyutlarını etkilemediği söylenebilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların akademik başarılarına göre farklılaşma durumunu belirlemek için uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçları incelendiğinde, bilgi ve teknoloji okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme, sosyal sorumluluk ve liderlik ile kariyer bilinci alt boyutlarına ait ortalamalarda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Buna göre öğretmen adaylarının akademik anlamda başarılı olma ya da olmama durumlarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin ilgili alt boyutlarını herhangi bir şekilde etkilemediği sonucuna ulaşılabilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların annelerinin eğitim durumuna göre farklılaşma durumlarını belirlemek için uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçları incelendiğinde, bilgi ve teknoloji okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme, sosyal sorumluluk ve liderlik ile kariyer bilinci alt boyutlarına ait ortalamalarda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Buna göre öğretmen adaylarının annelerinin eğitim seviyesi farklılıklarının çok boyutlu 21. yüzyıl

becerileri ölçeğinin ilgili alt boyutlarını olumlu ya da olumsuz anlamda etkilemediği sonucu çıkarılabilir.

Sınıf öğretmeni adaylarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin alt boyutlarına ilişkin verdikleri yanıtların babalarının eğitim durumuna göre farklılaşma durumunu belirlemek için uygulanan parametrik olmayan testlerin sonuçlarına göre, bilgi ve teknoloji okuryazarlığı, eleştirel düşünme ve problem çözme, sosyal sorumluluk ve liderlik ile kariyer bilinci alt boyutlarına ait ortalamalarda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Buna göre öğretmen adaylarının babalarının eğitim seviyesi farklılıklarının çok boyutlu 21. yüzyıl becerileri ölçeğinin ilgili alt boyutlarını herhangi bir şekilde etkilenmediği sonucuna ulaşılabilir.

Beşinci Araştırma Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç

Beşinci araştırma sorusunda, sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerileri ile 21. yüzyıl becerileri arasındaki ilişkinin düzeyi incelenmiştir. Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerileri ile 21. yüzyıl becerileri arasındaki ilişkiyi göstermesi amacıyla uygulanan pearson korelasyon analizi bulgularında, her iki beceri arasında pozitif yönlü çok güçlü bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerilerinin çok boyutlu 21. yüzyıl becerilerini yordama durumunu ortaya çıkarmak amacıyla yapılmış olan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda ise, öğretmen adaylarının girişimcilik becerileriyle 21. yüzyıl becerileri arasında anlamlı bir ilişki gözlenmiş, girişimciliğin 21. yüzyıl becerilerinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmüştür. Alan yazındaki çalışmalar göz önünde bulundurulduğunda, 21. yüzyıl becerilerinden biri olan girişimcilik becerisinin, 21. yüzyıl becerileri ile olan ilişkisini ortaya koyması açısından yapılan başka bir çalışma olmaması sebebiyle çalışmanın bu yönünün alana katkı sunacağı düşünülmektedir.

Altıncı Araştırma Sorusuna İlişkin Tartışma ve Sonuç

Altıncı araştırma sorusunda, sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik ve 21. yüzyıl becerileri konusundaki görüşleri incelenmiştir. İncelenen görüşler doğrultusunda araştırmanın nitel verilerinin sonuçlarına yer verilen bu bölümde, ilk olarak öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ve girişimcilik becerilerine yönelik görüşlerinden elde edilen betimsel bulgulara yönelik sonuçlara, sonrasında öğrenme ve yenilenme becerileri, bilgi medya ve teknoloji becerileri ve yaşam ve kariyer becerileri kategorileri olmak üzere toplam üç kategoriye ilişkin üretilen temalara yönelik sonuçlara, son olarak ise çalışmanın amacına yönelik olarak ayrıca incelenen girişimciliğin önemi ve girişimcilik öz yeterliği konularına ilişkin sonuçlara yer verilmiştir.

Öğretmen adaylarının görüşme sorularının kategorilerine ilişkin ürettikleri temalar ve kodların betimsel bulgularının sonuçlarına göre, en fazla sayıda görüş belirtilen kodun, bilgi, medya ve teknoloji kategorisi içerisinde yer alan ve bilgi okuryazarlığı temasına ait olan, *bilgiye ulaşabilme* kodu olduğu görülmüştür. En az katılımcı tarafından görüş belirtilen kodların ise; bilgi, medya ve teknoloji kategorisi içerisinde yer alan ve medya okuryazarlığı temasına ait olan *iletişim* kodu, yaşam ve kariyer kategorisi içerisinde yer alan ve üretkenlik ve hesap verebilirlik temasına ait olan *öz eleştiri yapabilme* kodu, yaşam ve kariyer kategorisi içerisinde yer alan ve esneklik ve uyum temasına ait olan *yaratıcı olma* kodu, öğrenme ve yenilenme kategorisi içerisinde yer alan ve problem çözme temasına ait olan *problemi çözmek için plan oluşturma* kodu, yaşam ve kariyer kategorisi içerisinde yer alan ve girişimcilik temasına ait olan *bilgili olma* kodu, son olarak yine yaşam ve kariyer kategorisi içerisinde yer alan ve sosyal ve kültürel beceriler temasına ait olan *girişken olma* kodudur. Bu sonuçlara göre öğretmen adaylarının en az görüş belirttikleri kodların bulunduğu kategorinin yaşam ve kariyer becerileri kategorisi olduğu yorumu yapılabilir.

Çalışmada 21. yüzyıl becerilerine yönelik belirlenen ilk kategori öğrenme ve yenilenme becerileri kategorisi iken, ikinci kategori bilgi medya ve teknoloji kategorisi, üçüncü kategori ise yaşam ve kariyer becerileri kategorisidir. Yanı sıra üçüncü kategori içerisinde yer alan girişimcilik temasının çalışmanın amacı ile örtüşmesi sebebiyle yaşam ve kariyer becerileri kategorisinden bağımsızlaşarak, ek olarak girişimcilik öz yeterliği ve girişimciliğin önemi olmak üzere iki alt temaya ayrılarak incelenmiştir.

Murat (2018) tarafından benzer konuda yürütülen bir çalışmada, aday öğretmenlerin 21. yüzyıl becerilerine yönelik yeterlik algıları incelenmiş ve öğretmen görüşlerinin yaşam ve kariyer, öğrenme ve yenilenme, bilgi, medya ve teknoloji becerileri olmak üzere üç grupta kümelendiği ve bu becerilere yönelik özyeterlik algılarının da yüksek olduğu görülmüştür.

Çalışmanın öğrenme ve yenilenme becerileri kategorisine ait olan ilk teması *yaratıcı düşünme (1)* temasıdır. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin ürettikleri kodların sırasıyla *hayal gücü, özgün olma, araştırmacı ve sorgulayıcı olma, farklı düşünme, yenilikçi olma, çözüm üretme, kendini geliştirme ve meraklı olma* kodları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üretilen kodlardan hareketle öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerinden biri olan yaratıcı düşünme becerisini en çok *hayal gücü ve özgün olma* ile ilişkilendirirken, en az *kendini geliştirme ve meraklı olma* ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Çalışmanın öğrenme ve yenilenme becerileri kategorisine ait olan ikinci teması *problem çözme (2)* temasıdır. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin ürettikleri kodların sırasıyla *probleme karşı çözüm odaklı olma, problemi araştırıp kaynağını belirleme, problemi anlama, başkalarına danışma, problemi çözmek için plan oluşturma* kodları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üretilen kodlara göre aday öğretmenlerin problem çözme becerisini en çok *probleme karşı çözüm odaklı olma ve problemi araştırıp kaynağını belirleme* ile ilişkilendirirken, en az *başkalarına danışma ve problemi çözmek için plan oluşturma* ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Çalışmanın öğrenme ve yenilenme becerileri kategorisine ait olan üçüncü teması *yeniliği uygulama (3)* temasıdır. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin ürettikleri kodların sırasıyla *teknolojiye ayak uydurma, yenilikleri takip etme, yeniliğe ve değişime açık olma, kendini geliştirme* kodları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üretilen kodlardan hareketle öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerinden biri olan yeniliği uygulama becerisini en çok *probleme teknolojiye ayak uydurma ve yenilikleri takip etme* ile ilişkilendirirken, en az *yeniliğe ve değişime açık olma ve kendini geliştirme* ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Çalışmanın öğrenme ve yenilenme becerileri kategorisine ait olan dördüncü teması *eleştirel düşünme (4)* temasıdır. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin ürettikleri kodların sırasıyla *güvenirliliği değerlendirme, araştırma ve sorgulama, karşılaştırma, eleştirme, kaynağa ulaşma, ayıklama ve bilirkişiye danışma* kodları olduğu görülmüştür. Üretilen kodlara göre aday öğretmenlerin 21.yüzyıl becerilerinden biri olan eleştirel düşünebilme becerisini en çok *güvenirliliği değerlendirme ve araştırma ve sorgulama* ile ilişkilendirirken, en az *ayıklama ve bilirkişiye danışma* ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Çalışmanın öğrenme ve yenilenme becerileri kategorisine ait olan beşinci teması *iletişim ve iş birliği (5)* temasıdır. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin ürettikleri kodların sırasıyla *etkili dil hakimiyeti, uyumlu olma, empati kurabilme, iyi bir dinleyici olma, beden dili kullanımı, saygılı ve hoşgörülü olma, iş birliğine açık olma, sorumluluk sahibi olma, ses tonu ve lider olabilme* kodları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üretilen kodlardan hareketle aday öğretmenlerin 21.yüzyıl becerilerine dahil edilen iletişim ve iş birliği becerisini en çok *etkili dil hâkimiyeti ve uyumlu olma* ile ilişkilendirirken, en az *ses tonu ve lider olabilme* ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Çalışmanın bilgi, medya ve teknoloji becerileri kategorisine ait olan altıncı teması *bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı (6)* temasıdır. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin ürettikleri kodların sırasıyla *yeni teknolojiyi takip etme ve uyum sağlayabilme,*

teknolojiyi etkili kullanma, teknolojik araçları kullanma / yönetme, teknolojik problemlere çözüm bulabilme ve bilgiye erişme kodları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üretilen kodlardan hareketle öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerinden biri olan bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarlığı becerisini en çok *yeni teknolojiyi takip etme ve uyum sağlayabilme* ve *teknolojiyi etkili kullanma* ile ilişkilendirirken, en az *çözüm bulabilme ve bilgiye erişme* ile ilişkilendirdikleri görülmüştür

Çalışmanın bilgi, medya ve teknoloji becerileri kategorisine ait olan yedinci teması *medya okuryazarlığı (7)* temasıdır. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin ürettikleri kodların sırasıyla *iletiyi doğru analiz edebilme, sorgulama, seçici olma, gündemi takip etme, bilgiye erişim ve iletişim* kodları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üretilen kodlardan hareketle öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerinden biri olan medya okuryazarlığı becerisini en çok *iletiyi doğru analiz edebilme ve sorgulama* ile ilişkilendirirken, en az *bilgiye erişim ve iletişim* ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Çalışmanın bilgi, medya ve teknoloji becerileri kategorisine ait olan sekizinci teması *bilgi okuryazarlığı (8)* temasıdır. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin ürettikleri kodların sırasıyla *bilgiye ulaşabilme, bilgiyi kullanabilme, bilgiyi analiz edebilme ve bilgiyi değerlendirebilme* kodları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üretilen kodlardan hareketle öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerinden biri olan bilgi okuryazarlığı becerisini en çok *bilgiye ulaşabilme ve bilgiyi kullanabilme* ile ilişkilendirirken, en az *bilgiyi analiz edebilme ve bilgiyi değerlendirebilme* ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Çalışmanın yaşam ve kariyer becerileri kategorisine ait olan dokuzuncu teması *liderlik ve sorumluluk (9)* temasıdır. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin ürettikleri kodların sırasıyla *sorumluluk sahibi olma, etkili iletişim, problem çözebilme, özgüvenli olma, yüksek motivasyon, iş birliğine yatkın olma, adil olma, sabırlı olma ve iyi örnek olma* kodları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üretilen kodlardan hareketle öğretmen adaylarının 21. yüzyıl

becerilerinden biri olan liderlik ve sorumluluk becerisini en çok *sorumluluk sahibi olma* ve *etkili iletişim* ile ilişkilendirirken, en az *sabırlı olma* ve *iyi örnek olma* ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Çalışmanın yaşam ve kariyer becerileri kategorisine ait olan onuncu teması *esneklik ve uyum (10)* temasıdır. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin ürettikleri kodların sırasıyla *şartlara uyum sağlama, farklılıklara açık olma, özverili olma, cesaretli olma, dayanıklı olma, problem çözebilme, farklı kültürlere saygılı olma* ve *yaratıcı olma* kodları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üretilen kodlardan hareketle öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerinden biri olan esneklik ve uyum becerisini en çok *şartlara uyum sağlama* ve *farklılıklara açık olma* ile ilişkilendirirken, en az *farklı kültürlere saygılı olma* ve *yaratıcı olma* ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Çalışmanın yaşam ve kariyer becerileri kategorisine ait olan on birinci teması *sosyal ve kültürlerarası beceriler (11)* temasıdır. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin ürettikleri kodların sırasıyla *saygılı ve hoşgörülü olma, açık görüşlü olma, sosyal olma, etkili iletişim, ayrımcı olmama, insancıl olma, empati yapabilme, uyumlu olma* ve *girişken olma* kodları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üretilen kodlardan hareketle öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerinden biri olan sosyal ve kültürlerarası becerileri en çok *saygılı ve hoşgörülü olma* ve *açık görüşlü olma* ile ilişkilendirirken, en az *uyumlu olma* ve *girişken olma* ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Çalışmanın yaşam ve kariyer becerileri kategorisine ait olan on ikinci teması *üretkenlik ve hesap verebilirlik (12)* temasıdır. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin ürettikleri kodların sırasıyla *sorumluluk sahibi olma, bilgi ve donanıma sahip olma, yeniliklere açık olma, yaratıcı olma, kararlı olma, iş etiğine sahip olma, hesap verebilir olma, zaman yönetimi, özgüvenli olma, ilgili ve istekli olma* ve *özeleştirici yapabilme* kodları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üretilen kodlardan hareketle öğretmen adaylarının 21. yüzyıl

becerilerinden biri olan üretkenlik ve hesap verebilirlik becerisini en çok *sorumluluk sahibi olma* ve *bilgi ve donanıma sahip olma* ile ilişkilendirirken, en az *ilgili ve istekli olma* ve *özeleştirici yapabilme* ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Çalışmanın yaşam ve kariyer becerileri kategorisine ait olan on üçüncü teması *girişimcilik (13)* temasıdır. Öğretmen adaylarının bu temaya ilişkin ürettikleri kodların sırasıyla *kendine güvenme*, *risk alabilme*, *araştırmacı olma*, *yenilikçi olma*, *ileri görüşlü olma*, *iletişimi kuvvetli olma*, *yaratıcı olma*, *kararlı olma*, *fırsatları değerlendirme*, *azimli olma*, *teknolojiye uyum sağlama*, *dışa dönük olma* ve *bilgili olma* kodları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Üretilen kodlardan hareketle öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerinden biri olan girişimcilik becerisini en çok *kendine güvenme* ve *risk alabilme* ile ilişkilendirirken, en az *dışa dönük olma* ve *bilgili olma* ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Benzer konuda çalışma yürüten Anagün ve Atalay (2017), aday sınıf öğretmenlerinin girişimcilik özelliklerini bu konuda öne çıkardıkları kavramları incelemiştir. Örnek araştırmada öğretmen adayları girişimcilik bağlamında; kendine güvenme, dikkat çekme, donanımlılık, liderlik, üretkenlik, yeniliklere açıklık, aktiflik ve risk almak kavramlarını öne çıkardıkları gözlenmiştir. Bu bağlamda örnek verilen çalışma ile bu araştırmanın katılımcılarının girişimcilik konusunda bir miktar benzer görüşlere sahip olduklarını göstermektedir.

Diğer taraftan ilgili alan yazında bu çalışmada ulaşılan sonuçların tersi yönde öğretmen adaylarının girişimcilik konusunda öne çıkan özelliklerin kimilerine sahip olduklarını düşündükleri, kimi özelliklere ise sahip olmadıklarına ilişkin öz yargılara sahip olduklarına dönük bulgulara ulaşılmıştır. Devci (2017) tarafından yürütülen çalışmada öğretmen adaylarının sorumluluk alabilme, yeniliğe açık olma, bağımsız hareket edebilme, etkili iletişim kurabilme, kendine güven, takım çalışması, yaratıcı olabilme, başarıya ihtiyacı gibi özellikleri sergiledikleri, risk alabilme, belirsizliğe karşı tolerans gösterebilme ve liderlik

gibi özellikler konusundaysa kendilerini yeterli görmedikleri gözlenmiştir. Aynı çalışmada, öğretmen adaylarının bilgi sahibi olduklarını ifade ettikleri konularda, uygulamada deneyim eksiklikleri yaşadıkları da görülmüştür. Benzer şekilde Aladağ ve Akkaya Yılmaz (2019) tarafından yürütülen çalışmada da girişimcilik konusunda öğretmen adayları risk alma, merak, cesur olma, ihtiyaçları keşfetme, fikir üretme, farklı düşünme, kendine güvenme, aktif olma ve sosyal refahı ön planda tutma konularına odaklanmışlardır.

Benzer bulgulara Dağhan vd. (2017) tarafından yürütülen çalışmada da ulaşılmıştır. Tüm bu incelemelere dayalı olarak öğretmen adaylarının girişimcilik becerileri konusunda kendilerine ilişkin görüşlerinin, test edilmediği sürece gerçekçi yargılar olup olmadığı konusunda kesin yargılarda bulunulmasının güç olduğu söylenebilir. Bu görüşe ek olarak Bacanak vd. (2012) tarafından yürütülen çalışmada, kişisel ya da mesleki girişimcilik özelliklerinin desteklenmesi amacıyla öğretmenlere verilecek eğitimlerin, onları pozitif yönde etkilediği, diğer bir ifadeyle öğretmenlerde girişimciliği artırmak için planlı öğretim etkinliklerinin yararlı olacağı söylenebilir.

Çalışmanın girişimcilik temasının iki alt temasından biri ve çalışma bütünü ise on dördüncü teması *girişimcilik öz yeterliği (14)* temasıdır. Öğretmen adaylarının girişimcilik öz yeterliğine ilişkin görüşlerinde görüşmeye katılan yirmi öğretmen adayından 9'u girişimcilik düzeylerinin düşük olduğunu, 6'sı orta düzeyde girişimcilik becerisine sahip olduklarını, 5'i ise yüksek düzeyde girişimcilik becerisine sahip olduklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının girişimcilik öz yeterliği sorusuna ilişkin verdikleri yanıtlara göre, görüşmeye katılan öğretmen adaylarından çoğunluğunun girişimcilik öz yeterliği konusunda kendilerini yeterli düzeyde görmedikleri ve girişimcilik yönlerinin daha fazla geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmanın girişimcilik temasının iki alt temasından diğeri ve çalışma bütünü ise on beşinci teması *girişimciliğin önemi (15)* temasıdır. Öğretmen adaylarının girişimcilik önemine

ilişkin belirttikleri görüşlerde girişimciliğin önemini sırasıyla *rol model olabilme, öğrencilerin gelişimine katkı sağlama, okulların imkanlarını iyileştirme, toplumsal kalkınmaya katkı sağlama, eğitime katkı sağlama, farklı yöntemler kullanabilme ve yeniliklere ve değişime uyum sağlama* kodları ile ilişkilendirmişlerdir. Üretilen kodlardan hareketle öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerinden biri olan girişimcilik becerisinin öğretmenlik mesleği açısından önemini en çok *rol model olabilme ve öğrencilerin gelişimine katkı sağlama* ile ilişkilendirirken, en az *farklı yöntemler kullanabilme ve yeniliklere ve değişime uyum sağlama* ile ilişkilendirdikleri görülmüştür.

Çalışmada toplanan nicel ve nitel verinin analizi sonucunda sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerileri ile girişimcilik becerileri konusundaki görüşleri incelenmiştir.

Çalışmada incelenen 21. yüzyıl becerilerine ilişkin ölçek bulguları, öğretmen adaylarının bu becerilere yüksek düzeyde sahip olduklarına yöneliktir. Yanı sıra öğretmen adaylarının çevrimiçi görüşmelerde beyan ettikleri görüşleri de 21. yüzyıl becerilerine yüksek düzeyde sahip olduklarını göstermektedir. Buna dayalı olarak 21. yüzyıl becerileri hususunda görüşme verisinin ölçek verisini desteklediği, diğer bir ifadeyle bu beceri yönünden çalışmanın nitel kısmının nicel kısmıyla örtüştüğü söylenebilir.

Girişimcilik konusu çalışmada hem bağımsız bir konu olarak hem de 21. yüzyıl becerileri içerisinde yer alan bir beceri alanı olarak ele alınmıştır. 21. Yüzyıl becerileri içerisinde ele alınan girişimcilik becerisinde (nicel bulgular) katılımcılar yüksek düzeyli girişimcilik özelliğine sahip oldukları yönünde görüş belirtmişlerdir.

Çalışmada öğretmen adaylarının girişimciliğine ilişkin öz yeterlik algılarını ele alan nitel veriler çözümlendiğinde, katılımcıların girişimcilik konusundaki öz yargılarının genel olarak düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Nitel sonuçlara dayalı olarak, sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik konusundaki düşük düzey öz yeterliklerinin nicel

sonuçlardan farklılaştığı, diğer bir ifadeyle, katılımcıların girişimciliğe ilişkin ölçeklere verdikleri yanıtlarda yüksek düzey girişimcilik özelliği gösterdikleri belirtilirken, çevrimiçi görüşme sorularına ilişkin beyanlarında daha düşük düzey girişimcilik öz yeterliğine sahip oldukları sonucu çıkarılmıştır. Girişimcilik öz yeterliği konusunda nicel verilere ek olarak daha derinlemesine bilgi edinmek için toplanan nitel verinin nicel veriyi desteklemediği görülmüştür. Bu bağlamda nitel bölümün ilgili konuyu daha derinlemesine ele alması yönünden oldukça önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, sınıf öğretmeni adaylarının 21. yüzyıl becerilerine ve bunun bir parçası olarak değerlendirilebilecek girişimcilik becerilerine ilişkin öz yargılarını ortaya çıkarmaya çalışan bu çalışmada karma tipte bir yaklaşımla veri toplanmıştır. Bu verilerin işlenmesi sonucunda 21. yüzyıl becerileri hususunda her iki türdeki verinin birbirini desteklediği görülürken, girişimcilik becerisine yönelik nitel bölümünün nicel bölümden farklılaştığı görülmüştür. Dolayısıyla derinlemesine bilgi elde etmesi yönüyle nicel araştırmaya ek olarak nitel araştırmanın da yapılması çalışmayı ilgili alan yazın için değerli kılmaktadır. Buna dayalı olarak bu araştırmanın bilimsel bilgi birikimine katkı sunması beklenmektedir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar bağlamında uygulayıcılar ile araştırmacılara yönelik öneriler geliştirilmiştir.

Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

1. Eğitim fakültelerinde, öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerileri ve girişimcilik becerilerinin geliştirilmesine dönük eğitimler düzenlenebilir.
2. Akademisyenlerin 21. yüzyıl becerilerini ve girişimcilik becerilerini geliştirmeye yönelik ödevler ve uygulamalı dersler vermesi öğretmen adaylarının bu becerileri geliştirmesinde fayda sağlayabilir.

3. Öğretmen adaylarının çağdaş eğitim sistemiyle ilgili bilinçlendirilmesi ve 21. yüzyıl için gerekli öğretmen rollerini kazanması gerekmektedir. Bunun için kongre, sempozyum, konferans ve seminerler verilmesi faydalı olabilir.
4. Tüm dünyada eğitim programları 21. yüzyıl insanından istenilen niteliklere göre planlanmaya çalışırken, Türkiye’de de artık yeni eğitim programları oluşturmalı, bireylerin çağın gerektirdiği şekilde yetiştirilmesi sağlanmalıdır.
5. Eğitime ayrılacak ödenekler arttırılmalı öğretmen adayları teori ile birlikte uygulamaya dayalı dersler de almalıdırlar. Özellikle çocukların ruh, ahlak, zeka, düşünme, beden ve daha bir çok konuda çok yönlü şekillendirilebildiği okul öncesi dönem çocuklarının öğretmenliğini yapacak olan öğretmen adayların kaliteli yetiştirilmesi sağlanmalıdır.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

1. Farklı öğretmenlik alanlarındaki öğretmen adaylarının 21. yüzyıl beceri düzeyleri ve girişimcilik özellikleri incelenebilir bunun yanında bu becerilerin var olup olmama durumu diğer meslek alanlarında da araştırılabilir.
2. Bu ve benzeri çalışmalar, kişisel bilgiler bölümüne farklı demografik özellikler eklenip farklı değişkenler açısından incelenebilir.
3. Millî Eğitim Bakanlığı’nda görev yapan öğretmenlerin, her öğretmende olması gerektiği düşünülen 21. yüzyıl becerilerinin hangi düzeyde olduğu tespit edilebilir. İstenen düzeyde olup olmadığı tespit edildikten sonra gerektiğinde hizmet içi eğitimler verilebilir.
4. Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl ve girişimcilik becerilerine sahip olup olmadığı durumu deney ve kontrol gruplarına ayrılarak bir araştırma yapılabilir ve 21. yüzyıl ile girişimcilik becerilerini içeren dersleri alan adayların başarı oranı pozitif yönde

olursa bu becerileri geliştirecek olan derslerin lisans eğitim programlarına katılması açısından önemli bir katkısı olabilir.

Kaynakça

- AASL (American Association of School Librarians), (2020). Standards for the 21st Century Learner. Erişim <http://www.ala.org/aasl/>
- Adıgüzel, A. ve Yüksel, İ. (2012). Öğretmenlerin öğretim teknolojileri entegrasyon becerilerinin değerlendirilmesi: yeni pedagojik yaklaşımlar için nitel bir gereksinim analizi. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi (EFMED)*. 6(1), 265-286.
- Aguila, M. (2015). 21st century skills of Nueva Vizcaya State University Bambang Campus. Erişim: <http://apjeas.apjmr.com/wp-content/uploads/2015/04/APJEAS2015-2-118-21st-Century-Skills.pdf>
- Ağaoğulları, M. A. ve Yalçınkaya, A. (2013). *Siyasi düşünceler tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Ağca, V. (2007). Avrupa Birliği'nin girişimcilik politikası ve Türkiye'ye yansımaları. M. Kurt ve S. Bayraktaroğlu (Ed.), *Türkiye'de İşletmecilikte Yeni Perspektifler* (ss. 169-194). Ankara: Gazi.
- Akbaba, S. ve Aktaş, A. (2005). İçsel motivasyonun bazı değişkenler açısından incelenmesi, *M.Ü Eğitim Fakültesi Dergisi*, (21), 19-42.
- Akhtar A., Riaz H. T. & Topping K. J. (2009). Entrepreneurial inclinations of prospective teachers. *New Horizons in Education*, 56(2), 1-16. Erişim: <https://pdfs.semanticscholar.org/b236/81b1de9b3b7358e2d39c1031d87cbc97365b.pdf>
- Akın, Z. ve Güven, M. (2014). İlköğretim beşinci sınıf öğretim programlarında duygusal zekaya yer verilme durumuna ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *İlköğretim Online*, 13(1), 18- 32.
- Akpınar, S. (2009). *Girişimciliğin temel bilgileri*, Kocaeli: Umuttepe.

- Akpınar, T. ve Küçüköksel, N. Ç. (2015). Meslek yüksekokulu öğrencilerinin girişimcilik algısı ve girişimciliği engelleyen sebepler. *Balkan ve Yakın Doğu Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1), 13-19.
- Aktan, C. C. ve Tunç, M. (1998). Bilgi Toplumu ve Türkiye. *Yeni Türkiye Dergisi*, 4(19), 118-134.
- Akyürek, Ç. (2013). *İlkokul öğretmenlerinin girişimcilik becerisine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Aladağ, E. ve Akkaya Yılmaz, M. (2019). Assessment of entrepreneurship skills by social studies teachers. *International Journal of Eurasia Social Sciences*, 10(35), 177-202.
- Altan, M. Z. (2012). Her Alanda Yeni Steve Jobs'lar Yaratmak İçin Girişimci Öğretim ve Girişimci Öğretim Üyeliği. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, 2(4), 1-8.
- Anagün, Ş. S. (2011). PISA 2006 Sonuçlarına Göre Öğretme Öğrenme Süreci Değişkenlerinin Öğrencilerin Fen Okuryazarlıklarına Etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 36(162), 84-102.
- Anagün, Ş. S. ve Atalay, N. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik becerisine ilişkin yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(41), 298-313.
- Anagün, Ş., Atalay, N., Kılıç, Z. ve Yaşar, S. (2016). Öğretmen adaylarına yönelik 21. yüzyıl becerileri yeterlilik algıları ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(40), 160-175.
- Ananiadou, K. & Claro, M. (2009). 21st century skills and competences for new millennium learners in OECD countries. OECD Education Working Papers, No. 41, Paris, France: OECD Publishing. Erişim <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED529649.pdf>

- Armut, B. ve Kılınç, M. (2018). 4. sınıf sosyal bilgiler öğretmen adaylarının girişimcilik becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Alan Eğitimi Dergisi*, 4(1), 39-56.
- Arslan, K. (2002). Üniversiteli Gençlerde Mesleki Tercihler ve Girişimcilik Eğitimleri. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 6, 1-11.
- Artar, A. (2002). Esnaf ve Sanatkârlarımızın 21. Yüzyıl Açısından Geleceği. Trabzon: Esnaf ve Sanatkârlar Birliği Araştırma Raporları.
- Aslan, R. (2007). *Öğretmen görüşlerine göre ilköğretim 1. basamaktaki öğrencilerin temel bilgi, beceri ve değerleri kazanma düzeyleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Aşkın, A., Nehir, S. ve Vural, Ö. S. (2011). Tarihsel süreçte girişimcilik kavramı ve gelişimi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 6(2), 55-72.
- Atalay, N., Anagün, S. S. ve Genç Kumtepe, E. (2016). Fen öğretiminde teknoloji entegrasyonunun 21. yüzyıl becerileri boyutunda değerlendirilmesi: Yavaş geçişli animasyon uygulaması. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 405-424.
- Aydın, A. (2019). *İngilizce öğretmen adaylarının görüşleri çerçevesinde öğretmen eğitiminde 21.yüzyıl becerilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın, E. ve Öner, G. (2016). Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmeni adaylarının girişimcilik düzeylerinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 17(3), 497-515.
- Aytaç, S. (2001). Örgütsel Davranış Açısından Kişiliğin Önemi. *İş Güç Dergisi*, 3(1), 1-14.
- Bacanak, A. (2013). Fen ve Teknoloji Dersinin Öğrencilerde Girişimcilik Becerisinin Gelişimine Etkisi Üzerine Öğretmen Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(1), 609-629.

- Bacanak, A., Ülküdür, M. A. ve Öner, F. (2012). *Fen ve teknoloji dersi öğretmenlerinin girişimcilik becerisi ve etkisi ile ilgili görüşleri: Nitel Bir Araştırma* (X. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresinde sunulan bildiri). Niğde Üniversitesi, Niğde.
- Başar, S. (2018). *Fen bilimleri öğretmen adaylarının fende matematiğin kullanımına yönelik özyeterlik inançları, 21.yy becerileri ve aralarındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Battelle for Kids, (2020). Frameworks & Resources. Erişim <https://www.battelleforkids.org/networks/p21>
- Berber, A. (2000). Girişimci ile Yönetici Profiline Karşılaştırılması ve Girişimcilikten Yöneticiliğe Geçiş Süreci, *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 29(1), 23-44.
- Besler, S. (2010). *Sosyal girişimcilik*. İstanbul: Beta.
- Bird, B. J. (1989). *Entrepreneurial Behavior*. Illinois: Foresman and Company.
- Bloor, M. & Wood, F. (2006). *Keywords in qualitative methods: A vocabulary of research concepts*. Sage.
- Boe, C. S. (2013). *Have 21st century skills made their way to the university classroom? A study to examine the extent to which 21st century skills are being incorporated into the academic programs at a small, private, churchrelated university* (Master thesis). Gardner-Webb University, North Carolina.
- Boholano, H. (2017). Smart social networking: 21st century teaching and learning skills. *Research in Pedagogy*, 7(1), 21-29.
- Borasi, R. & Finnigan, K. (2010). Entrepreneurial attitudes and behaviors that can help prepare successful change-agents in education. *New Educator*, 6, 1-29.

- Bozgeyik, A. (2005). *Girişimcilere yol haritası*. İstanbul: Hayat.
- Bozkurt, Ö. (2007). Girişimcilik Eğiliminde Kişilik Özelliklerinin Önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 2(1), 93-111.
- Bozkurt, Ö. Ç. (2011). *Dünyada ve Türkiye’de girişimcilik eğitimi: başarılı girişimciler ve öğretim üyelerinden öneriler*. Ankara: Detay.
- Bozkurt, Ö. Ç. ve Alparslan, A. M. (2013). Girişimcilerde bulunması gereken özellikler ile girişimcilik eğitimi: Girişimci ve öğrenci görüşleri. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(1), 7-28.
- Büyük, Ö. (2014). *Girişimcilik (Girişimcilik üzerine notlar)*. İstanbul: Paradigma Akademi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2011). *Bilimsel araştırma yöntemleri*, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cansoy, R. (2018). Uluslararası Çerçevelere Göre 21.Yüzyıl Becerileri ve Eğitim Sisteminde Kazandırılması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(4), 3112-3134. DOI: 10.15869/itobiad.494286
- Cebeci, R. ve Demirez, M. (2005). *KOSGEB GGM*. Ulusal Girişimcilik Raporu.
- Choo, S. & Wong, M. (2006). Entrepreneurial Intention: triggers and barriers to new venture creations in singapore. *Singapore Management Review*, 28(2), 47-64.
- Cin, H. ve Günay, G. (2013). Girişimcilerin girişimcilik tipleri ile duygusal zekaları arasındaki ilişki: Edirne örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 7-32.
- Coulter M. (2001), *Entrepreneurship in Action*, New Jersey: Prentice Hall Inc.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2nd ed.). Sage Publications, Inc.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative and mixed methods approaches*. London and Thousand Oaks: Sage Publications.

- Creswell, J. W. (2014). *A concise introduction to mixed methods research*. SAGE publications.
- Creswell, J. W. & Creswell, J. D. (2017). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage publications.
- Creswell, J. W. & Plano Clark, V. L. (2011). Choosing a mixed methods design. *Designing and conducting mixed methods research*, 2, 53-106.
- Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69-73.
- Çelik, M. (2013). *Öğretmen algularına göre ilkökul yöneticilerinin dönüşümcü liderlik ve girişimcilik becerileri arasındaki ilişki Bağcılar ve Bakırköy ilçeleri örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Çelik, O. (2014). *Sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının girişimcilik bilgi ve beceri düzeyleri* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Çetin, C. (1996). *Yeniden yapılanma ve girişimcilik, küçük orta boy işletmeler ve bunların özendirilmesi*. İstanbul: Der Yayınları.
- Çevik, E. (2006). *Girişimcilerin, girişimcilik tipleri ile çalışma amaçları arasındaki ilişki*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çevik, M. ve Şentürk C. (2019). Multidimensional 21th century skills scale: Validity and reliability study. *Cypriot Journal of Educational Sciences*, 14(1), 11-028.

- Çoklar, A. N. (2008). *Öğretmen adaylarının eğitim teknolojisi standartları ile ilgili özyeterliklerinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Çolak, M. (2018). *Ortaokul fen bilimleri dersinin 21.yüzyıl becerilerini kazandırmadaki etkililiğine ilişkin öğretmen görüşleri: Kayseri ili örneği* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Erciyes Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Kayseri.
- Çolak, M. (2019). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının 21.yüzyıl becerilerine yönelik algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Niğde.
- Dağhan, G., Nuhoglu Kibar, P., Menzi Çetin, N., Telli, E. ve Akkoyunlu, B. (2017). Bilişim teknolojileri öğretmen adaylarının bakış açısından 21. yüzyıl öğrenen ve öğretmen özellikleri. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 7(2), 215-235.
- Dede, C. (2010). Comparing Frameworks for 21st Century Skills. In J. Bellanca & R. Brandt (Eds.), *21st century skills* (pp. 51-76). Bloomington, IN: Solution Tree Press.
- Deveci, İ. (2017). Fen Bilimleri Öğretmen Adaylarının Girişimci Özellikleri İle İlgili Öz Değerlendirmeleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (44), 202-228.
- Deveci, İ. (2017). Fen Bilimleri Öğretmenlerinin Bilgi ve Uygulama Boyutu Açısından Girişimcilik Kavramı Hakkındaki Algıları. *Necatibey Eğitim Fakültesi Elektronik Fen ve Matematik Eğitimi Dergisi*, 11(2), 263-288.
- Deveci, İ. ve Çepni, S. (2015). Fen bilgisi öğretmen adaylarının girişimci özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 7(3), 135-149.

- Deveci, İ. ve Çepni, S. (2015). Öğretmen Adaylarına Yönelik Girişimcilik Ölçeğinin geliştirilmesi: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *International Journal of Human Sciences*, 12(2), 92-112.
- Doğan, V., Altın, H. ve Başar, E. (2010). *Meslek yüksekokulları için girişimcilik*. Ankara: Nobel Akademik.
- Doğaner, M. ve Altunoğlu, A. E. (2010). Adnan Menderes Üniversitesi Nazilli İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü öğrencilerinin girişimcilik eğilimleri. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 103-110.
- Döm, S. (2012). *Girişimcilik ve küçük işletme yöneticiliği*. Ankara: Detay.
- EnGauge. (2003). EnGauge 21st Century Skills www.ncrel.org/engage for 21st century learners. Erişim https://www.cwasd.k12.wi.us/highschl/newsfile1062_1.pdf
- Erdem, F. (2001). Girişimcilerde risk alma eğilimi ve belirsizliğe tolerans ilişkisine kültürel yaklaşım. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 1(2), 43-61.
- Erdemir, N. ve Bakırcı, H. (2016). Öğretmen adaylarının öğretim elemanlarından bilgi teknolojilerini kullanma konusunda beklentileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(1), 275-300.
- Ersan, A. ve Yılmaz, B. (2009). Yaşam boyu öğrenme ve Türkiye’de halk kütüphaneleri. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(4), 803-834.
- Ersoy, A. F. (2016). *Fenomenoloji*. Ahmet Saban ve Ali Ersoy (Ed.), *Eğitimde nitel araştırma desenleri*, Ankara: Anı.
- Eryılmaz, S. ve Ulusoy, Ç. (2015). 21. yüzyıl becerileri ışığında fatih projesi değerlendirmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(35), 209-229.
- Fischer, T. J. (2000). *An assessment of an economics and entrepreneurship curriculum for middle level students* (Degree of Doctor of Philosophy). University of Nebraska Faculty of The Graduate College, Lincoln.

- Fox, M. O (2011). *Implementing 21st century skills: A paradox in a traditional world of education?* (Master thesis). College of Saint Elizabeth, New Jersey.
- Gelen, İ. (2017). P21-Program ve Öğretimde 21. Yüzyıl Beceri Çerçevesi (ABD Uygulamaları). *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 15-29.
- Göçmen, S. (2007). *İşletmelerde girişimcilik özelliğini destekleyen faktörler* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Manisa.
- Gözübüyük, D. (2019). *Yaratıcı, eleştirel ve yansıtıcı düşünmenin girişimcilik becerisi üzerine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Greiff, S., Wüstenberg, S., Csapó, B., Demetriou, A., Hautamäki, J., Graesser, A.C. & Martin, R. (2014). Domain general problem solving skills and education in the 21st century. *Educational Research Review*, 13, 74-83. doi: 10.1016.
- Griffin, P., McGaw, B. & Care, E. (2012). *Assessment and teaching of 21st century skills*. Erişim <https://books.google.com.tr/books?id=ZcI9DwAAQBAJ&p>
- Gül, H. (2012). *Eğitim bilimine giriş*. Ankara: Data.
- Gülen, Ş. B. (2013). *Ortaokul öğrencilerinin 21. yüzyıl öğrenme becerileri ve bilişim teknolojileri ile destekleme düzeylerinin cinsiyet ve sınıf seviyesine göre incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güler, B. K. (2011). Yoksullukla Mücadelede Sosyal Girişimcilik: Ashoka Üyelerinden Sosyal Yenilikçi Uygulamalar. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(3), 79-111.
- Günay, A. (2016). *Bilişim alanında değişik kademelerde eğitim gören öğrencilerin girişimcilik eğilimlerinin karşılaştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Afyon.

- Güneş, F. (2013). *Sınıf yönetimi, yaklaşım ve modeller*. Ankara: Pegem.
- Güneş, F. (2014). Eğitim bilimine giriş. F. Güneş (Ed), *Eğitimde Temel Kavramlar ve Çağdaş Yönelimler*. Ankara: Pegem.
- Gününç, S., Odabaşı H. F. ve Kuzu, A. (2013). 21. yüzyıl öğrenci özelliklerinin öğretmen adayları tarafından tanımlanması: Bir twitter uygulaması. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 9(4), 436-455.
- Güreşçi, E. (2014). Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma: İspir Hamza Polat MYO Örneği. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 9(1), 23-38.
- Gürültü, E., Aslan, M. ve Alcı, B. (2018). İlköğretim öğretmenlerinin yeterliliklerinin 21. yüzyıl becerileri ışığında incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(71), 543-560.
- Güven, S. (2010). Hayat Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının Girişimcilik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Education Sciences*, 5(1), 49-57.
- Hisrich, R. D. & Peters, M. P. (1998). *Entrepreneurship*. New York: Irwin Mc Graw Hill.
- ISTE (International Society for Technology in Education), (2020). About ISTE. Erişim <https://iste.org/>
- ISTE, (2016). Öğrenciler İçin ISTE Standartları. Erişim <https://iste.org/standards/for-students>
- ISTE-T (2008). ISTE standards: Teachers. Erişim https://id.iste.org/docs/pdfs/20-14_ISTE_Standards-T_PDF.pdf
- Ivankova, N. V. & Kawamura, Y. (2010). Emerging trends in the utilization of integrated designs in the social, behavioral, and health sciences. *Sage handbook of mixed methods in social and behavioral research*, 2, 581-611.
- İbicioğlu, H., Taş, S. ve Özmen, H. İ. (2010). Üniversite Eğitiminin Girişimcilik Düşüncesinin Değişimine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Uygulama, *Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 2(1), 53-74.

- İraz, R. (2010). *Girişimcilik ve kobiler*. Konya: Çizgi.
- İrmiş, A. ve Barutçu, E. (2012). Öğrencilerin kendilerini girişimci bir kişiliğe sahip görmelerini ve iş kurma niyetlerini etkileyen faktörler: bir alan araştırması. *Atatürk Üniversitesi İ.İ.B. Dergisi*, 26(2), 1-25.
- İşcan, Ö. ve Kaygın, E. (2011). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerini belirlemeye yönelik bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15(2), 443-462.
- Jabani Mambula, C. & Sawyer, F. E. (2004). Acts of entrepreneurial creativity for business growth and survival in a constrained economy: Case study of a small manufacturing firm (SMF). *International Journal of Social Economics*, 31(1/2), 30-55.
- Jain, R. & Ali, S. W. (2013). Self-efficacy beliefs, marketing orientation and attitude orientation of indian entrepreneurs. *Journal of Entrepreneurship*, 22(1), 71-95.
- Kale, M. (2011). Eğitimin temel kavramları. E. Karip (Ed.), *Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Pegem.
- Kalyoncu, A. T. (2012). *Yirmibirinci yüzyılda öğrencilerin sahip olması gereken bazı temel becerilere ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri* (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Karademir, E., Balbağ, M. Z. ve Çemrek, F. (2018). Öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Milli Eğitim*, (220), 177-200.
- Karakoyun, F. (2014). *Çevrimiçi ortamda oluşturulan dijital öyküleme etkinliklerine ilişkin öğretmen adayları ve ilköğretim öğrencilerinin görüşlerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir
- Karasar, N. (2014). Bilimsel araştırma yöntemleri: kavramlar, teknikler ve ilkeler (27. Baskı). Ankara: Nobel Yayınevi.

- Kaya, M. D., Güzel, D. ve Çubukçu, B. (2011). Üniversite öğrencilerinin girişimcilik eğilimlerinin araştırılması: Atatürk Üniversitesi'nde bir araştırma, *Kafkas Üniversitesi İİBF Dergisi*, 1(2), 76-89.
- Kearins, K., Luke, B. & Corner, P. (2004). What constitutes successful entrepreneurship? An analysis of recent Australasian awards experiences. *Journal of Management ve Organization*, 10(2), 41-55.
- Kırbaşlar, M., Özsoy Güneş, Z., Karadaş, A. ve Yaşar, I. Z. (2012). *Fen bilgisi öğretmenlerinin ve fen bilgisi öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerine yönelik bir çalışma* (21. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresinde sunulan bildiri). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- King, M. M. (2012). *Twenty first century teaching and learning: Are teachers prepared?* (Master thesis). College of Saint Elizabeth, New Jersey.
- Koçel, T. (1998). *İşletme yönetimi*. İstanbul: Beta.
- Koçyiğit, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinin girişimcilik özelliklerinin belirlenmesi*, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Koh, H. C. (1996). Testing hypotheses of entrepreneurial characteristics: a study of Hong Kong MBA students. *Journal of Managerial Psychology*, 11(3). 12-25. Erişim: <https://www.deepdyve.com/lp/emerald-publishing/testing-hypotheses-of-entrepreneurial-characteristics-a-study-of-hong-hl7CIRhZ3p>
- Korkmaz, O. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Eğilimlerini Belirlemeye Yönelik Bir Araştırma: Bülent Ecevit Üniversitesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 14 (2).

- Korkmaz, S. (2000). Girişimcilik ve Üniversite Öğrencilerinin Girişimcilik Özelliklerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Araştırma. *Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 18(1), 165.
- Korkut, E. ve Akkoyunlu, B. (2008). Yabancı dil öğretmen adaylarının bilgi ve bilgisayar okuryazarlık öz-yeterlikleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 178-188.
- Kozikoğlu İ. ve Altunova N. (2018). Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerine ilişkin öz-yeterlik algılarının yaşam boyu öğrenme eğilimlerini yordama gücü. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(3), 522-531.
- Köstekçi, E. (2016). *Öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Kutanis, R. Ö. (2006). *Girişimci kadınlar*. Sakarya: Değişim.
- Kuvan, H. (2008). *Örgün ve yaygın eğitimin girişimciler üzerinde etkileri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Louis, R. C. (2012). *A case study exploring technology integration and Incorporation of 21st century skills in elementary classrooms* (Doctoral Thesis). Erişim: <https://search.proquest.com/docview/1316620093>
- Lounsbury, M. (1998). Collective Entrepreneurship; The Mobilization of College and University Recycling Coordinators. *Journal of Organizational Change Management*, 11(1), 51-52.
- Matlay, H. (2005), The Foundations of Entrepreneurship, *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 12(1),146-147.

- Maxwell, J. A. & Loomis, D. M. (2003). Mixed method design: An alternative approach. In A. Tashakkori and C. Teddle (Eds.), *Handbook of mixed methods in social and behavioral research* (pp. 241-272). Thousand Oaks, CA: Sage.
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı), (2017). Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri. Erişim http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/11115355_yyretmenlyk_mesleyy_genel_yeterlyklery.pdf
- Memduhoğlu, H. B. ve Şahin, M. (2017). Öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin incelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 297-307.
- Miller, N. & Besser, T. (2005). Exploring Decision Strategies and Evaluations of Performance by Networked and Non-Networked Small U.S. Businesses. *Journal of Developmental Entrepreneurship (JDE)*. 10(2). 167-186.
- Morse, J. M. & Niehaus, L. (2009). Principles and procedures of mixed methods design. *Walnut Creek, CA: Left*.
- Murat, A. (2018). *Fen bilgisi öğretmen adaylarının 21.yüzyıl becerileri algıları ile STEM'E yönelik tutumlarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Müftüoğlu, T. (2003). Girişimciler İçin İşletme Yönetimi. T. Durukan (Ed.), *Türkiye'de Girişimcilik*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- NRC (National Research Council), (2011). National Science Education Standards. Erişim <http://www.csun.edu/science/ref/curriculum/reforms/nses/nses-complete.pdf>
- Ocak, G. ve Su, A. (2016). Öğretmen adaylarının girişimcilik düzeylerinin değerlendirilmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 4(1), 1-16.
- Ocakoğlu, G. Ö. (2009). *Başarı tesadüf değildir*. İstanbul: Rota.
- OECD (2005). The definition and selection of key competencies. Erişim <http://www.oecd.org/dataoecd/47/61/35070367.pdf>

- OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development), (2018). The future of education and skills: Education 2030. Erişim [https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20\(05.04.2018\).pdf](https://www.oecd.org/education/2030/E2030%20Position%20Paper%20(05.04.2018).pdf)
- Olukemi, O. M. ve Gbenga, O. E. (2016). Relevance of mathematics education to entrepreneurship skills acquisition towards the realization of vision 20:2020. *International Journal for Cross-Disciplinary Subjects in Education (IJCDSE)*, 7(2), 2768-2773.
- Oosterbeek, H. , Praag, V. M. & Ijsselstein, A. (2010). The impact of entrepreneurship education on entrepreneurship skills and motivation. *European Economic Review*, (54), 442-454.
- Orhan Göksun, D. (2016). *Öğretmen adaylarının 21. yy. öğrenen becerileri ve 21. yy. öğreten becerileri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Orhan Göksün, D. ve Kurt, A. A. (2017). Öğretmen adaylarının 21. yy. öğrenen becerileri kullanımları ve 21. yy. öğreten becerileri kullanımları arasındaki ilişki. *Eğitim ve Bilim*, 42(190), 107-130.
- Önür, Z. (2018). *Ortaokul öğrencilerinin 21. yüzyıl öğrenme becerileri İle eğitim teknolojisi yeterlikleri arasındaki ilişki* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Özcan, M. (2013). *Okulda üniversite: Türkiye’de öğretmen eğitimini yeniden yapılandırmak için bir model önerisi*. İstanbul: TÜSİAD
- Özdemir Özden, D., Karakuş Tayşi, E., Kılıç Şahin, H., Demir Kaya, S. ve Bayram, F. Ö. (2018). Öğretmen adaylarının 21. yüzyıl becerilerine yönelik yeterlik algıları: Kütahya örneği. *Turkish Studies Educational Scienses*, 13(27), 1163-1184.

- Özden, Y. (2014). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: Pegem Akademi.
- Pan, V. L. ve Akay, C. (2015). Eğitim fakültesi öğrencilerinin girişimcilik düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *NWSA-Education Sciences*, 10(2), 125-138.
- Patton, M. Q. (2014). *Qualitative research & evaluation methods: Integrating theory and practice*. Sage publications.
- Peterman, N. E. & Kennedy, J. (2003). Enterprise education: Influencing students' perceptions of entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 28(2), 129-144. doi: 10.1046/j.1540- 6520.2003.00035.x
- Prensky, M. (2010). *Teaching digital natives: Partnering for real learning*. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.
- Raffaella, B. & Kara, F. (2010) Entrepreneurial Attitudes and Behaviors That Can Help Prepare Successful Change-Agents in Education. *New Educator*, 6(1), 1-29. Erişim: <https://eric.ed.gov/?id=EJ893561>
- Ravitz, J., Hixson N., English, M. & Mergendoller, J. (2012, Nisan). Using project based learning to teach 21. st century skills: finding from a statewide initiative. *Annual Meetings of the American Educational Research Association*, Vancouver. Erişim: <http://bie.org/images/uploads/general/21c5f7ef7e7ee3b98172602b29d8cb6a.pdf>
- Ruettgers, M. M. (2013). *A content analysis to investigate the evidence of 21st century knowledge and skills within elementary teacher education programs in the United States* (Doctoral dissertation). Lindenwood University, Missouri.
- Sakınç, S. ve Bursalıoğlu S. (2012). Yükseköğretimde küresel bir değişim: girişimci üniversite modeli. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(2), 92-99.
- Silverman, D. (2013). *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*, 4th ed. London: Sage.

- Sivas, H., Kortanoğlu, R. E., Elam, N., Pınar, H., Altunan, S., Bingöl, S. ve Koylu, Z. (2013). *Genel uygarlık tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Soland, J., Hamilton, L. S. & Stecher, B. M. (2013). Measuring 21st century competencies: Guidance for educators. The Asian Society. Erişim https://www.rand.org/pubs/external_publications/EP50463.html
- Stuve, M. & Cassady, J. (2005). A factor analysis of the nets performance profiles: Searching for constructs of self-concept and technology professionalism. *Journal of Technology and Teacher Education*, 13(2), 303-324.
- Sural, I. (2017). 21st century skills level of teacher candidates. *European Journal of Education Studies*, 3(8), 530-538.
- Şad, S. H., Açıkgül, K. ve Delican, K. (2015). Eğitim fakültesi son sınıf öğrencilerinin teknolojik pedagojik alan bilgilerine (TPAB) ilişkin yeterlilik algıları. *Kuramsal Eğitim Bilim Dergisi*, 8(2), 204-235.
- Şahin, M. (2011). Girişimcilik Bağlamında Eğitimin Sivilleşmesi ve Girişimcilik Örneği Olarak STK'lar. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30, 121-132.
- Şahin, M. C. (2010). *Eğitim fakültesi öğrencilerinin yeni binyılın öğrencileri (OECD New Millennium Learners) ölçütlerine göre değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Şeşen, H. ve Basım, H. N. (2012). Demografik faktörler ve kişiliğin girişimcilik niyetine etkisi: Spor bilimleri alanında öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma. *Ege Academic Review*, 12, 21-28.
- Tağraf, H. ve Halis, M. (2008). Üniversitelerdeki girişimcilik eğitiminin girişimsel öz yetkinlik algısı üzerindeki etkisi: bir araştırma. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 3(2), 91-111.

- Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı. (2017). Müfredatta yenileme ve değişiklik çalışmalarımız üzerine. Erişim: http://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_07/18160003_basin_aciklamasi-program.pdf
- Teddlie, C. & Tashakkori, A. (2003). The past and future of mixed methods research: From data triangulation to mixed model designs. *Handbook of mixed methods in social and behavioral research*, 671-701.
- Teddlie, C., & Tashakkori, A. (2006). A general typology of research designs featuring mixed methods. *Research in the Schools*, 13(1), 12-28.
- Tekin, M. (2004). *Girişimcilik*. Ankara: Detay.
- Tok, H. (2010). İlköğretim Okullarında Yapılanmacı Öğrenme Ortamı. *Uluslararası Eğitim Felsefesi Kongresi*. Ankara.
- Top, S. ve Sevensan, M. (2006). Girişimcilik niyet modelleri ve kültürel kimliğin etkileri. *KÖK Araştırmalar Dergisi*, V. VIII, No 2, 117-135.
- Topkaya, Ö. (2013). Tarihsel Süreçte Girişimcilik Teorisi: Girişimciliğin Ekonomik Büyüme ve İstihdam Boyutu. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(1), 29-53.
- Tutar, H. ve Altınkaynak, F. (2013). *Girişimcilik, temel girişimcilik ve iş kurma süreci*. Ankara: Detay.
- TÜGİAD, (1993). *Ekonomik kalkınmada girişimciliğin önemi ve değişen girişimcilik nitelikleri*. İstanbul: Simge Ofis Matbaacılık.
- TÜSİAD, (2002). Türkiye’de Girişimciliği Etkileyen Faktörler. *Türkiye’de Girişimcilik Dergisi*, 12 (340).
- Uslu, D. (2015). *Bilgisayar ve öğretim teknolojileri eğitimi bölümü öğrencilerinin girişimci kişilik özellikleri ve girişimcilik niyetinin duygusal zeka faktörlerine göre incelenmesi*.

- (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Uygun, K. ve Er, A. R. (2016). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin girişimcilik özelliklerinin incelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(11), 136-154.
- Ünal, M. (2012). Bilgi Çağında Değişim ve Liderlik. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 32(1), 297-310.
- Valli, P., Perkkilä, P., & Valli, R. (2014). Adult pre-service teachers applying 21st century skills in the practice. *Athens Journal of Education*, 1(2), 115-129.
- Velez, A. (2012). *Preparing students for the future 21st century skills* (Unpublished dissertation). University of Southern California, California.
- Voogt, J., Fisser, P., Pareja Roblin, N., Tondeur, J. & Van Braak, J. (2013). Technological Pedagogical Content Knowledge - a review of the literature. *Journal of computer assisted learning*, 29(2), 109-121.
- Wagner, T. (2008). The global achievement gap: Why even our best schools don't teach the new survival skills our children need-and what we can do about it: Basic Books.
- Wang, C. K. & Wong, P. (2004). Entrepreneurial interest of university students in Singapore. *Technovation*, 24(1), 163-172.
- Wong, P. K., Ho, Y. P. & Low, P. C. (2013). Do university entrepreneurship programs influence students entrepreneurial behavior? An empirical analysis of university students in Singapore. Innovative pathways for university entrepreneurship in the 21st century. *Innovative Pathways for University Entrepreneurship in the 21st Century. Advances in the Study of Entrepreneurship, Innovation and Economic Growth*, (24), 65-87. Erişim: <https://doi.org/10.1108/S1048-473620140000024003>

- Yavuz Konokman, G. ve Yanpar Yelken, T. (2014). Okul öncesi öğretmeni adaylarının öğrenmeye ilişkin tutumlarının ve girişimcilik düzeylerinin incelenmesi. *International Online Journal of Educational Sciences*, 6(3), 648-665.
- Yazıcı, K., Uslu, S., ve Arık, S. (2016). The investigation of the social entrepreneurship characteristics of social studies pre-service teachers. *Cogent Education*, 3(1), 1-11. Erişim <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/2331186X.2016.1141455>
- Yelkikalan, N. (2007). 21. Yüzyılda Girişimcinin Yeni Özelliği: Duygusal Zeka. *Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 1(2), 39-50.
- Yelkikalan, N., Akatay, A., Yıldırım, A. M., Karadeniz, Y., Köse, C., Koncagül, Ö. ve Özer, E. (2010). Dünya ve Türkiye üniversitelerinde girişimcilik eğitimi: karşılaştırmalı bir analiz. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 12(19), 51-59.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2016). Qualitative research in social sciences. *Ankara: Seçkin Publications*.
- Yıldırım, H. (2008). *Girişimcilik ateşi ve iş melekleri temel kavramlar ve ateşte çiçek açtıran iş melekleri*. İstanbul: Değişim.
- Yurtseven, H. R. (2007). *Girişimcilik, küçük bir işletme kurmak ve yönetmek*. Ankara: Detay.
- Yurtseven, R. ve Ergün, M. (2015). İlkokul öğrencilerinin girişimcilik becerilerinin geliştirilmesine yönelik öğretmen görüşleri. *International Journal of Social Science Research*, 7(1), 118-140.
- Yüksel, S. (2015). Öğretmen Yetiştirme Politikalarında Dönüşüm: 21. Yy Öğretmenini Yetiştirme. *Türkiye Özel Okullar Birliği Dergisi*, 32, 23-28.
- Zengin, Y. (2019). *Girişimcilik becerileri ve sürdürülebilir rekabet üstünlüğü ilişkisi*. Konya: Eğitim.
- Zhang, Y., Duysters, G. & Cloudt, M. (2013). The role of entrepreneurship education as a predictor of university students entrepreneurial intention. *International*

Entrepreneurship and Management Journal, 9(1), 1-19. Erişim:

<http://link.springer.com/article/10.1007%2Fs11365-012-0246-z>

Ekler

Ek-A: Ölçek İzinleri

Ölçek İzni

Aslıhan Kaya

7 Eki 2019 Pzt 12:59

Sayın Hocam; Ben Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi alanında yüksek lisans yapmaktayım. *Sınıf Öğretmeni Adaylarının 2

İsa Deveci <deveciisa@gmail.com>

7 Eki 2019 Pzt 13:26

Alıcı: ben ▾

Ölçeği kullanmanızda bir sakınca yoktur, makalenin üzerinde ölçme aracı hakkında gerekli tüm bilgileri görebilirsiniz.

Ölçek İzni

Aslıhan Kaya

7 Eki 2019 Pzt 12:50

Sayın Hocam; Ben Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi alanında yüksek lisans yapmaktayım. *Sınıf Öğretmeni Adaylarının 2

Mustafa Çevik <mustafacevik@kmu.edu.tr>

7 Eki 2019 Pzt 13:32

Alıcı: ben ▾

Merhaba hocam,

Ölçeği bilimsel etik kuralları çerçevesinde kullanmanızda hiçbir sakınca yoktur. Ölçeğe ilişkin tüm bilgiler- maddeler de dahil makalenin içinde yer almaktadır.rahatlıkla bulabileceğinizi düşünüyorum.

Tezinizde başarılar dilerim

Ölçek İzni

Aslıhan Kaya

7 Eki 2019 Pzt 12:51

Sayın Hocam; Ben Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Sınıf Eğitimi alanında yüksek lisans yapmaktayım. *Sınıf Öğretmeni Adaylarının 2

Cihad ŞENTÜRK <cihadsenturk@kmu.edu.tr>

7 Eki 2019 Pzt 15:15

Alıcı: ben ▾

Merhaba Aslıhan,

Ölçeğinizi kullanabilirsiniz. Ölçek mail ekinde yer almaktadır. Ölçeğe ilişkin bilgiler de makalemizde yer almaktadır. Çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

Dr. Öğr. Üyesi Cihad ŞENTÜRK

Karamanoglu Mehmetbey Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,

Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı

- ( ) Lise ( ) Lisans ( ) Lisansüstü
- 10. Baba Eğitim Durumu:** ( ) Okumaz-Yazmaz ( ) İlkokul ( ) Ortaokul
- ( ) Lise ( ) Lisans ( ) Lisansüstü

Ek-C: Çok Boyutlu 21. Yüzyıl Ölçeği

ÇOK BOYUTLU 21. YÜZYIL BECERİLERİ ÖLÇEĞİ		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim Yok	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Bilgi ve Teknoloji Okuryazarlığı Becerileri						
1	Öğrenmeye karşı meraklıyım.					
2	Yeni ve farklı fikirleri dinlemeyi severim.					
3	Mevcut bilgiler dışında yeni bilgiler edinmeye yönelik çaba gösteririm.					
4	Ülkemizde ve dünyada meydana gelen yenilikleri takip ederim.					
5	Dünyadaki değişim ve yeniliklere yönelik fikir sahibiyim.					
6	Çeşitli kaynakları takip ederek farklı bilgiler ve fikirler edinirim.					
7	Güvenilir kaynaklardan araştırma yaparak yeni bilgiler edinmeyi severim.					
8	Günlük hayatta ne tür bilgilere ihtiyaç duyduğumu fark ederim.					
9	İhtiyaç duyduğum bilgiye doğru kaynaklardan ulaşıyorum.					
10	Elde ettiğim bilgilerin doğruluğunu farklı kaynaklardan araştırırım.					
11	Edindiğim ve doğruluğuna emin olduğum bilgileri günlük hayatımda etkili bir şekilde kullanırım.					
12	Doğruluğuna emin olduğum bilgileri çevremdekilere aktarırım.					
13	Yazılı, işitsel ve görsel kaynakları düzenli takip ederim.					
14	TV programlarının öncesinde programın hangi kitleye hitap ettiğini belirten akıllı işaret sembollerinin anlamlarını bilirim.					
15	Teknolojide meydana gelen gelişmeleri yakından takip ederim.					
Eleştirel Düşünme ve Problem Çözme Becerileri						
16*	Bana anlatılan her bilginin doğru olduğuna inanırım.					
17*	Benim gibi düşünmeyen kişilerle arkadaşlık yapmak istemem.					
18*	Beni eleştiren insanlardan hoşlanmam.					
19*	Okuduğum her bilginin doğru olduğunu kabul ederim.					
20*	Öğrendiğim konular üzerinde hiç düşünmeden konuşurum.					
21*	Karşılaştığım sorunlarla mücadele etmek yerine sorunu görmezden gelirim.					
Girişimcilik ve İnovasyon Becerileri						
22	Çalışmalarımı genellikle istekli, coşkulu ve enerjik bir şekilde sürdürürüm.					
23	Karşılaştığım olumsuz durumları fırsata dönüştürürüm.					
24	Zamanı iyi planlar ve yönetirim.					
25	Yaptığım çalışmalarda farklı ürünler ortaya koyarım.					
26	Karmaşık ve zor işlerle uğraşmayı severim.					
27	Yoğun bir merak duygusuyla her şeyi gözlemler ve incelerim.					
28	İnsanların hayatını kolaylaştıracak yöntem ve teknikler üzerine düşünürüm.					
29	Alışılmışın dışında, yeni ve yararlı fikirleri üretir ve uygularım.					
30	Gelecekte dünyada ortaya çıkabilecek ihtiyaçlar hakkında düşünür ve buna yönelik araştırmalar yaparım.					
31	Geliştirdiğim ürünleri çevremdekilere rahatlıkla sunarım.					
Sosyal Sorumluluk ve Liderlik Becerileri						
32	Farklı kültürlerden insanlarla iletişim kurmaya çalışırım.					
33	Grup çalışmalarında genellikle grubun lideri olarak görev yaparım.					
34	Kendimle birlikte çevremdeki kişilerin yeteneklerini geliştirmelerini katkıda bulunurum.					
35*	Grup çalışmalarının zaman kaybı olduğunu düşünürüm.					
Kariyer Bilinci						
36	Bana verilen görevi başarıyla yerine getirmek için gayret gösteririm.					
37	Gelecekte sahip olmak istediğim mesleğe ilişkin bir kararım vardır.					
38	Mesleklerin özelliklerini araştırarak kendime en uygun mesleği belirlemeye çalışırım.					
39	Gelecekte yapacağım meslekte başarılı olmayı isterim.					
40	Hayatımın bu evresinde aldığım kararların, geleceğime yöne vereceğinin farkındayım					
41	Kişisel gelişimime ve gelecekteki kariyerime katkı sağlayacak fırsatları değerlendiririm. (staj, kurs, kongre, seminer, eğitim vb.)					

Ek-D: Girişimcilik Ölçeği

GİRİŞİMCİLİK ÖLÇEĞİ		Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
Risk Alma						
1	İş hayatına atıldığımda farklı mesleklere yönelmekten korkmam.	5	4	3	2	1
2	Bir konu hakkında farklı fikirler öne sürmek hoşuma gider.	5	4	3	2	1
3	Zor durumlarda farklı seçenekler oluşturmakta zorlanırım.	5	4	3	2	1
4	Çözümüne ulaşmak için farklı hipotezler öne sürmekten çekinmem.	5	4	3	2	1
5	Bir konuda risk almanın bana ne kaybettireceğinin bilincinde olurum.	5	4	3	2	1
6	İş hayatına atıldığımda, karşıma çıkan engellerle baş edebileceğimi düşünüyorum.	5	4	3	2	1
7	Risk almam gereken konularda cesaretli davranırım.	5	4	3	2	1
Fırsatları Görme						
8	Farklı iş duyuruları hakkında çevremdekileri bilgilendiririm.	5	4	3	2	1
9	Meslek hayatımda ileriye dönük hazırlıklar yapabiliyim.	5	4	3	2	1
10	Kendi mesleğimdeki yenilikleri takip ederim.	5	4	3	2	1
11	Önüme çıkan fırsatları değerlendirmekte zorlanırım.	5	4	3	2	1
12	Çevremde olup bitenleri gözlemlerim.	5	4	3	2	1
13	Çevremde olup biten olaylardan ders çıkarırım.	5	4	3	2	1
14	İlgi duyduğum alanlarda ortaya çıkabilecek yeniliklerin farkına varabilirim.	5	4	3	2	1
15	Farklı fikirlerden hangisinin azami (maksimum) fayda getireceğini tespit edebilirim.	5	4	3	2	1
16	Kendi mesleğime yakın mesleklerdeki imkanları değerlendirmeye çalışırım.	5	4	3	2	1
Kendine Güven						
17	Yaptığım olumlu işler sunucunda kendimle gurur duyarım.	5	4	3	2	1
18	Yaptığım davranışların sorumluluğunu tereddüt etmeden alabilirim	5	4	3	2	1
19	Başkalarına verdiğim taahhütleri yerine getiririm.	5	4	3	2	1
20	Bazı durumlar kendimi anlamakta zorlanırım.	5	4	3	2	1
21	Bir görev verildiğinde, o görevi başaracağıma dair inancım tamdır	5	4	3	2	1
22	Bir işi yaparken içimdeki başarıma isteği en üst seviyede olur.	5	4	3	2	1
23	Hedefe ulaşmak için yapmam gerekenden fazlasını yapmak için çaba harcarım.	5	4	3	2	1
Duygusal Zeka						
24	Duygularımı ifade edebilirim.	5	4	3	2	1
25	Duygularımı idare edebilirim.	5	4	3	2	1
26	Başkalarının hislerine karşı duyarlıyım.	5	4	3	2	1
27	Başkalarının bakış açılarını anlamakta zorlanırım.	5	4	3	2	1
28	İnsanların görüşleri arasında farklılıklara saygı duyarım.	5	4	3	2	1
29	Çevremdeki insanlar heyecanlandıklarında ben de onlar kadar heyecanlanabilirim.	5	4	3	2	1
30	Yakın çevremle ahenkli (uyumlu) bir hayat yaşadığımı düşünüyorum.	5	4	3	2	1
31	Özdenetim sahibi bir insanımdır.	5	4	3	2	1
Yenilikçi Olma						
32	Bulduğum ortamda arkadaşlarım tarafından yaratıcı biri olarak tanırım.	5	4	3	2	1
33	Bir konuda öne sürdüğüm yeni fikirler çevremdekiler tarafından kabul görür.	5	4	3	2	1
34	Proje ve tasarım, materyal geliştirme vb. derslerinde yeni bir şey (etkinlik, deney, proje, materyal) üretebilirim.	5	4	3	2	1
35	Konusu yenilik olan projelere gönüllü olarak katılırım.	5	4	3	2	1
36	Problemleri çözmeye yönelik öne sürdüğüm fikirler yanlış olsa bile, çevremdekiler tarafından yaratıcı olarak nitelendirilir.	5	4	3	2	1
37	Bir konu hakkında yeni fikirler öne sürmekte zorlanırım.	5	4	3	2	1
38	Literatürden yeni fikirleri ülkemize taşımaya görev bilirim.	5	4	3	2	1

Ek-E: Görüşme Formu

Değerli Katılımcılar,

Bu araştırma “Sınıf Öğretmeni Adaylarının 21. Yüzyıl Becerileri Kapsamında Girişimcilik Becerilerinin İncelenmesi” konulu araştırmanın verilerini toplamak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmada 15 adet açık uçlu soru bulunmaktadır ve bu soruların herhangi bir doğru yanıtı bulunmamaktadır. Bu nedenle soruları yanıtlarken kendi düşüncelerinizi içtenlikle belirtmeniz araştırmanın niteliği açısından son derece önemlidir. Sorulara vermiş olduğunuz yanıtlar yalnızca bu araştırma kapsamında bilimsel amaç ile kullanılacak, hiçbir kurum ya da kuruluş ile paylaşılmayacak ve bununla birlikte kişisel bilgileriniz de saklı tutulacaktır. Katılımınız ve ilginiz için teşekkür ederim.

Aslıhan KAYA

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi

Kişisel Bilgiler

Cinsiyetiniz: Kadın   Erkek

Akademik Başarı: 1.00-2.00   2.00-3.00   3.00-4.00

İş Deneyimi: Var   Yok

Görüşme Soruları

1. Yaratıcı bir sınıf öğretmenin hangi özelliklere sahip olması gerektiğini düşünüyorsunuz? Bir öğretmen adayı olarak siz bunlardan hangilerine sahipsiniz?

2. Bir problemi çözmek için o probleme olan yaklaşımlarınız nasıl olurdu? Ayrıntılı şekilde açıklayabilir misiniz?
3. İçinde bulunduğunuz yüzyılın beraberinde getirdiği yenilikleri meslek yaşantınızda uygulayabilmek için bir sınıf öğretmeni olarak hangi özelliklere sahip olmanız gerektiğini düşünüyorsunuz?
4. Sosyal medyada yer alan haberlerin doğruluğunu teyit ediyor musunuz? Ediyorsanız bunu hangi yollarla sağlamaya çalışıyorsunuz?
5. Bir sınıf öğretmenin iletişim yüksek ve işbirliğine yatkın olması için hangi özelliklere sahip olması gerekir?
6. Bir öğretmen adayı olarak 21. Yy becerilerinden biri olan bilgi ve iletişim teknolojileri okuryazarı olabilmek için hangi özelliklere sahip olmanız gerekmektedir?
7. Medya okuryazarlığı kavramı sizin için ne ifade ediyor?
8. Bilgi okuryazarlığı kavramı hakkındaki düşünceleriniz nelerdir? Sizce bilgi okuryazarlığı nedir?

9. Bir öğretmen adayı olarak mesleğe başladığınızda bir işin sorumluluğunu alıp o işe liderlik yapabilmeniz için hangi özelliklere sahip olmanız gerekiyor?
10. Bir öğretmenin farklı yer ve koşullarda mesleğini yapabilmesi için hangi özelliklere sahip olması gerekmektedir?
11. Bir öğretmenin farklı sosyal çevre ve kültürlere sahip yerlerden gelen insanlarla çalışabilmesi için hangi özelliklere sahip olması gerekmektedir?
12. İleride mesleğinizle ilgili bir proje ya da organizasyonu gerçekleştirmeniz gerektiğinde üretken ve hesap verebilir olmanız için hangi özelliklere sahip olmanız gerekir?
13. Girişimcilik becerisine sahip bir öğretmen adayı sizce hangi özelliklere sahip olmalıdır?
14. Bir öğretmen adayı olarak siz girişimcilik becerilerine ne düzeyde sahip olduğunuzu düşünüyorsunuz?
15. Girişimciliğin öğretmenlik mesleği açısından önemli olduğunu düşünüyor musunuz? Sebepleriyle açıklar mısınız?

Özgeçmiş

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: Aslıhan KAYA

Doğum Yeri: Konak

Doğum Tarihi: 18.07.1995

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi - Eğitim Fakültesi – Temel Eğitim Bölümü - Sınıf Eğitimi Programı

Yüksek Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi - Eğitim Bilimleri Enstitüsü - Temel Eğitim Anabilim Dalı - Sınıf Eğitimi Bilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

İLETİŞİM

E-posta Adresi: kaya.asslihan@gmail.com

Orcid No: 0000-0003-2158-6648